

Komparativna analiza nacionalnih kurikuluma tjelesne i zdravstvene kulture primarnog obrazovanja u Europi

---

Žnidarec Čučković, Ana

Doctoral thesis / Disertacija

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:264787>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Ana Žnidarec Čučković

**KOMPARATIVNA ANALIZA NACIONALNIH KURIKULUMA TJELESNE I
ZDRAVSTVENE KULTURE PRIMARNOG OBRAZOVANJA U EUROPI**

DOKTORSKI RAD

Rijeka, 2018.

Sveučilište u Rijeci
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Ana Žnidarec Čučković

**KOMPARATIVNA ANALIZA NACIONALNIH KURIKULUMA TJELESNE I
ZDRAVSTVENE KULTURE PRIMARNOG OBRAZOVANJA U EUROPI**

DOKTORSKI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Sofija Vrcelj

Rijeka, 2018.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF EDUCATION

Ana Žnidarec Čučković

**COMPARATIVE ANALYSIS OF THE NATIONAL CURRICULUM OF PHYSICAL
EDUCATION IN PRIMARY EDUCATION IN EUROPE**

DOCTORAL THESIS

Mentor: prof. dr. sc. Sofija Vrčelj

Rijeka, 2018.

Mentor rada:

prof. dr. sc. Sofija Vrcelj

Doktorski rad obranjen je dana 03. travnja 2019. na Filozofskom fakultetu Rijeci, pred Povjerenstvom u sastavu:

1. dr. sc. Branko Rafajac, prof. emerit., predsjednik, Filozofski fakultet u Rijeci
2. doc. dr. sc. Siniša Kušić, član, Filozofski fakultet u Rijeci
3. izv. prof. dr. sc. Iva Blažević, članica, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Puli

Zahvale

Osobitu zahvalnost izražavam prof. dr. sc. Sofiji Vrcelj koja je predložila temu rada i kao mentor svojim savjetima i neumornom podrškom angažirano pratila njegovu izradu.

Zahvaljujem institucijama (sveučilištima, ministarstvima i dr.) s kojima sam korespondirala uz susretljivost. Srdačno se zahvaljujem prof. dr. Jasminki Ledić, voditeljici poslijediplomskog doktorskog studija pedagogije u Rijeci na strpljivom i pravovremenom vodstvu, prof. dr. Dubravki Miljković na strpljivosti, podršci i usmjeravanju te dr. sc. Siniši Kušiću koji je od samog početka motivacijski utjecao na ovaj proces. Članovima i djelatnicima (Nara i Željka) Odsjeka za pedagogiju zahvaljujem se na ljubaznosti i pruženim iskustvima stečenim tijekom studija te doktorandima koji su svojim sugestijama oblikovali ovaj rad i kontinuitet njegove izrade iskazujući veliku podršku.

Zahvaljujem se lektoricama Ivani i Ireni kao i djelatnicama knjižnice na njihovom predanom radu.

Naposljetku, zahvaljujem se suprugu Ognjenu na provedenim godinama, strpljenju i pomoći utkanim u ovo iskustvo i svim prijateljima na dugim i konstruktivnim razgovorima u istraživanju ove teme.

„Nažalost, nisam toliko pametna. Uvijek se odlučim za zaobilazni put za koji mi treba puno više vremena. Ali, svi smo mi u tome isti, svi mi uvijek idemo obilaznim putem ... Naravno, velik je broj takvih koje bismo mogli nazvati sretnima i to upravo stoga što ih ta svjetlost nikad nije obasjala, ili ih je možda i obasjala, ali nisu ništa osjetili.“ Haruki Murakami

Sažetak

Tjelesna i zdravstvena kultura (TZK) dio je nacionalnih kurikuluma mnogih europskih zemalja jer pripada u obvezne sadržaje na primarnoj razini obrazovanja. U gotovo svim državama kao glavni cilj navodi se poticanje tjelesnog, osobnog i društvenog razvoja djece uz isticanje promicanja zdravog stila življenja. Ti se ciljevi ostvaruju kroz tradicionalna područja u TZK-u koja uključuju gimnastiku, igre, sport, plivanje i druge aktivnosti na otvorenom i ova područja u različitom omjeru prisutna su u svim europskim zemljama. Iako je u zakonskoj regulativi u većini zemalja Europske unije istaknuta važnost TZK, prema kriteriju sadržaja i vremenske zastupljenosti može se govoriti o zemljama koje visoko pozicioniraju tjelesnu i zdravstvenu kulturu jer su ciljevi kurikuluma obuhvatni, zemlje u kojima se marginalizira jer su ciljevi kurikuluma svedeni na jednu dimenziju i daje se manji udio vremena, te zemlje u kojima TZK ima podjednak status kao i ostali sadržaji. Zemlje koje vrednuju tjelesnu i zdravstvenu kulturu značajnu pozornost pridaju kvaliteti obrazovanju nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture vodeći računa o ravnomjernoj zastupljenosti sadržaja iz svih područja koja su važna za nastavu. Za razliku od njih, u zemljama koje marginaliziraju tjelesnu i zdravstvenu kulturu, nastavnicima nedostaju pedagoške kompetencije.

Ključne riječi: nacionalni kurikulum, tjelesna i zdravstvena kultura, primarno obrazovanje, komparativna analiza, pedagoške kompetencije.

Abstract

Physical education (PE) is part of the national curriculum in many European countries because it belongs to the mandatory contents of the primary education level. In almost all countries, the main aim is to encourage the physical, personal and social development of children, while emphasizing the promotion of a healthy lifestyle. These goals are achieved through the traditional areas of PE, which include gymnastics, games, sports, swimming and other outdoor activities, and these areas in different proportions are present in all European countries. Although in the legislation of most EU countries the importance of the PE has been emphasized, according to the criteria of content and timing we can discuss about countries that are highly positioning physical and health culture, because the goals of the curriculum are comprehensive, about marginalized countries because the curriculum goals are reduced to one dimension and is given a smaller share of time and those countries where the PE has the same status as other contents. Countries that value physical and health culture pay significant attention to the quality of education of PE teachers, taking into account the equitable representation of content from all areas of importance to teaching. In contrast, in countries that marginalize physical and health culture, teachers lack the pedagogical competence.

Key words: national curriculum, physical and health culture, primary education, comparative analysis, pedagogical competence.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. OPERACIONALNE DEFINICIJE	6
1.2. SVRHA ISTRAŽIVANJA	9
1.3. CILJEVI ISTRAŽIVANJA	9
1.4. SPECIFIČNA ISTRAŽIVAČKA PITANJA	10
1.5. ZADACI ISTRAŽIVANJA	10
1.6. VARIJABLE	11
1.7. UZORAK	11
1.8. METODE ISTRAŽIVANJA	12
1.9. INSTRUMENTI	14
2. ZNAČAJ TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE -POVIJESNA DIMENZIJA	15
2.1. KONCEPTI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U EUROPI	21
2.2. TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA KAO KOMPONENTA OBRAZOVNOG SUSTAVA	24
2.2.1. Obrazovanje za kretanje	25
2.2.2. Sportski odgoj i obrazovanje	26
2.2.3. Fitnes	27
2.3. SUVREMENI KONCEPTI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE	30
2.3.1. Crumov koncept	31
2.3.2. Naulov koncept	31
2.4. ODGOJNO-OBRAZOVNI POTENCIJALI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE	35
2.5. PREMA KVALITETI I STANDARDIMA KURIKULUMA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE	38
2.5.1. Tjelesna i zdravstvena pismenost kao kriterij kvalitete	42
2.6. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE	46
2.7. SUVREMENI IZAZOVI U PODRUČJU TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE	56
3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	60
3.1. KOMPARATIVNA ANALIZA NACIONALNIH KURIKULUMA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U EUROPI - razina primarnog obrazovanja	60
3.2. STATUS TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U EUROPSKIM ZEMLJAMA	87
3.3. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI PODRUČJA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE	109
3.4. ISHODI I CILJEVI UČENJA NA ODGOJNO-OBRAZOVNOM PODRUČJU TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE	129
3.5. STATUS TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE	149
3.6. ALOKACIJA VREMENA ZA TJELESNU I ZDRAVSTVENU KULTURU	155
3.7. EVALUACIJA	161

3.8. REZULTATI KOMPARATIVNE ANALIZE PREMA SASTAVNICAMA KURIKULUMA	167
4. STUDIJA SLUČAJA	173
4.1. LATVIJA	173
4.1.1. Didaktičko-metodički pristupi u Latviji.....	177
4.1.2. Kompetencije nastavnika u Latviji	178
4.1.3. Kurikulum obrazovanja nastavnika u Latviji.....	179
4.2. HRVATSKA	183
4.2.1. Didaktičko-metodički pristupi u Hrvatskoj.....	188
4.2.2. Kompetencije nastavnika u Hrvatskoj	190
4.2.3. Kurikulum obrazovanja nastavnika TZK-a u Hrvatskoj.....	192
4.3. PORTUGAL	196
4.3.1. Didaktičko-metodički pristupi u Portugalu.....	199
4.3.2. Kompetencije nastavnika u Portugalu.....	201
4.3.3. Kurikulum obrazovanja nastavnika u Portugalu.....	204
5. SMJERNICE ZA IZRADU MODELA OBRAZOVANJA NASTAVNIKA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U REPUBLICI HRVATSKOJ	208
6. ZAKLJUČAK	215
6.1. OGRANIČENJA ISTRAŽIVANJA	217
6.2. ZNANSTVENI DOPRINOS ISTRAŽIVANJA	218
6.3. SMJERNICE BUDUĆIH ISTRAŽIVANJA	219
7. POPIS LITERATURE	220
8. POPIS SLIKA	251
9. POPIS TABLICA	251
10. PRILOZI	252
Životopis autorice	252
Popis objavljenih radova.....	253

1. UVOD

Etimologija riječi kurikulum i raznolikost teorijskog određenja upućuju na kompleksan koncept. Iz niza različitih određenja proizlazi da se kurikulum odnosi na cjelokupan tijek i načine kojim se ostvaruju postavljeni ciljevi obrazovanja u određenom društvu. Na nacionalnoj razini okvirno se određuju: opći kurikulumski ciljevi, ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnim područjima, obvezni i izborni predmeti, alokacija vremena za predmetne obveze te evaluacija. Nacionalni kurikulum primjenjuje načela izgradnje razvojnog kurikuluma s usmjerenosti na osobni razvoj učenika, njegovo osposobljavanje za kvalitetno življenje, aktivno i odgovorno sudjelovanje. Opći cilj NOK-a¹ specificira se u posebne ciljeve te se operacionalizira očekivanim učeničkim odgojno-obrazovnim postignućima (ishoda i kompetencija). U ovom istraživanju usmjerit ćemo se na kurikulum tjelesno-zdravstvenog odgojno-obrazovnog područje u osnovnim školama.

Niz istraživanja pokazuje pozitivne učinke nastave tjelesne i zdravstvene kulture (TZK) na razvoj učenika, odnosno učinkovito funkcioniranje škole i školskih sustava. Stead i Nevil (2010) izdvajaju pozitivne učinke nastave TZK-a na akademska postignuća, kognitivne funkcije, ponašanje u razredu, psihološke i socijalne učinke te motiviranost za školu. Ovakvo shvaćanje koncepta TZK-a nije ograničeno samo na kurikulum (Jewett i Bain, 1985) već se odnosi i na aspekt *dječjeg razmišljanja o predmetu* i uključivanja *pogleda na kulturna kretanja* (Crum, 1992) u društvu, odnosno implicitno i eksplicitno se temelji na orijentaciji prema pozitivnim učincima iz učeničke perspektive (Naul, 2002). Bailey (2006) je iznio rezultate kojima je pokazao doprinos TZK-a razvoju učenika u tjelesnoj, afektivnoj, socijalnoj i kognitivnoj domeni života. Potencijal TZK-a je vidljiv iz doprinosi razvoju svake od navedenih domena, posebno u mjeri u kojoj se mladi ljudi osjećaju povezani sa školom, u tome koliko pozitivnog društvenog ponašanja postoji unutar škole te u razvoju vještina koje čine aktivnog građanina. Općenito govoreći, dosljedno sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti povezano je s dužim i kvalitetnijim životom, sa smanjenjem rizika od bolesti uz psihološke i emocionalne prednosti kojeg tjelesna aktivnost pruža. Bailey (2006) navodi da se osnovne vještine pokreta uče na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture, osiguravajući pritom

---

¹Nacionalni kurikulum predstavlja posebno važan dio sustava odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske. Kurikulum je osmišljen, sustavan i skladno uređen način reguliranja, planiranja, izvedbe i vrednovanja odgojno-obrazovnog procesa, koji može biti određen na različitim razinama, na razini cjelokupnoga sustava odgoja i obrazovanja, na razini pojedinih njegovih dijelova, na razini odgojno-obrazovne ustanove i na razini pojedinca. Nacionalni okvirni kurikulum (NOK) predstavlja osnovne sastavnice predškolskoga, općega obveznoga i srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja, uključujući odgoj i obrazovanje za djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Nacionalni okvirni kurikulum temeljni je dokument u kojemu su prikazane sastavnice kurikulumskoga sustava: vrijednosti, ciljevi, načela, sadržaj i opći ciljevi odgojno-obrazovnih područja, vrjednovanje učeničkih postignuća te vrjednovanje i samovrjednovanje ostvarivanja nacionalnoga kurikuluma. Na temelju članka 39. Zakona o sustavu državne uprave (Narodne novine, broj 75/93, 92/96, 48/99, 15/00, 127/00, 59/01, 190/03, 199/03. i 79/07) ministar znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske donosi ODLUKU o Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Ova odluka stupa na snagu 20. srpnja 2011. godine.

učenicima priliku za primjenu tih vještina u sportu ili rekreaciji. Interventna istraživanja u pravilu pokazuju pozitivne rezultate u ovom području, uključujući i poboljšanja u moralnom rasuđivanju, poštenoj igri (*fair play*) te sportskim i osobnim odgovornostima. Područje TZK-a prikazuje se kao pružatelj najizglednijeg konteksta za razvoj socijalnih vještina i vrijednosti uz posredovanje adekvatno obrazovanih nastavnika i trenera usredotočenih na situacije koje prirodno proizlaze iz aktivnosti, postavljanjem pitanja i odgovaranjem na temelju vlastitog modela, odnosno uzora. To je imperativ istraživanja djelotvornih metoda učenja i poučavanja, ponašanja i okruženja za učenje sa svrhom precizne procjene programa nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Takva istraživanja (Pangrazi, 2007, Kulinna, Cothran, i Regualos, 2006; Siedentop i Tannehill, 2000 kao što je citirano u Zeng, Leung, Wehao, Hipscher i drugi, 2009) opisuju pokazatelje učinkovitog poučavanja i okruženja u nacionalnim kurikulumima. Učinkovito poučavanje uključuje jasne ciljeve, dobru organiziranost i odgovarajuća očekivanja, smislene zadaće i visoke stope uspješnosti, glatku tranziciju i nisku stopu upravljanja vremenom, odgovarajuće smjernice i precizan nadzor, visoku stopu učeničke uključenosti te nastavnički entuzijizam. Posebna se važnost TZK-a za društvo danas temelji na specifičnim mogućnostima tjelesnog djelovanja i iskustva nastalog vježbanjem, igrom i sportom (Memorandum o tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi i školskom sportu, 2009). Ova važnost dodatno je dinamizirana zbog problema koje generiraju suvremeni uvjeti života, poput nedostatka tjelesne aktivnosti i rizika za zdravlje. Svakodnevni životni i društveni problemi predstavljaju izazove odrastanju u modernim vremenima gdje TZK može pridonijeti njihovu smanjivanju, ali i boljem snalaženju u teškim životnim situacijama, kao što može ojačati samouvjerenost, vlastito dobro stanje i pružiti socijalnu podršku. Sukladno navedenom, potrebno je usvojiti, aktivno zagovarati i kritički pratiti funkcije tjelesne aktivnosti, poput one koja unapređuje zdravlje ili one koja je socijalno-integrativna.

Sport je kao društveni fenomen ambivalentan s obzirom na ciljeve jer je osjetljiv na nasilje, isključivosti, uništavanje prirode, doping, pretjerano vježbanje, nesreće i slično, ali i kao dio kurikuluma TZK-a koji nudi mogućnosti za razvoj različitih kognitivnih, socijalnih, emocionalnih, afektivnih i ostalih osobina ličnosti te onih vrijednosti koje imaju općedruštveno značenje. S obzirom na human i održiv razvoj sporta potrebno je jasno artikulirati njegovu važnost i provoditi ga kako bi se mladima osigurala njegova dobrobit. Stoga, u ovom kontekstu, TZK i školski sport nude jedinstvenu priliku za izgradnju sveobuhvatnih sposobnosti djelovanja kod djevojčica i dječaka, jer se tjelesne aktivnosti (vježba, igra i sport) mogu kreirati i odražavati na pedagoško prihvatljiv način sa značenjem generiranja daljnjeg društvenog i profesionalnog angažmana usmjerenog na zajednički cilj.

Europska Komisija (Eurydice Report on Physical Education, 2012) u komparativnom istraživanju navodi kako je TZK obavezan predmet u svim promatranim nacionalnim kurikulumima na razini primarnog i nižeg sekundarnog obrazovanja u Europi. U gotovo svim državama kao glavni cilj navodi se poticanje tjelesnog, osobnog i društvenog razvoja djece. Također je naglašeno i promicanje zdravog stila življenja. Koncepti nastave TZK-a razlikuju tri domene (Naul, 1994) identificirane kao razvoj *motoričkih sposobnosti* i *tehničkih vještina*, učenje o *psihosocijalnim stavovima* i *moralne vrijednosti i vrline*. Područja u TZK-u uključuju gimnastiku, igre, sport, plivanje i druge aktivnosti na otvorenom i ta su područja u različitom omjeru prisutna u svim europskim zemljama. Navedene *tehničke vještine* prisutnije su u Engleskoj i Njemačkoj. U kurikulumima zemalja poput Nizozemske, Belgije, Francuske, Španjolske dominantne su *sposobnosti osnova kretanja*. Ishodi učenja za tjelesnu i zdravstvenu kulturu usko su povezani s glavnim ciljevima tog predmeta. Tranzicijski procesi s početka 21. stoljeća, trendovi i postojeći razvoj ranije strukturirane tjelesne i zdravstvene kulture razloženi su u *vektorskom modelu* (Naul, 2002). Različiti vektori mogu sažimati legitimnost, svrhu i ciljeve koncepta te sadržavati podvektore koji se nalaze između četiri glavna pravca koja se u europskim zemljama odnose na kulturološko nasljeđe, sportsko obrazovanje, obrazovanje o kretanju i usmjerenost na zdravlje.

Status TZK-a različit je u europskom obrazovnom prostoru. Tako je TZK samostalan predmet u Irskoj, na Cipru i Finskoj. U Njemačkoj, Portugalu, Ujedinjenom Kraljevstvu i nordijskim zemljama sadržaji TZK-a su kroskurikulumski te time unutar poučavanja TZK-a uvode istraživanje određenih aspekata društvenih i prirodoslovnih znanosti s dokazanom međusobnom čvrstom poveznicom između predmeta. Nadalje, središnje institucije mnogih država u svoje kurikulume TZK-a u prvim godinama primarnoga obrazovanja uključuju temeljne motoričke aktivnosti. Ove aktivnosti postupno se nadograđuju kao što se i njihov raspon širi sa svrhom razumijevanja kompleksnijih sportskih disciplina. Tako npr., hodanje, trčanje, skakanje, bacanje i lovljenje postaju vještine potrebne za izvođenje kompleksnijih elemenata.

Tjelesna i zdravstvena kultura ima jasan, široko usmjeren legitimitet koji su prepoznale obrazovne politike, stavljajući TZK u ravnopravan položaj s drugim nastavnim predmetima što doprinosi cjelovitosti odgoja i obrazovanja u školama. Škole navode kako sadržaji iz tjelesne i zdravstvene kulture mogu pružiti odgovarajuću promociju i odgoj usmjeren prema tjelesnoj aktivnosti u školama. Navode i da je TZK učenicima omiljen predmet, te kako se igrom i sportom podupire proces učenja i obogaćuje školski život. Uz izdvojene primjere zemalja u kojima je nastava TZK-a visoko rangirana, u nekim je zemljama marginalizirana (Barney i Deutsh, 2009) tako što joj se daje relativno malo prostora i vremena u cjelokupnom kurikulumu. Nadalje,

marginalizacija se može uočiti i u tome što osnove TZK-a dolaze do raskrižja dokazivanja vlastite supstance i vrijednosti s jedne strane i visokorizičnih testiranja (odnosi se na latentne motoričke strukture odgovorne za beskonačan broj manifestiranih motoričkih reakcija koje mogu imati za posljedicu narušavanje zdravstvenog statusa kroz intenzivnu preobrazbu antropoloških obilježja učenika) s druge strane u kontekstu s ostalim sumativnim školskim kurikulumima. Unutar općeg obrazovnog sustava, sve zemlje u europskoj regiji imaju zakonske obveze kojima propisuju smjernice za izvođenje nastave TZK-a. U većini zemalja nacionalna vlast također ima odgovornost za ovakve programe. Hardman (2008) razlikuje odgovornost na dvjema razinama. Kod decentraliziranih oblika upravljanja odgovornost je na regionalnoj razini, a primjeri za to su flamanski dio Belgije i Francuska, 16 pokrajina u Njemačkoj te autonomne regije u Španjolskoj. U cijeloj Europi, a posebno u zemljama EU, administrativna odgovornost često je prenesena na lokalne vlasti, pa čak i na pojedine škole. Tako, pravno gledajući, TZK ima isti status kao i drugi predmeti u školi u oko 90% zemalja, ali je njegov stvarni status percipiran kao niži u 34% zemalja. To znači da status TZK-a može biti pravno propisan, ali je s propisima potrebno uskladiti praksu. U kontekstu suvremenih obrazovnih reformi, prema Broekeu i Van Dalfsenu (2007), povezanih s filozofskim i pedagoškim promjenama, a kao odgovor na epidemiju pretilosti i koncepata aktivnih stilova života u kontekstu cjeloživotnog učenja, počinju se primjećivati neke kurikulumske promjene zajedno s pomacima u ciljevima TZK-a sa svrhom redefiniranja svrhe i funkcije predmeta. Ipak, ostaje orijentacija prema sportsko-natjecateljskoj dominaciji i programiranim aktivnostima učinka što se vidi iz omjera vremena posvećenog igri, atletici i gimnastici, koji zajedno čine 70% sadržaja nastave TZK-a. Takva orijentacija u suprotnosti je s društvenim trendovima izvan škole koji su također važan činitelj stila života mladih. Hardman (2008) naglašava kako je 24% nastave TZK-a usmjereno na razvoj motoričkih sposobnosti u primarnom obrazovanju te kada se još ovom rezultatu pridoda i razvoj specifičnih sportskih vještina, dobivamo dominantne ciljeve ovoga predmeta. Prema Tremarchu, Robinsonu i Grahamu (2007) postoji znatan utjecaj na akademska postignuća uz prikladne razvojne aktivnosti i iskustva u nastavi TZK-a. Graham i sur. (2002) iskazuju kako TZK, zajedno s likovnom i glazbenom kulturom, doprinose obrazovanju djeteta u cijelosti. McKinty (1999) izdvaja kako je trenutnoj obrazovnoj klimi s naglašenom nastavničkom odgovornošću potrebna tjelesna i zdravstvena kultura kao odrednica onoga što se u sustavima uistinu ostvaruje. Beaghle, Pangrazi i Vincent (2001) navode administratore i roditelje kao one koji traže transparentnost programa s jasnim i uvjerljivim napretkom usmjerenim na rezultate. Nadalje, Mercier i Doolittle (2013) ističu potrebu pokazivanja podataka o učeniku s nastave TZK-a kao potvrdu kvalitete rada nastavnika. Uglavnom se od nastavnika TZK-a ne traži da pokazuju i objašnjavaju kriterije za mjerenje učeničkog napretka ili značajne indikatore

ostvarivanja zadanog sadržaja nastave TZK-a. Thaddeus, Moosbrugger i Brockmeyer (2011) navode kako osim jasne usmjerenosti TZK-a, postoji i marginalizacija u nastavi TZK-a vidljiva u nizu aspekata koji artikuliraju učenička i nastavnička uvjerenja te uvjerenja iz lokalnog okruženja škola gdje se ne percipira važnost sadržaja TZK-a u kontekstu ciljeva odgoja i obrazovanja. Međutim, Henninger i Carlson (2011) napominju kako unatoč marginalizaciji TZK-a, mnogi nastavnici nastoje osigurati kvalitetna i pozitivna iskustva za sve učenike. Oni nadalje razlikuju mnogo načina umanjivanja marginalizacije. Ti postupci uključuju sustavno osmišljavanje predmetnog kurikulumu, nastavnih jedinica i ocjenjivanja učeničkih ishoda učenja, kontinuirano stručno usavršavanje, te zagovaranje koje uključuje administraciju, roditelje i lokalnu zajednicu. Važnost koja se pridaje ovom sadržaju nije fenomen (post)modernog doba već ju je moguće pratiti od nastanka civilizacija. Područje nastave TZK-a prošlo je kroz mnoge cikluse u svojoj dugoj povijesti. Ovi ciklusi kreću se od stroge autoritarnosti pa sve do današnje liberalne demokratičnosti. Transformacija prema demokraciji otvara područje TZK-a prema drugim znanostima koje stvaraju nove profesionalne mogućnosti.

Sukladno svemu navedenom, ovo istraživanje zahvaća komparaciju kurikulumu nastave TZK-a više europskih zemalja te istražuje obilježja afirmativnih, marginalizirajućih ili mješovitih skupina. Nadalje, dobivenim rezultatima komparativne analize pridodana je i varijabla *formalnog obrazovanja nastavnika TZK-a* kako bi se sukladno dobivenim rezultatima izdvojili čimbenici koji upućuju na najčešće doprinose i moguće nedostatke, te kako bi se formirao potencijalni model obrazovanja nastavnika TZK-a. U nacionalnim okvirima ovakvo istraživanje predstavlja doprinos u redizajniranju kurikulumu obrazovanja nastavnika TZK-a.

1.1. OPERACIONALNE DEFINICIJE

S obzirom na to da je kurikulum, odnosno kurikulum tjelesne i zdravstvene kulture temeljni konstrukt ovoga rada, u nastavku se daje njegovo određenje, kao i ostalih konstrukata koji su relevantni za rad (primarno obrazovanje, nastavnik, kompetencije, formalno obrazovanje).

NACIONALNI (OKVIRNI) KURIKULUM - razvojni je dokument koji predstavlja osnovne sastavnice predškolskoga, općega obveznoga i srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja, uključujući odgoj i obrazovanje djece s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Nacionalni okvirni kurikulum temeljni je dokument u kojemu su prikazane sastavnice kurikulumskoga sustava: vrijednosti, ciljevi, načela, sadržaj i opći ciljevi odgojno-obrazovnih područja, vrednovanje učeničkih postignuća te vrednovanje i samovrednovanje ostvarivanja nacionalnoga kurikuluma. Središnji dio Nacionalnoga okvirnoga kurikuluma čine učenička postignuća za odgojno-obrazovna područja, razrađena po odgojno-obrazovnim ciklusima te opisi i ciljevi međupredmetnih tema koje su usmjerene na razvijanje ključnih učeničkih kompetencija. Osnova je za razradu predmetne strukture područja, određivanje predmeta i modula jezgrovna kurikuluma, izbornih predmeta i modula, opterećenja učenika itd. Važno je da formalni oblici obrazovanja odgovaraju na nove stvarnosti dijelom kroz reformu obrazovanja nastavnika, a dijelom s izmjenama u predmetima i sastavu kurikuluma namijenjenog učenicima (Vrcelj, 2018). Nacionalni okvirni kurikulum služi kao temelj za izradu predmetnih kurikuluma i ostalih kurikulumskih dokumenata (smjernice za primjenu kurikuluma, priručnici za nastavnike, priručnici za roditelje, standardi za izradu udžbenika i ostalih nastavnih materijala, standardi i mjerila za vrednovanje kvalitete učeničkih postignuća i rada škola i dr.). Kada je riječ o utjecaju suvremenih društvenih promjena na obrazovanje i kurikulum, treba imati na umu da je proces razvoja društva znanja globalan proces, praćen globalizacijom ekonomskog života, naročito komunikacije, informacija i tehnologije, s izraženom kompeticijom na globalnoj razini (Baranović, 2006).

TJELESNO I ZDRAVSTVENO PODRUČJE – dio je kurikuluma kojemu je svrha usvajanje znanja, stjecanje socijalnih i drugih vještina i navika zdravog načina života te razvijanje pozitivnog stava prema tjelesnoj aktivnosti kako bi se omogućio maksimalni razvoj tjelesnih i duhovnih potencijala osobe. Tjelesno i zdravstveno područje od temeljne je važnosti za skladan razvoj psihosomatskih osobina učenika, za razvoj njihovih psihičkih osobina i motoričkih sposobnosti, za usavršavanje biotičkih, motoričkih i socijalnih znanja te za razvoj temeljnih kompetencija, a poglavito onih koje proizlaze iz potrebe primjerenoga i stalnoga prilagođavanja novim radnim i

životnim okolnostima. Ono omogućava da učenici tijekom školovanja upoznaju svoje tijelo, njegovo funkcioniranje, mogućnosti i ograničenja, da razumiju važnost i nauče kako da tijekom cijeloga života održavaju i unaprjeđuju tjelesnu spremnost i zdravlje, razumiju povezanost tjelesnoga, duševnoga i emocionalnog zdravlja, upoznaju načine usvajanja zdravih navika i izbjegavanja onih pogubnih po zdravlje, te mogućnosti traženja pomoći u slučaju bolesti, poteškoća u učenju, poteškoća u osobnim i društvenim odnosima.

PRIMARNO OBRAZOVANJE –je obrazovanje koje je programski usmjereno prema stjecanju temeljnih vještina čitanja, pisanja i matematike (tj. pismenost i računanje) te stvaranju solidnih osnova za učenje i razumijevanje osnovnih znanja, osobnog i društvenog razvoja i pripreme za niže srednje obrazovanje. Dob je obično jedini kriterij za upis na ovoj razini. Uobičajena ili zakonska dob ulaska je za djecu ne mlađu od pet godina ili stariju od sedam godina. Ova razina obično traje šest godina, iako postoje razlike u trajanju između četiri i sedam, odnosno osam godina (The Structure of the European Education Systems 2017./ 18. : Schematic Diagrams)². Osim termina primarno obrazovanje u krosnacionalnim usporedbama, koriste se i termini *primarno*, *elementarno*, *fundamentalno*, *osnovno* i *bazicno obrazovanje* (Vrcelj, 2018).

NASTAVNIK - obuhvaća sve obrazovne djelatnike u neposrednom radu s djecom i mladima u sustavu formalnog obrazovanja u pretprimarnom, primarnom i sekundarnom obrazovanju, dakle, odgojitelje u predškolskom obrazovanju, učitelje³ u osnovnoškolskom obrazovanju te nastavnike u srednjoškolskom obrazovanju.

KOMPETENCIJE - predstavljaju dinamičnu kombinaciju kognitivnih i metakognitivnih vještina, znanja i razumijevanja, međuljudskih, intelektualnih i praktičnih vještina te etičkih vrijednosti. Razvoj tih kompetencija cilj je svakog obrazovnog programa. Kompetencije se razvijaju u svim programskim jedinicama i utvrđuju u različitim stupnjevima programa. Neke su kompetencije područno specifične (svojstvene određenoj disciplini), dok su druge generičke (zajedničke svim programima). Uobičajeno je da se razvoj kompetencija odvija ciklički i na integriran način tijekom cijeloga programa.

---

² Dostupno na : https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/structure-european-education-systems-201718-schematic-diagrams_en (pristupljeno: 1.11.2018.)

³ Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi iz 2008. godine učiteljima se nazivaju svi učitelji razredne i predmetne nastave koji rade u osnovnoj školi (Hrvatski sabor, 2008). Prema dokumentu Europske komisije iz 2005. godine Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications termin učitelj odnosi se na poučavatelje na svim razinama odgoja i obrazovanja, od predškolskog, preko osnovne i srednje škole, do visokih i viših škola i veleučilišta (EK, 2009).

FORMALNO OBRAZOVANJE -jest obrazovanje koje se provodi u različitim akreditiranim obrazovnim institucijama prema odobrenim programima s ciljem unapređenja znanja, vještina i kompetencija za osobne, društvene i profesionalne potrebe i putem kojega se stječu priznate diplome i kvalifikacije. Najčešće se provodi kao strukturalno, kronološki određeno redovno obrazovanje za mlade osobe (u pravilu između 5. i 25. godine) u osnovnim i srednjim školama, na sveučilištima i u specijaliziranim programima redovnog strukovnog i visokog obrazovanja. Osim toga obrazovanja, obuhvaća i formalno obrazovanje odraslih.

SLUŽBENI NAZIVI DRŽAVA ČLANICA EU – imena država članica Europske unije i njihove kratice pišu se u skladu s pravilima: dvoslovna oznaka ISO (ISO 3166 alpha-2)⁴ koristi se za sve države osim za Grčku i Ujedinjenu Kraljevinu, za koje se preporučuju kratice EL i UK. Protokolarnim redosljedom država članica koji se temelji na abecednom redosljedu njihovih geografskih imena na njihovu službenom jeziku ili službenim jezicima. Iz odabranih zemalja članica EU analiziran je kurikulum TZK-a i kurikulum obrazovanja nastavnika (reprezentativne zemlje). U istraživanju su korištene službene kratice naziva država članica EU.

Kratko ime u izvornom jeziku (geografsko ime) ⁽¹⁾	Službeno ime u izvornom jeziku (protokolarno ime)	Kratko ime u hrvatskom jeziku (geografsko ime)	Službeno ime u hrvatskom jeziku (protokolarno ime)	Oznaka države ⁽²⁾	Stara kratica ⁽²⁾
Belgique/België	Royaume de Belgique/ Koninkrijk België	Belgija	Kraljevina Belgija	BE	B
България (*)	Република България	Bugarska	Republika Bugarska	BG	—
Česko	Česká republika	Češka	Češka Republika	CZ	—
Danmark	Kongeriget Danmark	Danska	Kraljevina Danska	DK	DK
Deutschland	Bundesrepublik Deutschland	Njemačka	Savezna Republika Njemačka	DE	D
Eesti	Eesti Vabariik	Estonija	Republika Estonija	EE	—
Éire/Ireland	Éire/Ireland	Irska	Irska	IE	IRL
Ελλάδα (*)	Ελληνική Δημοκρατία	Grčka	Helenska Republika	EL	EL
España	Reino de España	Španjolska	Kraljevina Španjolska	ES	E
France	République française	Francuska	Francuska Republika	FR	F
Hrvatska	Republika Hrvatska	Hrvatska	Republika Hrvatska	HR	—
Italia	Repubblica italiana	Italija	Talijanska Republika	IT	I
Κύπρος (*)	Κυπριακή Δημοκρατία	Cipar	Republika Cipar	CY	—
Latvija	Latvijas Republika	Latvija	Republika Latvija	LV	—
Lietuva	Lietuvos Respublika	Litva	Republika Litva	LT	—
Luxembourg	Grand-Duché de Luxembourg	Luksemburg	Veliko Vojvodstvo Luksemburg	LU	L
Magyarország	Magyarország	Mađarska	Mađarska	HU	—
Malta	Repubblika ta' Malta	Malta	Republika Malta	MT	—
Nederland	Koninkrijk der Nederlanden	Nizozemska	Kraljevina Nizozemska	NL	NL
Österreich	Republik Österreich	Austrija	Republika Austrija	AT	A
Polska	Rzeczpospolita Polska	Poljska	Republika Poljska	PL	—
Portugal	República Portuguesa	Portugal	Portugalska Republika	PT	P
România	România	Rumunjska	Rumunjska	RO	—
Slovenija	Republika Slovenija	Slovenija	Republika Slovenija	SI	—
Slovensko	Slovenská republika	Slovačka	Slovačka Republika	SK	—
Suomi/Finland	Suomen tasavalta/ Republiken Finland	Finska	Republika Finska	FI	FIN
Sverige	Konungariket Sverige	Švedska	Kraljevina Švedska	SE	S
United Kingdom	United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	Ujedinjena Kraljevina	Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske	UK	UK

(*) Latinična transliteracija: България = Bugarija; Ελλάδα = Elláda; Κύπρος = Kýpros.
(1) Kratko ime u izvornom jeziku ili izvornim jezicima rabi se za određivanje protokolarnog redosljeda te u višezjezičnim dokumentima (vidjeti točku 7.1.2.).
(2) Kratice su jednake oznakama ISO, osim za Grčku i Ujedinjenu Kraljevinu, za koje se preporučuju kratice EL i UK (umjesto oznaka ISO GR i GB). Stare kratice (uglavnom međunarodne oznake za cestovna vozila) bile su u uporabi do konca 2002.

Slika 1. Države članice EU - imena i kratice

⁴ Internet platforma za pretraživanje dokumenata ISO standarda - Online Browsing Platform (OBP) Version 4.3.19 (pristupljeno 5.5.2018): <https://www.iso.org/obp/ui/#search/code/>

1.2. SVRHA ISTRAŽIVANJA

Svrha je ovoga istraživanja komparacija nacionalnih kurikuluma nastave TZK-a u primarnom obrazovanju kao podloge za stvaranje novog modela obrazovanja nastavnika TZK-a. U prvoj fazi istraživanja, analiziraju se nacionalni kurikulumi TZK-a za primarno obrazovanje u europskim zemljama. Komparacija je realizirana po propisanim sastavnicama kurikuluma na nacionalnoj razini te predmetnom području: propisane sastavnice su opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost, opis tjelesnog i zdravstvenog područja, odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK-a, ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a, obvezni i/ili izborni predmeti, alokacija vremena za predmetne obveze te evaluacija. Nakon provedene komparativne analize dobivena je kategorizacija kurikuluma prema statusu/orijentaciji TZK-a u pojedinoj zemlji. Druga faza istraživanja realizirana je kroz studij slučaja (odabrane su dvije zemlje iz svakog dobivenog modela od kojih je jedna i Republika Hrvatska) prema kriteriju didaktičko-metodičkog pristupa, kompetencijama nastavnika i kurikulumu obrazovanja nastavnika TZK-a.

1.3. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

U svrhu realizacije temeljnog istraživačkog pitanja analize nacionalnih kurikuluma TZK-a radi utvrđivanja statusa ovoga sadržaja, te izrade smjernica obrazovanja nastavnika TZK u Republici Hrvatskoj, nametnuli su se sljedeći ciljevi istraživanja:

1. Komparirati nacionalne kurikulume TZK-a u primarnom obrazovanju prema propisanim sastavnicama kurikuluma;
2. Identificirati skupine zemalja prema kriteriju statusa odnosno orijentacije TZK-a;
3. Izdvojiti najreprezentativnije predstavnike skupina zemalja i analizirati didaktičko-metodički pristup, kompetencije nastavnika na temelju školskog TZK-a i kurikuluma obrazovanja nastavnika.

1.4. SPECIFIČNA ISTRAŽIVAČKA PITANJA

1. Jesu li kurikulumi nastave TZK-a istovjetni u odnosu prema općem cilju i usmjerenosti, opisu tjelesnog i zdravstvenog područja, odgojno-obrazovnim ciljevima područja TZK, ishodima i ciljevima učenja na odgojno-obrazovnom području TZK, obveznom i/ili izbornom predmetu, alokaciji vremena za predmetne obveze te evaluaciji?
2. Postoje li sličnosti u ciljevima kurikuluma TZK-a?
3. Koje kompetencije učenici stječu kroz kurikulum TZK-a?
4. Kako se obrazuju nastavnici koji realiziraju ovaj sadržaj na razini primarnog obrazovanja?
5. U kojem je omjeru prepoznata pedagoška dimenzija u propisanim kurikulumima?
6. U kojem je segmentu formalnog obrazovanja nastavnika TZK potrebna promjena?

1.5. ZADACI ISTRAŽIVANJA

1. Analizirati nacionalne kurikulume TZK-a u primarnom obrazovanju (konstrukcija matrice za izvođenje analize prema kriteriju sastavnica kurikuluma)
2. Klasificirati kurikulume TZK-a prema statusu/orijentaciji TZK-a u pojedinoj zemlji
3. Analizirati najreprezentativnije predstavnike zemlja iz svakog dobivenog modela i Republiku Hrvatsku (studija slučaja) prema kriteriju didaktičko-metodičkog pristupa, kompetencijama nastavnika (kompetencije stečene završetkom studija) i kurikulumu obrazovanja nastavnika
4. Kreirati smjernice za model obrazovanja nastavnika TZK-a u Republici Hrvatskoj temeljem transferiranih rezultata komparativne analize

1.6. VARIJABLE

Prediktorske varijable: opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost, opis tjelesnog i zdravstvenog područja, odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK-a, ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a, obvezni i/ili izborni predmeti, alokacija vremena za predmetne obveze i evaluacija za komparativnu analizu.

Prediktorske varijable: didaktičko-metodički pristup, kompetencija nastavnika i kurikulumu obrazovanja nastavnika za studiju slučaja.

Kategorička varijabla: njihove vrijednosti označavaju pripadnost jednoj od nekoliko mogućih kategorija proizašlih iz prethodne analize, npr. afirmativni, marginalizirajući i integrirajući skup zemalja.

Kriterijske varijable: 27 europskih zemalja i potom po jedna najreprezentativnija zemlja dobivenih grupacija.

1.7. UZORAK

Komparativnom analizom obuhvaćeno je 27 europskih zemalja prema kriteriju dostupnosti kurikuluma i dostupnih drugih relevantnih dokumenata. Nakon analize nacionalnih kurikuluma, provedena je kategorizacija zemalja prema statusu TZK-a te su odabrane dvije najreprezentativnije zemlje čiji su kurikulumi obrazovanja nastavnika TZK-a analizirani. Analiza kurikuluma poslužila je u kreiranju smjernica za izradu modela obrazovanja nastavnika TZK-a u Republici Hrvatskoj.

1.8. METODE ISTRAŽIVANJA

U ovom istraživanju korištena je metoda komparacije. Komparacija ili usporedba istodobno je ili naizmjenično promatranje dvaju ili više predmeta, podataka, smislenih sadržaja i pojava kako bi se uočile njihove jednakosti, sličnosti (podudarnosti) i razlike prema nadređenome aspektu, trećem svojstvu (lat. *tertium comparationis*), onom zajedničkom u kojemu se dvije različite jedinice usporedbe preklapaju. Komparativna analiza (Vrcelj, 2005) postupak je uspoređivanja istih, sličnih i različitih činjenica, pojava procesa i odnosa, odnosno utvrđivanja njihove sličnosti u ponašanju i intenzitetu i razlike među njima. Primjena ove metode zahtijeva posebnu preciznost u obradi određenih pokazatelja i oprez u zaključcima radi toga što je potrebno uvažavati uvjete u kojima određeni, odnosno odabrani fenomen egzistira.

Radi komparacije odabranog fenomena bilo je potrebno prikupiti podatke (dokumente), te učiniti analizu putem nacрта i ponavljanja postupaka u kružnoj analizi, te analizu između slučajeva. U tu svrhu odabrano je 27 država, odnosno sastavnice kurikuluma TZK-a u odabranim zemljama. Ovaj se postupak ponavlja dok se ne dobiju jednoznačni relevantni podaci. Zaključci su izvedeni uočavanjem obrazaca i tema, nalaženjem uvjerljivih tumačenja, povezivanjem u kategorije, korištenjem metafora, brojenjem, uspoređivanjem i suprotstavljanjem podataka, uočavanjem povezanosti među varijablama, razlaganjem varijabli, podvođenjem posebnog pod opće i uspostavljanjem pojmovne suvislosti. Valjanost takvog načina utvrđivala se testiranjem utvrđenih obrazaca, a svaki rezultat imao je podatke koji odstupaju. Takvi, uvjetno rečeno, rubni podaci pokazatelj su adekvatnosti odabranog pristupa koji pomažu pri kritičkom sagledavanju pretpostavki istraživača i teorijske osnove na kojoj se one temelje. Nakon komparativne analize s dobivenim rezultatima i određenim kategorijama, izdvojene su po dvije najreprezentativnije zemlje koje u najvećoj mjeri predstavljaju određenu selektiranu skupinu te je takvim uzorkovanjem dobiveno 6 (šest) studija slučaja od kojih je jedna i Republika Hrvatska. Studija slučaja omogućuje razumijevanje ideje i apstraktnih načela, a ujedno može odrediti uzrok i posljedicu opažanja u stvarnom kontekstu (Cohen i sur., 2007). Halmi (2005), navodi osnovni postupak u studiji slučaja koji se sastoji u sagledavanju važnijih aspekata jedne pojave ili situacije, a jedinica proučavanja može biti pojedinac, grupa, organizacija, lokalna zajednica, cijela kultura (bilo koji sustav koji se smatra zasebnom cjelinom ili entitetom).

Za svaku zemlju iz uzorka istraživanja analizirane su propisane sastavnice kurikuluma na nacionalnoj razini te predmetnom području: opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost, opis tjelesnog i

zdravstvenog područja, odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK-a, ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a, obvezni i/ili izborni predmeti, alokacija vremena za predmetne obveze te evaluacija.

Korištenjem studije slučaja identificirani su didaktičko-metodički pristupi, kompetencije nastavnika i kurikulum obrazovanja nastavnika TZK-a za odabrane zemlje. Nakon prikaza i analize nacionalnih kurikuluma TZK-a i kurikuluma obrazovanja nastavnika TZK-a u zemljama iz uzorka istraživanja izrađene su smjernice za izradu modela obrazovanja nastavnika TZK-a.

Za potrebe ovog istraživanja korišteni su višestruki izvori podataka 27 zemalja članica EU-a, kao što su nacionalni izvještaji, zakoni, istraživačke studije, projekti, preporuke, kurikulumi, nastavni planovi i programi studija tjelesne i zdravstvene kulture, te suvremena relevantna pedagoška znanstvena literatura.

Radi odabira uzorka istraživanja, pretražene su baze podataka knjižnice Kineziološkog fakulteta u Zagrebu, te Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Također, pretražene su baze Ministarstva znanosti i obrazovanja i dostupne mrežne obrazovne baze podataka (Eurydice, EBSCO, DAR). Odabrano je 27 nacionalnih kurikuluma TZK-a u osnovnim školama.

1.9. INSTRUMENTI

U radu se dominantno koristi relevantna dokumentacija, te su kreirani nacrti i liste provjere (engl. *checklist*). Strategija studije slučaja formulira se listom provjere dostupnih podataka i tablica usporedbe. Prikupljanje informacija provodi se pomoću radnih listova, a različiti alati za vizualizaciju koriste se za usmjeravanje diskusije.

Ovaj postupak prikupljanja podataka najviše je upotrebljavan u povijesnom istraživanju odgoja i obrazovanja, no dokumentacija može biti polazište i u istraživanju sadašnjice, pa čak i budućnosti odgoja i obrazovanja. Koriste se primarni izvori (originali), tiskani dokumenti. Osim komparacije, koristi se i metoda studije slučaja kao postupak kojim se izučava neki pojedinačni slučaj iz određenoga znanstvenog područja, ali ne predstavlja znanstvenu metodu u pravom smislu te riječi, jer se samo na temelju rezultata promatranja više slučajeva mogu pronaći određene zakonitosti. Studija slučaja naglašava detaljnu analizu konteksta ograničenog broja događaja ili uvjeta i njihovih međusobnih odnosa. Znanstvenici koriste metodu studije slučaja pri istraživanju u različitim znanstvenim područjima (Lukeš-Vuković, i sur., 2008). Studija slučaja obično ispituje međuovisnosti svih varijabli pojedinog događaja ili situacije kako bi se ostvarilo ukupno razumijevanje. U njoj se složena pitanja transformiraju u lako razumljiva, omogućavajući tako čitatelju da se zapita i istraži studiju, te tako dođe do zaključka neovisnog o istraživačevu. Istraživači posebnu pozornost posvećuju naglašavanju dovoljnog broja dokaza kako bi stekli čitateljevo povjerenje. Studija slučaja izučava neku zemlju kao važnu temu koja ne treba šire opravdanje. Također, analizira zbivanje ili zemlju u sklopu komparativne perspektive koja zahtijeva da opis *posebnog* uključuje široko analitičke konstrukte (Scarow, 1969). U studijama slučaja nastoji se dati nove uvide u procese koji su unutar znanstvene discipline prihvaćeni kao važni. U ovoj studiji slučaja odabran je kriterij didaktičko-metodičkog pristupa, kompetencije nastavnika i kurikulum obrazovanja nastavnika TZK-a za odabrane zemlje.

2. ZNAČAJ TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE - POVIJESNA DIMENZIJA

Važnost koja se pridaje sadržajima tjelesne i zdravstvene kulture nije fenomen (post)modernog doba već se može pratiti od nastanka civilizacija. Područje provedbe sadržaja tjelesne i zdravstvene kulture, u povijesnoj dimenziji, prošlo je kroz mnoge cikluse. Ciklusi su se kretali od stroge autoritarnosti pa sve do liberalne demokratičnosti koja otvara područje tjelesne i zdravstvene kulture prema drugim znanostima koje od te transformacije stvaraju nove profesionalne mogućnosti.

Da je TZK imao dugu povijest, vidljivo je iz historijskih zapisa o Spartancima i Atenjanima koji su imali neku vrstu tjelesne i zdravstvene kulture. Iako vrlo različiti, oba sustava nastojala su dati sadržaje koji su bili usmjereni prema svojim potrebama (Van Dalen i sur., 1953). Spartanski sustav orijentiran prema osvajanjima koncipirao je tjelesne sadržaje pogodne za tu političku orijentaciju. Država je preuzimala brigu o dječacima koji su navršili sedam godinana i odvodila ih u *agoge* (vojne kampove), u kojima je vladao rigorozni režim discipline i treninga, obavezan za sve spartanske dječke (Rajković, 2013, prema Vrceelj, 2018). Kada su dječaci navršili četrnaest godina, započinjali su učenje taktike grube borbe koja im je omogućavala uspjeh u vojsci u kasnijoj dobi od dvadeset do trideset godina. Nakon tridesete godine muškarci bi si odabirali žene koje su i same prolazile stroge treninge kako bi rodile jaku i zdravu djecu.

Atenska kultura bila je demokratska i usmjerena na trening uma i tijela. Trening uma zahtijevao je čovjeka koji umije čitati i pisati, a tjelesna se aktivnost provodila u središtu grada gdje se nalazila gimnazija. Obrazovna filozofija u Ateni predstavljala je vrhunac tjelesne i zdravstvene kulture još mnogo godina kasnije. Nadalje, tjelesna i zdravstvena kultura evoluirala je tijekom ciklusa Rimljana, mračnog doba i križarskih ratova. Kod Rimljana se tjelesna i zdravstvena kultura bazirala na atletici i zabavi. Ljudi su bili prisiljeni boriti se do smrti (Leonard, 1923; Jajčević, 2010). U mračno doba, vjera je gledala na tjelesnu i zdravstvenu kulturu kao na gubitak vremena i djelo sotone. Godine 1270. završavaju križarski ratovi, a time i razvoj tjelesne i zdravstvene kulture sve do 1400. godine kada započinje renesansno razdoblje. U ovom se razdoblju javlja poimanje tjelesne i zdravstvene kulture slično današnjem. Čovjek je testirao svoje granice, pokušavajući biti brži, jači i izdržljiviji.

Razvoj nastave tjelesne i zdravstvene kulture u Europi podudara se u znatnoj mjeri s općom povijesti školstva i pedagogije, ali ima i specifičnosti koje nisu općepoznate. Pažnja se usmjerava na

čovjekovo tijelo, postavljajući kao osnovni cilj razvoj harmonije tijela i duha (Čustonja, 2012). Glavni zadatak odgoja bio je odgojiti čovjeka za ovozemaljske potrebe, uvažavajući tjelesne, intelektualne i moralne osobine. Razlike između humanizma i skolastike možda se najbolje očituju u pitanjima odgoja, osobito tjelesne i zdravstvene kulture (Van Dalen i sur. 1953., Leonard, 1923., Jovanović, 1962. i Jajčević, 2010). Humanisti, uvažavajući antičke uzore, prepoznaju i prihvaćaju tijelo kao sastavni dio čovjeka, pa tako i odgoja. Brojni mislioci, pedagozi, pisci, liječnici i teolozi, koji su prihvatili osnovne ideje ovog pokreta, u svojim djelima i praktičnom radu ističu potrebu tjelesne i zdravstvene kulture u pedagoškom djelovanju. U tom kontekstu govorimo o Vergeriusu, Albertiu, Piccolominiu, Cardanu, Feltreu, Mercurialisu i mnogim drugima. Treba navesti i to kako je Erazmo Roterdamski (1466.-1536.) odredio ulogu i važnost tjelesnog odgoja. Razdoblje crkvene reformacije u 16. stoljeću u pravilu se ne povezuje s razvojem tjelesne i zdravstvene kulture. Odvajanjem od Katoličke crkve i autoriteta papinstva koji su bili glavni organizatori odgoja, počinju se javljati protestantski pokreti koji su bili prisiljeni uspostaviti vlastite sustave i filozofije odgoja. Pitanja odgoja postaju sastavnim dijelom religijskih reformi. Čustonja (2012) navodi predstavnike poput Luthera, Bugenhagena, Calvina, Knoxa i drugih koji u svojim djelima o odgoju ne posvećuju pozornost nastavi tjelesne i zdravstvene kulture kao dijelu odgojno-obrazovnog sustava. Međutim, gotovo svi iznose stavove o tijelu, brizi o tijelu i tjelesnim aktivnostima djece i odraslih. Proturreformacijska katolička pedagogija unijela je tako promjene u poimanju ljudskog tijela u odnosu na skolastičku filozofiju srednjega vijeka. Naslonjeni na humanizam i renesansu, proturreformatorski pedagozi napustili su srednjovjekovni asketizam i marginalni odnos prema tijelu te priznali važnost ljudskoga tijela kao medija duše i sredstva za postizanje viših ciljeva. Međutim, takvo razumijevanje tijela nije rezultiralo uključivanjem sadržaja tjelesnog u sustav školstva. Kao reakcija na kruti formalizam i naglašeni klasicizam koji su postajali sve prisutniji tijekom 16. i 17. stoljeća javila se reakcija niza istaknutih mislilaca koji su predlagali znatne reforme odgojno-obrazovnih ideja, postavljajući pitanje svrhovitosti, odnosno usmjerenosti na praktičnu primjenu naučenog u svakodnevnom životu (Jajčević, 2010). U ovom razdoblju istaknuli su se Rabelais, Montaigne, Vives, Bacon, Milton i Komensky. Ideja prosvjetiteljstva, a naročito ideja o važnosti i potrebi tjelesnog vježbanja djece u sustavu odgoja i obrazovanja, odigrala je važnu ulogu u stvaranju osnova za pojavu i razvoj novih nacionalnih građanskih tjelovježbenih sustava u Njemačkoj, Švedskoj, Francuskoj i Češkoj u 19. stoljeću. Ideje istaknutih prosvjetitelja, poput Rousseaua i Locka, postavljaju nastavu tjelesne i zdravstvene kulture kao stalni i neugrožavajući dio programa u školama. Prvi pokušaj usustavljanja tjelesne i zdravstvene kulture u Europi događa se na području Njemačke u drugoj polovici 18. stoljeća. Ti prvi pokušaji imali su znatan utjecaj na povijesni razvoj tjelesne i zdravstvene kulture. Najvažniji *eksperiment* bio je odgojni

pravac koji se naziva *filantropizam*, u kojem se nastava tjelesne i zdravstvene kulture javlja po prvi put u novome vijeku kao sastavni dio odgojno-obrazovnog procesa i kao jedan od ravnopravnih predmeta (Todd, 1992). Ističu se ideje Basedowa, Guts Muthsa s prvim pisanim djelom razrađenog i metodički cjelovitog sustava tjelesne i zdravstvene kulture (Guts Muths, 1800). Nakon što je tjelesno vježbanje pronašlo svoj put do školskih sustava, koncipirana je nastava tjelesne i zdravstvene kulture u razdoblju od druge polovine 19. stoljeća i ona postaje i sastavnim dijelom obveznih nastavnih planova i programa javnih obrazovnih sustava većine europskih zemalja. Školski sustav koji se u Hrvatskoj postupno izgrađivao od 16. stoljeća pod utjecajem Katoličke crkve i crkvenih redova, a naročito u svjetlu protureformacijskih nastojanja od kraja 16. i početka 17. stoljeća bio je usmjeren, u skladu s onodobnim naprednim idejama humanizma i renesanse, a naročito kasnijeg racionalizma i prosvjetiteljstva, prema potrebi uvođenja tjelesnog vježbanja u sustav odgoja i obrazovanja (Šišak, 1998. i Janeković-Romer, 2000). Reforma školstva u doba Marije Terezije događala se pod utjecajem modernizacije države i drugih političkih, gospodarskih i društvenih promjena (Horbec, 2004). Osnovna ideja bila je izgraditi odgojno-obrazovni sustav pod kontrolom države, a ne dotadašnje Crkve. Osnova *Općeg školskog reda* tijekom reforme, bila je osnivanje pučkih (osnovnih) škola kao državnih ustanova, o čijem su djelovanju brinula školska povjerenstva. Ovaj proglas nije predvidio tjelesnu i zdravstvenu kulturu kao školski predmet, ali je predvidio niz preporuka vezanih uz tjelesno vježbanje. Provođenje je prepušteno inicijativama i mogućnostima pojedinih sredina. Standardi ili smjernice za obrazovanje nastavnika za vođenje tjelesne i zdravstvene kulture nisu još spomenute. Znatnije promjene događaju se 1848. godine kada Hrvatski sabor imenuje odbor koji je trebao sastaviti prijedlog zakona kojim bi se na području Banske Hrvatske uredilo pitanje školstva. Godine 1850. na snagu stupa tzv. Thunova reforma školstva (Čustonja, 2012), a 1857. godine Gornjogradska gimnazija u Zagrebu traži nastavnika tjelovježbe i kaligrafije. Predmet je fakultativan i uvodi se po potrebi i mogućnostima pojedinih škola. Neposredno pred kraj Bachova apsolutizma i svega nekoliko mjeseci nakon što je u Zagreb došao prvi nastavnik tjelesnog odgoja Friedrich Singer, 1. listopada 1859. godine izlazi prvi broj pedagoškog časopisa u Hrvatskoj, *Napredak*. U časopisu se nalazio članak u kojemu se govori o važnosti tjelesne i zdravstvene kulture u školama. Konačno, Hrvatski sabor 8. rujna 1874. godine usvaja *Zakon ob ustroju pučkih školah i preparandijah za pučko učiteljstvo u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji*. Time pitanja školstva u Hrvatskoj postaju zakonski uređena. Uvedeno je obvezno četverogodišnje školovanje za svu djecu, osnovne škole postale su opće i javne, uveden je državni nadzor nad školama, pohađanje škola bilo je besplatno, te je uvedena nastava tjelesne i zdravstvene kulture (Dumbović, 1999).

Da tjelesna i zdravstvena kultura dobiva sve veću važnost, možemo zaključiti prema sve izraženijem problemu tjelesne neaktivnosti i prekomjerne tjelesne mase što je krucijalni problem suvremenog načina života, a u posljednjih nekoliko desetljeća postao je jedan od najvećih izazova znanstvenika diljem svijeta (Petrić i sur., 2012). Nastava tjelesne i zdravstvene kulture poprima time svoju najveću ulogu, počinje već u predškolsko doba, a u osnovnoj školi je obavezna za sve učenike. (*Recommended Annual Taught Time in Full-time Compulsory Education in Europe 2012/2013*).

Istraživanja TZK-a imaju dugu povijest koja je najplodnija u 19. stoljeću (Ainsworth, 1930; Hartwell, 1886, 1905; Leonard, 1905, 1915, 1923; Rice, 1926 i Schwendenerm 1942). Stuna (1997) naglašava kako su istraživači radili u akademskom vakuumu jer su radovi iz tog perioda zapravo deskriptivne kronike u kojima su događaji nerazjašnjeni, a povezanosti i objašnjenja zapravo neizrečeni. Međutim, problem tjelesne i zdravstvene kulture postaje popularan 1950-ih godina, a polje istraživanja proizašlo je iz nužnosti nerespektiranja ovih sadržaja u praksi. Knjigom *Svjetska povijest TZK: kulturološka, filozofska i komparativna* 1953. godine istaknuo se Van Dalen i suradnici, a knjigom *Obilježja u povijesti TZK* 1957. godine Dixon i suradnici. Navedene knjige prikazuju rezultate istraživanja međunarodnog pristupa u razvoju TZK-a od najranijih društava, preko srednjega vijeka pa sve do moderne Europe i SAD-a, s naglaskom na povezanosti tjelesnih aktivnosti u povijesnim, predmodernim i modernim društvima. Huggins (2001) navodi kako su istraživači uključili i diversifikaciju sporta, iz razloga što ga pojedini stručnjaci iz ovog područja uključuju u tjelesnu aktivnost. Tijekom vremena sport se počinje istraživati odvojeno od tjelesne aktivnosti. Zeigler (1979) tu odvojenost objašnjava sadržajnom dimenzijom pojma *sport* koji podrazumijeva uvažavanje i kako ga se koristi u području brojnih studija odvojen od pojma *tjelesna aktivnost*. TZK je iznjedrio različite koncepte u istraživanjima svojeg statusa pa pronalazimo TZK kao društveni status, TZK povezan sa spolom, tijelom, atleticizmom i tjelesnom aktivnosti. I dalje se provlače krucijalna pitanja usmjerena prema definiranju i identifikaciji parametara i kriterija definiranja konstrukta tjelesne aktivnosti. Nameće se također pitanje je li tjelesna aktivnost popraćena virtualno svakodnevnom aktivnošću koja zahtijeva određenu vještinu kao što je trčanje, jahanje ili sportsko sudjelovanje ili bi naglasak trebalo staviti na obrazovne postavke? Bi li te obrazovne postavke trebale biti informalne, kao što su to neke društvene situacije, ili formalne koje se događaju u školama, fakultetima ili drugim obrazovnim institucijama? Duncan i Watson (1960) argumentiraju kako "TZK ima kulturološko nasljeđe i pozadinu koja započinje samim početkom civilizacije. Šira interpretacija govori kako je tjelesna aktivnost najstarija faza ljudskog obrazovanja. Primitivan je čovjek morao biti izrazito tjelesno aktivan kako bi preživio. Jednostavna,

prirodna i neophodna tjelesna aktivnost bila je sastavni dio njegovog iskustva kojim je sakupljao iste vrijednosti koje program TZK sadrži i danas.

Tjelesna i zdravstvena kultura je kompleksna o čemu svjedoče različiti nazivi kao, npr. tjelesni odgoj, tjelesno obrazovanje i sport, sport i zdravlje te poučavanje o sportu. Osterhoudt (1991) je jedan od znanstvenika, koji je pokušao specifičnije definirati TZK iz povijesne perspektive, upućujući na etimologiju riječi TZK/ PE (*physical education*) koja dolazi od grčke riječi *physika* sa značenjem *materijal, građa, osnova* i od latinske riječi *educare* sa značenjem *podići, odgajati*, te zaključuje kako TZK pokušava *odgajati u obliku naših osnovnih elemenata*. Nadalje, Osterhoudt definira globalno-povijesni razvoj TZK u tri pravca. Jedan je okarakteriziran kao *tjelesni trening* koji se razumije kao sredstvo biopsihološkog zdravlja i fitnesa. Drugi pravac opisuje *tjelesnu kulturu* kao akulturacijsko sredstvo s naglaskom na procese socijalizacije te treći, *tjelesno obrazovanje* koje je sastavni dio sportskih aktivnosti i plesa. Razvojem tjelesnog treninga i tjelesne kulture prema tjelesnom obrazovanju, utvrđuju se dokazi predominacije igara i vježbe koji imaju stupanj. Osterhoudt (1991) zaključuje kako tjelesno obrazovanje tendira prema objedinjavanju tjelesnog treninga i tjelesne kulture stvaranjem predispozicije za razvoj cjelovitog čovjeka, njegovih bioloških i društvenih orijentacija.

Prevladavajuće orijentacije i određenja TZK-a oblikovale su područje istraživanja. Uz ograničenja za ono što se može klasificirati kao TZK, status je bio od hodanja, trčanja, lovljenja, ribolova iz primitivnih društava, do plesanja, igara, atletskih događaja i sportskih aktivnosti, pa sve do raspona aktivnosti u modernim društvima kao što je najvažnija TZK u školama i sport u cijeloj svojoj širini: muški, ženski, amaterski, profesionalni, školski, izvanškolski, juniorski i seniorski.

Naul (2002) u knjizi *Concepts of Physical Education in Europe* navodi kako su *tehničke vještine* bile važnije u Njemačkoj nego u Nizozemskoj i Belgiji, gdje su *osnovne sposobnosti kretanja* prevladale u nastavnom planu TZK-a. *Sport* je bio manje važan u programima TZK-a u skandinavskim zemljama 1960-ih nego u srednjoj Europi; *igre* nisu imale glavnu ulogu u njemačkom obrazovanju tjelesnog odgoja šezdesetih godina prošlog stoljeća u usporedbi s državama Ujedinjenog Kraljevstva. *Aktivnosti na otvorenom* odigrale su važnu ulogu u skandinavskim obrazovnim programima za tjelesnu edukaciju i bile prisutne u kurikulumima Danske. Švedski *pokret* bio je sasvim drukčiji od ranijih aktivnosti na otvorenom u Velikoj Britaniji. Unatoč takvim razlikama, čini se kako je u nekim zapadnoeuropskim zemljama početkom ranih sedamdesetih postojala osnovna struktura tjelesnog odgoja sa sličnom legitimizacijom subjekta i usporedivih ciljeva i ciljeva za poučavanje tjelesnih aktivnosti. S. Vrcelj (2018) naglašava kako bi škola trebala biti takva da odgovara *mjeri* svakog učenika u svakoj fazi njegova razvoja,

iako škole selektivno čuvaju, reinterpetiraju i distribuiraju znanja te utječu na izbor konceptualnih kategorija koje zagovaraju i koje koriste u procesima kontrole znanja i nekih sadržaja.

2.1. KONCEPTI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U EUROPI

Unatoč velikom utjecaju globalizacije, te razumijevanju osviještenosti unutar međunarodnih pedagoških zajednica o kontekstu principa i praksi unutar nacionalnih sustava, tjelesni i zdravstveni odgoj, temelj je sveobuhvatnog pristupa promicanju tjelesne aktivnosti kroz škole (Pastorek, 2009). Kompleksnost koncepta kurikuluma i njegove analize, odražava se kroz izvedivo, organizirano i stvarno provedeno obrazovanje, sa svojim brojnim komponentama, uvjetima, čimbenicima, perspektivama, oblicima itd. (Iconomescu, Alexe, 2015). Osnovne smjernice kurikuluma konvergiraju prema tome da je sustav učeničkog iskustvenog učenja pod pokroviteljstvom škole (Doll, 1988), a bilo koja obrazovna aktivnost kreirana u školi i njena svrha se odvija unutar škole i izvan nje. Tumačenje definicija koje opisuju nastavni plan i program vodi do činjenice da teorija nastavnog programa zahtijeva odustajanje od tradicionalnog učenja i poučavanja, koje se vidi kao niz aktivnosti koje uključuju prijenos i primanje informacija (Ungureanu, 1999., Iconomescu i Alexe, 2015). U takvim obrazovnim okruženjima, prema općoj usmjerenosti odnosno cilju odgoja i obrazovanju može se odrediti i TZK.

Prema Naulu (2002), u Europi se tjelesni odgoj i obrazovanje terminološki i sadržajno različito određuje. U nekim se zemljama engleski pojam (*physical education*) prevodi kao tjelesno obrazovanje (npr. Italija, Španjolska, Portugal); u Francuskoj se koristi izraz tjelesno i sportsko obrazovanje; u Švedskoj se koriste nazivi *idrott i hälsa* (sport i zdravlje), a u Njemačkoj *Sportunterricht* (nastava sporta).. U Francuskoj je dodan naziv *sport*, a u Danskoj i Švedskoj uvedena je izvorna verzija koncepta sporta (*idrott*). U Austriji uključivanje sportskih aktivnosti nije dovelo do terminološke promjene (*tjelesne vježbe*). Slične, izvorne verzije *lichemelijke opvoeding* pronalazimo u Nizozemskoj, gdje je sportu dodan i tradicionalni TZK (Iconomescu i Alexe, 2015). Štoviše, tradicionalni koncept *osobno-interaktivnog obrazovanja kretanja* u Nizozemskoj nastavio se čak i kada su se sportovi uvodili, iako su preoblikovani i izrađeni prema obrazovnoj svrsi koncepta. Naul (2002) ističe raznolikost tretmana TZK-a u kontekstu nastavnog plana i programa, odnosno u strogoj ili liberalnoj regulatornoj provedbi kroz općenite ili precizne recepte za sadržaj; u tradicionalnim i/ili novim ciljevima, tj. nastavnim ili učeničkim usmjerenjima prema sportskim ili vještinama pokreta te u procesu i/ili pristupu predmetu koji se ravnopravno tretira u kurikulumu ili ga se marginalizira reduciranjem njegovih ciljeva. Kurikulum znači put za osiguravanje, organiziranje i pokretanje učenja, utjecanjem na učenike na prilagodljiv način (Iconomescu, Alexe, 2015). U prepoznavanju doprinosa TZK-a nameće se važnim djelovanje nastavnika u odgojno-obrazovnim institucijama koji trebaju imati vještine i sposobnosti koje se stječu obrazovanjem. Kao odgovor na koncepte aktivnih stilova života u kontekstu cjeloživotnog učenja, razvoj specifičnih

vještina bitan je u svakom redefiniranju svrhe i funkcijskih procesa, kako bi se prilagodili širim životnim odgojno-obrazovnim rezultatima, uključujući zdravlje i povezanost s osobnim i društvenim razvojem. Prema *World-wide Survey of School Physical Education – Final Report 2013*, obrazovne reforme u nekim zemljama i odgovori na koncepte dobrobiti zdravstvenog odgoja povezane s aktivnim stilovima života i percipiranom epidemijom pretilosti, potaknuli su ili vode do promjena u nastavnim planovima TZK-a. Veza između tjelesnog odgoja i zdravstvenog odgoja kao i osobnog i društvenog razvoja pojavljuje se u nekim zemljama, što pokazuju rezultati istraživanja EUPEA za tjelesni odgoj i obrazovanje (2010-2011) na uzorku 22 zemlje, odnosno obrazovne autonomne regije Europe, što pokazuje da su vježbanje i zdravlje, učenje tjelesne aktivnosti i društveni i osobni razvoj zapravo najčešće navedeni ciljevi programa TZK-a. Nije netipično da su ciljevi kurikulumu, a posebno, ali ne i isključivo, u zemljama s višim dohotkom oni koji obuhvaćaju kognitivna znanja, psihomotoričke vještine i afektivne stavove i vrijednosti, ishode povezane sa zdravim životom, aktivnom filozofijom života i povezanosti s tjelesnom pismenosti i pojmom tjelesno obrazovane osobe.

Nastava često generira probleme vezane uz nastavnu jedinicu (Pesquie, 1988., Piéron, 1992.), za razdoblje koje je predviđeno godišnjim planom i programom rada škole. Zatvoreni koncept nastavnog plana i programa i na njemu bazirane nastavne jedinice (Siedentop i Tanehill, 2000), ograničava nastavnike koji osjećaju potrebu pokrivanja širokog raspona sadržaja tijekom godine (Himberg, Hutchinson i Roussell, 2003; Robles, Giménez i Abad, 2010). U tom pravcu, primjerice, pripravnici i novi nastavnici obično oblikuju vrlo kratke nastavne jedinice s osnovnim ciljem da učenici razvijaju svoju tjelesnu kondiciju (Pérez-Pastur, 2010). Međutim, na temelju izvornog UNESCO-ovog koncepta planiranja (tj. prepoznavanja atributa fleksibilnosti i učinkovitosti i na temelju obrazovnih ciljeva), te na inovativnom konceptu nastavne jedinice (izvan tradicionalne točke gledišta) valja uzeti u obzir inovativnu distribuciju vremena.. Ovaj element mogao bi biti uključen u brojčane formule školskog modela za učenje (i kasnije izmijenjene modele) kako bi se poboljšala tri važna elementa u vezi s učenjem, a ta se poboljšanja odnose: (a) na osiguravanje situacijskog učenja u TZK-u; (b) na unapređivanje relacijskog kognitivno-biheviorističkog ponašanja između sadržaja TZK; i (c) na razvijanje i održavanje već postignute kognitivne i biheviorističke razine ponašanja. Perspektiva distribucije vremena kroz akademsku godinu mogla bi olakšati nastavnicima da postignu autentične ishode, temeljene na smislenom učenju, umjesto da budu zadovoljeni lako zaboravljivim jednostavnim ciljevima (Mayorga-Vega, Merino-Marban, Vera-Estrada i Viciano, 2014).

Korištenje produženih ili duljih nastavnih jedinica zajednički je čimbenik s varijacijama prema svakoj predloženoj inovativnoj jedinici, kao što sugerira literatura (Himberg i sur., 2003; Viciano i sur. 2012):

- a. Prekidne nastavne jedinice koristile su koncept nastave tijekom cijele godine kako bi osigurale veću mogućnost učenja za učenike;
- b. Alternativne nastavne jedinice dodale su svoje sadržaje (napori nastavnika) kako bi se pružilo više vremena za učenje povezanih pojmova i ponašanja;
- c. Nepravilne nastavne jedinice iskoristile su izvanškolsko vrijeme kako bi povećale ukupnu količinu vremena učenja, a istodobno neusklađena raspodjela sadržaja tijekom mjeseca i semestra/polugodišta pružale su intermedijalni poticaj usmjeren na isti cilj kako bi se osiguralo učenje i autentični ishodi učenja u TZK-a;
- d. Pojačane nastavne jedinice koriste tri aspekta povezana s vremenom učenja u TZK-u. Prvi aspekt bio je produljenje nastavne jedinice kako bi se osigurala određena garancija uspjeha. Drugi aspekt bio je primijenjen nadopunama nastavnih jedinica koji je proširio uspješnu praksu i veću motivaciju za učenje uzrokovanu uspješnom praksom za učenike. Treći aspekt vezan uz vrijeme učenja bila je primjena intermitentnih pojačanja kako bi se očuvalo učenje prethodno stečeno tijekom početnog razdoblja i kako bi se izbjegao gubitak kontinuiteta;

Sve to ukazuje na potrebu drugačijeg promišljanja realizacije sadržaja TZK-a radi korištenja svih odgojno-obrazovnih potencijala koje ima.

2.2. TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA KAO KOMPONENTA OBRAZOVNOG SUSTAVA

Tjelesno obrazovanje postalo je predmet u školama (najprije njemačka i švedska gimnastika) početkom 19-og stoljeća (Hackensmith, 1966) jer je prepoznata njegova važnost za ljudsko zdravlje.. Do prijelaza 20-og stoljeća osobna higijena i vježbe za tjelesno zdravlje uključeni su u nastavni program tjelesnog odgoja kao glavni ishodi učenja za učenike (Weston, 1962). Ekskluzivni fokus na zdravlje, međutim, kritizirao je odgojitelj Thomas Wood (1913., Wood i Cassidy, 1930.) kao preusko i štetno za cjelokupni razvoj djeteta. Obrazovna je zajednica kasnije usvojila Woodov inkluzivni pristup tjelesnom obrazovanju pri čemu su osnovni pokreti i tjelesne vještine za igre i sport uključeni kao glavni nastavni sadržaj. Tijekom proteklih 15 godina TZK se ponovno razvio kako bi povezoao tjelesno kretanje s njegovim posljedicama (npr. tjelesna aktivnost i zdravlje), podučavajući djecu znanosti o zdravom životu i vještinama potrebnim za aktivan životni stil (NASPE⁵, 2004).

Sallis i McKenzie (1991) su istaknuli da je tjelesni odgojno-obrazovni sadržaj korištenje „sveobuhvatnog, ali tjelesno aktivnog pristupa koji uključuje podučavanje društvenih, kognitivnih i tjelesnih sposobnosti i postizanja drugih ciljeva kroz kretanje“(str.131). Ovu perspektivu također naglašava Siedentop (2009), koji navodi da su tjelesni odgoj i obrazovanje sveobuhvatni, ali kroz tjelesni aspekt. Sallis i McKenzie (1991) naglašavaju dva glavna cilja tjelesnog odgoja: (1) priprema djece i mladeži za cjeloživotno tjelesno djelovanje i (2) uključivanje u tjelesnu aktivnost koja ima cjeloživotnu dimenziju.

Tjelesni odgoj i obrazovanje kao dio obrazovanja čiji se cilj i mjesto u institucionaliziranom obrazovanju mijenjao od prvobitnog usredotočenja na higijenu i zdravlje do holističkog pristupa djetetu (NASPE, 2004).

Jedan od načina podizanja važnosti TZK kao komponente obrazovnog sustava je određivanje standarda. Standarde učenja razvijaju nacionalne strukovne organizacije kao što su Nacionalna udruga za sport i tjelesni odgoj (NASPE) i/ili državne obrazovne agencije, a u nekim zemljama, državni odjel za obrazovanje te do donošenja odluka u ingerenciji školskih četvrti ili pojedinačnih škola. Takave prakse, koje su rezultat načina upravljanja, utječe na tjelesno obrazovanje, što dovodi do velike raznolikosti u kurikulumima. S obzirom da su nastavni planovi i programi određeni na raznim razinama u pojedinim državama, obuhvaćajući nacionalne standarde, državne standarde i državno usvojene udžbenike koji zadovoljavaju i usklađeni su sa standardima,

---

⁵Nacionalna udruga za sport i tjelesni odgoj, SAD

tjelesni odgoj se podučava u mnogim različitim oblicima i strukturama. U nastavi se koriste različiti modeli kurikuluma, uključujući obrazovanje za kretanje, sportsko obrazovanje i fitness. Što se tiče uključenosti u tjelesne aktivnosti, očite su dvije perspektive. Prvo, programi u kojima se usvajaju nastavni planovi i programi za fitness učinkoviti su u povećanju tjelesne aktivnosti u razredu (Lonsdale i sur., 2013). Drugo, u drugim modelima kurikuluma, tjelesna se aktivnost smatra temeljem učeničke spoznaje ili znanja učenika koji se planira učiti. Slabo su dostupni nacionalno reprezentativni podaci s kojima se može demonstrirati odnos između stvarne razine tjelesne aktivnosti u kojoj su učenici uključeni i modela kurikuluma koje su usvojile njihove škole što sugerira zaključak da je praksa drugačija od propisanih smjernica.

2.2.1. Obrazovanje za kretanje

Pokret je temeljna okosnica tjelesnog odgoja od 1800-te godine istaknuta u radovima mnogih teoretičara (Francois Delsarte, Liselott Diem, Rudolf von Laban i drugih) koji su uvidjeli i usmjerili sposobnost djeteta da koristi svoje tijelo za samoizražavanje (Abels and Bridges, 2010). U šezdesetim godinama prošlog stoljeća, namjera obrazovanja kretanja bila je usmjerena na tri područja učenja (tj. kognitivno, psihomotorno i afektivno), a pojam tijela predstavljao je instrument djelovanja; prostor u kojem se tijelo kreće; napor - kvaliteta kojom se kretanje izvodi; i odnos, odnosno veze koje se pojavljuju dok se tijelo kreće - s objektima, ljudima i okolišu (Stevens-Smith, 2004). Važnost kretanja u tjelesnom odgoju dokazuje njegovo uključivanje u prva dva NASPE standarda za primarno obrazovanje - tjelesni odgoj (NASPE, 2004).

Standardi za tjelesno obrazovane osobe:

Standard 1: Pokazuje kompetentnost motoričkih sposobnosti i uzoraka kretanja potrebnih za obavljanje različitih tjelesnih aktivnosti.

Standard 2: Pokazuje razumijevanje koncepata kretanja, načela, strategija i taktika te kako se primjenjuju na učenje i izvođenje tjelesnih aktivnosti.

Standard 3: Redovito sudjeluje u tjelesnoj aktivnosti.

Standard 4: Ostvaruje i održava zdravstvenu razinu tjelesne kondicije.

Standard 5: Prikazuje odgovorno osobno i društveno ponašanje kojim poštuje sebe i druge u okruženjima tjelesne aktivnosti.

Standard 6: Vrijednosti tjelesne aktivnosti za zdravlje, uživanje, izazov, samoizražavanje i/ ili društvenu interakciju.

Navedeni standardi naglašavaju potrebu da djeca znaju osnovne koncepte pokreta i da mogu izvesti osnovne obrasce kretanja. Za nastavnike TZK-a neophodno je poticati motorički uspjeh i pružiti djeci osnovni set vještina koji gradi njihov repertoar kretanja, omogućujući im da se uključe u različite oblike igara, sportskih i drugih tjelesnih aktivnosti.

2.2.2. Sportski odgoj i obrazovanje

Jedan od najčešćih modela tjelesnog odgoja i obrazovanja jest program obrazovanja za sport koji je dizajnirao Daryl Siedentop (Siedentop, 1994; Siedentop i sur., 2011). Cilj modela bio je: „obrazovati učenike da budu igrači u najširem smislu i pomoći im da se razvijaju kao kompetentni, pismeni i entuzijastični sportaši“ (Siedentop i sur., 2011:4). Model uključuje jedinstvenu instrukcijsku strukturu koja sadrži sportska razdoblja uzeta kao osnova za planiranje i poučavanje u okviru nastavnih jedinica. Učenici se organiziraju u sportske organizacije (timove) i igraju višestruke uloge kao timski menadžeri, treneri, kapetani, igrači, suci, statističari, djelatnici za odnose s javnošću i drugi te oponašaju profesionalnu sportsku organizaciju. Jedinica se planira u sportskoj sezoni, uključujući predsezonske aktivnosti/praksu, regularnu sezonu natjecanja, doigravanja i/ili turnire, natjecanja u prvenstvu i kulminirajući događaj (npr. svečanost dodjele nagrada ili sportska svečanost). Ovisno o razvojnoj razini učenika, igre se pojednostavljuju ili mijenjaju kako bi potaknule maksimalno sudjelovanje. U natjecanju, učenici igraju navedene uloge uz ulogu igrača. Stoga je jedinica sportske edukacije znatno dulja od konvencionalne jedinice tjelesnog odgoja. Siedentop i kolege (2011) preporučuju 20 lekcija po jedinici, kako bi se moglo implementirati sve važne kurikulumske komponente modela.

Nalazi iz istraživanja modela sportskog obrazovanja višestruko su komentirani pa Wallhead i O'Sullivan (2005) navode kako dokazi nisu dovoljni da bi se potkrijepio zaključak kako uporaba modela dovodi do razvoja motoričkih sposobnosti i dobre kondicije (engl. *fitness*) te stjecanja relevantnih znanja, iako se može istaknuti da model dovodi do jačanja kohezije ekipe, aktivnijeg angažmana u nastavi i povećane kompetencije u igri. Recentnije analize Hastiea i suradnika (2011) izvještavaju o novim dokazima koji upućuju na to da model dovodi do poboljšanja kardiorespiratorne kondicije (samo jedna studija) i mješovitih dokaza o razvoju motoričkih sposobnosti, povećanom osjećaju užitivanja u sudjelovanju u tjelesnom odgoju, povećanju osjećaja povezanosti s timom i tjelesnog odgoja i pozitivnog razvoja vrijednosti poštene igre (engl. *fair-play*). Jedino istraživanje o klasičnoj tjelesnoj aktivnosti korištenjem modela, pokazalo je samo 36,6% aktivnosti na snažnim ili umjerenim intenzitetima (Parker i Curtner-Smith, 2005). Hastie i njegovi kolege oprezno su upozorili da samo 6 od 38 studija koje su proučavane, koriste eksperimentalni ili kvazi-eksperimentalni dizajn te da se nalazi moraju interpretirati s velikim oprezom. Međutim,

može se reći da je prednost modela u razvijanju motoričkih vještina, dobre kondicije i željenih ponašanja tjelesnih aktivnosti, ali za utvrđivanje drugih odlika treba provoditi niz istraživanja sa strožim istraživačkim dizajnom.

2.2.3. *Fitness*

Umjesto isključivog fokusiranja na neprestano kretanje djece, kurikulumski fitness pristup naglašava važnost tjelesne aktivnosti u životu pojedinca, a dizajniran je tako da se djeca bave tjelesnim aktivnostima, a temelji se na znanstvenim spoznajama. Cilj je razvoj i održavanje individualne učeničke kondicije. Konceptualni okvir za model osmišljen je na zdravstvenim komponentama kardiorespiratorne kondicije, mišićne snage i izdržljivosti te fleksibilnosti. Nedavna metaanaliza (Lonsdale i sur, 2013) sugerira da tjelovježbeni planovi koji uključuju fitness aktivnosti mogu znatno povećati količinu vremena provedenog u snažnoj ili umjerenj intenzivnoj tjelesnoj aktivnosti. Aktivnosti u kurikulumu dizajnirane su za zdravstvene beneficije, a krajnji je cilj u učenika razviti predanost redovitoj tjelovježbi i tjelesnoj aktivnosti. Pretpostavlja se da sva djeca mogu postići zdravstvenu razinu fitnessa kroz redovito angažiranje u snažnoj ili umjerenj intenzivnoj tjelesnoj aktivnosti.

Za uključivanje standarda i mjerila u Model obrazovanja za fitness, odbor pod pokroviteljstvom NASPE-a (2012) razvio je nastavni okvir za fitness-obrazovanje u tjelesnom odgoju. Predloženo je da kroz ovaj sveobuhvatni okvir, fitness obrazovanje bude uključeno u postojeći obrazovni program za tjelesni odgoj i ugrađen u sadržaj koji se predaje u svim nastavnim jedinicama.

Strukturni okvir za fitness obrazovanje u tjelesnom odgoju uključuje sljedeća područja:

Tehnika - pokazati sposobnost u tehnikama potrebnim za obavljanje različitih umjerenih i snažnih tjelesnih aktivnosti:

- tehnika u razvoju kardiovaskularne kondicije
- tehnika pri razvoju snage mišića i izdržljivosti
- tehnika u razvoju fleksibilnosti
- sigurnosne tehnike

Znanje - pokazati razumijevanje koncepata fitnesa, načela, strategija i individualnih razlika potrebnih za sudjelovanje i održavanje zdravstvene sposobnosti:

- prednosti tjelesne aktivnosti i opasnosti tjelesne neaktivnosti
- osnovna anatomija i fiziologija
- fiziološki odgovori na tjelesnu aktivnost
- komponente zdravstvene ispravnosti
- načela obuke (preopterećenje, specifičnost, progresija) i elementi vježbanja
- primjena načela tipa vremena intenziteta frekvencije, čimbenici koji utječu na izbor tjelesnih aktivnosti

Tjelesna aktivnost - redovito sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti koja povećava tjelesnu aktivnost:

- sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti (npr. aerobna, snaga mišića i izdržljivost, snaga kostiju, fleksibilnost, užitak /socijalno/osobno značenje)
- izrada individualiziranih planova tjelesne aktivnosti
- praćenje tjelesne aktivnosti i pridržavanje tjelesnog plana aktivnosti

Fitness vezan uz zdravlje - postići i održavati razinu zdravstvene ispravnosti zdravlja:

- procjena tjelesne kondicije (uključujući samoprocjenu) i analiza
- postavljanje ciljeva i izrada plana unapređenja fitness-a.
- sudjelovanje na poboljšanju komponenti za fitness
- samostalno praćenje i prilagođavanje plana
- ostvarivanje ciljeva

Osobno odgovorno i društveno ponašanje - izlaganje osobnom odgovornom i društvenom ponašanju u okruženju tjelesnih aktivnosti:

- društvena interakcija/poštivanje razlika
- samostalno upravljanje
- osobne strategije za upravljanje tjelesnom težinom
- kontrola stresa

Vrijednosti i zagovaranje - vrijednost tjelesne aktivnosti u tome da poboljšava sprječavanje bolesti, uživanje, izazov, samoizražavanje, samoefikasnost i društvenu interakciju i alokaciju energije u podržavanju zdravog okoliša:

- vrijednost tjelesne aktivnosti
- zagovaranje
- karijere u fitnessu
- potrebe za profesionalnim fitnessom

Prehrana - nastojanje održavanja zdrave prehrane - znanjem, planiranjem i redovitim praćenjem:

- osnovna prehrana i prednosti zdrave prehrane
- preporuke za zdravu hranu
- procjena prehrane
- planiranje i održavajte zdrave prehrane

Konzumerizam - pristupiti i procijeniti podatke o fitnessu, sadržaje, proizvode i usluge:

- razlikovati činjenice i fikcije o fitness proizvodima
- donošenje dobre odluke o potrošačkim proizvodima.

Fitnes model uključuje širok spektar pravilnog odnosa prema tijelu, ali isto tako, daje prostora za kritičko i odgovorno promišljanje o korištenju proizvoda koji se nude na tržištu kao pomagači održavanju zdravlja.

2.3. SUVREMENI KONCEPTI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

Potpuna dekonstrukcija Sportskog modela dogodila se u osamdesetima kada su se poticali tzv. pristupi *orijentirani na učenika* (Hildebrandt & Laging, 1981), te su se pojavila dva alternativna koncepta tjelesnog odgoja: koncept Funke's (1983) *tjelesna izobrazba* kao protuteža za percipirani gubitak *tjelesnih iskustava* zbog sportske socijalizacije i kritički koncept *Frankfurtske grupe* (1982) koji kritizira razvoj sporta u društvu, općenito kao tehnološko smanjenje ljudskih sposobnosti kretanja, što se podudara s gubitkom prirodnih motoričkih sposobnosti kroz vještinama orijentirano sportsko obrazovanje. Takozvani *alternativni koncepti* sportskog obrazovanja postali su popularni u Njemačkoj tijekom osamdesetih i početkom devedesetih godina, osobito u osnovnim školama, ali predlagatelji su također preporučili svoje koncepte za srednjoškolsko obrazovanje i odgovarajuće moduse kurikuluma u obnovi tjelesnog odgoja u bivšem DDR-u (novim istočnim pokrajinama) nakon njemačkog ujedinjenja (Naul, 1992; Naul i Hardman, 2002). Možda je čini proturječnim da je u Zapadnoj Njemačkoj sedamdesetih godina, kad se *učvršćivanje* tjelesnog odgoja pokazalo snažnije nego u bilo kojoj drugoj europskoj zemlji (osim u zemljama istočnog bloka), dekonstrukcija sporta (njegova svrha, ciljevi i ciljevi u programu tjelesnog odgoja) bila jednako snažno podupirana kao i prethodni, raniji proces. Međutim, devalvacija koncepta sporta od strane drugih konceptata u osamdesetima bila je bez ikakvog empirijskog utemeljenja, bilo da se radi o obrazovnim neuspješnim spoznajama sportskog koncepta ili potvrđenim obrazovnim rezultatima alternativnog obrazovanja tijela ili koncepta kretanja. Čini se kako je zanemarivanje u procjeni koncepta tjelesnog odgoja u Njemačkoj povijesni zaštitni znak. To ponovo ilustrira različite okvire za koncepte tjelesnog odgoja u Europi, isključujući idealno tipične elemente (Naul 2002).

Radi različitih usmjerenosti postoji nekoliko konceptata TZK-a u kojima se ukazuje na (neiskorišteni) potencijal njegova kurikuluma. Na kreiranje konceptata utjecali su različiti čimbenici, a znatni utjecaji na koncepte TZK-a koji dolaze iz medicinske pozadine, s velikim naglaskom na fitness, razvoj pokreta i karaktera i sporta koji je uzrokovao njegovo prihvaćanje i uvrštavanje u nastavu. Kroz povijesni razvoj i navedene utjecaje, osnovni koncepti TZK-a usmjereni su na tjelesni razvoj (cilj tjelesnog razvoja odnosi se na program aktivnosti koji gradi tjelesnu snagu u pojedinca kroz razvoj različitih organskih sustava u tijelu), na motorički razvoj (cilj motoričkog razvoja je razumijevanje tjelesnog kretanja kao korisnoga uz malu potrošnju energije te stručno znanje, gracioznost i estetiku u izvođenju svakog pokreta), na mentalni razvoj (cilj mentalnog razvoja očituje se putem znanja o tijelu i sposobnosti razmišljanja i tumačenja tog znanja) i na društveni razvoj (cilj društvenog razvoja odnosi se na pomaganje pojedincu u stvaranju osobnih prilagodbi,

prilagodbi grupe i prilagodbama društvu). U relevantnoj se literaturi navodi Crumov i Naulov koncept čiji opis slijedi u nastavku.

2.3.1. Crumov koncept

Crum (1994) transformira koncept *tjelesnog odgoja* u koncept *življenja tjelesnog odgoja* i *idealno tipičan, diskurzivni koncept tjelesnog odgoja* koji su uzeli u obzir razvoj nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture u okviru njihovog cjeloživotnog procesa profesionalizacije (Schempp, 1996.) i drugih objektivnije povezanih principa TZK-a s teorijskim i metodološkim pretpostavkama i paradigrama (Fernandez-Balboa, 1997). Uvažavajući te pretpostavke, TZK nije orijentiran samo na *kurikulum* (Jewett i Bain, 1985) već uključuje *pogled na djecu i čovječanstvo* i *pogled na kulturu kretanja* u društvu (Crum, 1992.) Crumov koncept TZK-a utemeljen je, implicitno ili eksplicitno, u obje perspektive. U nastojanju sumarnog prikaza vrijednosti i poimanja potencijala TZK-a, Crumov koncept operira s nekoliko temeljnih orijentacija nastalih u različitim društveno-povijesnim kontekstima (Crum, 1992., 1994.):

1. biološko orijentirano osposobljavanje tjelesnog koncepta
2. pedagoški koncept obrazovanja kroz kretanje
3. osobni koncept obrazovanja pokreta
4. konformistički koncept sportske socijalizacije
5. kritičko konstruktivni koncept socijalizacije pokreta.

Navedene orijentacije izraz su šire postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva iz kojih se deriviraju ciljevi TZK-a. Međutim, valja istaknuti da postojeće orijentacije nisu potpuno odvojene, već su povezane u nekim dimenzijama poput isticanja važnosti kretanja odnosno pokreta.

2.3.2. Naulov koncept

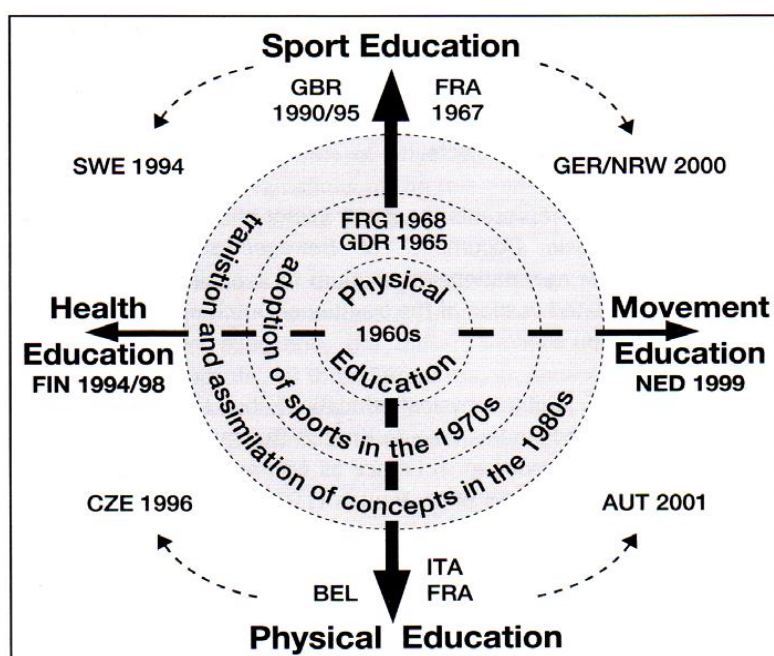
Naul (2002) navodi da bez obzira na različite ideologije tijela, pretpostavke o individualnom obrazovanju i ulozi tjelesnog odgoja u sociokulturnom kontekstu i bez obzira na to koliko se različite tjelesne aktivnosti tumače kao *sposobnosti pokreta* ili *sportske vještine* u okviru tjelesnog odgoja i obrazovanja, najmanje četiri elementa u većoj ili manjoj mjeri smatraju se sastavnim kriterijima koncepta tjelesnog odgoja:

1. opravdanje i legitimitet tjelesnog odgoja kao školskog predmeta
2. ciljevi tjelesnog odgoja
3. metode poučavanja i strategije poučavanja tjelesnog odgoja i obrazovanja
4. evaluacija i procjena tjelesnog odgoja kao školskog predmeta.

Glavni koncepti tjelesnog odgoja 1970-ih *Sportskog odgoja i obrazovanja i tjelesnog odgoja* transformirani su kako bi stvorili uravnoteženu sliku u nekoliko zemalja, dok su se u drugima glavni pojmovi *obrazovanje kretanja i zdravstveno obrazovanje* nastavili razvijati te su još više usredotočeni.

Međutim, vidljiv je jasan proces europske razmjene svih prethodnih koncepata i trenutno obnovljenih glavnih vektora razvoja. Ovaj proces vezan je uz namjeru usklađivanja obrazovne svrhe prethodnih osnovnih pojmova tjelesnog odgoja što je dovelo do novih manjih vektora razvoja nastavnog plana i programa (*međuknjiževni pristupi*) u nekim drugim zemljama. Ako se taj proces difuzije naziva zove *diversifikacija* bivših nacionalnih koncepata tjelesnog odgoja, kao ukupno *usklađivanje* koncepata tjelesnog odgoja u Europi (Laporte, 1998), može predstavljati europski spektar vektora razvoja tjelesnog odgoja u ovom novom tisućljeću.

Slika 2. Naulov prikaz (2003) stanja europskih koncepata TZK-a - vektorski

Smanjenje proračuna, veće stope nezaposlenosti nastavnika TZK-a i smanjenje raspodjele vremena kurikuluma bila su tri glavna fenomena u mnogim europskim zemljama. Prate ih postmodernističke društvene vrijednosti koje su se odrazile u modernim stilovima života, novim vrstama odnosa između djeteta i roditelja i inkluzivnom obrazovanju. Neslaganje s prijašnjim zajedničkim konceptima *dobre prakse* u poučavanju TZK-a dogodilo se u mnogim zemljama. Jasno se pokazuje važna promjena koncepta TZK-a iz *misije usmjerene na rezultate* na novu *misiju usmjerenu na sudjelovanje* (Tinning, 1997), koja je pratila novi društveni kontekst postmodernizma.

Postmoderna individualizacija u praksi i poučavanju TZK-a podudara se s više individualizacije subjektivnih i idealno tipičnih koncepata tjelesnog odgoja. To je dovelo do više nacionalnih razilaženja koncepata TZK-a jer su diljem Europe bile rasprostranjene različite nacionalne perspektive i procjene uloge i funkcije predmeta. Nakon tranzicijskih procesa potkraj 1980-ih i 1990-ih bilo je nemoguće početkom 21. stoljeća povezati europske koncepte tjelesnog odgoja samo s bivšim sportskim obrazovanjem, obrazovanjem pokreta i konceptima tjelesnog odgoja povezanog s zdravljem. Sva tri bivša glavna pojma postala su vrlo raznolika u odnosu na njihove granice i njihove usporedive skupine konstitutivnih kriterija. Čini se kako je usklađivanje pojmova omogućilo diverzificiraniju situaciju.

U vremenima promjene Naul (2002) identificira trendove i aktualna kretanja bivših koncepata strukturiranog TZK-a pomoću *vektorskog modela*. Različiti vektori mogu sažeti legitimaciju, svrhu i ciljeve koncepta. Međutim, zbog europskog difuzijskog procesa, četiri glavna vektora nadopunjuju još četiri manja vektora, koji se nalaze između glavnih raskrižja, kako bi se postigla ravnoteža u novim programima TZK-a između dva glavna niza. Četiri glavna vektora europskog TZK-a mogu se objasniti kao: vektor kulturne baštine tjelesnog odgoja, vektor sportskog obrazovanja, vektor obrazovanja kretanja i vektor obrazovanja zdravlja. Međutim, sve četiri dimenzije postale su ravnomjernije uravnotežene devedesetih godina u zemljama gdje je samo jedan koncept ranije bio dominantan. U Njemačkoj, primjerice, bivši koncept sportskog obrazovanja postao je ravnomjerniji u određenim pristupima *pokretima* u poučavanju tjelesnog odgoja (Naul, 2002) te omogućio novi tjelesni obrazovni kurikulumski razvoj 2000. godine. To predstavlja manji vektor između bivšeg koncepta obrazovanja za sport i obrazovanja kretanja. Švedska reforma tjelesnog odgoja i obrazovanja devedesetih godina prošlog stoljeća pomaknula je bivši sportski koncept *idrott* (sport) u smjeru zdravlja (*hälsa*) i proizvela novi naziv predmeta *idrott i hälsa*, koji predstavlja još jedan vektor razvoja koji leži između glavnog vektora sportskog obrazovanja i zdravstvenog odgoja (Annerstedt, 2001; Fouque, 2000). Jedno od najjačih kretanja u smjeru zdravstvenog obrazovanja u Europi bilo je vidljivo u Finskoj 1990-ih. Vektor zdravlja postao je mnogo usmjereniji nego što je bio u finskim programima tjelesnog odgoja i obrazovanja (Heikinaro - Johanson, 1998). Trenutno, finski program učenja TZK-a podijeljen je na tjelesno i zdravstveno obrazovanje, te kao zasebno predavani predmet.

Drugi temeljni nastavni plan, koji predstavlja glavni vektor *obrazovanja kretanja* u Europi, nizozemski je *osnovni dokument Bewegingsonderwijsa* (SLO, 1999), tj. novi nacionalni nastavni plan i program za poučavanje tjelesnog odgoja. Može se smatrati ažuriranom verzijom tradicionalnog nizozemskog pristupa u prošlom obrazovnom konceptu *kretanje pojedinca*.

Konačno, četvrti glavni vektor još je uvijek *tjelesni odgoj*, ali nadopunjen sportskim aktivnostima mladih (De Knop i Buisman, 1998) i proširen novim konceptima obrazovne matrice u Francuskoj i u Španjolskoj (Klein, 1995, Terret, 2000). Dva druga manja vektora izvedena su iz tradicionalnog koncepta *tjelesnog odgoja*, a vidljivi su u nekim europskim zemljama. Obnova tjelesnog odgoja u Republici Češkoj, kao i u nekim drugim zemljama nakon *baršunaste revolucije*, preselila se u smjeru zdravstvenog odgoja (Muzik, 1999), dok je bivši koncept tjelesne aktivnosti u Austriji trenutno pomaknut u smjeru *obrazovanja kretanja* (Redl, 2000; Größing, 2000).

Glavni koncepti TZK-a 1970-ih *Sportskog odgoja i obrazovanja i tjelesnog odgoja* transformirani su kako bi stvorili uravnotežen kurikulum TZK-a orijentiran k *obrazovanju kretanja i zdravstvenom obrazovanju*. Ova transformacija rezultat je usklađivanja obrazovne svrhe bivših sadržajnih orijentacija i razvoja kurikuluma i predstavlja ukupno *usklađivanje* konceptata tjelesnog odgoja u Europi (Laporte, 1998) koji su još uvijek različiti ali uz isticanje odgojno-obrazovnih potencijala TZK. .

2.4. ODGOJNO-OBRAZOVNI POTENCIJALI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

Važnost TZK-a vidljiva je kroz usmjerenost na razvoj motoričkih sposobnosti i dobro izvođenje određenih pokreta te usmjerenost na cjelokupnu ličnost. Istraživanja u posljednjih nekoliko godina ukazuje na porast znanstvenih radova koji su analizirali kurikulume (Thompson i Harbaugh, 2013; Macedo, 2012; Tura, 2012; Fiore i sur., 2012; Fenwick, 2012; Martinez i sur., 2012; Sun i sur., 2012; i dr.). Posebno se mogu istaknuti istraživanja vezana uz kurikulume medicinskih studija (Scheffer i sur., 2012; Coates i sur., 2012; Kiuchi i sur., 2013; Nalliah i sur., 2014; Flores i Ganz, 2014; Michaud, 2012; Lee i sur., 2012; Al-lela i sur., 2012; Davies i Elhassan, 2012) radi transferiranja nekih elemenata u kurikulum TZK- (Milner, 2014; Lynch, 2014). Osim takvih istraživanja, zavidan je broj istraživanja u kojima je glavni istraživački problem (Jitendra i sur., 2014; Herrington i Yeziarski, 2014; Gao i Wang, 2014; McKercher i sur., 2014; Keller-Margulis i sur., 2012; Baldwin, 2012; i dr.) kurikulum TZK-a. taj interes je porastao radi, kako ističu Hartmann i Kwauka (2011), radi toga što TZK-a pored vidljivih tjelesnih i psihičkih učinaka, sudjelovanje u sportskim i rekreativnim aktivnostima ima pozitivne društvene i ekonomske učinke jer se sport smatra sredstvom borbe protiv siromaštva, nezaposlenosti, kriminala i segregacije. Također, vjeruje se kako može pomoći u poboljšanju, osnaživanju i socijalnom povezivanju mladih, osobito onih koji žive u nestimulirajućem okruženju. Autori tvrde kako se sudjelovanjem u sportu i tjelesnoj aktivnosti poboljšava socijalno ponašanje i pomaže konsolidiranju društvenih odnosa te kao sredstvo za povećanje obrazovnih postignuća.. Društvena vrijednost tjelesnog odgoja također je izražena u različitim dokumentima Europske komisije. U svojoj *Bijeloj knjizi o sportu* (European Commission, 2007), Komisija je istaknula kako vrijeme provedeno u sportu, bilo u školi na nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja ili izvannastavnoj aktivnosti, može rezultirati značajnim beneficijama za obrazovanje i zdravlje. Smjernice EU (2008) skreću pozornost na slučajeve koji zahtijevaju dodatna financijska sredstva za rješavanje tjelesnih i psihičkih zdravstvenih problema uzrokovanih smanjivanjem tjelesne aktivnosti među mladima. Stavovi nastavnika, prema propisanom programu i njegovoj provedbi i ishodima stoga su važan izvor informacija i vrijedni pokazatelji o mogućnostima i kvaliteti samoga programa (Findak, Metikoš, Mraković, Neljak, 1996; Neljak, 2013; Murdoch, 1990).

U europskom kontekstu, regionalne vlade obvezale su se kroz zakonodavstvo osigurati smjernice za TZK-a koji ima potencijal pridonijeti slobodnom, potpunom i skladnom razvoju ljudske individualnosti, autonomnom oblikovanju osobnosti i preuzimanju vrijednosnog sustava koji je neophodan za osobno ispunjenje i razvoj, za aktivno sudjelovanje građana u društvu,

socijalnoj uključenosti i zapošljivanju (Hardman, 2007., Raluca, Lorand, 2013). Na višim operativnim razinama oblikovanja i organiziranja razvojnih aktivnosti koje potiču identificirane obrazovne ciljeve, treba osigurati niz generičkih kompetencija bez obzira na tip aktivnosti. Raluca i Lorand (2013) upućuju da je TZK podložan promjenama i transformaciji na formalnoj i neformalnoj razini te u oblicima i sadržajima da bi utjecao na kvalitetu života osiguravanjem tjelesne/ pokretne, mentalne i društvene udobnosti.

Međutim, još uvijek postoje otegotne okolnosti oko koncipiranja TZK-a (Hardman,2008), a one su:

- kontinuirani nedostaci u rasporedu i trenutnoj provedbi kurikuluma, kao i strogo propuštanje primjenjivanja zakona o smjernicama u nastavi TZK, statusu predmeta, materijalnim, ljudskim i financijskim sredstvima
- znatne nedekvatnosti u opskrbi prostora i opremi, osobito u ekonomski razvijenim (iako ne isključivo) zemljama; radi nedostatka financijskih sredstava
- zabrinutost zbog nedovoljnog broja nastavnika, kao i kvalitete i neodgovarajuće osposobljenih nastavnika TZK/ sportskih trenera
- tendiranje k sportskom natjecanju i aktivnostima temeljnima na izvedbi, dominaciji igara, gimnastici i atletici na stazi i terenu
- smanjenje fitnes standarda mladih i visoka stopa neaktivnosti mladih u tjelesnim/sportskim sadržajima, koje su u nekim zemljama pogoršane nedostatnim i/ili neadekvatnim sudjelovanjem u tjelesnim aktivnostima u koordinaciji školske zajednice.

Rezultati istraživanja o TZK-u UNESCO-NWCPEA⁶ iz 2013. pokazuju da postoje različite prakse podrške kurikulumu TZK-u u školama. Neke su se nacionalna i autonomna obrazovna tijela obvezala zakonskim propisima dati podršku provedbi školskog TZK-a. Postoje prakse koje sporo ili nedosljedno implementiraju zakonsku regulativu i osiguranje kvalitete nastave. Identificirana su područja koja zahtijevaju promjene, a odnose se na:

- trajne praznine između politike školskog TZK i aktualne provedbe
- neprestane nedostatke u dodjeli vremena kurikuluma i smanjenja satnice u nekim zemljama

---

⁶North Western Counties Physical Education Association

- relevantnost i kvalitetu kurikuluma tjelesnog odgoja, osobito u zemljama u kojima postoji predodžba prema diskursiji usmjerenoj na konkurentnost i izvedbu
- široko rasprostranjena zabrinutost za početne programe usavršavanja nastavnika, nedostatan broj kvalitetnog nastavnog kadra i neadekvatnost odgovarajuće osposobljenih nastavnika TZK-a osobito u osnovnim školama, kao i neodgovarajuće pružanje i/ili prihvaćanje daljnjih mogućnosti profesionalnog razvoja
- znatne rasprostranjene nedostatke u kvaliteti i količini pružanja podrške u nabavci opreme i usluge u ustanovama, kao i nabavci i opskrbi opreme i materijala za učenje i poučavanje, posebno u zemljama s niskim primanjima (iako ne isključivo), a povezano je s pitanjem nedovoljnog financiranja za osiguranje opreme i infrastrukture
- dok se mogu identificirati neka poboljšanja u politici i praksi koja se odnose na uključivanje spola i invalidnosti kroz državno zakonodavstvo, ostaju prepreke pružanja jednakih mogućnosti i jednakim pristupima za sve, osobito za školsku djecu i mlade osobe s invaliditetom
- povećava se zabrinutost zbog nedovoljne i/ili neodgovarajuće koordinacije škola i zajednice i za sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti.

Jedan od primjera dobre prakse pronalazi se u Sloveniji gdje postoji nacionalni program sporta (Jurak i sur., 2010) koji definira javni interes i posljedično javne financije u sportu izvan školskog sustava.

Prihvaćajući važnost TZK u cjelokupnu sustavu odgoja i obrazovanja, česte su aktivnosti na podizanju kvalitete koja se odnosi na sadržaj, način provedbe, uključenosť svih učenika, čime se prepoznaje potencijal TZK za inkluzivno obrazovanje te kvalitete obrazovanja nastavnika koji realiziraju sadržaj TZK.

2.5. PREMA KVALITETI I STANDARDIMA KURIKULUMA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

TZK je temelj sveobuhvatnog pristupa promicanju tjelesne aktivnosti u škole. Sva bi djeca trebala sudjelovati u kvalitetnom TZK-u svakog školskog dana. Nadalje, TZK pomaže učenicima razviti znanja, stavove, vještine, ponašanja i povjerenje što je sve potrebno kako bi bili tjelesno aktivni u životu. Kvalitetan program TZK pruža mogućnosti učenja, odgovarajuće pouke, smislene i izazovne sadržaje i ocjenjivanjem učenika i programa. Osim toga, kvalitetnim TZK-om poboljšava se mentalna budnost, akademski uspjeh i spremnost i entuzijizam za učenje kod mladih. Kvalitetno tjelesno obrazovanje je planirano, progresivno, inkluzivno iskustveno učenje koje čini dio kurikuluma u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju. U tome smislu kvalitetno tjelesno obrazovanje djeluje kao temelj za cjeloživotno angažiranje u tjelesnoj aktivnosti i sportu. Iskustvo učenja koje se nudi djeci i mladima TZK-om treba biti razvojno odgovarajuće kako bi im pomoglo u stjecanju psihomotorne sposobnosti, kognitivnog razumijevanja i društvene i emocionalne sposobnosti koje im omogućavaju da vode tjelesno aktivan život (afPE, 2008). Konceptualno ga treba promatrati u kontekstu međusobno povezanih strategija i obuhvatiti formuliranje i razvoj inkluzivnih i pravičnih nastavnih planova i programa, koji pružaju osobno smisljeno i društveno i kulturno relevantna iskustva i koja privlače mlade do radosti i užitka tjelesne aktivnosti kako bi unaprijedili aktivan zdrav stil života za puni životni vijek. Udio vremena posvećen igrama, praćenju kroz atletiku i gimnastiku, koji zajedno čine više od 70% sadržaja planova i programa u osnovnim i srednjim školama, upućuje da postoji tendencija prema natjecateljskim sportovima i programima vezanim uz performanse. Takva orijentacija protivi se društvenim trendovima izvan škole i postavlja pitanja koja traže značenje i važnost TZK aktivnosti u realnom okruženju, kao i pitanja o kvaliteti programa (Hardman, 2008). Unatoč tome, valja istaknuti da je cilj tjelesnog odgoja razviti tjelesno pismene pojedince (Vass i sur., 2018).

Kako bi razvio tjelesnu pismenost (Roetert i MacDonald, 2015), kurikulum TZK-a trebao bi obuhvaćati sljedeće:

1. Pozitivan stav prema tjelesnoj aktivnosti kroz doživljavanje osjećaja postignuća i užitka u predmetu
2. Motivacija i povjerenje za nastavak aktivnog sudjelovanja u tjelesnoj aktivnosti
3. Sposobnost pokreta, u skladu s tjelesnim potencijalom osobe
4. Prikupljanje iskustva u aktivnostima kretanja
5. Realno samopoznavanje i samosvijest koja omogućuje postavljanje odgovarajućih osobnih ciljeva u odnosu na tjelesnu aktivnost
6. Razumijevanje prirode kretanja, važnosti i vrijednosti tjelesne aktivnosti kao doprinosa tjelesno aktivnom načinu života
7. Razumijevanje kako pristupiti tjelesnoj aktivnosti izvan škole.

AIIESEP⁷ 2014. definira kvalitetno tjelesno obrazovanje s aspekta *tjelesnog, afektivnog, društvenog i kognitivnog razvoja mladih*, izlažući ih *pozitivnim individualnim i kolektivnim iskustvima učenja* gdje razvijaju *znanje, vještine i dispozicije* koje im omogućuju *informiranost i odgovorno donošenje odluka* u vezi s angažmanom u tjelesnoj aktivnosti i sportu u životu (AIIESEP Position Statement on PETE⁸, 2014). Stoga je od ključne važnosti razviti standarde i ishode učenja vezane uz standarde koji se mogu provoditi u nacionalnim kurikulumima u svim državama članicama EU kako bi se učenicima u školama pružilo kvalitetno tjelesno obrazovanje. EFQPE određuje standarde, domene učenja i ishode učenja u vezi s Europskim kvalifikacijskim okvirom.

---

⁷Association Internationale des Écoles Supérieures d'Éducation Physique

⁸Physical Education Teacher Education

Standardi tjelesne pismenosti i kvalitete prema EFQPE⁹ (Vass i sur. 2018) jesu:

Standard 1 - tjelesno pismena osoba ima znanja, vještine, sposobnosti i stavove potrebne za dokazivanje sposobnosti u različitim motoričkim vještinama i obrascima kretanja te razumijevanja važnosti sposobnosti kretanja i njegovog doprinosa učinkovitim i radosnom angažiranju u različitim tjelesnim aktivnostima tijekom cijeloga životnoga vijeka.

Standard 2 - tjelesno pismena osoba ima znanja, vještine, sposobnosti i stavove potrebne za razumijevanje važnosti redovite tjelesne aktivnosti uz postizanje i održavanje zdravlja - poboljšanje razine tjelesne aktivnosti i fitnes tijekom cijeloga životnoga vijeka.

Standard 3 - tjelesno pismena osoba ima znanja, vještine, sposobnosti i stavove potrebne za razumijevanje važnosti unosa hranjivih tvari, osobne higijene i kontrole stresa radi povećanja učinkovitosti HEPA¹⁰ i njegovog doprinosa osobnoj dobrobiti.

Standard 4 - tjelesno pismena osoba ima znanja, vještine, sposobnosti i stavove potrebne za razumijevanje važnosti realnog samopoimanja i samoprocjene i za izražavanje odgovornog osobnog i društvenog ponašanja kojim poštuje sebe i druge kako bi pozitivno djelovao i radio učinkovito s drugima.

Standard 5 - tjelesno pismena osoba ima znanja, vještine, sposobnosti i stavove potrebne za razumijevanje važnosti sistematiziranja, planiranja, provođenja i evaluacije strategija i primjene znanja o konceptima, načelima, strategijama i taktikama vezanim uz kretanje, performanse i upravljanjem zdravim životom.

S tradicionalne točke gledišta, standardno postavljen, najvažniji aspekt nastavne jedinice u TZK-u njezino je trajanje koje je predstavljeno brojem razrednih sati (minuta) potrebnih za postizanje ciljeva (Delaunay i Pineau, 1989; Viciano, 2002). Vremenski period trajanja nastavnoga sata TZK-a uključuje cjelokupno provedeno vrijeme na satu i vrijeme u kojem učenici trebaju nešto naučiti (Van der Mars, 2006). Viciano i Mayorga-Vega (1963.) navode kako se stupanj učenja može predstavljati nekom funkcijom, s tim da su mnogi autori mijenjali funkcije kako bi se odredile varijable koje bi omogućile učinkoviti nastavni proces (Cruickshank, 1985; Huitt, 2006., Van der Mars, 2006). Jedan od prijedloga je model koji opisuje stupanj učenja (u brojniku) je određeno vrijeme provedeno za učenje.. U nazivniku je vrijeme potrebno za učenje (sastoji se od sposobnosti učenika za učenje sadržaja, njihove sposobnosti razumijevanja nastave i kvalitete te nastave). Ovaj model, prilagođavan od strane različitih autora, doveo je do potpunog razumijevanja dobrog okvira

---

⁹European Framework of Quality Physical Education

¹⁰health-enhancing physical activity (tjelesna aktivnost koja povećava zdravlje)

za učenje motoričkih vještina učenika koji pohađaju nastavu TZK (uglavnom u bihevioralnim vještinama), a kasnije i za socijalne vještina učenika (McIlrath i Huitt, 1995). Van der Mars (2006) predstavio je shemu utjecaja koji pridonose kvaliteti i standardizaciji TZK.

Ova shema uključuje:

1. zakonodavstvo na nacionalnoj i državnoj razini koja regulira preporučene smjernice TZK-a u tjednu
2. zakonodavstvo na razini okruga ili regije koje određuje duljinu odnosno kalendar rada škole
3. propise o razini škole koji odlučuju o dužini nastavne jedinice i preferiranim aktivnostima
4. propise o razini programa i razreda koji definiraju vrijeme lekcije, dodijeljeno vrijeme, vrijeme angažmana, umjereno do snažno vrijeme tjelesne aktivnosti i akademsko učenje u nastavi TZK-a.

Pri realizaciji kurikuluma TZK-a valja se voditi *mekim* standardima koji se javljaju unutar odnosa učionice (McIlrath & Huitt, 1995) te očekivanjima nastavnika i učenika, podršci i veličini razreda koji utječu na ishode učenja (Siedentop & Tanehill, 2000). Vass i sur. (2018) ističu da kurikulumi sadrže elemente koji se temelje na rezultatima i sadržaju. Sadržaji se dobro razrađuju, dok se za ishode to ne može reći. Očito je kako struktura kurikuluma jako varira jer se prilagođava strukturi obrazovnog sustava pojedine zemlje. Slijedom toga, ishodi učenja i vremena njihova stjecanja ne mogu se dobro koordinirati niti uspoređivati među državama članicama pa je potrebno stvoriti specifičan sustav ishoda učenja koji je neovisan o heterogenoj strukturi nacionalnih obrazovnih sustava i nastavnih planova tjelesnog odgoja.

McLennan i Thompson (2015) određuju kvalitetu nastave tjelesnog odgoja planiranim, progresivnim i inkluzivnim iskustvom učenja koje se ostvaruje kao dio kurikuluma u ranijim godinama, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju, te postaje temelj cjeloživotnoj tjelesnoj aktivnosti i sportu. Iskustva učenja koja se nude djeci i mladima u nastavi TZK-a trebala bi biti razvojno prikladna kako bi im pomogla u stjecanju psihomotornih sposobnosti, kognitivnog razumijevanja i društvenih i emocionalnih sposobnosti koje su im potrebne za vođenje tjelesno aktivnog života. Kako bi se osigurala kvalitetna nastava TZK-a, potrebno je i kvalitetno obrazovanje nastavnika TZK-a pa je potrebno obratiti pozornost na sljedeća kritična područja, a to su (Vass i sur., 2018): nastavničke kvalifikacije (nastavnici trebaju posjedovati odgovarajuće

sposobnosti poučavanja za nastavu TZK-a i sudjelovati u aktivnostima profesionalnog razvoja kako bi održali i nadograđivali znanja o odgovarajućoj pedagogiji i tehnologiji koja se odnosi na podučavanje tjelesnog odgoja); veličina razrednoga odjela i vremenski zahtjevi (razredi trebaju biti ustrojeni u skladu s mogućnostima nastavnika i učenika u drugim akademskim područjima ili učionicama uz respektiranje vremena potrebnog za aktivnosti u sklopu drugih obveza); okolina za učenje (razredi trebaju osiguravati sigurno, pozitivno i odgovarajuće razvojno okruženje za učenje; nastavu treba uskladiti s odgovarajućom opremom i sadržajima za svakog učenika kako bi aktivno sudjelovali u svim etapama poučavanja uz odgovarajuću tehnologiju); upute (trebaju biti osmišljene tako da se osiguraju planirani, sekvencionirani nastavni planovi koji uključuju navedene standarde koji se redovito procjenjuju, da omogućuju učenicima stjecanje znanja, vještina i sposobnosti potrebnih za sigurno sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti tijekom čitavog života te da omogućuju uključivanje svih učenika u odgovarajuće razvojne aktivnosti); procjene (provjere znanja) koje trebaju biti česte i temeljene na određenim rezultatima učenja usklađenim s nacionalnim i lokalnim standardima, da koriste različite metode, tehnike i oblike osmišljene tako da pomognu učenicima u razumijevanju i unapređenju znanja, vještina i kompetencija vezanih uz aktivnost i zdravstvenu tjelesnu kondiciju te osiguranje povratne informacije za učenje učenika i planiranje kurikuluma.

U nastojanjima osiguravanja kvalitete neke zemlje, poput npr. Portugala, pod kvalitetom u TZK-u podrazumijevaju kompetencije, zdravlje učenika, dobru ishranu, sposobnost i spremnost za sudjelovanje i učenje te podršku obitelji i zajednica u učenju; zdrava, sigurna i rodno osjetljiva okruženja uz odgovarajuće resurse i objekte; sadržaji koji su didaktički preoblikovani tako da omogućuju stjecanje osnovnih vještina, osobito na području pismenosti, računanja i vještina za život te znanja u područjima kao što su rod/spol, zdravlje, prehrana i prevencija te ishode koji obuhvaćaju znanje, vještine i stavove i povezani su s nacionalnim ciljevima obrazovanja i pozitivnim sudjelovanjem u društvu.

2.5.1. Tjelesna i zdravstvena pismenost kao kriterij kvalitete

Znanstveni radovi s temom tjelesne pismenosti povećavaju se od početka dvije tisućitih. U prilog tome je analiza baze podataka EBSCO-a gdje se izdvajaju tri ključne teme: pretpostavke koncepta tjelesne pismenosti i njegova obrazovna uloga, razvoj sportova i tjelesna pismenost te procjena tjelesne pismenosti (Padden, 1996). Tjelesna pismenost postala je dio diskursa među pedagozima, a do određene mjere i među onima koji rade na razvoju sportaša. Među znanstvenicima i stručnjacima TZK-a, Margaret Whitehead je (Whitehead, 2007) definirala tjelesnu i zdravstvenu pismenost kao življenje tijela i utjelovljenu dimenziju ljudskog postojanja koja ima za cilj poboljšati ili razviti aspekte tjelesnog učinka pokreta koji omogućuju postizanje određenog cilja

ili elemente pokreta. U 2010. godini Whitehead nadopunjuje koncept tjelesne pismenosti s *motivacijom, povjerenjem, tjelesnom kompetencijom, znanjem i razumijevanjem* za održavanje tjelesne aktivnosti tijekom životnog ciklusa. Koncept tjelesne pismenosti analiziran je u kontekstu odgojno-obrazovnog procesa (Evans, 2004; Evans i Davies, 2006; Evans i Penny, 2008; Hay i Macdonald, 2009; Larsson i Quennerstedt, 2012). Znanstvenici su pokušavali pojasniti koliko je tjelesna sposobnost prepoznata, koncipirana, društveno konfigurirana, njegovana i utjelovljena u praksi TZK-a (Wellard, 2006; Wright i Burrows, 2006). Kada je riječ o potrebi održavanja kvalitete kao preduvjetu razvoja tjelesne pismenosti, u širem kontekstu koncipiranja kurikuluma, kvaliteta se ostvaruje ravnopravnim i široko utemeljenim sadržajima koji promiču duhovni, emocionalni, moralni, kulturni, intelektualni i tjelesni razvoj učenika i time društva u cjelini te priprema učenike pružajući im odgovarajuća znanja i vještine za odgovoran život (Sport Northern Ireland, 2010). Ukratko, TZK treba osigurati tjelesnu pismenost. World-wide Survey of School Physical Education (2014) definira pojam tjelesne pismenosti kao kompetenciju sposobnosti kretanja u različitim tjelesnim i zdravstvenim aktivnostima, koristeći vještine potrebne za dobivanje, razumijevanje i korištenje informacija za donošenje dobrih odluka za zdravlje; one su ključne u razvoju kurikuluma koji bi trebao pomoći djeci i mladima da razviju potrebne vještine za izradu i upravljanje zdravih izbora. Izvankurikulumski programi dugo su vremena pomagali u pružanju dodatnih mogućnosti za djecu kako bi sudjelovali u strukturiranoj aktivnosti na konkurentnoj ili rekreativnoj razini. Aktivnosti iz tih programa obično se provode prije, za vrijeme ili nakon škole prema rasporedu radnoga tjedna.

Iconomescu i Alexe (2015) zaključuju da postoje dvije skupine obveznih aktivnosti u svakom kurikulumu svih država članica EU-a. Prva skupina obuhvaća uobičajene aktivnosti u svim državama i sastoji se od onih aktivnosti koje se izvode na stazama i terenima, gimnastičkim spravama i raznim igrama, te skupinu aktivnosti koje samo određene države članice EU-a provode, a to su zdravlje i fitness, plivanje, vanjske avanturističke aktivnosti, aktivnosti u slobodno vrijeme, kao i zimski sportovi. Dodatni razlog zašto se ove aktivnosti razlikuju od jedne do druge zemlje, sastoji se od različitih ciljeva TZK-a, od kojih neke države naglašavaju razvoj motoričkih vještina, a druge postižu ciljeve osiguranjem tjelesne spremnosti tijekom čitavog života. Razlika koja se vidi u ciljevima također je posljedica društvenog i gospodarskog razvoja svake od analiziranih zemalja te infrastrukture koja je dostupna školama.

Iz perspektive poboljšanja kvalitete života, zdravlja i dobrobiti učenike treba podučavati prema sljedećim smjernicama (*National Curriculum of Basic Education Essential Competences*, 2003): poboljšati tjelesnu sposobnost kroz skladnu izgradnju tjelesne kondicije u skladu s

učeničkim razvojnim potrebama; poticati stjecanje znanja o procesima razvoja i održavanja tjelesne kondicije; osigurati učenje skupine predmeta koji predstavljaju različite tjelesne aktivnosti, potičući njihov multilateralni i uravnoteženi razvoj kroz praksu; poticati sportske aktivnosti u svojim tehničkim, taktičkim, regulatornim i organizacijskim dimenzijama i tjelesne aktivnosti (plesovi) u pogledu tehnike, sastava i izvedbe; istraživati aktivnosti okruženja u tehničkim, organizacijskim i ekološkim dimenzijama; poticati tradicionalne igre i prakticirati redovite tjelesne aktivnosti te jačati razumijevanje njezine važnosti kao zdravstvenog čimbenika i kao kulturalnog elementa na individualnoj i društvenoj razini. U podiznju kvalitete tjelesne pismenosti važno je, također, poticati razvoj navika, stavova i znanja o tumačenju i sudjelovanju u društvenim strukturama čija je svrha razvoj tjelesnih aktivnosti, osobna inicijativa i odgovornost, suradnja i solidarnost; sportski *fair-play*; osobnu i kolektivnu higijenu i sigurnost kao i građansku svijest o predstavljanju praktičnih uvjeta potrebnih za tjelesnu aktivnost, osobito kvalitetu okoliša. Stjecanje i razvoj tjelesne aktivnosti za poboljšanje zdravlja i kompetencija tjelesne pismenosti treba započeti stvarati u ranom djetinjstvu (Vass i sur., 2018.). Količina ili vrijeme vezano uz mogućnosti učenja varijabilno je i ovisi o broju sati i izboru korištenja izvanškolskog vremena, ovisno o zrelosti i autonomiji učenika (Viciano, Mayorga-Vega, 2016.). Nedostatak aktivnosti u ranom djetinjstvu može utjecati na kasniju tjelesnu aktivnost (Malina, 2001). Korištenje izvankurikulumske vremena za učenje omogućuje nastavnicima da surađuju s obiteljima učenika u postizanju autentičnih rezultata i performansi koji se primjenjuju na život (npr. usredotočenost na dnevni izračun kalorične ravnoteže treba suradnju s obiteljima ili kombiniranje nastave s tjelesnom aktivnošću provedenom tijekom vikenda u suradnji s obitelji kako bi se povećale sposobnosti učenika). Povećanje aktivnog vremena za učenje u izvanškolskim razdobljima omogućava nastavnicima da slijede mnoge važne ciljeve, npr. poboljšati dnevnu razinu tjelesne aktivnosti, smanjiti sjedeće navike, povećati učeničku autonomiju (Viciano i Mayorga-Vega, 2016.). *Ključne kompetencije* predstavljaju prijenosni i univerzalno zapošljiv skup znanja, vještina i stavova koji su neizbježni za osobna zadovoljstva i razvoj, za aktivan život u društvu (Šimonek i sur., 2011).

Tradicionalni i sportski sadržaji dominiraju u kurikulumu TZK-a, uz dodatak kulturnih specifičnosti koje prevladavaju na nacionalnoj razini. Prevladavaju uobičajeno sportski sadržaji koji su detaljno razrađeni, što vrijedi za sve države članice EU-a. Za razliku od sportskih i srodnih sadržaja, teško je navesti da se osobni razvoj pojavljuje u općim ciljevima TZK-a, osim onih koji su navedeni u psihomotoričkoj domeni. Nastavnici koriste formativno i sumativno vrednovanje. Obje vrste vrednovanja koriste se prvenstveno za procjenu unutarpsihomotorne domene, a sustav procjene koji utječe na punu dimenziju osobnosti, jedva da se pojavljuje u praksi. Može se također reći da prilikom sumativnog vrednovanja nastavnik ima veliku slobodu, što također ne čini

objektivnu procjenu i mjerenje učeničkog uspjeha. Ishodi koji se odražavaju u pravilima TZK-a ne zadovoljavaju minimalne ili optimalne zahtjeve i ne postoji složen pregled sustava procjene stanja. Okvir kurikuluma nastave TZK-a trebao bi klasificirati i prezentirati ishode učenja na strukturiran način i pružiti priliku objektivnoj i točnoj povratnoj informaciji i dati pouzdanu procjenu u tjelesnom odgoju (Vass i sur., 2018). Ispitivanje tematskih ciljeva kurikuluma ukazuje na to da se TZK prvenstveno bavi razvojem (34% u osnovnim školama i 33% u srednjim školama).

Ciljevi kurikuluma TZK-a variraju od zemlje do zemlje, ali ipak dijele određene karakteristike, kao što su razvoj tjelesnih vještina, stjecanje sposobnosti kretanja i teorijsko znanje. (Jurak i sur., 2014) Kompetencije u TZK-u stječu se kroz praksu kvalitativne i kvantitativne tjelesne aktivnosti koja odgovara mogućnostima i potrebama svakog učenika i unutar konteksta koji promiče njegov razvoj. Takvi konteksti osiguravaju stalni tjelesni napor, učenje, otkrivanje i osobne i kolektivne izazove (National Curriculum of Basic Education Essential Competences, 2003) i stoga se može reći da pridonose tjelesnoj i zdravstvenoj pismenosti).

Recentna literatura upućuje na važnost tjelesne pismenosti i konsenzus o njoj što potencijalno određuje načine učenja i življenja mladih generacija. Međutim, potrebno je da buduća istraživanja propituju koliko tradicionalne pedagoške strategije mogu dovesti do reorganiziranog i revitaliziranog TZK-a i tjelesne pismenosti.

2.6. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

Pri definiranju *cilja* treba uzeti u obzir najmanje tri komponente (Kuiper i sur. 2013), a one se odnose na razliku između ciljeva kojima se teži, izražavajući kvalitetu znanja i vještina koje treba razviti procesima poučavanja i učenja i ciljeva kojima se postiže, odnosno ono što učenici trebaju znati i biti u mogućnosti to učiniti nakon određenog razdoblja školovanja (Carlgren, 2006; Bransford i sur. 2000.; van Streun, 2001). Slične odrednice imaju i ciljevi kurikulumu TZK-a.

U sklopu određivanja statusa i ciljeva TZK provedeno je istraživanje (Talbot, 1993; Hardman i sur. 2001) u razdoblju od 1999. do 2007. godine u 126 zemalja. Rezultati su pokazali kako se implementacija TZK-a kao školskog predmeta vrlo često ne podudara sa zakonski propisanim ciljevima. Kao razlog navodi se općenito shvaćanje TZK-a kao nastavnog predmeta manje važnosti uz nastavni kadar koji je nekompetentan. Bailey (2005.) navodi i financijske, materijalne i kadrovske poteškoće u provedbi kurikulumu koje su prisutne na lokalnoj i globalnoj razini. Tjelesna i zdravstvena kultura i školski sport povezani su s određenim ciljevima te se prožimaju značajkama kao što su performansa, timski duh, suradnja, kompeticija i usmjerene su prema obrazovnim pojmovima kao što su npr. *fair play* u Olimpijskom okviru (Memorandum o tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi i školskom sportu, 2009). Sve zemlje određuju glavne ciljeve tjelesne i zdravstvene kulture u školi i sumarno se može reći da je glavni cilj tjelesni, osobni i socijalni razvoj mladih, odnosno uravnotežen i koherentan raspon tjelesnih aktivnosti koji će doprinijeti optimalnom razvoju pojedinca, uključujući i psiho-socijalne kompetencije (Hardman, 2007).

U velikoj većini zemalja koje imaju preporuke o satima nastave tjelesne i zdravstvene kulture, relativni udio vremena koje se posvećuje ovom predmetu u odnosu na ukupni broj sati nastave je veći u primarnom nego u sekundarnom obrazovanju. U primarnom obrazovanju u polovici zemalja tjelesna i zdravstvena kultura zastupljena s otprilike 9 – 10% ukupnog broja sati nastave. U Mađarskoj, Sloveniji i Hrvatskoj ovaj udio iznosi 15% dok je u Irskoj tek 4% (Tjelesna i zdravstvena kultura i sport u europskim školama, 2013). Dostupni parametri upućuju na podjelu zemalja prema kurikulumskoj poziciji (važnosti) nastave tjelesne i zdravstvene kulture te je moguće govoriti o *zemljama koje visoko pozicioniraju tjelesnu i zdravstvenu kulturu jer su ciljevi kurikulumu obuhvatni, zemlje u kojima se marginalizira jer su ciljevi kurikulumu svedeni na jednu dimenziju i daje se manji udio vremena, te zemlje u kojima TZK ima podjednak status kao i ostali sadržaji*. U prilog tome ide istraživanje Hardmana i sur. (2000), te Talbota (2001) čiji rezultati navode na zaključak da se praktična provedba TZK-a vrlo često ne podudara sa zakonski

propisanim kurikulumom jer se u praksi TZK-a percipira manje važnim predmeta kojeg mogu realizirati nastavnici sa nedovoljnim pedagoškim kompetencijama. Sličan odnos prema TZK-a pronalazimo u istraživanjima nacionalog karaktera (Šumanović, Kuzma, Jančić i Mišić, 1990). Bailey (2005). Različite vrijednosti koje se pridaju TZK-a vidljive su iz kompetencija koje učenici imaju realizacijom ovog sadržaja (Tjelesna i zdravstvena kultura i sport u europskim školama, 2013).

Tablica 1. Učeničke kompetencije po završetku TZK-a - pregled zemalja (prema Kostanić i sur., 2011).

AUSTRIJA	usvojene i razvijene motoričke osnove, razvijena i usavršena individualna izvedba, osigurana široka i uravnotežena raznolikost tjelesnih sposobnosti, osposobljenost za uvid na utjecaj tjelesnih aktivnosti na osobno zdravlje, razvijena sposobnost bavljenja tjelesnim aktivnostima u svakodnevnom životu, razvijen pozitivan stav prema svom tijelu, razvijena kreativnost, sposobnost kooperacije u grupi, nositi se s osjećajima, osobito na natjecanjima, razvijen osjećaj odgovornosti za sebe i druge, razvijeno unutar-kulturalno razumijevanje
BELGIJA	usvojene kretnje kompetencije, usvojene higijensko-zdravstvene navike i razvijeno samopoštovanje
ČEŠKA	osposobljenost za raspolaganje motoričkim sposobnostima i vještinama, razvijena svijest o važnosti cjeloživotnog bavljenja sportskim aktivnostima.
DANSKA	razvijene motoričke sposobnosti, usvojene sportske aktivnosti i znanja i sposobnosti podučavanja, usvojene navike cjeloživotne brige o zdravlju, znati preuzeti odgovornost, usvojene socijalne kompetencije, etičko ponašanje i <i>fair play</i>
FRANCUSKA	razvijene okretnost, snalažljivost te spretnost, usvojena kultura tjelesne, sportske i umjetničke aktivnosti pomoću učenja i vježbanja tih aktivnosti, usvojene navike upravljanja tjelesnim životom

MAĐARSKA	osposobljenost za vođenje brige o osobnoj higijeni i razvijena potreba za očuvanjem zdravlja, usvojena potreba za vježbanjem i održavanjem tijela, biomehanički ispravnog držanja, znati se nositi sa životnim poteškoćama i poteškoćama na poslu, razvijena sposobnost komunikacije, solidarnosti, tolerancije i <i>fair play</i> , usvojen model socijalno primjerenog ponašanja, usvojena znanja o sportskim igrama i sportskoj kulturi, razvijene motoričke sposobnosti te mogućnost izražavanja pokretom, razvijene specijalne kognitivne, emocionalne i motoričke sposobnosti
SLOVAČKA	razvijene tjelesne, motoričke i funkcionalne sposobnosti, te usvojen viši stupanj tjelesne vježbe i motoričke izvedbe, stečene i razvijene kompetencije povezane sa znanjem – s procesima učenja i usvajanja vještina kretanja, kao i teoretskim znanjem, usvojene navike dobrog vladanja i odgoja, osobito u tjelesnoj aktivnosti, ali i u društvu općenito
ŠVEDSKA	razvijene tjelesne, mentalne i socijalne sposobnosti, te razvijeno samopouzdanje; usvojena spoznaja o vrijednostima zdravog života; razvijena svijest o tijelu sa zdravstvene perspektive, osposobljenost da vide, odaberu i usavrše različite programe vježbanja u svrhu očuvanja zdravlja, razvijen interes za svakodnevno tjelesno vježbanje; razvijen smisao za zajedništvo, te za izražavanje <i>maste</i> , osjećaja usvojene sposobnosti igre i sudjelovanja u sportskim aktivnostima, razvijene sposobnosti organiziranja i vođenja sportskih aktivnosti, stečena osnovna znanja iz povijesti sporta i rekreacijskih aktivnosti, razvijena sposobnost rješavanja hitnih situacija.
ŠVICARSKA	razvijeno zadovoljstvo vježbanjem i motivacija za kretanjem, stečene motoričke, socijalne, kognitivne i psihološke vještine, osposobljenost za uspješno rješavanje sukoba, usvojen veliki repertoar motoričkih gibanja.

VELIKA BRITANIJA	<p>razvijene osnovne vještine koje se odnose na grube pokrete koji omogućuju da se tijelo kreće i fine pokrete koji omogućuju rukovanje rekvizitima, gestikuliranje ili pisanje, znati izabrati taktike, strategije ili koreografije, znati reagirati tijelom i duhom - aktivnosti se odnose na otpornost, snagu i gipkost tijela, te na duhovne vrijednosti kao što su smjelost, odlučnost za uspjeh, mentalnu pozornost i znati kako se nositi s osjećajima, znati se prilagoditi, usvojene vrijednosti zdravog i aktivnog životnog stila, osposobljenost za rad u grupi ili ekipi (timski rad), te razvijeni pojmovi pravednosti i osobne i socijalne odgovornosti, osposobljenost za preuzimanje vodstva, za trenerske i sudačke poslove, znati kako biti učinkovit u natjecateljskim, kreativnim i izazovnim situacijama.</p>
BIH	<p>osposobljenost za primjenu osnovnih kinezioloških znanja i iskustava koja omogućuju samostalno tjelesno vježbanje i usavršavanje psihomotoričkih i funkcionalnih sposobnosti te stimuliranja normalnog rasta i razvoja, razvijena svijest o pozitivnom utjecaju tjelesne aktivnosti na zdravlje i opću dobrobit, stečene trajne navike svakodnevnog vježbanja</p>
CRNA GORA	<p>usvojene adaptivne i stvaralačke sposobnosti u suvremenim uvjetima života i rada, stečeni brojni i raznovrsni sportsko-tehnički sadržaji, razvijena svijest o zdravstvenoj kulturi i zdravom načinu života, razvijeni osjećaji povjerenja u sebe, znati poštovati i razumjeti različitosti, razvijena svijest o korisnosti utjecaja sporta na antropološki status čovjeka i stvorene trajne navike svakodnevnog tjelesnog vježbanja</p>
SRBIJA	<p>razvijene motoričke sposobnosti, usvojena motorička i teorijska znanja</p>

NJEMAČKA	<p>predmetne (stručne) kompetencije odnose se na motorička znanja i sposobnosti: tjelesna i motorička iskustva, motorička znanja, motoričke sposobnosti, razvijene sposobnosti kreativnog i produktivnog ophođenja s formama pokreta i igre, oblikovanje pokreta kroz ples, ritmiku, gimnastiku i igre, sportske igre, svijest o pozitivnom utjecaju kretanja i sporta na vlastito zdravlje, mogućnost reflektiranja iskustava i doživljaja iz nastave TZK-a na druge životne aspekte; methodske kompetencije se odnose se na sportske metode, strategije i tehnike: znati promatrati pokrete, znati sastaviti dokumentaciju (dnevnik trčanja, koreografija...), osposobljenost za razumijevanje informacija (opisi pokreta, plan treninga...), organiziranje sportskih akcija, osposobljenost za obavljanje sudačkih poslova, mogućnost prezentiranja naučenog; Osobne kompetencije odnose se na osjećaj osobne vrijednosti i samopouzdanja: razvijen pozitivan stav prema sebi i vlastitom tijelu, osposobljenost za postavljanje vlastitih ciljeva i neodstupanja od njih, razvijen osjećaj ustrajnosti i upornosti, znati se nositi i s pobjedom i s porazom, znati preuzeti odgovornost za svoje postupke i djela, znati preuzeti rizik, biti otvoren prema ljudima, osposobljenost za rad u grupi (timski rad); socijalne kompetencije odnose se na sposobnost i spremnost rada s drugim ljudima i ostvarivanje zajedničkih ciljeva, razvijena sposobnost empatije, poštovanja drugih, znati uvažiti mišljenja i želje drugih, spremnost na pomoć drugima, znati preuzeti socijalnu odgovornost, razvijena sposobnost komunikacije, osposobljenost za kooperaciju, znati se držati dogovora i pravila</p>
IRSKA	<p><i>razvijene socijalne i osobne kompetencije:</i> osposobljenost za interakciju i kooperaciju, razvijeno samopouzdanje, osjećaj vrijednosti, samosvijest, znati preuzeti inicijativu i vodstvo, razvijen osjećaj za poštenu igru (<i>fair play</i>) i kolektivni duh u natjecanjima, razvijen pozitivan stav prema sudjelovanju u sportskim aktivnostima; <i>tjelesne i motoričke kompetencije:</i> razvijene motoričke sposobnosti, kroz veliki raspon aktivnosti, razvijene sposobnosti kroz pokret, razvijene osobne kompetencije u atletskim znanjima, usvojene plesne kompetencije, razvijene gimnastičke kompetencije, razvijene kompetencije znanja u</p>

igrama, osposobljenost za upotrebu vještina potrebnih za život, kompetencije raznih stilova plivanja i okretnosti u vodi; *kompetencije znanja i razumijevanja*: razvijeno razumijevanje i sveobuhvatno znanje motoričkih aktivnosti, razumijevanje za uporabu prostora, brzine, sile i smjera u izvedbi aktivnosti, usvojeno razumijevanje osnovnih pravila, taktike i strategije u motoričkim aktivnostima, razvijena mogućnost promatranja, diskutiranja, analiziranja, interpretiranja i uživanja u motoričkoj izvedbi, razvijena sposobnost interpretiranja informacija o motoričkoj izvedbi, razvijena osposobljenost za donošenje odluka, rješavanje problema i samostalnost, usvojeno znanje, razvijeno razumijevanje za kulturne aktivnosti, znati cijeniti prirodu i okolinu a sve to kroz sudjelovanje u aktivnostima na otvorenom; *kreativne i estetske kompetencije*: osposobljenost za korištenje tijela kao sredstva izražavanja i komunikacije, osposobljenost za smišljanje i izvedbu jednostavnih plesova i igara, razvijen osjećaj za lijepo; *zdravstvene kompetencije*: znati zadržati i poboljšati tjelesnu formu potrebnu za dobro zdravlje, osposobljenost za vođenje brige o osobnoj higijeni i držanju tijela, znati cijeniti dobrobit relaksacije i znati se nositi s izazovom, sigurnosne kompetencije

<p>HRVATSKA</p>	<p><i>kompetencije u predškolskom odgoju:</i> usvojena osnovna biotička motorička znanja, usvojene higijensko-zdravstvene navike, znati se pravilno obući za tjelesno vježbanje, osposobljenost za vođenje brige o obući i odjeći za tjelesno vježbanje, te o higijeni svoje neposredne okoline, osposobljenost za poštivanje u grupi i poštivanje dogovorenog, razvijena potreba za suradnjom među djecom, usvojene osnovne norme ponašanja i reda; <i>kompetencije u osnovnoj školi:</i> usvojena temeljna kineziološka teorijska i motorička znanja, osposobljenost za djelotvorno korištenje slobodnog vremena i snalaženje u urgentnim situacijama, usvojene navike samostalnog vježbanja, razvijen interes za osobni napredak u različitim sportskim aktivnostima, usvojena znanja o očuvanju i promicanju zdravlja, formiran pozitivan odnos prema TZK-u, usvojena znanja o potrebi nošenja odgovarajuće odjeće i obuće, o tjelovježbenom prostoru, te higijenskim aktivnostima nakon tjelesnog vježbanja, kao i pri izletima i ekskurzijama, usvojena znanja o značenju bavljenja tjelesnim aktivnostima, korisnosti i štetnosti utjecaja sunčevih zraka, djelovanju čistoga zraka na čovjeka te važnosti pravilne i raznovrsne prehrane na rast i razvoj, usvojena teorijska znanja o ispravnosti osnovnih položaja i struktura kretanja kako bi se spriječila ozljeđivanja, usvojena znanja o pravilnom držanju tijela, o održavanju i ispravljanju svoda stopala, značenju praćenja tjelesne visine i težine, usvojena temeljna znanja o ubrzanim biološkim promjenama u organizmu te o povezanosti tjelesnog vježbanja i voluminoznosti tijela, usvojena znanja o utjecaju pravilne prehrane na zdravlje, uzimanju tekućine prije, za vrijeme i nakon vježbanja, kao i uzroke mogućih nerazmjera u odnosu visine i težine, izračunavanju indeksa tjelesne mase kao kontrolne mjere sprječavanja pretilosti, usvojena znanja o razlozima pojave umora u školi i načinima njegova otklanjanja, znati organizirati sportska natjecanja, osnove suđenja usvojena znanja o štetnosti nikotina, alkohola, dopinga i drugih sredstava ovisnosti na zdravlje, usvojena znanja o korisnim i štetnim tjelovježbenim sadržajima za vrijeme mjesečnog ciklusa, usvojena znanja o izmjeni etapa rada, odmora i razonode tijekom dana, o važnosti sna i odmora te igre i boravka u prirodi, razvijene odlučnost, samopouzdanje, ustrajnost</p>
-----------------	--

	<p>i svladavanje straha, razvijen osjećaj za poštivanje protivnika, pridržavanja pravila igre, svladavanje bijesa i nezadovoljstva, priznavanje pobjede protivniku, razvijeno suradničko ponašanje radi osposobljavanja za timski rad, razvijene sposobnosti uvažavanja razlika u tjelesnim sposobnostima različitih spolova, prihvaćanja vlastite osobnosti, razvijene sposobnosti emocionalne samoregulacije u odnosu prema nastavniku i organizaciji vježbanja, razvijeno poštovanje prema sucima i prihvaćanje pravila, usvojene navike lijepog ponašanja, uljuđene navijačke navike, poštivanje rasnih i nacionalnih razlika, osposobljenost za izražavanje samopoštovanja i poštovanja prema drugima; <i>kompetencije u srednjoj školi:</i> usvojena specifična kineziološka motorička znanja, osposobljenost snalaženja u urgentnim situacijama, usvojena znanja o utjecaju i važnosti tjelesnog vježbanja za poboljšanje i očuvanje zdravlja ljudskog organizma, razvijene navike bavljenja tjelesnim aktivnostima u slobodnom vremenu, prihvaćanje zdravog načina života i cjeloživotnog tjelesnog vježbanja, usvojene zdrave prehrambene i higijenske navike, usvojene navike redovitih liječničkih kontrola, razvijeni pravilni motivi vezani uz kompetenciju i natjecanje</p>
SLOVENIJA	<p><i>kompetencije u predškolskom odgoju:</i> usvojene osnovne kretne strukture, usvojeni osnovni počeci sportskih vrsta, razvijena spoznaja o svojim kretnim sposobnostima, razvijeno povjerenje u svoje tijelo i kretne sposobnosti, znati značenje sudjelovanja, poštivanja i uvažavanja razlika; <i>kompetencije u osnovnoj i srednjoj školi:</i> usvojene navike pravilnog držanja tijela, usvojene higijensko-zdravstvene navike kao što su njega tijela, zdrava prehrana, sportski rad, ravnoteža u učenju, odmor i spavanje, sposobnost podnošenja napora, razvijen zdrav osjećaj samosvijesti i vjera u sebe, razvijeno samopouzdanje, oblikovani pozitivni primjeri ponašanja (dobri maniri, suradnja s drugima, poštena igra, tolerancija prema drugima), razvijen pozitivan odnos prema prirodi i okolišu kao posebnoj vrijednosti, poštivanje prirodnog i kulturnog nasljeđa.</p>

NIZOZEMSKA	<p><i>kompetencije u osnovnoj školi:</i> usvojene navike kretanja, usvojena osnovna načela najvažnijih oblika kretanja i igara, stečene navike zajedničkog sudjelovanja u tjelesnim aktivnostima na pošten način, poštivanja pravila igre, osposobljenost za procjenu vlastitih kretnih sposobnosti (mogućnosti); <i>kompetencije u srednjoj školi:</i> usvojena znanja iz raznih sportskih grana, osposobljenost za procjenu svojih mogućnosti u njima, usvojen širi repertoar pokreta, osposobljenost za primjenu osnovnih načela sportskih aktivnosti na vlastitoj razini, usvojena sportska načela ponašanja, obzirnost prema drugima, znati se brinuti jedni za druge za vrijeme sportskih aktivnosti, razvijena svijest o važnosti tjelesnog vježbanja za zdravlje, kultura sporta i pokreta, usvojene kretne vještine, sposobnost grupnog rada u situacijama kretanja, osposobljenost za držanje kontrole, usvojene zdravstvene navike i etički principi</p>
FINSKA	<p><i>kompetencije u predškolskom odgoju:</i> usvojene navike učenja, usvojene neke fiziološke zakonitosti poput brzog hodanja, ubrzanog kucanja srca, ostajanja bez daha, usvojene osnove za prihvaćanje tjelesne aktivnosti kao životnog stila; <i>osnovna škola:</i> razvijene tjelesne, psihičke i socijalne mogućnosti, razvijen osjećaj važnosti tjelesnog vježbanja za zdravlje, usvojene vještine, znanja i iskustva koja će biti temelj za moguće usvajanje tjelesne aktivnosti kao životne navike; <i>srednja škola:</i> usvojene navike promicanja zdravlja i aktivnog životnog stila, razumijevanje značenja tjelesnog vježbanja za tjelesnu, mentalnu i socijalnu dobrobit, razvijen društveni duh, znati preuzet odgovornost prema sebi, svojim postupcima, ali i prema drugima, osjećaj za <i>fair play</i> i sigurnost.</p>

Pregled učeničkih kompetencija u *tablici 1.* prema dostupnim podacima pojedinih država podijeljen je prema odgojno-obrazovnim razdobljima: predškolskom, osnovnoškolskom i srednjoškolskom. Ovim kriterijem vode se Hrvatska, Slovenija, Nizozemska, Finska, u kojima pronalazimo detaljno prikazane učeničke kompetencije koje se nadograđuju sukladno odgojno-obrazovnom razdoblju. U drugim zemljama kompetencije su podjeljene u nekoliko područja, npr. u

Irskoj se navode socijalne i osobne, te tjelesne i motoričke kompetencije, dok se u Njemačkoj navode predmetne (stručne), methodske, osobne i socijalne kompetencije. Ova podjela popraćena je detaljnim opisima. Ostale države ne vode se podjelama nego postavljaju učeničke kompetencije unutar motoričkih sposobnosti i vještina i brige za zdravlje. U svim zemljama najviše se spominju: usvojena motorička znanja, razvijena svijest o pozitivnom utjecaju tjelesnog vježbanja na zdravlje, razvijene higijenske navike, razvijene navike cjeloživotnog vježbanja. Nadalje, tu su osposobljenost kooperacije u grupi (timski rad), razvijen osjećaj za poštnu igru (*fair play*) i kolektivni duh, razvijeni osjećaji samopovjerenja, samopoštovanja i poštovanja drugih, odgovornost prema sebi i svojim postupcima. Hrvatska se izdvaja kao zemlja s najdetaljnijim podacima gdje se uz ranije navedeno može pronaći i sljedeće: usvojena znanja o korisnim i štetnim tjelevoježbenim sadržajima za vrijeme mjesečnog ciklusa, usvojena znanja o štetnosti nikotina, alkohola, dopinga i drugih sredstava ovisnosti na zdravlje, usvojena znanja o razlozima pojave umora u školi i načinima njegova otklanjanja. Analiza pokazuje da su ciljevi i kompetencije TZK-a u nekim zemljama orijentirani na razvoj motorike, dok u drugim zemljama nastoje razviti kognitivno, psihomotorno i afektivno područje dječje ličnosti, odnosno pridonositi zdravlju djeteta. Osim takve usmjerenosti u nekim je zemljama najvažnija sportska dimenzija i natjecanje čime se prepoznaje i važnost koja se ovim sadržajima pridaje. Te orijentacije nastaju zbog toga što se smatra da tjelesna i zdravstvena kultura ima znatne odgojno-obrazovne potencijale u razvoju socijalnih vještina, odgovornog ponašanja i očuvanja zdravlja, odnosno značaj TZK-a se reducira na neke aspekte ličnosti..

2.7. SUVREMENI IZAZOVI U PODRUČJU TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

Tjelesna i zdravstvena kultura u svijetu predstavlja spektar akumuliranog utjecaja i razvoja evoluiranog od individualnih do lokalnih, pa u nekim slučajevima izvana nametnutih inicijativa. Ovakve su inicijative oblikovale nacionalne sustave na različite načine ili asimilacijom ili prihvaćanjem nekih drugačijih i izvanjskih, povijesnih (kolonijalnih) utjecaja. Međutim, prepoznaje se u konceptima utemeljenost na Aristotelovom konceptu "harmonije i balansa" zajedno s instrumentalizacijom produkta koji uključuje ostvarivanje šireg obrazovnog cilja. Bailey (2006) je na temelju istraživanja ukazao na doprinos TZK-a na dječji razvoj u domeni: tjelesnog, afektivnog, socijalnog, kognitivnog i općenito, životnom stilu. Prema Baileyu (2006) dosljedno sudjelovanje i uključenost u tjelesnu aktivnost povezano je s dužim i kvalitetnijim životom, sa smanjenjem rizika od bolesti.. Također, Bailey navodi kako se osnovne vještine pokreta uče na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture, osiguravajući pritom učenicima priliku za primjenu tih vještina u sportu ili rekreaciji. Interventna istraživanja u pravilu pokazuju pozitivne rezultate u ovom području, uključujući i poboljšanja u moralnom rasuđivanju, poštenoj igri (*fair play*) te sportskim i osobnim odgovornostima. Ovo područje prikazuje se kao pružatelj najizglednijeg konteksta za razvoj socijalnih vještina i vrijednosti uz posredovanje adekvatno obrazovanih nastavnika i trenera usredotočenih na situacije koje prirodno proizlaze iz aktivnosti, postavljajući pitanja učenicima, a odgovarajući na njih vlastitim modelom.

Istraživači (Pangrazi, 2007; Kulinna i sur.; 2006., Siedentop i Tannehill, 2000; prema Zeng, Leung, Wehao, Hipscher i drugi, 2009) opisuju karakteristike učinkovitog poučavanja i okruženja, a to su: postavljeni jasni ciljevi, dobro organizirana i odgovarajuća očekivanja, smislene zadaće i visoke stope uspješnosti, glatka tranzicija i niska stopa upravljanja vremenom, odgovarajuće smjernice i precizan nadzor, visoka stopa uključenosti učenika i niska stopa učeničkog čekanja te nastavnički entuzijizam. Ovi rezultati podupiru važnost pomnog planiranja i implementacije TZK-a koji je u funkciji razvoja društveno prihvatljivog ponašanja i omogućava učenicima da usvoje općeljudske i sportske vrijednosti te razviju sposobnosti emocionalne samoregulacije, suradničkog ponašanja, pomaganja drugima, poštivanje dogovora te timskog djelovanja.

Kvaliteta poučavanja u nastavi TZK-a, a kasnije iskustvo tog učenja, predmet je današnjih rasprava usko povezanih s mnogobrojnim kurikulumskim reformama. Za nastavnike TZK-a presudno je posjedovanje motoričkih znanja i vještina, tj. naglasak je na obrazovnim komponentama (Jones i sur. 2004).

Istraživanje Lavina i sur. (2008) naglašava zabrinutost za većinu zaposlenih nastavnika TZK-a koji nisu u mogućnosti ostvariti odgovarajuću razinu kontrole i upravljanja ponašanjem, stoga podržava stavove Carneya i Howellsa (2008) koji priznaju njihova specifična sportska znanja, ali ne i pedagoško razumijevanje procesa nastave. Istraživanja nastavnog procesa TZK-a pokazuju i neke prepreke vezane uz sudjelovanje na nastavi TZK-a nekih manjinskih etničkih zajednica (primjerice, nedostatak prihvaćanja vrijednosti tjelesne aktivnosti, strah od diskriminacije, nepostojanje uzora, neprimjerenost sadržaja i metoda izvedbe (Rai i Finch, 1997; Rowe i Chapman, 2000).

Tjelesna i zdravstvena kultura svoje mjesto ima u kurikulumima diljem europskih i svjetskih zemalja, iako postoji njegoa marginalizacija u praksi što predstavlja izazov u redizajniranju kurikuluma. U zemljama koje vrednuju ove sadržaje, postoji shvaćanje da tjelesna i zdravstvena kultura (*Physical education and Sport at School in Europe*, 2013) nije ograničena samo na poboljšanje tjelesne sposobnosti već daje svoj pečat razvoju emocionalnih, socijalnih kognitivnih, moralnih i motivacijskih vještina. Osim toga, pravo je svake osobe u društvu da slobodno razvija tjelesne, psihičke i socijalne vrijednosti i vještine kako bi postigla razinu koja odgovara njezinim sposobnostima i interesima. Aktivnosti i osposobljavanje svih sudionika treba provoditi bez diskriminacije u bilo kojem obliku. Sudjelovanje u aktivnostima trebala bi podržavati vlada, sportske i obrazovne ustanove. Važnost tjelesne i zdravstvene kulture za društvo danas temelji se na specifičnim mogućnostima tjelesnog djelovanja i iskustva proizašlog vježbanjem, igrom i sportom (*Memorandum o tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi i školskom sportu*, 2009). Ova važnost čak i raste zbog različitih problema, poput promjena uvjeta života, nedostatka tjelesne aktivnosti i rizika za zdravlje. Svakodnevni i društveni problemi predstavljaju izazove odrastanja u modernim vremenima. Europska Komisija (*Eurydice Report on Physical Education*, 2012) u komparativnom istraživanju navodi kako je tjelesna i zdravstvena kultura obavezan predmet u svim promatranim nacionalnim kurikulumima na razini primarnog i nižeg sekundarnog obrazovanja u Europi. U gotovo svim državama kao glavni cilj navodi se poticanje tjelesnog, osobnog i društvenog razvoja djece. Također je naglašeno i promicanje zdravog stila življenja. Ishodi učenja za tjelesnu i zdravstvenu kulturu usko su povezani s glavnim ciljevima toga predmeta. Tako TZK postaje samostalni obrazovni predmet u Irskoj, na Cipru i Finskoj. Njemačka, Portugal, Ujedinjeno Kraljevstvo i nordijske zemlje ovaj predmet uvode kroskurikulumski, te time unutar poučavanja tjelesne i zdravstvene kulture uvode istraživanje određenih aspekata društvenih i prirodoslovnih znanosti s dokazanom međusobnom čvrstom poveznicom između predmeta. Nadalje, središnje institucije mnogih država u svoje kurikulume u prvim godinama primarnog obrazovanja uključuju temeljne motoričke aktivnosti. Ove aktivnosti postupno se nadograđuju kao što se i njihov raspon širi sa svrhom razumijevanja kompleksnijih sportskih disciplina. Tako, npr. hodanje, trčanje,

skakanje, bacanje i lovljenje postaju vještine potrebne za izvođenje kompleksnijih elemenata. Tjelesna i zdravstvena kultura ima jasan, široko usmjeren legitimitet u smislu obrazovnih politika. Same škole navode kako lekcije iz tjelesne i zdravstvene kulture mogu pružiti odgovarajuću promociju i odgoj tjelesnih aktivnosti u školama. Navode i da je tjelesna i zdravstvena kultura omiljen učenički predmet te kako se igrom i sportom podupire proces učenja i obogaćuje školski život. Uz izdvojene primjere zemalja u kojima je nastava tjelesne i zdravstvene kulture visoko rangirana, tjelesna i zdravstvena kultura je u nekim današnjim društvima marginalizirana (Barney i Deustch, 2009). Osnove TZK-a dolaze do raskrižja dokazivanja vlastite supstance i vrijednosti s jedne strane, i visokorizičnih testiranja s druge strane, u kontekstu s ostalim sumativnim školskim predmetima. Prema Tremarchu i sur. (2007) postoji znatan utjecaj na akademska postignuća uz prikladne razvojne aktivnosti i iskustva u nastavi TZK-a. Graham i sur. (2002) kazuju kako TZK, zajedno sa likovnom i glazbenom kulturom, doprinose obrazovanju djeteta u cijelosti. McKinty (1999) izdvaja kako je trenutnoj obrazovnoj klimi s naglašenom nastavničkom odgovornosti, potrebna tjelesna i zdravstvena kultura kao odrednica onoga što se u sustavima uistinu ostvaruje. Beaghle i sur. (2001) navode administratore i roditelje kao one koji traže transparentnost programa s jasnim i uvjerljivim napretkom usmjerenim na rezultate. Nadalje, Mercier i Doolittle (2013) ukazuju na potrebu pokazivanja podataka o učeniku s nastave TZK-a kao potvrdu kvalitete nastavnikova rada. Uglavnom se od nastavnika TZK-a ne traži da pokazuju i objašnjavaju kriterije za mjerenje učeničkog napretka ili indikatore ostvarivanja zadanog sadržaja nastave TZK-a. Thaddeus i sur., (2011) govore kako marginalizacija u nastavi TZK-a uključuje niz aspekata. Oni proizlaze iz učeničkih i nastavničkih uvjerenja u školskom kontekstu i lokalnom okruženju tih škola. Međutim, Henninger i Carlson (2011) napominju kako unatoč marginalizaciji TZK-a, mnogi nastavnici nastoje osigurati kvalitetna iskustva za sve učenike. Oni razlikuju mnogo načina umanjivanja marginalizacije, a to uključuje sustavno osmišljavanje kurikuluma, nastavnih jedinica i ocjenjivanja učeničkih ishoda učenja, stalno stručno usavršavanje, te zagovaranje koje uključuje administraciju, roditelje i lokalnu zajednicu. U kontekstu cjeloživotnog učenja, važan je aspekt obrazovanja nastavnika kako bi se što bolje prilagodili širim životnim odgojno-obrazovnim izazovima, uključujući promoviranje zdravlja i povezanosti s osobnim i društvenim razvojem (*World-wide Survey of School Physical Education – Final Report*, 2013).

Za razliku od osnovnih škola analiza u srednjim školama koju je provela EUPEA (European Physical Education Association) daje dokaze koji pokazuju da TZK-a realiziraju stručnjaci koji imaju diplomu prvostupnika ili magistra, ali postoji praksa u nekim zemljama u kojima nastavnici nemaju niti jedan tjelovježbeni tečaj ili program pedagogije (Onofre i sur., 2012). Nastavnici s osnovnim znanjem TZK-a (*Generalist teacher*) podrazumijeva uspješno završavanje studijskog

programa, uključujući kvalificirani nastavnički status s akumuliranjem određenog broja ECTS bodova, pri čemu se najmanje 10% sadržaja odnosi na TZK. *Generalist Teacher* ima osnovna temeljna znanja TZK-a u održivom području polja studija, uključujući praktične aktivnosti, pedagogije i didaktike, te školske prakse kako bi se olakšala pravilna implementacija propisanih ili okvirnih smjernica TZK-a. Te su zemlje su Njemačka, Portugal, Švedska i Velika Britanija (Onofre i sur., 2012). Izvješće Eurydice Europske komisije za 2013. godinu napominje da u zemljama u kojima tjelesni odgoj poučavaju nastavnici s osnovnim znanjem, trebaju pomagati sportski trener ili savjetnik kojeg zapošljava škola. Zapošljavanje takvih vanjskih resursa očito je međunarodna praksa koja je izazvana zabrinutosti o kvaliteti obrazovanja nastavnika i relevantnosti primjene kurikuluma (Williams, Hay, Macdonald, 2011; Onofre i sur., 2012). Obrazovanje nastavnika TZK-a treba ih pripremiti za kontinuirano stručno usavršavanje radi afirmacije TZK-a u zemljama koje ga ne percipiraju važnim sadržajem odgoja i obrazovanja.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. KOMPARATIVNA ANALIZA NACIONALNIH KURIKULUMA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U EUROPI - razina primarnog obrazovanja

Komparativna analiza nacionalnih kurikuluma TZK-a u različitim zemljama pokazuje određene razlike nastale kao rezultat raznih kulturoloških i političkih zbivanja. Jasno je da razni sociokulturni faktori mogu utjecati na oblikovanje predmetnog područja. Međutim, postoje određena nastojanja kojima se žele artikulirati zajednički ciljevi pa je u tom kontekstu, u *Bijeloj knjizi o sportu* (Europska komisija, 2007) naglašeno kako vrijeme provedeno u sportu i tjelesnim aktivnostima, neovisno je li riječ o satima tjelesne i zdravstvene kulture u školi ili izvannastavnim aktivnostima, može imati znatnu korist u obrazovnom i zdravstvenom smislu. Uz različite smjernice svaka od država članica EU odgovorna je za kreiranje kurikuluma TZK-a u odgojno-obrazovnom sustavu, posebno na primarnoj razini. U posljednjih nekoliko desetljeća *znanje i učenje* postaju naglašeni motivi u istraživanjima o tjelesnom odgoju (Nyberg i Larsson, 2014).

U ovom radu nije namjera istraživati ostvarivost i stupanj ostvarivosti uloge predmeta TZK u pojedinim odgojno-obrazovnim ustrojima zemalja EU već skicirati utvrđene sličnosti odnosno podudarnosti i razlike s obzirom na opisane kurikularne osnove u dostupnim dokumentima 27 zemalja EU. Nakon usporedbe sveobuhvatne i cjelovite dobivene situacije, te utvrđivanjem mogućih predstavnika dobivenih grupacija istraženih obilježja afirmativnih, marginalizirajućih ili mješovitih skupina u sljedećoj fazi analizirat će se studija slučaja zemalja predstavnica grupacije, zajedno sa RH prema kriteriju didaktičko-metodičkog pristupa, kompetencijom nastavnika i kurikulumu obrazovanja nastavnika (vidjeti *tablicu 12* u prilogu).

Na mogućnost mjerenja ciljeva i usmjerenosti utječe vremenski period, tj. trajanje primarnog obrazovanja. Prema istraživanju provedenom 2012. godine, Eurydice donosi ključne podatke o obrazovanju u kojima pokazuje jasan trend produljivanja obveznog školovanja. Ovaj trend vidljiv je i u provedenoj analizi, što je u skladu s ciljem snižavanja stope ranog napuštanja obrazovnog sustava i, u nekim zemljama, osiguravanje svjedodžbi (certifikata) za sve učenike u osnovnom obrazovanju. U deset zemalja početak obveznog obrazovanja pomaknut je za godinu ranije (a u Latviji čak dvije). Usto, trinaest zemalja nedavnim je reformama produljilo trajanje obveznog obrazovanja za jednu ili dvije godine, Portugal čak za tri. Uz dulje obvezno školovanje,

djeca sve ranije započinju s formalnim obrazovanjem. U razdoblju od 2000-te do 2009-e. godine, prosječna stopa sudjelovanja djece u dobi od 3 do 5 godina u pretprimarnom ili primarnom odgoju i obrazovanju povećala se između 6.3 i 15.3 postotnih bodova. Nadalje, postoji niz pristupa prilikom mapiranja različitih načina na koje ljudi razmišljaju o poučavanju i učenju te o postavljanju općih kurikulumskih ciljeva i usmjerenosti: različite filozofije o prirodi ljudskog bića, prirodi učenja i svrsi obrazovanja/osposobljavanja; psihološke i sociološke perspektive učenja i razvoja; različite političke orijentacije ili mandati. Tako se pri konstrukciji općih kurikulumskih ciljeva može pristupiti (Schubert, 1998) kao 1.) setu diskretnih zadataka i koncepata; 2.) skupu sadržaja ili odrednica predmeta; 3.) kulturnoj reprodukciji; 4.) programu planiranih aktivnosti; 5.) skupu predviđenih ishoda učenja; 6.) baziranom na iskustvu; 7.) dnevnom redu za socijalnu rekonstrukciju i 8.) kao tijeku integrirajuće spoznaje o sebi putem iskustva prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

Radi utvrđivanja sličnosti, razlika i istovjetnosti provedena je komparacija kurikuluma TZK-a 27 zemalja EU-a prema propisanim sastavnicama kurikuluma. Rezultati komparacije prezentirani su u *tablici 2*.

LEGENDA: OKC - opći kurikulumski ciljevi; U - usmjerenost; DP - dostupnost podataka; P - pristup; N - naglašeno; Službeni nazivi država članica Europske unije
Tablica 2. Komparativna analiza općih kurikulumskih ciljeva i usmjerenosti zemalja EU-a

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Austrija (AT)	<p>Osnovno obrazovanje treba postaviti temelje za uspješno iskustvo učenja u sekundarnom obrazovanju. Na temelju individualnih osobina učenika, očekuje se da će primarno obrazovanje (<i>Grundschule</i>): pobuditi i njegovati žudnju za učenjem; razvijati interese, vještine i talente; ojačati i razvijati vjeru učenika u vlastita postignuća (ovdje je uključeno korištenje modernih komunikacijskih i informacijskih tehnologija primjerenih dječjoj dobi); potaknuti ponašanje prema okolišu i razumijevanje; opći razvoj umjetničkih, manualnih i tjelesnih vještina; doprinijeti stvaranju odgovarajućih stavova prema učenju i radu (ustrajnost, preciznost, točnost, pomaganje, obazrivost); promicanje prijelaza iz igrom orijentiranih formi u predškoli do ciljanih, nezavisnih i procesa učenja temeljenih na postignućima. Cilj je <i>Volksschule</i> (<i>Grundschule</i> ili osnovna škola) osigurati zajedničko osnovno obrazovanje za sve učenike. U tom kontekstu treba uzeti u obzir socijalnu integraciju djece s hendikepom. Osnovna škola trebala bi djeci pružiti osnovno, uravnoteženo obrazovanje društvenoga, emocionalnoga, intelektualnoga i tjelesnoga razvoja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: usmjereno učenju i razvijanju interesa, vještina i talenata, uravnoteženo obrazovanje za vlastiti društveni, emocionalni, intelektualni i tjelesni razvoj - učenik je u sredini procesa ● DP: Podaci dostupni na nekoliko stranih jezika ● P: razvojni ● N: u općem kurikulumnom cilju navedena tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja - cjelovitost ● Reforma u završnoj fazi

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Belgija (BE)	<p>Interkulturalno obrazovanje jedno je od polazišnih točaka u procesu definiranja općih kurikulumskih ciljeva i usmjerenosti. Ovaj termin, koji predstavlja minimalni uvjet za svakog učenika, generalno se fokusira na odnošenje spram drugih kultura i reprezentnost putem poštivanja, u društvu koje je utemeljeno na prepoznavanju i poštivanju različitosti i različitih. Na regionalnom i lokalnom nivou interkulturalno obrazovanje ugrađeno je u zakone i propise općina i županija. Jezična raznolikost ove zemlje rezultira stalnim konfliktima i neujednačenim kurikulumskim ciljevima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC U: interkulturalno obrazovanje kao minimalan uvjet za svakog učenika - vrijednosti ● DP: podaci različiti i nedostupni za sve regije, ali pod istim zakonom ● P: društveni ● N: interkulturalno obrazovanje ● Reforma - različiti pristupi u regijama ● Kurikulumski cilj ne podudara se s općim ciljem obrazovanja - različit za pokrajine i jezična shvaćanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Bugarska (BG)	<p>Socijalna misija osnovnog obrazovanja definirana je kao pripremanje mladih ljudi za pun i aktivan život u demokratskom društvu u uvjetima tržišnog gospodarstva u kojem ispunjena osoba uključuje preuzimanje odgovornosti za sadašnji i budući život nacije i čovječanstva općenito. Uzorak za organizaciju obrazovnog procesa na primarnoj razini određuje pedagoško vijeće, uzimajući u obzir sklonosti roditelja i uvjete škole. Glavni je cilj priprema građana da žive i rade u društvu znanja u 21. st. Postoje nacionalni obrazovni standardi za svaki predmet: poznavanje jezika; matematička znanja; sposobnost upravljanja informacijama; komunikacijske vještine; kritičko razmišljanje i rješavanje problema; strategije učenja; integritet i interdisciplinarno znanje i vještine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC U: priprema građana da žive i rade u društvu znanja 21. st.; Usmjerenost na standarde ● DP: podaci nepotpuni ● P: društveni ● N: prelaz na kompetencije ● Reforma - u tijeku ● Kurikulumski cilj izražen uopćeno

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Češka (CZ)	Opći je cilj primarnoga obrazovanja osigurati osnovno obrazovanje za sve s mentalnim, moralnim, estetskim, radnim, zdravstvenim, tjelesnim i obrazovanjem za okoliš te dopušta i religijsko obrazovanje. Obrazovni standard postavljenim obrazovnim ciljevima prepoznaje sedam specifičnih obrazovnih područja (jezici, matematika, prirodne znanosti, društvene znanosti, etičko obrazovanje, zdravstveno obrazovanje i ono usmjereno na životne stilove, umjetnost i tehnologija) koji se kasnije i sami granaju. Sama srž specifična je za svaku pojedinu granu. Ovi osnovni obrazovni standardi predstavljaju normu pri kreiranju obrazovnih programa i služe kao kriterij vrednovanja obrazovnih aktivnosti. Uočava se usmjerenost na ishode po vertikali obrazovanja.	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: osnovno obrazovanje za sve s predmetnim specifičnostima - ishodi ● DP: Podaci dostupni i potpuni ● P: razvojni ● N: u općem kurikulumskom cilju navedena tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja - cjelovitost ● Reforma u završnoj fazi
Cipar (CY)	Osnovno obrazovanje predstavlja prvu razinu obrazovanja i njezin je osnovni cilj organizirati, osigurati i ponuditi svoj djeci - neovisno o dobi, spolu, zemlji porijekla, obiteljskoj situaciji, socijalnoj pozadini i intelektualnim sposobnostima - takve mogućnosti kako bi se razvila na uravnotežen način kroz znanje, emocije i psihokinetičku sferu. Opći je cilj osnovnog obrazovanja uravnotežen razvoj dječje osobnosti, stvarajući povoljne uvjete za usvajanje znanja, razvoj pravednih stavova i usavršavanje vještina, što ih čini sposobnim prihvatiti odgovornosti i djelovanje u svijetu koji se neprestano mijenja. Glavni je cilj osnovnog obrazovanja organizirati, osigurati i ponuditi svoj djeci, neovisno o dobi, spolu, intelektualnim sposobnostima,	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: uravnoteženi razvoj dječje osobnosti raznovrsnim nastavnim mogućnostima - kompetencije ● DP: Podaci dostupni ● P: razvojni i društveni ● N: u općem kurikulumskom cilju navedena tjelesna aktivnost

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>obiteljskoj i socijalnoj pozadini, takve nastavne mogućnosti kako bi se uravnoteženo razvila razina znanja, emocionalna i psihokinetička razina, iskorištavajući u najvećoj mogućoj mjeri sredstva koja nudi moderna tehnologija. Djeci treba pomoći u tome kako se uspješno nositi s različitim problemima s kojima se možda suočavaju, kao i sa svim poteškoćama prilagodbe školi i širem okruženju. Formiranje pozitivnih stavova prema obrazovanju razvija socijalnu osviještenost, konkurentnost, predanost ljudskim vrijednostima, poštivanje kulturne baštine i ljudskih prava, uvažavanje ljepote i poticanje kreativnosti, ljubavi prema životu i prirodi, tako da postanu osjetljive na očuvanje i unapređenje okoliša.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja - ravnoteža ● Reforma u završnoj fazi
Hrvatska (HR)	<p>Usmjerenost prema kompetencijama - na dijete i učenika. Ciljevi: osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unaprjeđivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima, razvijati svijest učenika o očuvanju materijalne i duhovne povijesno-kulturne baštine Republike Hrvatske i nacionalnoga identiteta, promicati i razvijati svijest o hrvatskomu jeziku kao bitnomu čimbeniku hrvatskoga identiteta, sustavno njegovati hrvatski standardni (književni) jezik u svim područjima, ciklusima i svim razinama odgojno-obrazovnog sustava, odgajati i obrazovati učenike u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima te pravima i obvezama djece, osposobiti ih za življenje u multikulturnom svijetu, za poštivanje različitosti i snošljivost te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskomu razvoju društva osigurati učenicima stjecanje temeljnih (općeobrazovnih) i</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: sustavan način poučavanja u skladu s sposobnostima - kompetencije ● DP: Podaci dostupni i potpuni ● P: društveni i razvojni ● N: u općem kurikulumskom cilju navedena tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja - cjelovitost ● Reforma u početku

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>strukovnih kompetencija, osposobiti ih za život i rad u promjenjivu društveno-kulturnom kontekstu prema zahtjevima tržišnoga gospodarstva, suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, znanstvenih spoznaja i dostignuća, poticati i razvijati samostalnost, samopouzdanje, odgovornost i kreativnost u učenika, osposobiti učenike za cjeloživotno učenje.</p>	
Danska (DK)	<p>Osnovna škola treba poticati sve učenike da ostvare svoj puni potencijal; povjerenje u školu i dobrobit učenika mora se pojačati poštivanjem stručnog znanja i prakse u javnoj školi. Dansko obrazovanje ima za cilj osigurati da svi mladi steknu znanja i kompetencije koje će ih kvalificirati za aktivno sudjelovanje u društvu i doprinos daljnjem razvoju. Usmjerenost na ishode.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: ostvarivanje punog potencijala - ishodi ● DP: Podaci djelomično dostupni ● P: znanstveni i društveni ● N: u općem kurikulumskom cilju nije navedena tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj djelomično se podudara s općim ciljem obrazovanja
Estonija (EE)	<p>Osnovna škola ima ulogu u učenju i obrazovanju. Škola će doprinijeti rastu mladih u kreativne, raznolike osobnosti koja se mogu samostalno ostvarivati u različitim ulogama: u obitelji, na poslu; u osnovnoj školi. Glavna je svrha učenja i obrazovanja osigurati primjeren, moralni, tjelesni i društveni razvoj učenika i oblikovanje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: ostvarivanje punog potencijala u procesima učenja - učenik. ● DP: Podaci djelomično dostupni.

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>sveobuhvatnog svjetonazora; svrha osnovne škole je stvoriti za učenike odgovarajuće i sigurno okruženje za učenje koje djeluje na pozitivan način i pomaže razvoju te podržava razvoj intelektualne znanstvenosti i vještine učenja, samorefleksije i sposobnosti kritičkog razmišljanja, razvoj socijalnog i kulturnog identiteta; osnovna škola jača oblikovanje temeljnih vrijednosti. Učenici razumiju vrijednosti koje su temelj njihova djelovanja i osjećaju odgovornost za posljedice svojih postupaka. Osnovna škola postavlja temelje za samoupravljanje samosvjesne osobe, kao člana obitelji, nacije i društva, koji razvija tolerantan i otvoren stav prema svjetskoj raznolikosti i ljudima; osnovna škola pomaže učenicima da dosegnu jasnoću o vlastitim interesima, procjenama i sposobnostima i osigurava spremnost za nastavak studija na sljedećoj razini obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Mladi koji završavaju osnovnu školu imaju razumijevanje budućih uloga u obitelji, radnom životu, društvu i državi; znanje, vrijednosti i praktične vještine stječu se i razvijaju tijekom školskog učenja i odgojno-obrazovnog procesa; estonske škole imaju odgovornost za očuvanje i razvoj estonske nacije, jezika i kulture te je stoga posebna pažnja u osnovnom školskom učenju i obrazovnom procesu usmjerena na učenje estonskog jezika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● P: liberalni i društveni ● N: u općem kurikulumskom cilju navedena je tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Finska (FI)	<p>Izdvojeno zdravstveno obrazovanje. Ciljevi u TZK-u omogućavaju učenicima vještine, znanja i iskustvo koji se temelje na počelima prihvaćanja i razvijanja zdravih i tjelesno aktivnih načina života. TZK je funkcionalni predmet u kojem učenici napreduju kroz igru i poučavanjem vještina prema neovisnoj potrazi za motivacijom. Kako bi se ovo ostvarilo, potrebno je uzeti u obzir osobni potencijal. Tjelesna aktivnost i iskustvo učenja osnažuje učeničku samospoznaju i vodi ih prema toleranciji. TZK njeguje duh zajedništva, odgovornost, pravednu igru i sigurnost. Ovdje se podrazumijeva i sigurnost u prometu. Usmjerenost TZK-a počiva na nacionalnim tradicijama sporta i tjelovježbe. Kod poučavanja i vrednovanja koriste se prirodni uvjeti, godišnja doba, lokalni uvjeti, ono što škola i neposredni okoliš škole pružaju te učenikove potrebe i zdravstveni status.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: ostvarivanje punog potencijala putem pristupa/metodologije poučavanja i okolinskih uvjeta - učenik ● DP: Podaci dostupni - drugačiji koncept od drugih zemalja ● P: razvojni i društveni ● N: u općem kurikulumskom cilju navedena je tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Francuska (FR)	<p>Francuski školski sustav utemeljen je na općim načelima koja su bila inspirirana revolucionarnom 1789. godinom, izgrađen i usavršen skupom zakonodavnih tekstova iz 19. stoljeća do današnjih dana. Državna škola je neutralna: nastavnici i učenici moraju pokazati filozofsku i političku neutralnost. Državni školski sustav doprinosi jednakopravnosti i mora omogućiti svakom učeniku da razvije svoju osobnost, podigne svoj standard inicijalnog i trajnog obrazovanja, integrira društveno i profesionalno, ostvaruje svoje državljanstvo. Školsko obrazovanje olakšava razvoj djeteta, dopuštajući mu da postane kultivirano, pripremajući ga za radno mjesto i odgovornost kao građanina. To je temelj cjeloživotnog obrazovanja. Obvezno školovanje mora jamčiti da učenici imaju <i>potrebna sredstva za stjecanje zajedničke jezgre znanja i vještina</i> što je važno za uspješno završavanje školovanja i razvoj osobnog i profesionalnog identiteta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: razvijanje osobnosti - ishod/neutralnost-jednakopravnost ● DP: Podaci djelomično dostupni ● P: liberalni ● N: u općem kurikularnom cilju nije navedena tjelesna aktivnost ● Kurikularni cilj se djelomično podudara s općim ciljem obrazovanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Grčka (EL)	<p>Obrazovanje predstavlja osnovnu misiju države i usmjereno je na moralno, intelektualno, profesionalno i tjelesno usavršavanje Grka, razvoj nacionalne i vjerske svijesti te na njihovo formiranje kao slobodnih i odgovornih građana. Obvezno obrazovanje ne traje kraće od devet godina, a svi Grci imaju pravo na slobodno obrazovanje na svim razinama u državnim obrazovnim ustanovama. Obrazovni proces trebao bi usmjeravati učenike u vrijednosti demokracije, poštivanja ljudskih prava, mira i slobode. Obrazovanje ima za cilj dobro zaokruženi razvoj osobnosti učenika i njihovu uspješnu integraciju u društvo kroz razvijanje novih vrijednosti i kognitivnih, afektivnih i psihokinetičkih vještina i sposobnosti. Ove vrijednosti i vještine omogućit će učenicima da funkcioniraju kao informirani, odgovorni i aktivni građani u stalno promjenjivom i zahtjevnom društvenom okruženju. Ovaj bi se napor trebao usredotočiti na sljedeće: osigurati opće obrazovanje; razvijati učeničke vještine sposobnosti i interese; pružiti jednake mogućnosti učenja za sve učenike; ojačati kulturni i jezični identitet učenika u okviru multikulturalnog društva; razviti svijest o okolišu i poticati relevantne obrasce ponašanja; pripremiti učenike za istraživanje novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija; olakšati tjelesni, mentalni i društveni razvoj učenika; te senzibilizirati učenike za pitanja ljudskih prava i svjetskog mira i očuvanja ljudskog dostojanstva.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: zaokruženi razvoj osobnosti - vrijednosti. ● DP: Podaci djelomično dostupni. ● P: liberalni i društveni. ● N: u općem kurikulumnom cilju je navedena tjelesna aktivnost. ● Kurikularni cilj se djelomično podudara s općim ciljem obrazovanja.
Irska (IE)	<p>Omogućiti djetetu da živi punim životom i ostvaruje svoj potencijal kao jedinstvena osoba; omogućiti djetetu da se razvije kao društveno biće, živeći i surađujući s</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: ostvarivanje punog potencijala - pristupi poučavanju učenika

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>drugima i tako pridonosi dobrobiti društva; pripremiti dijete za kontinuum učenja. Primarni nastavni plan i program nastoji pružiti širok doživljaj učenja i potiče bogat niz pristupa poučavanju i učenju koji razmatraju različite potrebe pojedine djece. Nastavni plan je dizajniran da njeguje dijete u svim dimenzijama života - duhovnog, moralnog, kognitivnog, emocionalnog, maštovitog, estetskog, društvenog i tjelesnog.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● DP: Podaci djelomično dostupni ● P: znanstveni i društveni ● N: u općem kurikulumskom cilju navedena je tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj djelomično se podudara s općim ciljem obrazovanja
Italija (IT)	<p>Cilj je ove razine u obrazovnom sustavu pružiti učenicima osnovna znanja i temeljne alate aktivnog građanstva. Pomaže učenicima da shvate značenje vlastitih iskustava. Naime, svrha je osnovnog obrazovanja omogućiti učenicima da steknu temeljna znanja i vještine za razvijanje osnovne kulturne kompetencije. Prema novim smjernicama opći je cilj škole skladan i sveobuhvatan razvoj pojedinca, prema načelima talijanskog ustava i europske kulturne tradicije, koji se postižu promicanjem znanja, poštivanja individualne raznolikosti i aktivnog sudjelovanje učenika i njihovih obitelji. Svaki predmet ima ciljeve za razvoj vještina i ciljeve učenja koji su obvezni za nastavnike.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: stjecanje osnova - kulturna kompetencija ● DP: Podaci djelomično dostupni ● P: liberalni i znanstveni ● N: u općem kurikulumskom cilju nije navedena tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj djelomično se podudara s općim ciljem obrazovanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Latvija (LV)	<p>Glavni je cilj obrazovnog sustava pružiti svim građanima mogućnost da se razviju u duhovno, kulturno i tjelesno dobro razvijene, slobodne, odgovorne i kreativne osobe. Osnovna su obrazovna načela principi humanizma, demokracije, kreativne aktivnosti, dobrog morala i profesionalizma. Glavne su zadaće obrazovnog sustava: promicati formiranje sposobne i dobro odgojene, duhovno i tjelesno dobro razvijene aktivne osobe; promicati rast neovisne, svjesne i odgovorne osobe u demokratskom društvu; promicati rast osobe koja na kreativan način stječe i obogaćuje vrijednosti nacionalne kulture i kulture čovječanstva; promicati formiranje kompetentnog stručnjaka koji se može natjecati; stvoriti uvjete nužne za korištenje mogućnosti za stjecanje cjeloživotnog obrazovanja. Osnovni su ciljevi obveznog obrazovanja: pružiti učenicima osnovna znanja i vještine potrebne za društveni i osobni život koje čine osnovu za daljnje obrazovanje, pogoduju skladnom razvoju i rastu ličnosti i promiču odgovorni odnos prema sebi, obitelji, društvu, okolini i državi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: priprema za cjeloživotno obrazovanje - kompetencija. ● DP: Podaci dostupni. ● P: društveni ● N: u općem kurikulumskom cilju navedena je tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja ● Reforma u završnoj fazi
Litva (LT)	<p>Opći ciljevi obrazovanja: razvijati vrijednosti mladih osoba koje im omogućuju da postanu pošteni, neovisni, odgovorni i patriotski raspoloženi ljudi; kultivirati komunikacijske vještine važne u suvremenom životu; pomagati u internacionalizaciji informacijske kulture obilježja društva znanja pružanjem znanja o materinskom i stranim jezicima, informatičkoj pismenosti kao i društvenoj kompetenciji i vještinama samostalnog oblikovanja života; utvrditi kreativne sposobnosti mlade osobe i kako bi joj se pružila stručna osposobljenost i</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: cjelovitost rasta i razvoja mlade osobe - kompetencija ● DP: Podaci u potpunosti dostupni ● P: Liberalni, znanstveni i društveni ● N: U općem kurikulumskom cilju nije

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>kompetentnost sukladne suvremenoj kulturi i tehnologiji kako bi se mogla uspješno natjecati na promjenjivom tržištu rada; prenijeti osnove suvremene tehnološke, gospodarske i poslovne kulture potrebne za osiguranje napretka, konkurentnosti održivog razvoja gospodarstva zemlje; stvoriti uvjete za neprestano zadovoljavanje kognitivnih potreba i poboljšavanje cjeloživotnim obrazovanjem; ojačati sposobnost društva da osigura održivi razvoj gospodarskih, ekoloških i ljudskih resursa zemlje, unutarnje i vanjske ekonomske konkurentnosti, nacionalnu sigurnost i unapređenje demokratske države; prenijeti svakoj osobi osnove nacionalne i etničke kulture, tradicije i vrijednosti humanističke kulture Europe i svijeta, poticati sazrijevanje nacionalnog identiteta svake osobe, moralne, estetske i znanstvene kulture i osobne perspektive; jamčiti kontinuitet etničke i nacionalne kulture, očuvanje njezinog identiteta i trajnu obnovu njezinih vrijednosti; promicati otvorenost naroda za interakciju i dijalog s drugim kulturama; osigurati uvjete koji omogućuju osobi da stekne osnove građanske i političke kulture koja utjelovljuje demokratsku tradiciju i da razvije sposobnosti i iskustvo koje osoba treba kako bi bila kompetentan građanin Litve i član europske i svjetske zajednice i multikulturalnoga društva.</p>	<p>navedena tjelesna aktivnost</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kurikulumski cilj djelomično se podudara s općim ciljem obrazovanja ● Reforma u završnoj fazi

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Luksemburg (LU)	<p>Zbog relativno malog broja učenika u dobi obveznoga obrazovanja, obrazovni sustav u Luksemburgu tradicionalno je visoko centraliziran. Sustav nadalje ostavlja izuzetno male margine autonomije pojedinačnim školama. Ukupna odgovornost leži u ministarstvu obrazovanja. Odgovornost za osnovno obrazovanje dijeli se s općinskim vlastima. Na toj razini nema ravnatelja škole. U srednjem obrazovanju ravnatelj škole djeluje kao instrument ministarstva. Opći su ciljevi svih obrazovnih nastojanja poduzetih u ovom kontekstu, između ostaloga, promicati toleranciju i poštivanje prava svih ljudi na jednakost. Škole su dužne educirati 'odgovorne građane', tj. građane koji su tolerantni, podržavaju druge, poštuju ljudska prava i protive se svim oblicima diskriminacije. Parlament je usvojio prijedlog koji zahtijeva od obrazovnih vlasti da osiguraju da škole budu bolje, odgovarajući na interkulturalizam i da kurikulumi uzimaju u obzir kulturne aspekte i Luksemburga, ali i zemalja podrijetla migranata. Usmjerenost na kompetencije.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Jednakost i tolerancija - a kompetencija ● DP: Podaci djelomično dostupni ● P: Liberalni. ● N: U općem kurikulumskom cilju nije navedena tjelesna aktivnost. ● Kurikulumski cilj djelomično se podudara s općim ciljem obrazovanja ● Naglasak na centralizirani sustav
Malta (MT)	<p>Poticati djecu, mlade ljude i nastavnike da rade zajedno i uče jedni od drugih; održavati osobnu pozornost tako da sva djeca ispunjavaju svoje kapacitete; potpora školama za ispunjavanje očekivanja djece i njihovih roditelja; pružanje kvalitetnog vremena za društvenu interakciju, neformalno učenje i vršnjačko djelovanje; usmjeravanje voditelja obrazovanja radi racionalizacije sadržaja programa učenja kako bi se osigurala kvaliteta, a ne magnituda; osiguravajući da u kontekstu cjelovitog prava na područjima učenja mladi ljudi u obveznom obrazovanju imaju</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: razvoj kao sinergijski proces - učenik. ● DP: Podaci u potpunosti dostupni ● P: Razvojni ● N: U općem kurikulumskom cilju navedena

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>neophodan preduvjet za majstorstvo na malteškom i engleskom jeziku, matematiku, znanstveni subjekt i digitalnu pismenost; pomažu djeci da socijalnu pravdu i solidarnost smatraju ključnim vrijednostima u razvoju malteškog društva; osnaživanje roditelja i mladih ljudi na usvajanje formalne kvalifikacije ključnih kompetencija kao temelja za cjeloživotno učenje; podržavajući voditelje obrazovanja da uspješno provode TZ-a i sustavno prate njegov razvoj na razrednoj razini kako bi se nacionalni ciljevi postigli unutar utvrđenih vremenskih okvira; tražeći od nastavnika da djecu smatraju kao buduću radnu snagu i stoga osiguravaju da pozitivni stavovi prema izvrsnosti, predanosti, odgovornosti, fleksibilnosti i poduzetništvu čine dio procesa učenja. Usmjerenost na učenika.</p>	<p>je tjelesna aktivnost</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kurikulumski cilj u potpunosti se podudara s općim ciljem obrazovanja ● Reforma završena
Mađarska (HU)	<p>Polja razvoja - obrazovni ciljevi određuju pedagoški proces u cjelini, što odražava zajedničke vrijednosti. Kako bi se postigli ti ciljevi, pedagoški proces mora uključivati, osim stjecanja znanja, prakse i aktivnosti, iznimno učinkovite primjere. Ta područja - u skladu sa sposobnostima i vještinama koje služe kao osnova za ključne kompetencije - znanja stečena tijekom obrazovanja i stavovi koji pomažu u stjecanju znanja - kombiniraju tradicionalne vrijednosti i nove društvene potrebe ranog 21. stoljeća. Obrazovni ciljevi odražavaju se u različitim razinama regulacije sadržaja i provode se u procesu javnog obrazovanja kako slijedi: oni su ugrađeni u razvojne zahtjeve i elemente sadržaja pojedinih predmetnih područja i predmeta; mogu postati potpodručja predmeta ili podijeliti lokalne kurikulume škola;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: razvojni i lokalni - kompetencije za 21st. ● DP: Podaci dostupni. ● P: Razvojni i liberalni ● N: U općem kurikulumskom cilju navedena je naznaka - tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj u potpunosti se

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>tematiziraju rad nastavnika u prva četiri razreda osnovne škola, a u višim razredima teme raspravljane u razrednim odjelima; nude teme i razvojne situacije za aktivnosti i programe školovanja izvan učionice. Svjesna usklađenost s obrazovnim ciljevima na institucionalnoj razini, kao i performanse - i osiguravanje performansi - zadataka pripisanih tim ciljevima konačni je pokazatelj opće razine pedagogije institucije i visokokvalitetnog pedagoškog rada i glavni kriterij profesionalne kontrole. Usmjerenost na učenika - temeljeno na kompetencijama za 21st.</p>	<p>podudara s općim ciljem obrazovanja - svjesna usklađenost na institucionalnoj razini.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Reforma završena
Nizozemska (NL)	<p>Istraživačko obrazovanje nudi programe s primarnim ciljem <i>samostalnog akademskog sudjelovanja ili profesionalnog korištenja akademskog znanja</i>. Osnovno obrazovanje ima za cilj promicati razvoj dječjih emocija, intelekta i kreativnosti i stjecanje bitnih znanja, zajedno s društvenim, kulturnim i tjelesnim sposobnostima u neprekinutom procesu razvoja. Nastava mora odražavati činjenicu da učenici odrastaju u multikulturalnom društvu. U slučaju kada je djetetu potrebna dodatna pomoć, cilj je pružiti individualnu pažnju prilagođenu potrebama djeteta. Poučavanje u posebnim školama za osnovnoškolsko obrazovanje usmjereno je na omogućavanje što većem broju učenika povratak u redovno obrazovanje. Obrazovanje ima važnu ulogu u aktivnom građanstvu. To vrijedi za svaku školu i svakog učenika. Vlada stoga namjerava donijeti zakon koji zahtijeva od škola da posvete više vremena za podučavanje građanskim obrazovanju. Dakle, osnovno obrazovanje ima za cilj promicati razvoj dječjih emocija, intelekta i kreativnosti i stjecanje bitnih znanja zajedno s društvenim, kulturnim i tjelesnim vještinama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: promicati razvoj dječjih emocija, intelekta i kreativnosti i stjecanje bitnih znanja zajedno s društvenim, kulturnim i tjelesnim vještinama - učenik. ● DP: Podaci u potpunosti dostupni. ● P: znanstveni. ● N: u općem kurikularnom cilju je navedena tjelesna aktivnost. ● Kurikularni cilj se u potpunosti podudara s općim ciljem obrazovanja.

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Njemačka (DE)	<p>Zadaci i ciljevi osnovne škole (<i>Grundschule</i>) određuju se njinim položajem u školskom sustavu. Uloga je osnovne škole voditi učenike iz više obrazovnih oblika učenja na predškolskoj razini do sustavnijih oblika školovanja te prilagoditi oblik i sadržaj nastavnih programa kako bi odgovarali različitim zahtjevima i mogućnostima učenja pojedinih učenika. Cilj je osnovne škole je pružiti učenicima osnovu za sljedeću obrazovnu razinu i cjeloživotno učenje. Posebna je važnost vezana uz opće poboljšanje jezične kompetencije i osnovno razumijevanje matematičkih i znanstvenih pojmova. Osnovna bi škola trebala omogućiti učenicima da shvate i strukturiraju svoje iskustvo svijeta oko sebe. Istovremeno, trebali bi dalje razvijati svoje psihomotorne vještine i njihove obrasce društvenog ponašanja. Osnovna škola vidi svoju funkciju u poticanju djece s različitim pojedinačnim pozadinskim obrazovanjem i sposobnostima učenja na takav način da stvori osnovu za neovisno razmišljanje, učenje i rad te da pruži iskustvo interakcije s drugim ljudima. Tako djeca stječu čvrstu osnovu koja im pomaže da nađu svoj put i djeluju u svom okruženju i pripremi ih za proces učenja u srednjim školama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Cjeloživotno učenje i nadogradnja kompetencija - učenik ● DP: Podaci djelomično dostupni ● P: Liberalni i društveni ● N: U općem kurikulumskom cilju navedena je tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja - specifičnosti pokrajina

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Poljska (PL)	Opće obrazovanje u osnovnoj školi ima za cilj omogućiti učenicima: 1. stjecanje osnovnoga znanja o činjenicama, pravilima, teorijama i praksi koje se odnose na teme i fenomene povezane s njihovim iskustvom; 2. stjecanje sposobnost korištenja znanja stečenih za obavljanje poslova i rješavanja problema; 3. razvijanje stavova koji su neophodni za učinkovito i odgovorno funkcioniranje u suvremenom svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Stjecanje znanja - učenik ● DP: Podaci djelomično dostupni ● P: Liberalni ● N: U općem kurikulumskom cilju nije navedena tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja
Portugal (PT)	Sustav obrazovanja može se definirati kao sredstvo i podloga na kojoj se uistinu uživa pravo na obrazovanje. Sastoji se od brojnih organiziranih struktura i aktivnosti koje promoviraju i upravljaju različitim institucijama i drugim tijelima (javnim i privatnim organizacijama i zadrugama). Glavna su načela koja reguliraju rad obrazovnog sustava ustavna prava na obrazovanje i obveza države da se promovira demokracija u obrazovanju kao jamac jednakosti u pogledu pristupa obrazovanju i akademskom uspjehu te drugih uvjeta potrebnih za osiguranje obrazovanja. Sve to pridonosi individualnom osobnom razvoju, društvenom napretku i demokratskom sudjelovanju u javnom životu. Osnovno je obrazovanje univerzalno, obvezno i besplatno u trajanju od devet godina. Djeca od 6 do 15 godina zakonom su dužna pohađati školu, a mogu birati između državnih ili privatnih ili miješanih, javno-	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Promicati razvoj dječjih kompetencija - sveobuhvatan - učenik ● DP: Podaci u potpunosti dostupni ● P: Znanstveni i društveni i razvojni ● N: U općem kurikulumskom cilju navedena je tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj u potpunosti se podudara s općim ciljem obrazovanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>privatnih škola. Osnovni odgojno-obrazovni sustav podijeljen je u tri ciklusa. Opći ciljevi u osnovnom obrazovanju odražavaju sljedeće pedagoške probleme: - stvoriti postavku pogodnu za cjelokupni i skladan osobni razvoj, dopuštajući učenicima postupno otkrivanje vlastitih interesa, sposobnosti i mogućnosti kako bi mogli rasti i razvijati se i kao pojedinci i kao članovi društva - razvijati vrijednosti, stavove i ponašanje koji pridonose razvoju demokratski svjesnih i aktivnih građana. - olakšati stjecanje i majstorstvo znanja, alata, vještina, sposobnosti, stavova i vrijednosti potrebnih za donošenje informiranog izbora o daljnjim mogućnostima obrazovanja ili mogućnostima zapošljavanja. Specifični su ciljevi prvoga ciklusa razviti govorni jezik, započeti i postupno razvijati čitanje i pisanje, osnovne aritmetičke pojmove i izračune, tjelesnu i društvenu okolinu, umjetnost, dramu, glazbu i pokret. Specifični ciljevi drugoga ciklusa jesu obrazovanje u humanističkim znanostima i umjetnosti, ciljevi vezani uz TZK-a i sportsku kulturu, znanost i tehnologiju, moralno i građansko obrazovanje, pripremu učenika za asimilaciju i kritičko tumačenje informacija kako bi im se omogućilo stjecanje radnih metoda i alata te znanja potrebnih za nastavak obrazovanja. Specifični su ciljevi trećega ciklusa stjecanje sustavnog shvaćanja moderne kulture u svim njezinim aspektima, uključujući humanističke znanosti, književnost, umjetnost, tjelesni odgoj i sport, znanost i tehnologiju, dakle sve što je potrebno za zapošljavanje ili nastavak obrazovanja, zajedno s akademskim i karijernim savjetovanjem kako bi se pomoglo učenicima da budu informirani prilikom izbora studija ili zaposlenja.</p>	

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Rumunjska (RO)	<p>Nastavni plan i program: primjena novih obrazovnih okvirnih planova, reforma kurikuluma u školama; o statusu predmeta koji je sastavni dio nastavnog plana i programa odlučuje škola; mogućnost ekstenzivnog proučavanja predmeta, teme; struktura tehnološkog obrazovanja; domaća zadaća; postupni prijelaz na udžbenike sa slobodnog tržišta. Aspekti koji se odnose na nastavni plan i program: procjena znanja učenika, nacionalni standardi za vrednovanje institucija, pravila za organizaciju i funkcioniranje obrazovnih jedinica u obrazovnom sustavu države, pravo na dodiplomske studije strukovnog ili fakultetskog (i sveučilišnog) sustava privatnog obrazovanja za polaganje završnog ispita u sustavu obrazovanja pod pokroviteljstvom. Jednake šanse ili jednakost u obrazovanju znači da svi korisnici obrazovnog sustava imaju jednake šanse za pristup socijalnom životu, budući da je obrazovna ponuda višestruka i rješava različite potrebe i sposobnosti, uzimajući u obzir individualnu potrebu za obrazovanjem. Generički koncept vrijednostima orijentiranog obrazovanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Standardizacija znanja za sve – znanje ● DP: Podaci djelomično dostupni ● P: liberalni ● N: U općem kurikulumskom cilju nije navedena tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj djelomično se podudara s općim ciljem obrazovanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Slovačka (SK)	<p>Osnovno obrazovanje polazna je točka za postupno razvijanje ključnih kompetencija učenika i stjecanje općega obrazovanja s ciljem: - pružiti učenicima mogućnosti za istraživanje najbližeg održavanog kulturnog i prirodnog okoliša kako bi razvila mašta, kreativnost i zanimanje za ispitivanje okoline - omogućiti učenicima da uče o vlastitim vještinama i razvojnim mogućnostima, kao i naučiti osnovne sposobnosti učenja i znanja, - podržati kognitivne procese i sposobnosti učenika da kritički i kreativno razmišljaju kroz stjecanje vlastitih kognitivnih iskustava i aktivnog rješavanja problema, - ravnoteža između razvijanja sposobnosti učenika da komuniciraju i razumiju, procjenjuju (birati i odlučivati) i inicijativu da djeluju na temelju samoupravljanja i samorefleksije, - podržavaju razvoj intrapersonalnih i interpersonalnih vještina, osobito da otvoreno uđu u društvene odnose, učinkovito rade, razviju svoju socijalnu reakciju i osjetljivost prema drugim kolegama, nastavnicima, roditeljima, drugim ljudima iz vlastitog grada i širega kulturnog i prirodno okruženja, - voditi učenike prema toleranciji i prihvaćanju drugih ljudi (njihove duhovno - kulturne vrijednosti),- podučiti učenike da istovremeno znaju i koriste svoja prava i ispunjavaju svoje obveze, preuzimaju odgovornost za svoje zdravlje te ga aktivno štite i jačaju. Kompetencijska usmjerenost.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Cjelokupni razvoj učenika korištenjem vlastitog iskustva - kompetencije ● DP: Podaci u potpunosti dostupni ● P: Razvojni i društveni ● N: U općem kurikulumskom cilju navedena je tjelesna aktivnost. ● Kurikulumski cilj u potpunosti se podudara s općim ciljem obrazovanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
Slovenija (SI)	Glavni osnovni ciljevi obrazovanja uključuju: omogućiti učenicima stjecanje znanja i vještina u skladu s njihovim sposobnostima i interesima; za potporu osobnom razvoju; razvijati sposobnost za cjeloživotno učenje i daljnje obrazovanje; razvijanje svijesti o pripadnosti naciji, nacionalnom identitetu i kulturnoj baštini i njegovanje općih kulturnih vrijednosti; razvijati poštivanje ljudskih prava, tolerancije i prihvaćanja različitosti; razvijanje komunikacijskih vještina na slovenskom jeziku i stranim jezicima; olakšati održivi razvoj i preuzeti odgovornost za svoje radnje, svoje zdravlje, za druge ljude i okoliš; razvijati poduzetničke vještine, inovativnost i kreativnost.	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Cjeloviti razvoj učenika - kompetencije ● DP: Podaci u potpunosti dostupni ● P: Razvojni ● N: U općem kurikulumskom cilju navedena je tjelesna aktivnost ● Kurikulumski cilj u potpunosti se podudara s općim ciljem obrazovanja
Španjolska (ES)	Silabus je podijeljen na različita područja, iako ostaje sveobuhvatan. Sva područja doprinose razvoju vještina utvrđenih u općim ciljevima svake faze. Za osnovno obrazovanje obvezna područja su: poznavanje prirodnog, društvenog i kulturnog okruženja; umjetničko obrazovanje; tjelesna i zdravstvena kultura; Španjolski jezik i književnost, službeni jezik i književnost odgovarajuće regije; stranih jezika i matematike. Ciljevi: Osobni razvoj; Obrazovanje u vrijednostima; Stjecanje navika i znanja; Stručno i stručno usavršavanje; Promicanje jezične pluralnosti; Priprema za aktivno sudjelovanje u društvu; Poboljšanje stručnog usavršavanja; Uspostaviti zajedničko područje koje promiče mobilnost i priznavanje kvalifikacija,	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Različita područja koja čine cjelinu; konsolidacija osobnog razvoja - kompetencije ● DP: Podaci u potpunosti dostupni ● P: Društveni ● N: U općem kurikulumskom cilju nije navedena tjelesna aktivnost

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>osposobljavanja i cjeloživotnog učenja; Kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje koji se bave izazovima znanja i odgovara na potrebe društva; Poboľjšati kvalitetu nastave, istraživanja i upravljanja španjolskim sveučilištima; Poticati mobilnost studenata i nastavnika; Dalje stvaranje i prijenos znanja; Natjecanje s najboljim centrima visokog obrazovanja na novom europskom sveučilišnom području. Svrha je osnovnog obrazovanja pružiti djeci obrazovanje koje im omogućuje konsolidaciju osobnog razvoja i vlastitog blagostanja, stjecanje osnovnih vještina vezanih za usmeno izražavanje i razumijevanje, čitanje, pisanje i matematičke operacije te razvoj društvenih vještine, rad i studijske navike, umjetnički senzibilitet, kreativnost i afektivnost.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja
<p>Švedska (SE)</p>	<p>Zadatak je škole potaknuti sve učenike da otkriju vlastitu jedinstvenost kako bi mogli sudjelovati u životu društva, dajući sve najbolje u odgovornoj slobodi. Škola bi trebala poticati razumijevanje drugih ljudi i sposobnost empatije. Zabrinutost za dobrobit i razvoj pojedinca trebala bi prožeti sve aktivnosti škole. Nitko ne smije biti podvrgnut diskriminaciji na temelju spola, etničke pripadnosti, vjere ili drugog sustava vjerovanja, transrodnog identiteta ili izražavanja, seksualne orijentacije, dobi ili funkcionalnog oštećenja ili drugog ponižavajućeg postupanja. Ksenofobija i netolerancija moraju se suočiti sa znanjem otvorenom raspravom i aktivnim mjerama. Zadatak je škole promicanje učenja poticanjem pojedinca na stjecanje i razvijanje znanja i vrijednosti. U partnerstvu s domom, škola bi trebala promicati sveobuhvatni osobni razvoj učenika u aktivne, kreativne, kompetentne i odgovorne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● OKC i U: Širi aspekti jedinstvenosti pojedinca u okolišu odrastanja - učenik ● DP: Podaci su dostupni ● P:Društveni ● N: U općem kurikulumskom cilju nije navedena tjelesna aktivnost ● Kurikuumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja

	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost - dostupni podaci	Nakon analize i dostupnosti podataka
	<p>pojedince i građane. Škola bi trebala biti prožeta brigom za pojedinca, razmatranjem i velikodušnošću. U dubljem smislu obrazovanje i odgoj znači uključivati razvoj i prenošenje kulturne baštine - vrijednosti, tradicije, jezika, znanja - od jedne do druge generacije. Škola bi trebala podržati obitelj u ulozi da bude odgovorna za odgoj i razvoj svoje djece. Kao rezultat toga mora postojati bliska suradnja između doma i škole. Ciljevi: može svjesno utvrditi i izraziti etičke stavove zasnovane na poznavanju ljudskih prava i temeljnih demokratskih vrijednosti, kao i osobnih iskustava; poštovati intrinzičnu vrijednost drugih ljudi; odbacivati podvrgavanje ljudi ugnjetavanju i ponižavajućem postupanju, pružati pomoć drugima i razumjeti situacije u kojima se nalaze drugi ljudi, te razviti volju za djelovanjem i pokazivanjem poštovanja i brige za neposrednu okolinu, kao i za okoliš iz šire perspektive.</p>	

Iz provedene analize može se primijetiti kako 63% zemalja EU jasno definira opće kurikulumske ciljeve, što znači kako se dokumenti vode ujednačavanjem zakonskih propisa države i preporuka EU-a na obrazovnoj razini. Usmjerenost je kurikuluma u 37% zemalja na učenika koji je subjekt odgojno-obrazovnoga procesa i isto takav postotak definira usmjerenost prema kompetencijama. 11% zemalja usmjereno je prema ishodima, dok se u dokumentima ostalih država navodi u manjim postocima usmjerenost prema znanju (7%), standardima (4%) i vrijednostima (4%). Dostupnost podataka za ovo istraživanje u 56% zemalja odgovara potpunosti podataka prevedenih nacionalnih dokumenata, dostupnih na službenim stranicama nadležnih institucija ili europskih baza podataka. Nepotpuna dostupnost podataka pronalazi se kod 7% zemalja EU-a, što ne znači da prikupljeni podaci nisu relevantni za analizu. Iz ove kategorije proizlazi i sljedeći kriterij prepoznavanja kurikuluskog pristupa. Strateški dokumenti, akcijski planovi i druge odrednice nacionalne strategije trebale bi doprinijeti kreiranju kurikuluma koji u sebi nosi pristup ili izdvaja ono što je važno državnim strukturama, a ostvaruje se odgojem i obrazovanjem. Tako analizom dokumenata uočavamo 59% društvenog pristupa kurikulumu, dok 22% odlazi na znanstveni, a 13 zemalja ima elemente i razvojnog i liberalnog pristupa kurikulumu. Stječe se dojam kako se kurikulumi grade na prijašnjoj praksi i iskustvima, te se uz to uzima u obzir prenošenje znanja i procesa. U najmanjem postotku očituje se usmjerenost na produkt. Zanimljivo je kako se u 59% kurikuluma može uočiti važnost tjelesne aktivnosti jer je opisana pojedinačno ili uklopljena u glavne obrazovne ciljeve. Vidljivo je kako zemlje EU-a imaju različite pristupe razvoju kurikuluma, te se jasno primjećuje proces mijenjanja strateških dokumenata sukladno vremenu i potrebama područja posebno radi toga što je veliki broj zemalja u nekoj od promjena obrazovanja koje imaju status reforme ili inovacije.

3.2. STATUS TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U EUROPSKIM ZEMLJAMA

Pravno TZK ima isti status kao i drugi predmeti u 90% zemalja, ali se njezin stvarni status smanjuje u 34% zemalja što se daje zaključiti iz određivanja ovog predmeta. Određivanje predmeta kao *temeljnog* ili *dodatnog* podrazumijeva različitu hijerarhijski statusnu poziciju od *jezgre* ili *središta* ili *glave*, a u svakom slučaju, u programu mu se dodjeljuje manje vremena nego drugim predmetima kao što su jezici, matematika i znanstveni predmeti. Podaci vezani uz praktičnu dimenziju zbunjuju jer se u 85% zemalja tumačenje nastavnog plana TZK-a provodi u skladu s propisima, ali gotovo jedna trećina zemalja pokazuje da je status predmeta niži jer je broj sati TZK-a manji od drugih predmetnih sati. Isto tako, niža percepcija statusa nastavnika od drugih nastavnika je izražena u više od 20% zemalja. U ranije navedenim općim kurikulumskim ciljevima, strategije u odabranim zemljama ukazuju na tjelesnu i zdravstvenu kulturu u primarnom i nižem sekundarnom obrazovanju u sklopu opće strategije koja obuhvaća šire dijelove stanovništva, kao što je slučaj u Latviji i Sloveniji ili su više usmjerene izravno na mlade, kao što je to u slučaju Irske. Međutim, neke su strategije posebno osmišljene za tjelesnu i zdravstvenu kulturu i školski sport, kao one u Bugarskoj, Španjolskoj i Hrvatskoj. Strategije ciljaju na cjelokupnu tjelesnu i zdravstvenu kulturu ili obuhvaćaju određenu obrazovnu razinu. Vrlo često strategije obuhvaćaju cjelokupno sekundarno obrazovanje, uključujući niže i više razine. Strategije u nekim zemljama obuhvaćaju aktivnosti i politike posebno usmjerene na određene ciljne skupine. Skupine koje se najčešće navode sežu od učenika s posebnim obrazovnim potrebama i učenika s invaliditetom do djevojčica i darovitih mladih sportaša (Eurydice, 2013). Ciljevi koji se najčešće navode jesu: povećanje broja mladih koji sudjeluju u sportskim aktivnostima, razvoj svijesti o vrijednosti tjelesne i zdravstvene kulture, stvaranje pozitivnog odnosa prema tjelesnim aktivnostima te motiviranje mladih na sudjelovanje u njima tijekom života. Mnoge strategije stoga spominju tjelesnu aktivnosti i sport u promociji zdravlja i zdravog načina života, kao i širi doprinos tjelesnom, osobnom i socijalnom razvoju.

Pitanje koje postaje značajno u sve većem broju zemalja jest utjecaj tjelesne aktivnosti na slobodno vrijeme učenika. Hardman je još 2008. istraživao ovo područje uz kontekst obrazovnih reformi vezanih uz filozofske i pedagoške promjene i aktivan stil života u kontekstu cjeloživotnog učenja, a kao odgovor na epidemiju pretilosti. Neke se izvanškolske nastavne promjene sada pojavljuju u dijelovima regije EU-a uz promjene u ciljevima područja TZK-a. Preispitivala se svrha i funkcija predmeta koju se želi redefinirati i smjestiti šire obrazovne ishode, uključujući cjeloživotno zdravlje i blagostanje. Ipak i dalje je orijentacija na sport bila dominantna kroz

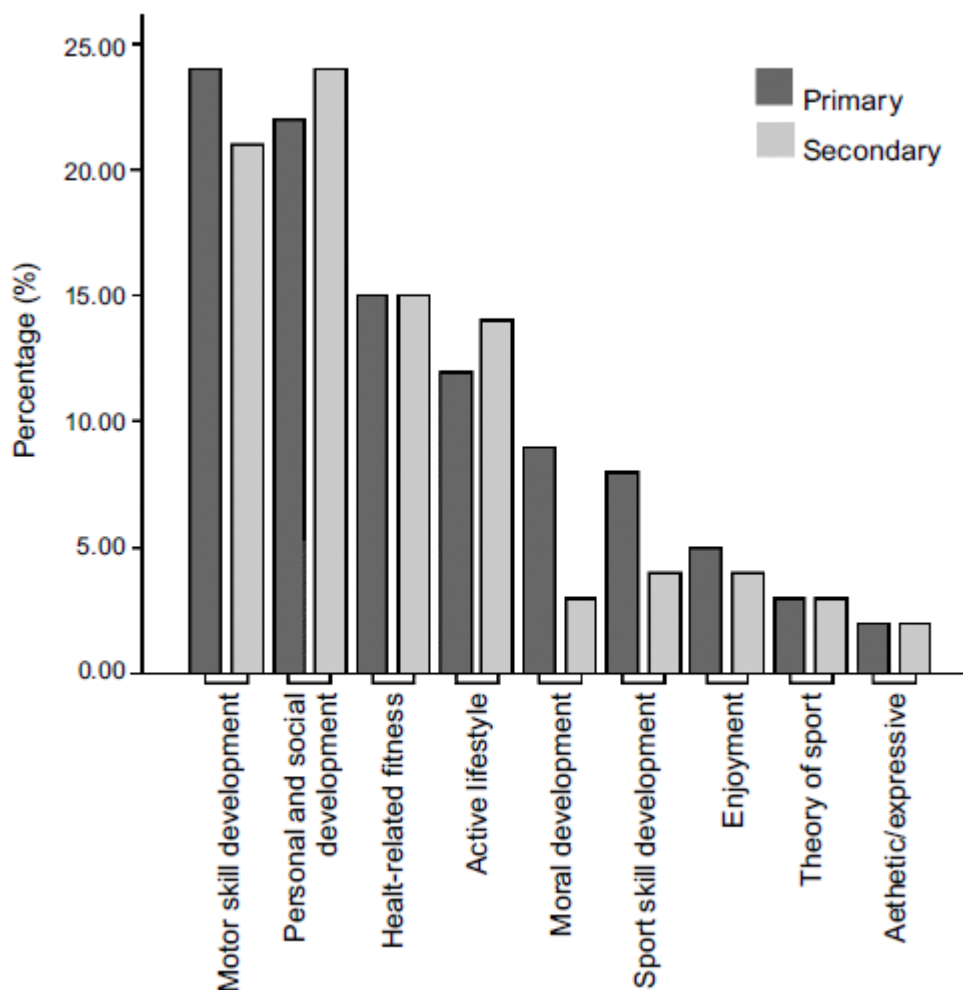

natjecateljsku izvedbu programa vezanu uz aktivnosti, što se vidi u omjeru vremena posvećenog igri, atletici na otvorenom i u dvorani te gimnastici, što zajedno čini više od 70% sadržaja kurikuluma TZK-a u primarnom obrazovanju (*tablica 3.*).

Tablica 3. Područja aktivnosti TZK kurikuluma

Područje aktivnosti	Osnovna škola	
	Zemlje %	Kurikulum %
Igre	97	41
Gimnastika	97	17
Ples	80	78
Plivanje	80	7
Vježbe na otvorenom	71	4
Sportovi na terenu	94	14
Ostalo	51	9

Od ispitivanja tematskih ciljeva nastavnih planova TZK-a, moguće je razlučiti niz sadržajnih prijentacija (*slika 3.*) gdje je vidljiva orijentacija razvoja motoričkih vještina (24% i 21% u osnovnim i srednjim školama), te specifične sportske vještine..

Slika 3. Pregled tematskih ciljeva nastavnih planova TZK u zemljama EU na primarnoj i sekundarnoj razini

TZK je orijetiran prema razvijanju zdravstvene kondicije (15% osnovnih i srednjih škola), kao i promicanju aktivnog životnog stila (12% i 14% osnovnih i srednjih škola). Vidljivo je i priznanje doprinosa TZK-a u promicanju osobnog i društvenog razvoja učenika (22% i 24% osnovnih i srednjih škola) kao i moralnog razvoja (9% i 3% osnovnih i srednjih škola). Uz ovakvu širinu tematskih ciljeva na poručju TZK-a bitno je naglasiti povezanost s ciljevima područja koja je isto tako široko postavljena i koja omogućava modalitet nastavničkom pristupu prema dominantnijim sadržajima koji proizlaze iz njihove sklonosti. Područja kurikulumske aktivnosti u zemljama Europske zajednice pojačavaju predispoziciju spekulativnog sportskog diskursa. Ovim podacima pridružujemo nalaze službenih dokumenata 27 zemalja EU-a. (tablica 4.)

Tablica 4. Komparativna analiza opisa TZK područja

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
<p>Austrija (AT)</p>	<p>Prema principu nastavnika/razrednika ostvaruje se TZK od prvog do četvrtoga razreda gdje djevojčice i dječaci dnevno zajedno vježbaju. U prve četiri godine školovanja osigurano je zajedničko osnovno obrazovanje za sve učenike, uz integraciju djece s teškoćama u razvoju. Zakon također predviđa dodatno zapošljavanje kvalificiranog nastavnika za djecu s posebnim obrazovnim potrebama (također u TZK-u). Važnost kretanja za razvoj mladih ljudi u tjelesnom, kognitivnom, emocionalnom i društvenom pogledu uzima se u obzir zajedničkim predmetom <i>tjelesno obrazovanje</i> (pokret i sport) u svim školskim kategorijama, kao i dodatnom ponudom (dobrovoljne vježbe, izborni predmet, školska sportska događanja). Područje se temelji na načelu skladnog života uz uvažavanje prirode i okoliša. Otkriva se regionalni element i ponuda lokalne kulture kretanja kao alternativa međunarodnom sportu. U obrazovanju se cijeni razvoj cjelovite osobe. Cilj kulture pokreta uzima u obzir zahtjeve pojedinca koji se ostvaruju sportom, igrama, kao i kreativnim, zdravstvenim i pustolovno orijentiranim kretanjem. Osiguranje kvalitete središnja je tema koja utječe na kreiranje autonomnog nastavničkog programa. Učenici bi se trebali baviti i izvanškolskim sportskim aktivnostima, samostalno i zajedno s drugima. Učenici, čije motoričke sposobnost nisu dovoljno razvijene ili su čak nerazvijene, imaju brojne mogućnosti njihova razvijanja izvan škole. Posebna se pažnja pridaje učenicima s posebnim talentima u sportu. Koriste se resursi područja i životne okoline.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - naglasak na kretanje za razvoj (pokret i sport) - integracija djece s teškoćama - spolovi vježbaju zajedno - načelo: skladan život, pokret uz zahtjeve prirode i okoliša - razvoj cjelovite osobe s naglaskom na kulturu kretanja - specijalizirani nastavnik - koriste se resursi lokalne zajednice u kojoj učenici žive

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
Belgija (BE)	U osnovnom obrazovanju razlikuje se kompetencija koja se odnosi na a) nezavisnost u situacijama kretanja u djetinjstvu, b) grube motoričke sposobnosti, c) fine motoričke sposobnosti i d) učenje temeljeno na rješavanju problemima. Aktivnosti pokretom u osnovnoj školi produbljuju se u srednjoj školi, nudeći više specijalizacije s višom razinom kontrole i poznavanjem službenih pravila. Konačni cilj je zabaviti se u redovitim tjelesnim aktivnostima na temelju kompetentnog sudjelovanja u raznim područjima kretanja. Pripremanje učenika za usvajanje zdravih i tjelesno aktivnih životnih stilova.	<ul style="list-style-type: none"> - kretanje, motoričke sposobnosti (grube i fine), učenje putem rješavanja problema - element zabave - zdravi i aktivni životni stilovi
Bugarska (BG)	Posebno kurikulumsko područje koje zauzima do 11% u cijelom kurikulumu. Naziv TZK i Sport. Sportski korijeni u prošlosti - reforma.	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno podataka - naglasak na sportu i tradiciji
Češka (CZ)	Naziv područja: čovjek i zdravlje - dvije cjeline: zdravstveno obrazovanje i tjelesna i zdravstvena kultura. Ljudsko zdravlje shvaća se kao uravnoteženo stanje tjelesnog, emocionalnog i društvenog blagostanja. Budući da je zdravlje temeljni uvjet za vođenje aktivnog i zadovoljnog života i za optimalnu produktivnost rada, učenje o zdravlju i promicanje zdravlja i prevencije predstavljaju prioritet osnovnog obrazovanja. Obrazovno područje Ljudsko zdravlje uvodi učenike u temeljne informacije o utjecaju na zdravlje (znanja, aktivnosti, ponašanje). Osnovni je cilj obrazovanja u ovom obrazovnom području da se učenici upoznaju sebe, da razumiju važnost dobrog zdravlja i važnost prevencije. Učenici se upoznaju s različitim prijetnjama zdravlju stoga moraju naučiti kako ga očuvati i preuzeti odgovornost za vlastito zdravlje i zdravlje drugih. Pozornost je usmjerena na	<ul style="list-style-type: none"> - naglasak na zdravlju - obrazovanje i kultura - upoznavanje sa samim sobom, razumijevanje i prevencija - tjelesna sposobnost i tjelesna aktivnost - rutina - talenti, tj. prevencija tjelesnih slabosti

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	<p>učenje temeljnih životnih vrijednosti, na postupno formiranje stavova prema životu i djelovanje u skladu s tim stavovima. Na razini osnovnog obrazovanja ciljevi se moraju temeljiti na djelotvornoj motivaciji, aktivnostima i situacijama koje će povećati interes učenika za ovu temu. Obrazovno područje Čovjek i zdravlje definira se i provodi kroz odgojno-obrazovna područja zdravstvenog i tjelesnog odgoja i isprepliće se s drugim obrazovnim područjima. Obrazovno polje zdravstvenog odgoja pruža učenicima osnovne informacije o ljudskom tijelu u vezi s preventivnim zdravstvenim mjerama. Učenici uče aktivno promovirati i štititi zdravlje u svim njegovim oblicima (društvenim, emocionalnim i tjelesnim) te uče biti odgovorni za vlastito zdravlje. Učenici stječu i pojačavaju higijenske, prehrambene, radne i druge preventivne zdravstvene naviku. Proširuju i produbljuju svoje znanje o obitelji, školi, vršnjacima, prirodi, ljudima i međuljudskim odnosima i uče promatrati svoje aktivnosti kroz prizmu zdravstvenih potreba te donositi odluke korisne za zdravlje. S obzirom na individualnu i društvenu dimenziju zdravlja, obrazovno područje zdravstvenog odgoja usko je povezano s kurikulumskim predmetom osobnog i društvenog obrazovanja. Kao dio sveobuhvatnog zdravstvenog obrazovanja, obrazovno područje tjelesnog odgoja usmjereno je na upoznavanje osobnih sposobnosti i interesa u tjelesnoj aktivnosti te utjecaja određenih tjelesnih aktivnosti na tjelesnu kondiciju i emocionalnu i socijalnu dobrobit. Tjelesni odgoj započinje spontanom tjelesnom aktivnošću i pomiče se prema vođenim i izbornim aktivnostima usmjerenima na osposobljavanje učenika da samostalno ocjenjuju svoju razinu tjelesne sposobnosti i uključuju tjelesnu aktivnost u svakodnevnu rutinu kako bi se zadovoljile osobne potrebe i interesi i kako bi se zaštitilo zdravlje. Tjelesno obrazovanje karakterizira prepoznavanje i</p>	

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	<p>razvoj talenata, a potom slijede različite aktivnosti za učenike i različite procjene njihove izvedbe. Posebno je važno prepoznati tjelesne slabosti učenika i ispraviti ih zajedničkim i individualnim oblicima tjelesnog odgoja - kroz obvezni tjelesni odgoj i kroz tjelesno zdravstveno obrazovanje. Zato su neodvojivi dio tjelesnog odgoja korektivne vježbe uravnoteženja za sve, a prema potrebi za pojedine učenike.</p>	
Cipar (CY)	<p>Tjelesni odgoj čini znatan doprinos cjelovitom obrazovanju osobe pokretom, igrom i sportom. Glavna je svrha TZK-a kao predmeta promicanje zdravlja i poticanje tjelesne aktivnosti tijekom života. Uobičajena je spoznaja da se programi TZK-a u školi mogu identificirati kao jedno od najvažnijih sredstava za promicanje tjelesne aktivnosti za poboljšanje zdravlja kako bi se smanjio rizik od bolesti srca, hipertenzije, šećerne bolesti i pretilosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - promicanje tjelesne aktivnosti - vježbanjem protiv bolesti - sport pa igra, pokret, zdravlje
Hrvatska (HR)	<p>Svrha tjelesnoga i zdravstvenoga područja jest usvajanje znanja, stjecanje vještina i navika te razvijanje pozitivnog stava prema tjelesnoj aktivnosti i zdravom načinu življenja kako bi se omogućilo dosizanje najboljih tjelesnih i duševnih potencijala pojedinca. Tjelesno i zdravstveno područje od temeljnoga je značaja za skladan razvoj psihosomatskih osobina učenika, za razvoj njihovih psihičkih osobina i motoričkih sposobnosti, za usavršavanje biotičkih, motoričkih i socijalnih motoričkih znanja te za razvoj temeljnih kompetencija, a poglavito onih koje proizlaze iz potrebe primjerenoga i stalnoga prilagođavanja novim radnim i životnim okolnostima. Ono omogućava da učenici tijekom školovanja upoznaju svoje tijelo, njegovo funkcioniranje, mogućnosti i ograničenja, da razumiju važnost i</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kompetencije za cjeloviti tjelesnu aktivnost i zdrav način života - ostvarivanje najboljeg potencijala pojedinca - skladan razvoj osobina učenika - kompetencije

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	<p>nauče kako da tijekom cijeloga života održavaju i unaprjeđuju tjelesnu spremnost i zdravlje, razumiju povezanost tjelesnoga, duševnoga i emocionalnog zdravlja, upoznaju načine usvajanja zdravih navika i izbjegavanja onih pogubnih po zdravlje te mogućnosti traženja pomoći u slučaju bolesti, poteškoća u učenju, poteškoća u osobnim i društvenim odnosima. Ovakav pristup omogućit će da učenici tijekom svoga školovanja te u kasnijemu životu, lakše uče, lakše ostvaruju ravnopravne osobne i društvene veze i da, poštujući tuđe posebnosti, lakše razvijaju aktivan stav prema životu i vlastitu poduzetnost. Znanja, sposobnosti, postignuća i vrijednosti stečene ovim područjem izravno utemeljuju i unaprjeđuju zdravlje učenika, omogućuju stvaranje pozitivne osobnosti, jačaju samopoštovanje i samopouzdanje te djeluju na kakvoću života u školi, obitelji i društvu. Spoznaje i iskustva iz ovog područja omogućavaju učenicima oblikovanje odgovorna odnosa prema sebi, drugima i okruženju, pomažući prilagođavanju i savladavanju poteškoća tijekom razvoja i sazrijevanja. Temeljni sadržaji odgajaju djecu i učenike promicanjem korektnog ponašanja i usvajanjem općeljudskih i sportskih vrijednosti. Upućuju na nenasilno rješavanje sukoba, razvijaju sposobnosti emocionalne samoregulacije - kontrolu agresivnosti. Značajni su za poticanje ustrajnosti i savladavanje straha, potiču razvoj pozitivnih osobina ličnosti i afirmacije učenika. Razvijaju suradničko ponašanje, potiču pomaganje drugima i poštivanje dogovora te osposobljavaju za timsko djelovanje i potiču pravilnu komunikaciju.</p>	

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
Danska (DK)	<p>Shema učenja kroz kretanje nacionalni je program koji ima za cilj integrirati ponašanje na temelju kretanja kao što je tjelesna aktivnost u situaciji učenja za učenike tijekom nastave i tijekom školskih praznika. Svakodnevnih 45 minuta kretanja važno je kako bi se dodatno poboljšalo zdravstveno stanje djece i mladih i podržalo njihovu motivaciju i učenje u svim predmetima. Zdravlje i dobrobit sastavni je dio javnog školskog programa, što znači da postoje kvalificirani nastavnici i postojeća kultura za poučavanje i učenje aktivnosti vezanih uz zdravlje i dobrobit. Tjelesna aktivnost i razine aerobnih fitnesa povezane su s poboljšanom kognitivnom funkcijom i akademskim postignućima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - motivacija za učenje - svakodnevna - poboljšanje zdravlja
Estonija (EE)	<p>Stručna kompetencija TZK-a znači vrednovanje tjelesne aktivnosti i zdravog života kao dijela vlastitog načina života. To uključuje sposobnost procjene nečije tjelesne kondicije i spremnosti za praktičan sport ili vježbanje. Važno je pokazati toleranciju prema kolegama, slijediti pravila poštene igre (<i>fair play</i>) i vrijednu suradnju tijekom sporta i vježbanja. TZK kao područje podupire učenike u razvoju zdravog načina života. Znanja, vještine i iskustva stečena kroz TZK-a čine osnovu za samostalno vježbanje učenika. Zadovoljstvo vježbanja iskušano u školi povećava interes za sportskim i plesnim događajima i potiče učenike da gledaju i sudjeluju u tim događajima. Organizacija tjelesnog odgoja, koja osigurava tjelesni, moralni, društveni i estetski razvoj učenika, podržava razvoj njihove osobnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sport ili vježbanje - kompetentnost za život - razvoj osobnosti

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
Finska (FI)	<p>TZK u prve četiri godine poučavanja uvažava učeničke sposobnosti i potencijal osobnog rasta. Nastava se planira kroz zaigranu i podupiruću atmosferu pa se tako razvijaju osnovne motoričke vještine prema vještinama u specifičnim formama tjelesne aktivnosti. Izrazito se potiče učenička imaginacija kao temelj aktivnosti. Od petog do devetog razreda TZK treba odgovarati različitim potrebama i mogućnostima djevojčica i dječaka sukladno njihovom razvoju, kao i različitostima. Raznoliki pristupi u TZK-u pomažu u stvaranju podrške učenikovom zdravlju i odrastanju u neovisnu, ali zajednici orijentiranu osobu. Podržava se motivacija igrom i učenička samoekspresija.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - učeničke sposobnosti i potencijal osobnog rasta - igra, imaginacija i osobni uvid pomažu razvoju osnovnih motoričkih vještina prema specifičnim formama - raznolik pristup - zdravlje i orijentacija prema zajednici
Francuska (FR)	<p>Programi tjelesnog odgoja usmjereni su kako bi se razvili osjećaji osobne i društvene odgovornosti uključivanjem u zdravu i održivu tjelesnu aktivnost i kako bi se pridonijelo dobrobiti zajednice, okoliša i društva u cjelini. Usmjeravanjem učenika na zdrave aktivnosti nastoji se smanjiti nezdrave navike i prevenirati delinkvenciju i kriminal. Program se temelji se na uvjerenju da osnova za zdrav način života treba biti postavljena što ranije. Zdravlje i TZK znatno će doprinijeti razvoju sposobnih i uravnoteženih mladih u svim aspektima života. Učenici će također naučiti o prednostima redovite tjelesne aktivnosti na tjelesnom, mentalnom, emocionalnom i socijalnom planu. Sudjelovanje u raznim tjelesnim aktivnostima razvija tjelesnu kondiciju i otpornost na bolesti. Timske igre i aktivnosti razvijaju razumijevanje pojmova kao što su poštena igra (<i>fair play</i>), poštovanje, disciplina. Razvija se razumijevanje osobina potrebnih za učenje o pokretima</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odgovornost za tjelesnu aktivnost - doprinos zajednici - zdravlje i prevencija - motoričke aktivnosti i timske igre - sport - prehrana

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	<p>tijela, tjelesnoj mehanici i vještinama u igrama, a sport će poboljšati razumijevanje učinkovitosti kretanja te razviti snažan karakter i osobnost, timski duh, poštivanje drugih. Zdravstvenim obrazovanjem učenici će steći znanja o prehranbenim potrebama i navikama kod zdravog stila prehrane. Također će se upoznati s promjenama i potrebama da razumiju i upravljaju promjenama u svome tijelu, ponašanju i akcijama, kao i onima svojih vršnjaka. Također se očekuje da će uključivanje u tjelesne aktivnosti pomoći učenicima lakše se nositi sa stresom u svakodnevnom životu.</p>	
Grčka (EL)	<p>Cjelokupni je cilj područja TZK-a podučavanje učenika da individualno preuzmu odgovornost za osobno zdravlje kroz pozitivne izbore i dugotrajnu aktivnost. Učenicima će iskustvo učenja pomoći da steknu informacije, povećaju samopoštovanje, poboljšaju komunikaciju, mijenjaju stavove i time utječu na ponašanje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zdravlje i sport
Irska (IE)	<p>Tjelesno se obrazovanje usredotočuje na tijelo i tjelesno iskustvo te je integralni dio obrazovnog procesa, bez kojega je obrazovanje djeteta nepotpuno. Kroz raznolik raspon iskustava koji pružaju redovitu tjelesnu aktivnost, njeguje se uravnotežen i skladan razvoj djetetove opće dobrobiti. TZK zadovoljava tjelesne potrebe djeteta i potrebu za iskustvima kretanja, izazovima i igrom. Razvija želju za svakodnevnom tjelesnom aktivnošću i potiče konstruktivnu upotrebu slobodnog vremena i sudjelovanja u tjelesnim aktivnostima. Da bi se ove potrebe ispunile, tjelesni se odgoj temelji na načelima raznolikosti i različitosti, a ne na specijalizaciji. Pruža široku lepezu pokretnih aktivnosti primjerenih stupnju djetetova razvoja. Tjelesnim odgojem dijete može doživjeti radost tjelesnog napora i</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tijelo i tjelesno iskustvo - tjelesna aktivnost i sport - načela: raznolikost i različitost

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	<p>zadovoljstvo postignućima u razvoju vještina i pozitivnih stavova koji poboljšavaju samopoštovanje. Tjelesno usavršavanje pruža prilike za razvijanje poželjnih osobnih i društvenih obilježja: koncept poštene igre, prihvaćanje uspjeha i neuspjeha te sposobnost suradnje u grupi. Ove mogućnosti doprinose razumijevanju i promicanju zdravog stila života. Tjelesno obrazovanje, kao integralni dio ukupnog kurikuluma, pruža vitalne mogućnosti za tjelesni, socijalni, emocionalni i intelektualni razvoj djeteta.</p>	
Italija (IT)	<p>TZK i sport sastavni su dio nastavnog plana i programa a naglaskom na razvoju pozitivnog stava prema sudjelovanju i natjecanju. Škola ima program TZK-a koji uključuje fitnes, vještine i komponente timskih igara. Fitnes komponenta nastavlja se tijekom cijele godine, vještine i sastav timskih igara razlikuju se ovisno o sezoni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pozitivan stav prema sudjelovanju i natjecanju - timske igre
Latvija (LV)	<p>Mladi ljudi mogu povećati svoj užitak i sposobnosti u nizu tjelesnih aktivnosti. Mogu naučiti o zdravlju i preuzeti odgovornost za tjelesni aktivan život sada i u budućnosti. Oni mogu razviti pozitivne stavove o tjelesnoj aktivnosti i njezinoj važnosti u zdravom i potpunom životnom stilu. Temelji se: na razvijanju povjerenja, kompetencijama i kreativnosti u nizu tjelesnih aktivnosti; na sudjelovanju u tjelesnoj aktivnosti u školi i izvan nje; na ispitivanju vrijednosti tjelesne aktivnosti u različitim kontekstima; na razumijevanju i zalaganju za tjelesnu aktivnost povezanu sa zdravljem; na preuzimanju različitih uloga u tjelesnoj aktivnosti; na pokazivanju odgovornog društvenog i osobnog ponašanja u tjelesnoj aktivnosti, uključujući poštovanje sebe i drugih. Učenici su informirani sudionici tjelesne aktivnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sposobnost, zdravlje i pozitivni stavovi - tjelesna aktivnost

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
Litva (LT)	Kvalitetno je obrazovanje na snazi samo ako se ispunjavaju zahtjevi učinkovitosti i ravnopravnosti na razini škole. Samo su one škole učinkovite koje su dostigle višu razinu obrazovnog ishoda, počevši od jednake polazne točke uz uvažavanje lokalnih karakteristika.	- nepotpuni podaci
Luksemburg (LU)	Školska razina TZK-a: Trebali bi postojati dobro osposobljeni nastavnici u TZK-u na svim razinama obrazovnog sustava i trebalo bi postojati obvezno stalno stručno usavršavanje za te nastavnike; Svi nastavnici tjelesnog odgoja trebaju imati primijenjeno znanje o prvoj pomoći; TZK je sastavni dio obrazovanja od vrtića i u cijelom obrazovnom sustavu; Promicati treba široki i uravnoteženi program tjelesnog odgoja i obrazovanja koji obuhvaća vještine, znanje i razumijevanje kako bi se osiguralo da djeca i mladi ljudi budu tjelesno obrazovani; Potrebno je sigurno odgovarajuće vrijeme, resurse i okruženja za učenje kako bi se postigla visoka kvaliteta tjelesnog odgoja u školama. Razina učionice: nastavnici moraju razumjeti emocionalne, društvene, tjelesne i osobne potrebe djece; Vrste aktivnosti moraju uvažavati stupanj dječjega razvoja; Nastavnici trebaju poticati u djece samopoštovanje i međusobno poštovanje i stvarati pozitivne i zdrave odnose s djecom; Dječje tjelesno obrazovanje i tjelesna aktivnost trebaju biti provedeni u sigurnoj, pozitivnoj i ohrabrujućoj atmosferi; Svu djecu treba pristupati pravično i jednako bez obzira na dob, sposobnost, spol, vjeru, socijalnu i etničku pripadnost ili političko opredjeljenje.	<ul style="list-style-type: none"> - prva pomoć - širok i uravnotežen program - kompetencije - naglasak na nastavnike - sigurna, pozitivna i ohrabrujuća atmosfera

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
Malta (MT)	TZK i sport razlikuju se po svojoj prirodi i opsegu. To je glavno obrazovno iskustvo u školama gdje se usredotočuje na tijelo, njegovo kretanje i tjelesni razvoj, kao i pomaganje djeci da poštuju i vrednuju vlastita tijela i sposobnosti. Okvir Nacionalnog minimalnog kurikulumu (NMC) objavljen 1999. godine navodi TZK i sport kao osnovni predmet koji se treba proučavati i prakticirati u svim školama na obveznoj obrazovnoj razini. Nužno je sudjelovanje svih uključenih u TZK-a i sportski program, a učenici bi trebali biti uključeni u umjerenu i snažnu tjelesnu aktivnost. Programi bi trebali biti orijentirani na uspjeh svakog učenika, pružajući prikladnu okolinu u kojoj sudionici nikada nisu podvrgnuti poniženju zadnjeg izbora ili odbacivanja iz tima.	<ul style="list-style-type: none"> - TZK i sport - svi sudjeluju - uspjeh
Madarska (HU)	Tjelesno i mentalno zdravlje - tjelesni odgoj pomaže učenicima doživjeti radost, zdravo tjelesno i mentalno stanje. Nastavnici moraju potaknuti učenike na zdravu prehranu, redovito vježbanje i korištenje metoda upravljanja stresom. Učenici moraju biti u stanju održati mentalnu ravnotežu, kontrolirati svoje društveno ponašanje i rješavati sukobe. Zadatak je škole da u suradnji s obiteljima pripremi učenika za samostalnost, sprečavanje bolesti, poštivanje prometnih pravila, osobnu higijenu, prepoznavanje opasnih situacija i materijala te postupanje u neočekivanim situacijama. Nastavnici moraju motivirati učenike da spriječe razvijanje navika koje dovode do ovisnosti i moraju im pružiti pomoć u tom području. Uz iznimke definirane Zakonom o nacionalnom javnom obrazovanju, škole organiziraju svakodnevno tjelesno obrazovanje u okviru pet nastavnih sati tjedno. Od pet sati tjedno, najviše dva sata mogu biti posvećena sportskim aktivnostima definiranim u općem području znanja <i>Tjelesno i sportski</i> (plivanje, narodni ples, sport u zajednici i ostali	<ul style="list-style-type: none"> - tjelesno i mentalno zdravlje - sport i tradicionalni plesovi i igre

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	sportovi, sportovi na otvorenom, planinarenje, izlet) ili drugim sportskim aktivnostima (tradicionalni mađarski povijesni sportovi, igre usmjerene na agilnost i spretnost, timske igre) koje ovise o školskim mogućnostima i opremi. Ako učenik prijavi i može potvrditi da se bavi sportom u sportskim organizacijama ili sportskim klubovima, školska se obveza može umanjiti za navedena dva sata.	
Nizozemska (NL)	Područje: senzorne koordinacije i tjelesnog odgoja; sport i kretanje.	<ul style="list-style-type: none"> - sport i kretanje - nepotpuni podaci
Njemačka (DE)	Područje je oslonjeno je na tradiciju. Promoviraju se četiri modela u školi: 1) <i>Brain Breaks</i> s tjelesnim aktivnostima u redovitim školskim predmetima s aktivnim učenjem (npr. jezika i matematike); 2) tjelesne aktivnosti i igre tijekom odmora; 3) igre/sportovi u izvanškolskim programima, organiziranima uglavnom u školskim dvorištima; i 4) produljenje tjednih sati TZK-a do četiri/pet u školi. Postoje različiti modeli svakodnevnih programa tjelesne aktivnosti, osobito u osnovnim školama. Naglasak je na brizi o zdravlju i zdravoj prehrani. Tjelesno obrazovanje i školski sportovi imaju posebnu pedagošku misiju. U načelu se vidi dvostruki zadatak: ne samo podizanje kulture sporta i tjelesne aktivnosti nego i formiranje ličnosti. Suvremene smjernice i kurikulumi nekoliko njemačkih saveznih država sažeto ilustriraju ovu osnovnu pedagošku ideju o tjelesnom odgoju i školskom sportu kao takozvanoj dvostrukoj misiji: obrazovanje za sport i edukaciju sporta trebaju se međusobno nadopunjavati. Usto, tjelesni odgoj i školski	<ul style="list-style-type: none"> - razni modeli tjelesne aktivnosti - naglasak na zdravlje - kultura sporta - pedagoška ideja o tjelesnom odgoju - dvostruka misija - različita područja sadržaja

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	<p>sportovi pokreću motive povezane sa sportom, kao što su izvedba ili timski duh i suradnja, a usmjereni su prema obrazovnim pojmovima kao što su poštena igra (<i>fair play</i>), npr. u okviru "olimpijskog obrazovanja". S pedagoškoga gledišta ovaj pristup može se sažeti kao <i>suradnja, natjecanje i postizanje razumijevanja, promicanje zdravlja ili estetsko obrazovanje</i>. Multiperspektivno tjelesni odgoj i sportsko učenje imaju za cilj prihvaćanje različitih područja sadržaja (različiti sportovi i discipline/područja kretanja) na način koji koristi nastavni projekt kako bi se proizveo nagrađivan odnos između učenika i predmeta. Popularne aktivnosti jesu atletsko trčanje, skakanje, bacanje, gimnastičke vježbe i ples, gimnastika i plivanje, sportske igre, cirkuska umjetnost, vodeni i zimski sportovi, sportovi na valovima i borilačke vještine itd. To znači raznolikost sadržaja predmeta i specifično promicanje tjelesnog odgoja i školskih sportova.</p>	
Poljska (PL)	<p>Tjelesna aktivnost i zdravlje; važnost zdravih, aktivnih stilova života, integracija zdravlja i tjelesnog odgoja, promicanje dobrih praksi, unapređenje znanja i vještina tjelesne pismenosti, procjene učenika i nastavnika te partnerstva u zajednici. TZK je prikazana kao najviše specijalizirana forma sudjelovanja u tjelesnoj kulturi. Ona uključuje sve mlade u razdoblju prije zapošljavanja. Integralna je komponenta obrazovnog sustava i temelj tjelesne kulture. Važan je dio oblikovanja osobnosti mladih. Utječe na zdravlje, nivo dobre kondicije, otpornost, izdržljivost i samopouzdanje. U procesu realizacije TZK-a ne bi se smjelo samo usmjeravati na oblikovanje tijela nego i na intelektualne, moralne i etičke aspekte ljudske osobnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tjelesna aktivnost i zdravlje - tjelesna pismenost - oblikovanje djece

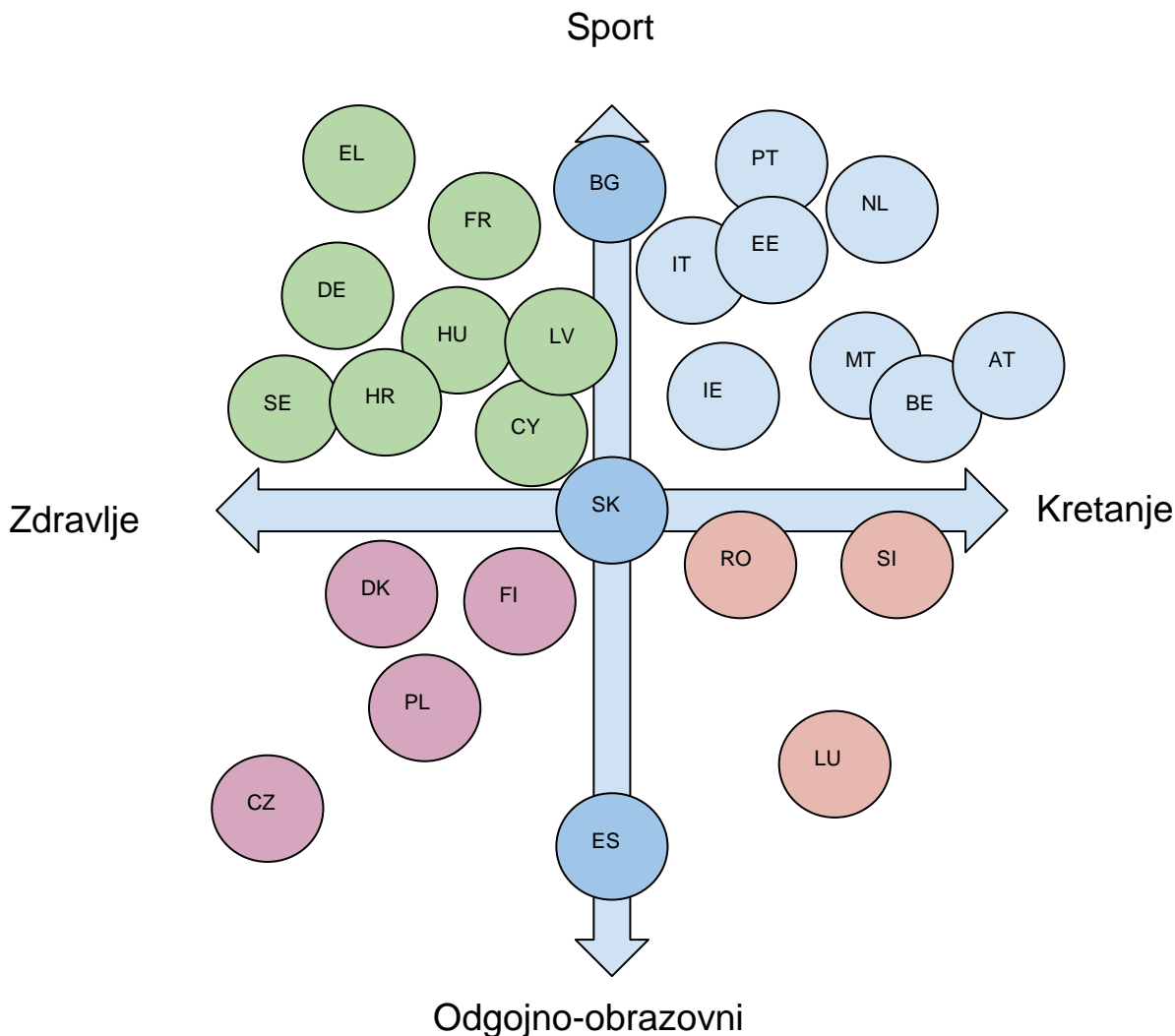
	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
Portugal (PT)	<p>Ciljevi osnovnog obrazovanja koji su uspostavljeni u osnovnom sustavu obrazovanja uključuju i tjelesni razvoj i motoričke vještine kao sastavni dio općeg obrazovanja mladih ljudi i kao sredstvo približavanja drugim područjima znanja. Škole stoga trebaju posjedovati specifične unutarnje i vanjske sadržaje za tjelesni odgoj i sport. Također je potrebno organizirati školske sportske klubove kako bi se dopunile nastavne aktivnosti. Svrha je školskih sportskih klubova organiziranje posebnih skupina za svaki sport, dob i spol; svaka je grupa organizirana i pod nadzorom nastavnika. Školski sport uključuje unutarškolska natjecanja i utakmice/natjecanja s drugim školama. Učenici koji sudjeluju u državnim natjecanjima mogu u određenoj mjeri fleksibilno sudjelovati u nastavi TZK-a, ovisno o potrebama svog sporta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sport i tjelesni odgoj - sportski klubovi kao produžena ruka TZK
Rumunjska (RO)	<p>Škola određuje područje koje je povezano s tjelesnom aktivnošću i sportom. TZK je komponenta obrazovnog procesa. Ima pozitivne utjecaje na cjelokupnu učeničku osobnost te doprinosi kvaliteti života, osiguravajući mentalnu, tjelesnu i društvenu ugodu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - komponenta obrazovnog procesa - sport i tjelesna aktivnost - kvaliteta života
Slovačka (SK)	<p>Zdravlje i pokret (područje) - TZK i sportovi podliježu državnim obrazovnim smjericama koje je utvrdio odjel Ministarstva obrazovanja, znanosti, istraživanja i športa koji je odgovoran za <i>zdravlje i kretanje</i>. Ključni je cilj promovirati redovitu tjelesnu aktivnost kao važnu osnovu zdravoga života. Predmet Tjelesni odgoj i sport pruža osnovne informacije o biološkim, zdravstvenim i socijalnim elementima zdravog načina života.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zdravlje i pokret - cjeloživotna tjelesna aktivnost za zdravlje

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	Učenici razvijaju sposobnosti i stječu znanja, vještine i navike, koji su dio zdravog stila života ne samo tijekom školovanja već i u odrasloj dobi. Oni će steći vještine i navike za učinkovito provođenje slobodnog vremena i istovremeno znanja o zdravstvenom učinku usvojenih vještina i navika.	<ul style="list-style-type: none"> - zdrav stil života - stjecanje navika
Slovenija (SI)	Redovito kvalitetno tjelesno vježbanje pridonosi usklađenom biopsihosocijalnom razvoju mlade osobe, opuštanju, neutralizaciji negativnih učinaka dugoga sjedenja i drugih nezdravih navika i ponašanja. TZK je stalan proces obogaćivanja znanja i razvijanja vještina i utjecaja na zdravlje i mentalno blagostanje učenika.	<ul style="list-style-type: none"> - kvaliteta područja - tjelesna aktivnost - cjelokupni razvoj osobe
Španjolska (ES)	Tjelesno obrazovanje ima za cilj formirati zdrave i socijalno osposobljene osobe. Pomaže u poboljšavanju akademskih ocjena, upravljanju vremenom, povećanju samoodrživosti i motivaciji. Timski rad i vještine vođenja su važne životne vještine koje se stječu. Učenici sudjeluju i pomažu organizirati godišnji sportski dan.	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj osobnosti - motivacija
Švedska (SE)	Tjelesne aktivnosti i zdrav stil života temeljni su za dobrobit ljudi. Pozitivna iskustva kretanja i života na otvorenom tijekom djetinjstva i adolescencije od velike je važnosti za tjelesnu aktivnost u kasnijem životu. Stjecanje vještina i znanja o sportu i zdravlju važno je sredstvo i za pojedinca i za društvo. Nastava u tjelesnom odgoju i zdravlju treba se usmjeriti na učenike koji razvijaju svestrani kapacitet kretanja, interes za tjelesne aktivnosti i provođenje vremena na otvorenom u prirodi. Također treba im se omogućiti da	<ul style="list-style-type: none"> - tjelesna aktivnost i zdrav stil života - pozitivna iskustva - cjeloživotni proces - kompetencije o sportu i zdravlju

	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Nakon analize podataka
	<p>razviju znanja o tome koji čimbenici utječu na njihov tjelesni kapacitet i kako mogu tijekom života zaštititi svoje zdravlje. Učenicima se također treba pružiti prilika za razvijanje zdravog načina života, kao i znanje o tome kako se tjelesna aktivnost odražava na mentalno i tjelesno blagostanje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kretni kapacitet i interes

Iz analize opisa područja TZK-a prikazani su nalazi pomoću vektorskog modela (slika 4.) s izuzetkom Litve za koju nema dostupnih podataka. Mogu se uočiti neka odstupanja zbog reformi u Italiji i Francuskoj koje su usmjerene na stvaranje pozitivnog odnosa prema sudjelovanju u natjecanju, timskim igrama, koje se upotunjuju elementima zdravlja i tjelesne aktivnosti.

Slika 4. Vektorski prikaz analize odgojno-obrazovnog područja tjelesne i zdravstvene kulture

Bugarska je jedini predstavnik koji u svom opisu područja naglašava usmjerenost na sport i sve njegove oblike. Najšire područje opisano je kod Slovačke čije su smjernice dizajnirane s naglaskom na cjeloživotnu tjelesnu aktivnost usmjerenu na zdravlje. Španjolska se također izdvaja sa specifičnim opisom područja koje nastoji razviti dobro zaokružene, zdrave i socijalno osposobljene osobe, poboljšavajući akademske ocjene, kroz upravljanje vremenom, povećanje samoodrživosti i motivaciji. Timski rad i vještine vođenja također su važne životne vještine koje se stječu.

Tjelesno obrazovanje formalno je područje sadržaja u školama koje se temelji na standardima i obuhvaća procjenu utemeljenu na standardima i mjerilima. Ovaj standardni program osmišljen je sa svrhom razvoja motoričkih vještina, znanja i ponašanja, zdravih aktivnih stilova življenja, tjelesne kondicije, sportskog duha i emocionalne inteligencije. Kao školski predmet, tjelesni odgoj usmjeren je na podučavanje učenika školske dobi, minucioznih segmenata znanosti i metoda tjelesno aktivnog, zdravog života (NASBE, 2012). To je put za uključivanje u razvojno odgovarajuće tjelesne aktivnosti namijenjene djeci za razvijanje sposobnosti, motoričkih sposobnosti i zdravlja (Sallis i sur., 2003; Robinson i Goodway, 2009; Robinson, 2011).

U nalazima komparacije vidljiva je daljnja perspektiva TZK-a jer zemlje operacionaliziraju prihvaćenu važnost tjelesnog odgoja za razvoj djeteta; opisuju konsenzuse o karakteristikama kvalitetnih programa TZK-a; preispituju trenutnu nacionalnu, državnu i lokalnu politiku obrazovanja koja utječe na kvalitetu tjelesnog odgoja i ispituju prepreke kvalitetnom tjelesnom obrazovanju i rješenjima za njihovo prevladavanje. Tjelesno obrazovanje i školski sportovi imaju posebnu pedagošku misiju. U načelu TZK se bavi (dvostrukim) zadatkom, ne samo otkrivanjem kulture sporta i tjelesne aktivnosti nego i promicanjem formiranja ličnosti. Suvremene smjernice i kurikulumi komparativne analize sažeto ilustriraju ovu osnovnu pedagošku ideju o tjelesnom odgoju i školskim sportovima kao takozvanoj dvostrukoj misiji: obrazovanje za sport i obrazovanje sportom trebaju se međusobno nadopunjavati. Usto, tjelesni odgoj i školski sportovi povezani s određenim ciljevima također pokreću motive povezane sa sportom, kao što su izvedba ili timski duh i suradnja, a usmjereni su prema obrazovnim pojmovima kao što su poštena igra (*fair play*), npr. u okviru *olimpijskog obrazovanja*. S pedagoškog aspekta ovaj pristup može se sažeti kao *suradnja, natjecanje i postizanje razumijevanja, promicanje zdravlja ili estetsko obrazovanje*. Multi-perspektivno tjelesni odgoj i sportsko učenje imaju za cilj prihvaćanje različitih sadržaja (različiti sportovi i discipline/područja kretanja.). Popularne aktivnosti (atletika, trčanje, skakanje, bacanje, gimnastičke vježbe i ples, gimnastika i plivanje, sportske igre, cirkuska umjetnost, vodeni i zimski sportovi, sportovi na valovima i borilačke vještine) imaju obrazovnu funkciju..

U većini zemalja postoje zakonska regulativa provođenja TZK-a koja određuje tjedni broj sati kao i godišnji broj tjedana, no među njima postoje razlike. Unatoč zakonskoj regulativi, uočava se nepridržavanje ili nepodudarnost s propisima što je posebno vidljivo u zemljama u kojima je odgovornost za kurikulum u nadležnosti okruga ili škole.

Glavni koncepti tjelesnog odgoja 1970-ih *Sportskog odgoja i obrazovanja i tjelesnog odgoja* transformirani su kako bi stvorili uravnoteženu sliku u nekoliko zemalja, dok su se drugdje glavni pojmovi *obrazovanje kretanja* i *zdravstveno obrazovanje*, nastavili razvijati. Međutim, vidljiv je

jasan proces europske razmjene svih prethodnih koncepata i trenutno obnovljenih glavnih vektora razvoja. Ovaj proces ide u namjeri usklađivanja obrazovne svrhe što je dovelo do novih manjih vektora razvoja nastavnog plana i programa (*međuknjiževni pristupi*) u nekim zemljama. Taj proces difuzije smatra se ukupnim *usklađivanjem* koncepata tjelesnog odgoja u Europi (Laporte, 1998), i *diversifikacija* bivših nacionalnih koncepata tjelesnog odgoja..

3.3. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI PODRUČJA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

TZK kao školski predmet prolazi kroz reformu i noviji pristup naglašava razvoj zdravog, tjelesno aktivnog načina života, a ne proučavanje tradicionalnih timskih sportova (Weir, 2000). Temelj reforme je namjera da se riješi kritično pitanje razvijanja zdravog stila življenja primarnim obrazovanjem učenika s disciplinom koja integrira biološko-medicinske znanosti, sociopsihološke znanosti i kulturno-humanističke. Unatoč mnogim ograničenjima u školama, kao što su stalno smanjenje vremena u satnici i smanjenje resursa za TZK, reforma kurikuluma dobila je veliku podršku. Kao organizirano obrazovanje TZK se smatra održivom putanjom koja vodi k razvoju tjelesno aktivnog načina života djece. Corbin (2002) tvrdi da TZK može biti jedina prilika za sve učenike školske dobi u cilju emancipacije zdravstvene prednosti tjelesne aktivnosti i razvoja vještina. U školama program TZK-a daje relevantne sadržaje o vrijednosti aktivnosti za zdravlje, rekreaciju, društvenu interakciju (Dude i Nicholls, 1992; Urdan, 1997). U nacionalnim kurikulumima zemalja EU-a u primarnom obrazovanju navedeni su odgojno-obrazovnih ciljevi TZK-a:

1. Poučavanje vještina upravljanja tijelom

Najpoznatiji cilj bilo kojeg klasičnog tjelesnog odgoja je promicanje kretanja, no težnja je više na pomicanju učenika iz sedentarnog načina života. Nastava TZK-a podučava učenike vještinama koje će koristiti tijekom cijeloga života i nudi priliku za upoznavanje odnosa između prehrane, tjelovježbe i zdravlja, kao i stjecanje osnovne vještine upravljanja tijelom (sposobnost zaustavljanja i početka putem signala, prostorna osviještenost, identifikacija dijelova tijela, ravnoteža i kontrola). Iako se te vještine ne moraju činiti ključnima kao pismenost i računanje, njihovo odsustvo može rezultirati djecom koja sjede, koja se osjećaju previše *nespretno* kako bi se uključila u bilo koju drugu aktivnost.

2. Promicanje tjelesne aktivnosti kao zabave

Kvalitetna poduka nastavnika pomaže djeci u razvijanju osnovnih motiva da aktivnost može biti zabavna i prirodna navika. Što više učenika smatra tjelesnu aktivnost kao prirodni dio svojega dnevnoga rasporeda to je vjerojatnije kako će biti uključeni, a to dovodi do zdravijeg načina života.

3. Razvijanje timskog rada, sportskog rada i suradnje

TZK djeci omogućava iskustvo zdrave društvene interakcije, podučava suradnju kroz grupne aktivnosti i potiče timski rad kroz identifikaciju s timom. Ove socijalne vještine imaju daljne implikacije jer povećavaju vjerojatnost uključivanja u zajednice, preuzimanje uloge i izgradnje trajnih odnosa. Društvene vještine razvijaju povjerenje, pridonoseći akademskom uspjehu i mentalnom zdravlju.

Kada su učenici u centru procesa, fokusiraju se i upravljaju svojim osjećajima ispravno. Tjelesna aktivnost izvrstan je način ublažavanja stresa, promicanja pozitivnog mentalnog zdravlja i poboljšanja sposobnosti učenja. Iako se opravdavalo smanjeno vrijeme koje je pripadalo TZK-u, studije su pokazale kako redovita dnevna aktivnost pomaže ostvarivanju društvene kompetencije. U komparativnoj analizi primarna je orijentacija bila usmjerena na cilj (dominantna grupacija 1, 2 ili 3).

Legenda: naglašene opisnice područja TZK-a, ciljevi TZK-a (dominantna grupacija 1 - Poučavanje vještina upravljanja tijelom, 2 - Promicanje tjelesne aktivnosti kao zabave, 3 - Razvijanje timskog rada, sportskog rada i suradnje).

Tablica 5. Komparativna analiza odgojno-obrazovnih ciljeva područja TZK-a zemalja EU-a

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Austrija (AT)	Uravnoteženi tjelesni razvoj, raznovrsnost motoričkog iskustva, promicanje zdravlja i sportske sposobnosti središnji je cilj područja. Tjelesni odgoj ne predstavlja samo važan doprinos promicanju zdravlja općenito nego postavlja predmet tako da doprinosi razvoju organizacije koja promiče zdravlje u pojedinim školama. Potrebni su adekvatni resursi koji se opsežno daju u Austriji. Škole moraju izvan formalnoga obrazovanja tražiti partnerstvima s drugim organizacijama kako bi ostvarile cilj svakodnevne vježbe - posebno za djecu i mlade ljude u dobi od 6 do 14 godina. Tjelesne aktivnosti koje su orijentirane prema vještinama, organiziranosti, sportskom duhu, razvoju zdravlja te su bogata iskustvenim potencijalima, materijalna su polazišta za stvaranje ciljeva individualne kulture vježbanja.	<ul style="list-style-type: none"> - uravnotežen tjelesni razvoj - raznovrsnost motoričkog iskustva - promicanje zdravlja - sportske sposobnosti - zdravlje i resursi izvan granica škole - cilj: razvoj kulture vježbanja - 1

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Belgija (BE)	<p>Glavna specifična postignuća tjelesnog odgoja jesu naučiti djecu kako se nositi s različitim aspektima sadašnje kulture pokreta (igra, sport, plesna i fitness-kultura). To implicira da školski tjelesni odgoj ima cilj: 1) podizati sposobnosti djece koje se odnose na kretanje radi funkcioniranja u društvu i 2) pomoći djeci da postanu <i>kritički potrošači</i> kulture pokreta. Prema flamanskim konačnim dostignućima, kompetencije koje djeca uče tijekom nastave školskog tjelesnog odgoja trebaju biti prenosive u druge životne situacije. Stoga ih je nužno učiti da mogu biti tjelesno aktivni u različitim kontekstima (rekreativni, natjecateljski, fitness treninzi, itd.). Posljednjih godina naglasak se pomaknuo s testiranja motoričke i/ili tjelesne kondicije na razvoj pozitivnog stava prema tjelesnoj aktivnosti. Konačni je cilj zabaviti se u redovitim tjelesnim aktivnostima na temelju kompetentnog sudjelovanja u raznim područjima kretanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - snalaženje s različitim aspektima kulture pokreta - sposobnosti: kretanja za budućnost i društvo, kompetencije kritičkog promišljanja, pozitivan stav prema tjelesnoj aktivnosti - cilj: zabava putem tjelesnih aktivnosti - 2
Bugarska (BG)	<p>Dobra i snažna tjelovježba poboljšava stanje javnog zdravlja i društvenu disciplinu kod djevojčica i dječaka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vježbanje za zdravlje i disciplinu - 3

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Češka (CZ)	<p>Ovo obrazovno područje usredotočuje se na formiranje i razvoj ključnih kompetencija usmjeravanjem učenika prema sljedećem: prepoznavanje zdravlja kao najvažnije životne vrijednosti, razumijevanje zdravlja kao uravnoteženog stanja tjelesnog, emocionalnog i socijalnog blagostanja i osjećaja radosti kod tjelesnih aktivnosti, ugodno okruženje radi uspostavljanja pozitivnih interpersonalnih odnosa; prepoznavanje ljudskih bića kao bioloških pojedinaca sa specifičnostima različitih razvojnih faza. Kvaliteta međuljudskih odnosa i kvaliteta okruženja daje osnovnu orijentaciju o tome što koristi osobnom zdravlju, a što predstavlja prijetnju zdravlju. Važne su informacije o primijeni preventivnih metoda kako bi očuvalo zdravlje u različitim životnim situacijama. Naglašena je važnost zdravih međuljudskih odnosa i razvoj etičkih i moralnih stavova. Potiče se sudjelovanje u aktivnostima koje promiču zdravlje i promoviraju zdrave aktivnosti u školi i zajednici.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj ključnih kompetencija: zdravlje kao vrijednost, zdravlje kao blagostanje, interpersonalni odnosi, čovjek kao biološko biće, ponašanje i odlučivanje, preventivno zdravstveno ponašanje i međuljudski odnosi - kondicija i aktivno sudjelovanje - 3
Cipar (CY)	<p>U osnovnim je školama cilj područja TZK-a promicanje zdravog odrastanja učenika, uključujući tjelesni, duhovni i emocionalni razvoj. Druga je svrha doprinijeti poboljšanju zdravlja i njihovoj integraciji u društvo. Prva tri razreda naglašavaju razvoj osnovnih vještina. Nastavnici ne očekuju od sve djece da se bave sportom i vježbaju izvrsnom tehnikom. Osnovne vježbe podučavaju učenike različitim načinima kretanja, uče ih kako sigurno rukovati rekvizitima, uče ih različitim položajima tijela i pokretima, poput istezanja i ravnoteže, uče ih igrama. U drugom ciklusu obrazovanja nastavnici nastavljaju podučavati</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zdravo odrastanje učenika (tjelesno, duhovno i emocionalno) - poboljšanje zdravlja i integracija u društvo - kreće se od osnovnih vještina,

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
	osnovne kinetičke elemente s namjerom podučavanja specijaliziranih vještina vezanih za sport. Učenici se upoznaju s gimnastikom, teniskom igrom, loptom i plesom. U važećem nastavnom planu ne postoji poglavlje ili odlomak koji objašnjava proces evaluacije TZK-a.	<ul style="list-style-type: none"> - osnovni kinetički elementi i sport - 1
Hrvatska (HR)	Učenici će: razumjeti razvoj i funkcioniranje vlastitoga tijela; usavršiti kineziološka znanja i vještine i znati ih primijeniti u športskim i športsko-rekreativnim aktivnostima; razviti svijest o važnosti tjelesnoga vježbanja za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja; znati pravilno procijeniti te odabrati tjelesnu aktivnost i prehranu, najbolje za očuvanje zdravlja i održavanje dobre tjelesne spremnosti te razumjeti utjecaj nepravilne prehrane na razvoj bolesti i poremećaja; razumjeti pojmove i značajke nezdravih navika, rizičnih ponašanja i ovisnosti te znati kako one narušavaju zdravlje; razumjeti tjelesne, duševne i emocionalne značajke razvoja kroz djetinjstvo i adolescenciju; razumjeti značajke dobre komunikacije i njezina značenja u obiteljskomu, vršnjačkomu i društvenomu okruženju; razviti samopoštovanje i samopouzdanje te razumjeti njihovo značenje za razvoj i odrastanje; razumjeti pojmove spola i spolnosti te važnost odgovorna spolnoga ponašanja i jednakopravnosti spolova; razumjeti značenje i osobitosti pojmova sprječavanja bolesti i promicanja zdravlja; moći prepoznati različite oblike tjelesnoga i duševnoga nasilja i zlostavljanja te načine njihova sprječavanja	<ul style="list-style-type: none"> - ciljevi su jasno navedeni - široko postavljeni - naglasak na upravljanje tijelom i očuvanjem zdravlja - razvoj kompetencija u domeni predmeta i korelaciji s drugim - 1

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Danska (DK)	Cilj je razviti radne metode i stvoriti okvir koji pruža mogućnosti za iskustveno, dubinsko proučavanje i omogućava inicijativu kako bi učenici razvili svijest i maštu te povjerenje u vlastite mogućnosti tako da su u stanju obvezati se i spremni su poduzeti određene mjere. Isto tako treba pripremiti učenike kako bi mogli sudjelovati, pokazati međusobnu odgovornost i razumjeti svoja prava i dužnosti u slobodnom i demokratskom društvu. Stoga se svakodnevne školske aktivnosti moraju provoditi u duhu intelektualne slobode, jednakosti i demokracije. Nastavnici samostalno izrađuju ciljeve područja sukladno potrebama.	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj metoda i okvira za iskustveno i dubinsko poučavanje upoznavanja sebe - sudjelovanje - odgovornost - prava i obveze spram društva - nastavnici samostalno izrađuju ciljeve sukladno potrebama - 3
Estonija (EE)	Potrebno je razumjeti važnost tjelesne aktivnosti za zdravlje i tjelesnu sposobnost; osposobiti učenike za osnovna znanja i vještine za samostalno vježbanje u zatvorenom i na otvorenom prostoru; pratiti zahtjeve za sigurnost i osobnu higijenu pri vježbanju i sportu; znati postupati u izvanrednim situacijama koje se mogu pojaviti u sportu; poznavati principe poštene igre (<i>fair play</i>), suradnje i vježbanja, poštivati druge, čuvati okoliš; koristiti jednostavne metode samokontrole tjelesnih sposobnosti i pratiti razine tjelesne kondicije; imati interes za sportska i plesna događanja u Estoniji i u svijetu; uživati u vježbanju i sportu.	<ul style="list-style-type: none"> - važost tjelesne aktivnost za zdravlje - samostalno vježbanje - higijena - sport - samokontrola - 1

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Finska (FI)	Cilj je TZK-a imati pozitivan utjecaj na učenikove psihičke, tjelesne i socijalne sposobnosti i dobrobit te ga voditi k razumijevanju važnosti vježbanja za zdravlje. Naglasak je na metodama poučavanja i pedagoškoj kompetenciji.	<ul style="list-style-type: none"> - metode poučavanja i pedagoške kompetencije - razvoj sposobnosti i važnost vježbanja za zdravlje - 3
Francuska (FR)	Kroz zdravstvene i ciljeve TZK-a razumjet će se različite faze tjelesnog, društvenog i emocionalnog rasta i promjena kroz koje tijelo i ponašanje prolaze. Također će se moći opisati utjecaj tih promjena na zdravlje. Učenici će naučiti i preuzimati odgovornost za svoj osobni razvoj, samopouzdanje, zdravlje i higijenu. Razumjet će fiziološke učinke vježbanja na svoj rast, sazrijevanje i dobru kondiciju. Učenici će uvježbati niz općih i specifičnih pokreta i motoričkih vještina povezanih s različitim igrama i aktivnostima. Sudjelovanje u plesnim i ritmičkim aktivnostima razvijat će umjetničku osjetljivost i kreativnost. Sudjelovanjem u raznim individualnim i timskim igrama učenici će razviti ljubav prema tjelesnoj aktivnosti i vježbi i moći će opisati, kao rezultat iskustva, kako koristiti redovite tjelesne aktivnosti za dobrobit svojega zdravlja. Učenici će, sudjelujući u sportu i tjelesnom odgoju, moći identificirati i procijeniti rizike koji se odnose na rukovanje opremom i rekvizitima i pružiti prvu pomoć. Učenici će analizirati i razumjeti promjene u	<ul style="list-style-type: none"> - zdravlje - razumijevanje rasta i promjena tijela - pokret i motoričke vještine - povezivanje i prijenos - umjetnička osjetljivost i kreativnost - ciljevi široko postavljeni - 1 i 3

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
	<p>svojem tijelu i ponašanju što će im pomoći u razumijevanju razlika i rješavanju sukoba s roditeljima, vršnjacima i okolinom. Sudjelovanje u timskim igrama i aktivnostima omogućit će im da razviju pozitivne vrijednosti kao što je timski duh, suradnja, disciplina, odgovornost, poštivanje drugih, poštivanje pravila igre, poštivanje autoriteta, suigrača, gledatelja kao i to da prihvaćaju razlike u sposobnosti, spolu, rasi, vjeri i kulturi. Učenici će se osposobljavati za razumijevanje svojih prava i odgovornosti na igralištu i izvan njega u cilju razvoja budućih odgovornih građana.</p>	
Grčka (EL)	<p>Cilj je razviti tjelesno obrazovanu osobu koja pokazuje sposobnost u mnogim oblicima kretanja; primjenjuje koncepte i principe kretanja u učenju i razvoju motoričkih vještina; izgrađuje tjelesno aktivan stil života; ostvaruje i održava zdravstvenu tjelesnu kondiciju; pokazuje odgovorno osobno i društveno ponašanje u okruženjima tjelesnih aktivnosti; pokazuje razumijevanje i poštivanje razlika među ljudima u okruženju tjelesnih aktivnosti; shvaća da tjelesna aktivnost pruža mogućnosti za uživanje, izazov, samoizražavanje i društvenu interakciju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kretanje - motoričke vještine - primjena - aktivni stil života - 1
Irska (IE)	<p>Tjelesni odgoj ima mnoge ciljeve koji se razvijaju dok djeca sudjeluju u drugim predmetima, kao što su irski, engleski, geografija, umjetnost, glazba, matematika i osobito socijalno, osobno i zdravstveno obrazovanje. Učenje djece u tim temama također se može obogatiti kroz program tjelesnog odgoja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - naglasak na zdravlje - ciljevi postavljeni široko i uravnoteženo

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
	<p>koji je širok i uravnotežen. Ciljevi: promicati tjelesni, socijalni, emocionalni i intelektualni razvoj djeteta; razviti pozitivne osobine ličnosti; pomoći u stjecanju odgovarajućeg niza sposobnosti kretanja u različitim kontekstima; promicati razumijevanje i poznavanje različitih aspekata pokretanja; razviti uvažavanje kretanja i upotrebe tijela kao instrumenta izražavanja i kreativnosti; promicati uživanje i pozitivne stavove prema fizikalnoj aktivnosti i njegovom doprinosu cjeloživotnom zdravstvenom odgoju, pripremiti dijete za aktivno i svrhovito korištenje slobodnog vremena.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj i pozitivne osobine ličnosti - sposobnost kretanja - 1
Italija (IT)	<p>Izgradnja vlastitog identiteta učenika u odnosu na njegovo spoznavanje sebe i drugih te orijentacija na osobni životni projekt. Sadržaj: dijelovi tijela, osjetila i percepcije, motoričke i posturalne sheme (naučene kroz igre), prehrambene smjernice, osobna njega, problemi u okolišu i nezdrave navike. Postizanje svjesnosti vlastite tjelesne učinkovitosti kroz samoprocjenu i temeljna pravila za sprječavanje nezgoda. Sadržaj: poboljšanje koordinacije i motoričkih vještina, samoprocjena vještina i izvedbe, metode treninga, tjelesno izražavanje i komunikacija.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - projekt život - tijelo, osjetila, motorika, postura, higijena i njega i navike - tjelesna učinkovitost - 1

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Latvija (LV)	Pet je glavnih ciljeva 1) sport za djecu i mlade, 2) elitini sport, 3) sport za sve, 4) sport za osobe s invaliditetom i 5) sportski objekti. Politika sporta za djecu i mlade nastoji svakoj mladoj osobi pružiti priliku sudjelovanja u sportu, utvrditi odgovornost države za obveznu tjelesnu i zdravstvenu kulturu, pomoći unaprijediti uspjeh mladih darovitih sportaša te osigurati planiranje i primjenu svih vrsta sredstava za sport djece i mladih. Naglasak je na sportu.	<ul style="list-style-type: none"> - naglasak na sport - sudjelovanje - uspjeh sportaša - 1 i 3
Litva (LT)	Razvijanje tjelesne pismenosti učenika u programima TZK-a: pozitivan stav prema tjelesnoj aktivnosti kroz doživljavanje osjećaja postignuća i užitka u predmetu; motivacija i stalnost nastavka aktivnog sudjelovanja u tjelesnoj aktivnosti; sposobnost kretanja, u skladu s tjelesnim potencijalom; iskustvo niza aktivnosti pokreta; realno samopoznavanje i samosvijest koja omogućuje postavljanje odgovarajućih osobnih ciljeva u odnosu na tjelesnu aktivnost; razumijevanje prirode kretanja, važnosti i vrijednosti tjelesne aktivnosti kao doprinosa tjelesno aktivnom životnom stilu; razumijevanje kako pristupiti tjelesnoj aktivnosti izvan škole.	<ul style="list-style-type: none"> - tjelesna pismenost - tjelesna aktivnost - postignuće i motivacija - kretanje - samosvijest - aktivni životni stil - 1

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Luksemburg (LU)	Zdravlje i TZK promovira zdrav i aktivan stil života. Program potiče sudjelovanje i uživanje u tjelesnoj aktivnosti kroz razvoj znanja, stavova, vještina i sposobnosti kretanja. Učenici razvijaju razumijevanje tjelesnog, socijalnog i emocionalnog zdravlja i uče kako napraviti pozitivne životne izbore. Cilj je potaknuti učenike da preuzmu osobnu odgovornost za cjeloživotno zdravlje i dobrobit.	<ul style="list-style-type: none"> - zdravlje - aktivan stil života - pozitivni životni izbori - odgovornost za cjeloživotno zdravlje i dobrobit - 1
Malta (MT)	Područje zdravstvenog odgoja uključuje tjelesni odgoj i sport, osobni i društveni razvoj kao i aspekte domaće ekonomije. Iskustva učenja koja nastaju tijekom aktivnosti zdravstvenog odgoja obogaćuju učenike potrebnim znanjima, sposobnostima, vještinama, stavovima i vrijednostima što im je potrebno za održavanje, promicanje i unapređenje tjelesnog, emocionalnog, psihološkog i socijalnog blagostanja tijekom školovanja i cjeloživotnog učenja. Nastavnike se potiče na suradnju s roditeljima i širom zajednicom kako bi se osiguralo smisleno i dugotrajno iskustvo kako bi se potaknulo duboko razumijevanje <i>sebe, drugih</i> i utjecaja izbora i djelovanja na pojedince, zajednice i okoliš. Zdravstveno obrazovanje postavlja vitalnu osnovu za dispozicije nužne za cjeloživotno učenje. Tijekom osnovnoga obrazovanja vidljiva je predanost društvenim zajednicama i zaštiti okoliša.	<ul style="list-style-type: none"> - zdravstveni odgoj i sport - učeničke kompetencije - suradnja - razumijevanje sebe i drugih - cjeloživotno učenje - 3

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Mađarska (HU)	<p>Tjelesni odgoja i sport u školama - uključujući tjelesno vježbanje i poseban skup znanja, vrijednosti i funkcija - predmet je područja osebnjne složenosti. To je osobito važan dio sveobuhvatnog razvoja zdravlja u školi s ciljem promicanja tjelesnog, motoričkog, psihološkog, intelektualnog, emocionalnog i društvenog razvoja učenika, kao i sveobuhvatnog programa tjelesne vježbe u školama, osobnog razvoja i podrške talentima. Redovita tjelesna vježba, koja ima važnu ulogu u primarnoj prevenciji brojnih široko rasprostranjenih neinfektivnih bolesti koje imaju veliki utjecaj na kvalitetu života (pretilost, kardiovaskularne, muskuloskeletalne i psihološke bolesti, poremećaji hranjenja, poremećaji i ovisnosti o tijelu) ima vrlo važnu ulogu u budućnosti mađarskog društva. U tom smislu razvoj motorike, koji može postaviti temelje za kasniji razvoj na razini organa (cirkulacija, skeletni mišići, kosti, pokretljivost), od ključne je važnosti za prevenciju. Učenici nauče procijeniti vlastitu razinu dobre kondicije, izraditi i provesti program vježbanja koji odgovara njihovoj razini, sposobnostima i interesima i pomaže im u razvoju. Redovito vježbanje pomaže učenicima da bolje podnose stres i tjelesne, mentalne i intelektualne izazove. Tjelesno obrazovana osoba može svjesno i namjerno koristiti svoju pokretljivost i motoričke sposobnosti u promjenjivom okruženju za promicanje svakodnevnog zdravlja .Jedan od strateških ciljeva ovog predmetnog područja jest podučiti učenike da budu zdravstveno svjesni i tjelesno aktivni tijekom cijeloga života. Pravilna tjelesna vježba prilagođena dobi, interesu i tjelesnom stanju osobe stvara cjeloživotnu potrebu za samostalnim</p>	<ul style="list-style-type: none"> - složenost - sveobuhvatni razvoj učenika - tjelesni, motorički, psihološki, intelektualni, emocionalni i društveni razvoj - zdravlje - podrška talentima - prevencija - motorika i pokretljivost - zdrava budućnost - razvoj osobnosti - 1 i 3

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
	<p>tjelesnim aktivnostima, sportom i samoizražavanjem kroz pokret. Drugi je strateški cilj predmetnog područja razvoj osobnosti pomoću alata tjelesnog odgoja. U tijeku učenja motorike i razvojem točnosti pokreta, osobne sposobnosti, vještine i kompetencije se razvijaju te aktivno pridonose razvoju kritičkog razmišljanja, rješavanja problema i kreativnosti. Poboljšavaju samosvijest, samokontrolu i ponašanje koje poštuje pravila, suradnju i uspostavljanje kontakata. U težnji za zajedničkim ili pojedinačnim ciljevima i doživljavanjem zajedničkog uspjeha, tjelesni odgoj i sport poučavaju učenike da se nastoje nositi s neuspjehom i monotonijom. Kao rezultat razvoja osobnosti, učenici postaju sposobni pouzdano pratiti pravila i prihvatiti norme, obrasce, testove i procjenu. Učenje motorike neophodno je za razvoj svijesti o tijelu i stvaranju pozitivne slike. Dosezanje navedenih ciljeva zahtijeva poznavanje kulture igara i sporta i želju za postizanjem i održavanjem zdravih i estetskih navika tijela, biomehanički ispravnog držanja, tehnika opuštanja i zdravstvenih aktivnosti.</p>	
Nizozemska (NL)	<p>Škole moraju osigurati tjelesni odgoj u svakoj školskoj godini (neovisno o razini). To bi trebala biti <i>praktična aktivnost kretanja</i> u takvom obliku da sadržaj zadovoljava zahtjeve u smislu <i>kvalitete, intenziteta i raznolikosti</i> kako je utvrđeno temeljnim ciljevima i programima ispita. Škole su slobodne odrediti kako to provesti u nastavi. Nema detaljnijih podataka o tome.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kretanje - sloboda u postavljanju ciljeva - 1 i 2

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Njemačka (DE)	Refleksija vrijednosno orijentiranog obrazovanja je imperativ. Upoznaju se vrijednosti interkulturalnog razumijevanja, pravednosti, poštovanja i tolerancije drugih osoba. Individualna nastojanja za postizanje zdravih osjećaja koji dovode do solidarnosti i zrelosti u djelovanju odgovornog građanina i spremnosti da preuzmu odgovornost za humanu i ekološki razumnu akciju, važeći je sportsko-pedagoški okvir orijentacije ovog predmeta.	<ul style="list-style-type: none"> - naglasak na razvoj vrijednosti - interkulturalno razumijevanje - sportsko-pedagoški okvir - 3
Poljska (PL)	Reforma donosi redizajniranje nastavnog programa obrazovanja tjelesnog odgoja kako bi se potaknulo aktivno učenje usmjereno na učenika i osnaživanje pojedinaca da razviju životne vještine koje vode do cjeloživotnog, samorazumijevajućeg angažmana u tjelesnoj aktivnosti. Povezivanje znanja, vještina i stavova učenika 21. stoljeća zahtijevaju kompatibilnost s programskim rezultatima tjelesne sposobnosti (vještine i sposobnosti), zdravstvene pismenosti i planiranja slobodnog vremena u svim predmetima i disciplinama u školi. Tehnologije se koriste za podršku individualiziranim procesima učenja i procjeni. Ponovno se koncipiraju strategija procjene s odgovarajućim mjerljivim ciljevima i ciljevima vezanim uz performanse vezane uz standarde koji promiču veću odgovornost. Teži se osigurati da su kvalificirani profesionalci uključeni u proces obrazovanja i da vode brigu o tjelesnim aktivnostima, sportu i slobodnom vremenu.	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj životnih vještina - cjeloživotni angažman - tjelesni odgoj i zdravlje - model socijalne pravde - kompetencije za 21 st. - odgovornost - kompetentni nastavnici - 1 i 3

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Portugal (PT)	<p>Tjelesno obrazovanje pruža svim učenicima mogućnost da razviju znanja, razine sposobnosti, motoričke sposobnosti i osobne i društvene vještine kako bi se postigao krajnji životni cilj uz stalne tjelesne aktivnosti i održavanje zdravlja. Program tjelesnog odgoja obuhvaća podučavanje i procjenu u skladu s nastavnim programom. Tjelesna vještina i postignuća učinkovito pridonose ukupnoj dobrobiti pojedinca. Kurikulumsko područje TZK-a uspostavlja relacijski model s područjima koja su povezana i usmjerena fundamentalnom razvoju učenika. Ključno pedagoško polazište ovog okvira leži na specifičnim aspektima TZK-a ugrađenima u doprinose i nasljeđe koje ni jedna druga disciplina ili područje ne može donijeti u kurikulum. Uz druge dimenzije ljudskog razvoja ovdje se uključuje društveno relevantno učenje koje pak predstavlja generacijsko kulturološko nasljeđe glede tijela i tjelesne aktivnosti te njihove uloge u individualnim i kolektivnim konstruktima odnosa kod integracije u društvo. Pedagoški put usmjeren je kompetencijama iz područja tjelesne pismenosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tjelesna aktivnost i zdravlje - relacijski model s povezanim područjima - fundamentalni razvoj učenika - učenje - upravljanje tijelom - tjelesna pismenost - 1
Rumunjska (RO)	<p>Podizanje razine informiranja i obrazovanja građana o važnosti i prednostima prakticiranja tjelesne aktivnosti i sporta. Uklanjanje prepreka u praksi masovnih sportova, uključujući i obnovu sportskih objekata za masovne sportove i priprema kvalificiranih ljudskih resursa za podršku amaterskim sportašima</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tjelesna aktivnost i sport - masovni sport - socijalna integracija kroz sport

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
	<p>Razvoj javnih programa za masovne sportove, uključujući organiziranje i financiranje tih programa. Poticanje prakticanja sporta različitih dobnih skupina.(U nacrtu strategije nije jasno koje su akcije planirane u tom pogledu.)</p> <p>Socijalna reintegracija kroz sport osoba s posebnim potrebama i osoba u nepovoljnom položaju. Oživljavanje volonterstva u sportu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - volonterstvo - 1
Slovačka (SK)	<p>Poučavanje kompetencija ostvaruje se kroz sadržaj osnovnih znanja o važnosti pokreta za zdravlje, prevenciji bolesti, primjerenom načinu života, važnosti sportskih aktivnosti i njihova organiziranja, motoričkih performansi i procjeni i načinu kretanja. U predmetu Tjelesno obrazovanje i sport učenik stječe kompetencije koje bi trebale omogućiti da se njima koristi u svakodnevnom životu s ciljem pružanja zdravstvene podrške. To bila osnova za formiranje njegovog životnog stila.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kompetencije za zdravlje - sport i motoričke aktivnosti - 1

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Slovenija (SI)	Školske predmete zvane sportsko ili tjelesno obrazovanje predstavljaju samo redovite sportske aktivnosti za cijelu populaciju djece (od 6 do 15 godina) i za velik broj mladih ljudi (više od 95% mladih između 15 i 17 godina i oko 80% mladih ljudi između 17 i 19 godina), pa su njihov opseg i kvaliteta od iznimne važnosti za zdrav razvoj, stvaranje zdravog načina života i za pravilnu socijalizaciju djece i mladih. Potrebno je: povećati količinu obveznih sati tjelesnog odgoja, povećati količinu tjelesnog odgoja kroz izborni predmet, podići kvalitetu tjelesnog odgoja, sustavno pratiti tjelesni i motorni razvoj kao i druge pokazatelje motoričkih kompetencija na čitavoj populaciji osnovnih i srednjih škola, a također i studenata.	<ul style="list-style-type: none"> - zdrav razvoj - socijalizacija - povećanje satnice nastave TZK - 1 i 3
Španjolska (ES)	Svim se učenicima nastoji pružiti vještine, znanje i razumijevanje za vođenje aktivnog i zdravog načina života. Kvalitetni tjelesni odgoj i obrazovanje inspirira učenike da uspiju i iskušaju se u natjecateljskom sportu i drugim tjelesno zahtjevnim aktivnostima. Pruža im se prilika da postanu tjelesno sigurni na način koji podupire njihovo zdravlje, dobru kondiciju i samopoštovanje. Stvaraju se prilike za učenike da se natječu u sportu i drugim aktivnostima koje izgrađuju karakter i pomažu ugraditi vrijednosti poput poštenja i poštovanja.	<ul style="list-style-type: none"> - natjecateljski sportovi - zdrav život - vrijednosti - 1

Zemlje EU	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Nakon analize
Švedska (SE)	<p>Nastava treba omogućiti učenicima da razviju znanje u planiranju, primjeni i vrednovanju različitih vrsta aktivnosti koje uključuju tjelesno kretanje. Učenici kroz nastavu također trebaju razviti znanja o konceptima koji opisuju tjelesne aktivnosti i stvoriti stavove o pitanjima vezanim uz sport, zdravlje i način života. Kroz učenje, učenicima treba omogućiti da razviju međuljudske vještine i poštovanje drugih. Nastava treba stvoriti uvjete za sve učenike tijekom školovanja da redovito sudjeluju u tjelesnim aktivnostima u školi i pridonijeti učenicima koji razvijaju dobru tjelesnu svijest i vjeru u vlastiti tjelesni kapacitet. Tijekom nastave učenici bi trebali razviti sposobnost provođenja vremena u vanjskim okruženjima i prirodi tijekom različitih godišnjih doba i steći osjećaj vrijednosti aktivnog života na otvorenom. Nastava bi također trebala pridonijeti u stjecanju učeničkoga znanja o rizicima i čimbenicima sigurnosti koji se odnose na tjelesne aktivnosti i kako reagirati na izvanredne situacije.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kretanje - učenici sami određuju svoja stajališta - učenjem do međuljudskih vještina - uvjeti za sve - boravak na otvorenom - 1, 2 i 3

Uzorak korišten u ovom istraživanju su propisani dokumenti nacionalnih kurikuluma. U svrhu realizacije ciljeva istraživanja, provedena je metoda analize sadržaja pogodna za znanstveni pristup školskoj dokumentaciji, te stručnim publikacijama i praćenju razvoja školstva (Halmi, 2005.). U ovom istraživanju analizirana je učestalost pojavljivanja određenih kategorija u odnosu na odgojno-obrazovne ciljeve područja TZK-a. Kodna lista napravljena je prema tri kategorije: 1.) upravljanje tijelom i briga za zdravlje, 2.) tjelesna aktivnost kroz zabavu i 3.) izgradnja kompetencija. Rezultati pokazuju kako 5 zemalja ili 9% (Francuska, Latvija, Poljska, Slovenija i Švedska) opisuju svoje odgojno-obrazovne ciljeve široko s elementima svih triju navedenih kategorija. To ukazuje na mogućnosti ovog područja koje su usmjerene k cjelovitosti rasta i razvoja učenika s dugoročnim i suvremenim utjecajem na život. Belgija (4%) je jedina zemlja koja u svojim ciljevima dodaje element zabave u tjelesnu aktivnost. U belgijskom kurikulumu navodi se kao konačni cilj - zabaviti se kroz redovite tjelesne aktivnosti na temelju kompetentnog sudjelovanja u raznim područjima kretanja. 22% zemalja naglašava izgradnju kompetencija, također široko postavljenih (npr. od motoričkih vještina, preko specifičnih znanja pa sve do vrijednosti, npr. poštene igre (*fair play*)). Upravljanje tijelom i briga za zdravlje ugrađeni su u 61% ciljeva nacionalnih dokumenata područja. U kategoriju vođenja aktivnog i zdravog stila života ubraja se i usmjerenost na sport i natjecanje kao glavne elemente koji kasnije čine i sam sadržaj predmeta.

Široka postavljenost ciljeva proizlazi iz opsežnoga opisa odgojno-obrazovnog područja TZK-a. Nacionalni kurikulumi tako opisuju mogućnosti predmeta, ali svaka od zemalja određuje svoj cilj.

3.4. ISHODI I CILJEVI UČENJA NA ODGOJNO-OBRAZOVNOM PODRUČJU TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

O važnosti TZK-a u sklopu cjelokupnoga kurikuluma, cilja odgoja i obrazovanja te razvoja individue postoji konsenzus. Posljednjih godina postoji izravna korelacija između redovitog sudjelovanja u tjelesnoj aktivnosti i zdravlja u školskoj dobi, što upućuje na to da tjelesna aktivnost pruža važne prednosti izravno, individualno svakom djetetu (HHS, 2008). Tjelesna aktivnost tijekom školskog dana također može biti povezana s akademskim postignućima i socijalnom i emocionalnom dobrobiti djece (HHS, 2008, 3. poglavlje). TZK je, zajedno s drugim mogućnostima vezanim za tjelesnu aktivnost u školskom okruženju, važan za optimalno zdravlje i razvoj djece u školskoj dobi. Također može poslužiti kao preventivna mjera za bolesti u odrasloj dobi kao što su srčane bolesti, visoki krvni tlak i dijabetes tipa 2. Recentna stvarnost utječe na razvoj ciljeva, sadržaja i metoda poučavanja u TZK-u koja ima odgovornost prema zdravstvenim izazovima i društvenim problemima učenika.

U posljednjih nekoliko godina povećava se broj znanstvenih radova koji su analizirali propisane planove i programe vezane uz područje obrazovanja (Fenwick, 2012.; Fiore, Jobstraibizer, Da Silva i Cervato-Mancuso, 2012.; Macedo, 2012.; Martinez i sur., 2012.; Sun, Chen, Zhu i Ennis, 2012.; Thompson i Hrbough, 2013.; Tura, 2012.). Istraživanja ovog tipa znatno su doprinijela poboljšanju kvalitete poučavanja, budući da se primjenom odgovarajućih sadržaja izravno može utjecati na programske ciljeve, zadaće i ostale postavke onih kojima su namijenjeni (Ennis, 2013.; Lynch, 2014.; Milner, 2014.; Mo i sur., 2014.; Venance, LaDonna i Watling 2014.). Budući da su opći ciljevi učenja osposobljenost učenika kojom se zadovoljavaju određene potrebe, važno je voditi računa kako su individualne i društvene potrebe promjenjiva kategorija pa se paralelno s napretkom znanosti mijenjaju i potrebe današnjeg čovjeka. Republika Hrvatska prelazi na kurikulumski odgojno-obrazovni sustav koji se temelji na kompetencijama učenika, a generalna je uloga ovog predmeta u takvom sustavu da svojim sadržajima doprinese stvaranju tjelesno aktivnog čovjeka (UNESCO, 2015.). Odgojno-obrazovni ishodi u predmetnom se kurikulumu iskazuju na razini pojedine godine učenja i poučavanja predmeta (razreda) za svaku domenu/koncept. Tu postoje i ključni sadržaji ishoda koji se iskazuju na razini pojedinog odgojno-obrazovnog ishoda, ali je ostavljena mogućnost iskazivanja ključnih sadržaja na razini skupova odgojno-obrazovnih ishoda. Ključnim se sadržajima preciznije određuju aktivnosti i sadržaji na kojima se oni ostvaruju u okviru pojedinog ishoda ili skupine ishoda. Razinom usvojenosti odgojno-obrazovnog ishoda opisno se određuje opseg znanja, dubina razumijevanja i stupanj razvijenosti vještina i usvojenosti stavova/vrijednosti u dogovorenim kategorijama. Opisi razina

usvojenosti daljnja su razrada odgojno-obrazovnih ishoda i ključnih sadržaja ishoda. Eurydice (2013) daje pregled definiranja ishoda učenja u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi u školi. Kao i nacionalni ciljevi, ishodi učenja obično obuhvaćaju vještine vezane za tjelesni, osobni i socijalni razvoj i naglašavaju važnost zdravog načina života. To se posebno odnosi na zemlje u kojima škole mogu birati i provoditi one aktivnosti tjelesne i zdravstvene kulture koje najbolje odgovaraju kvalitativnim ciljevima. Osim vještina i sposobnosti prepoznatih u nacionalnim ciljevima tjelesne i zdravstvene kulture, one na koje se cilja kao ishode učenja, detaljniji su nego glavni ciljevi ili šire njihov opseg. Primjerice, pitanja zdravlja i cjeloživotni pozitivni stavovi prema tjelesnoj aktivnosti spominju se u nacionalnim ciljevima i gotovo u svim zemljama su i ishodi učenja. Međutim, to konkretnije također podrazumijeva borbu protiv pretilosti i učenje o pitanjima prehrane i dijete. Usto tjelesna i zdravstvena kultura nastoji razviti osobnu higijenu, spriječiti ozljede te povećati svijest i znanje o rizicima i mjerama zaštite, kao i poučiti mlade kako se ponašati u hitnim situacijama. Kako bismo dobili uvid u ishode, analizirali smo školsku dokumentaciju jer nas je zanimala učestalost pojavljivanja određenih kategorija u odnosu na ishode i ciljeve učenja u odgojno-obrazovnom području TZK-a. Kodna lista napravljena je prema tri kategorije: 1.) postoje li ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a, 2.) autonomija nastavnika/škole i 3.) izgradnja kompetencija. U nastavku se daju rezultati provedenog istraživanja.

Tablica 6. Komparativna analiza ishoda i ciljeva učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a zemalja EU-a

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
<p>Austrija (AT)</p>	<p>Pripremom fleksibilnih lekcija i kvota u kontekstu uvjeta koji se primjenjuju na autonomno određivanje rasporeda i na otvaranje i razvrstavanje ishoda, moguće je voditi se ovim ciljevima: stvaranje novih tema, postavljanje naglasaka na druge elemente predmeta, otvoriti dodatno vrijeme poučavanja postojećih tema i uvođenje novih metoda učenja i poučavanja. Odluku o organizacijskoj slobodi svaka škola preuzima za sebe u suradnji svih uključenih te autonomija nastavnika dodatno omogućuje prostor organizacijskog manevra i mogućnosti u predmetu s uključivanjem u interdisciplinarnе projekte. Ishodi - pored osnovnih motoričkih vještina za tjelesnu aktivnost učenicima treba pristupiti otkrivajući im svijet tjelesne aktivnosti kroz objašnjenje konkurentnih, igranih, organiziranih, zdravstveno usmjerenih i tjelesni aktivnih iskustava. To pridonosi njihovoj inicijaciji da postanu vježbanju orijentirani, zdravstveno osviješteni i osjetljivi na okoliš. Spremnost na učenje može se povećati uključivanjem sportskih aktivnosti učenika i odgovarajućim trendovima u slobodnim aktivnostima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika postoji - kompetencije: naglasak na motoričke vještine

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
Belgija (BE)	Tri domene: razvoj motoričkih kompetencija, razvoj sigurnog i zdravog načina života i razvoj pozitivnog koncepta sebe i društvenog funkcioniranja. Tri su ključne kompetencije: razvoj tjelesne kondicije; razvoj motoričkih vještina i razvoj društveno-motorne koordinacije.	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: tri ključne (razvoj tjelesne kondicije; razvoj motoričkih vještina i razvoj društveno-motorne koordinacije)
Bugarska (BG)	Naglasak je na ciljevima, ishodima, oblicima organizacije i faktorima izvedbe. Ovisi o razredu. Usmjerenost na sportske aktivnosti.	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: postoje, ali nije detaljno navedeno
Češka (CZ)	Učenici će: povezati redovnu dnevnu tjelovježbu sa svojim zdravljem i iskoristiti dostupne mogućnosti; na temelju individualnih sposobnosti, upravljati jednostavnim tjelesnim aktivnostima kao pojedinci i kao grupa i raditi na poboljšanju svojih vještina; surađivati u jednostavnim timskim aktivnostima i natjecanjima; primjenjivati temeljna znanja higijene i sigurnosti tijekom tjelesnih aktivnosti u poznatim školskim prostorima; odgovoriti na osnovne upute vezane uz stečene aktivnosti i organizaciju tih aktivnosti; sudjelovati u uspostavljanju redovitog režima tjelesne vježbe; iskoristiti kondicioniranje aktivnosti; pokazati odgovarajuću razinu neovisnosti i želju da poboljšaju svoju razinu sposobnosti; uključivati korektivne vježbe u svom režimu tjelesnog vježbanja, osobito u odnosu na	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - djelomična autonomija nastavnika - kompetencije: sve je zastupljeno i propisano

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
	<p>repetitivne napetosti ili oslabljene mišiće; na temelju individualnih sposobnosti, upravljati svojim stečenim tjelesnim vještinama; dolaziti do varijanti naučenih putem igara; primjenjivati pravila higijene i sigurnog ponašanja u redovitim sportskim okruženjima; odgovarajuće reagirati na ozljede drugih učenika; provesti jednostavnu procjenu kvalitete tjelesnih aktivnosti drugih učenika i odgovoriti na upute za obavljanje tjelesnih aktivnosti; djelovati u duhu poštene igre: slijediti pravila igre i natjecanja, prepoznati i navesti očita kršenja pravila i reagirati u skladu s tim; poštivati drugi spol tijekom tjelesnih aktivnosti; tijekom tjelesnih aktivnosti koristiti se osnovnom terminologijom koju su naučili; vježbati na temelju jednostavnih crteža ili opisa vježbe; organizirati nezahtjevne tjelesne aktivnosti i natjecanja na razrednoj razini; izmjeriti osnovne tjelesne performanse i usporediti ih s prethodnim rezultatima; upoznati se s izvorima informacija o tjelesnim aktivnostima i sportu u školi i zajednici; samostalno tražiti potrebne informacije</p>	
Cipar (CY)	<p>Razvijati pozitivne stavove i iskorijeniti nasilje i huliganstvo iz sportskih događaja; osigurati jednake mogućnosti sudjelovanja za sve učenike u nastavi TZK-a; potaknuti učenike da se uključuju u tjelesne aktivnosti tijekom cijeloga života.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: naglasak na stavovima

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
Hrvatska (HR)	Propisani po ciklusima (3 ciklusa u primarnom obrazovanju) - tjelesno vježbanje i zdravlje, antropološka obilježja, kineziološka teorijska i motorička znanja i sprječavanje bolesti i promicanje zdravlja (mentalno, socijalno i emocionalno zdravlje); rizična ponašanja; međuljudski odnosi, spolno zdravlje i roditeljstvo; prehrana i zdravlje te sprječavanje bolesti i promicanje zdravlja.	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: po ciklusima sveobuhvatno
Danska (DK)	Više uključenih učenika i pokušaja aktivnosti u kojima mogu sudjelovati, a gdje je svladavanje prakse bitno; više učenika koji odlučuju o uključivanju u aktivnosti koje im se sviđaju; više učenika bavit će se aktivnostima u kojima su zajedno i mogu pomoći jedni drugima da postanu bolji. Učenici uče koncepte vezane uz samopoštovanje, razvoj interpersonalnih vještina, seksualnost, sigurnost obrazovanja, prvu pomoć i pitanja vezana uz pušenje, prehranu i prevenciju bolesti. Obuhvaćeni su pojmovi pristupa podizanja svijesti s naglaskom na smanjenju štete. Učenici proučavaju vještine i strategije pokreta kako bi stekli povjerenje u tjelesnu aktivnost kroz različite sportove, uključujući rukomet, kriket, bejzbol, odbojku i nogomet, košarku, hokej i atletiku. TZK promiče zdrav i aktivan stil života i pruža učenicima mogućnost da razviju vještine vodstva i timskog rada, s naglaskom na sudjelovanje.	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: sveobuhvatne, cjelovit razvoj učenika

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
Estonija (EE)	<p>Učenici žele biti zdravi i imati dobar stav/posturu; razumijevanje važnosti tjelesne aktivnosti, zdravlja i tjelesne sposobnosti i potrebe redovitog vježbanja; uživanje u vježbanju/vježbanju sporta i spremnost na učenje novih motoričkih vještina i samostalno vježbanje/vježbanje sporta; stjecanje tehnika sportova/oblika vježbanja uključenih u nastavni plan i program za osnovnu školu; slijedeći sigurnosne i higijenske uvjete pri vježbanju/vježbanju sporta; praćenje vlastite tjelesne sposobnosti; znati kako poboljšati vlastitu tjelesnu sposobnost redovitim treninzima; učiti surađivati s kolegama, slijediti dogovorena pravila/pravila natjecanja i razumjeti bit poštene igre; učenici su zainteresirani za sportska i plesna događanja koja se održavaju u Estoniji i širom svijeta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: naglasak na znanje i vještine prizašle iz sporta i zdravlja
Finska (FI)	<p>Učenici će: ovladati osnovnim motoričkim vještinama na različite načine i biti stimulirani za tjelesnu aktivnost; upoznati sigurne, zdravstveno promovirajuće načine vježbanja i osnovne vještine plivanja; postati uvježbani u vještinama individualnog rada i suradnje u timu bez natjecanja; ponašati se sukladno pravilima koje su sami dogovorili u duhu pravedne igre. Autonomija nastavnika i suradnja s drugim nastavnicima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: postoji - kompetencije: sveobuhvatne (stavovi nisu napisani konkretno)

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
Francuska (FR)	Strategije podučavanja i učenja koje škole i nastavnici usvajaju za stjecanje znanja, razvijanje vještina i usvajanje pozitivnih stavova među učenicima bit će najutjecajni u nastojanju postizanja uspjeha. Nastavnici bi, stoga, trebali imati koristi od širokog raspona strategija kako bi zadovoljili zahtjeve različitih tipova učenika i aktivnosti. Ishodi se podudaraju s ciljevima područja samo su raspisani u 3 forme.	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - nastavnici imaju djelomičnu autonomiju - kompetencije: izražene u obliku ciljeva
Grčka (EL)	Usmjereni na motoričke i kardiovaskularne aktivnosti koje proizlaze iz ciljeva područja.	<ul style="list-style-type: none"> - ne postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: izražene u obliku ciljeva
Irska (IE)	Društveni i osobni razvoj - razvijanje osjećaja ugone i postignuća kroz kretanje; međusobna suradnja i suradnja s drugima bez obzira na kulturne ili socijalne prilike ili posebne potrebe; razvijanje kvalitete samopoštovanja, samosvijesti, samopouzdanja, inicijative i vodstva kroz pokret; razvijanje razumijevanja poštene igre i timskog duha kroz sudjelovanje i natjecanje; razvijanje pozitivnih stavova prema sudjelovanju u aktivnostima kretanja; doživljaj avanture i izazova. Tjelesni i motorički razvoj - razvijanje snage, brzine, izdržljivosti i fleksibilnosti provođenjem različitih aktivnosti; razvijati agilnost, budnost, kontrolu, ravnotežu i koordinaciju kroz promjenu; razvijati osobnu kompetentnost u atletskim vještinama trčanja, skakanja i bacanja; izvoditi plesove s povjerenjem i	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: sveobuhvatne

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
	<p>kompetencijom, uključujući jednostavne folk i irske plesove; razvijati osobnu kompetenciju u nizu gimnastičkih pokreta; razvijati osobnu kompetenciju u igrama vještina slanja, primanja i putovanja s različitom opremom, te primjenjivati takve situacije u igrama; primijeniti vještine potrebne za život i kretanje s povjerenjem u okoliš; izgraditi povjerenje u vodu, kretanje u njoj, na njoj i ispod vode; razvijati osobnu kompetentnost u različitim potezima i okretljivosti u vodi. Znanje i razumijevanje - razvijati razumijevanje i opće znanje pokretljivosti i ostvarivati korist i od uloge sudionika, ali i gledatelja; razvijati razumijevanje utjecaja na tjelesnu težinu kao osnovu za učinkovito upravljanje i kontrolu tijela, na podu i na spravama; iskustvo i razumijevanje korištenja prostora, brzine, napora, smjera i razine u izvođenju akcija; razviti razumijevanje odgovarajućih osnovnih pravila, taktika i strategija pokreta; promatrati, raspravljati, analizirati, interpretirati i uživati u izvođenju pokreta; prikupiti, zapisivati i tumačiti informacije o postignuću pokretljivosti; biti inventivan, donositi odluke, riješiti probleme i razvijati autonomiju kroz aktivnosti pokreta; sudjelovati i razvijati znanje, razumijevanje i promicanje kulturnih aktivnosti kretanjem; razvijati uvažavanje i poštivanje okoliša sudjelovanjem u aktivnostima na otvorenom. Kreativni i estetski razvoj - koristiti se tijelom kao sredstvom izražavanja i komunikacije uz različite poticaje; stvoriti i izvoditi jednostavne plesove; stvoriti i igrati jednostavne igre; razvijati umjetničko i estetsko razumijevanje kretanja. Razvoj fitnesa</p>	

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
	<p>povezanog sa zdravljem - održavanje i poboljšanje zdravstvene sposobnosti kroz snažnu tjelesnu aktivnost koja pomaže u promicanju zdravog stila života; razumjeti i prakticirati dobru higijenu i držanje; cijeniti prednosti opuštanja i nositi se s izazovima. Razvoj sigurnosti - usvojiti sigurnu praksu u svim tjelesnim aktivnostima.</p>	
Italija (IT)	<p>Programi potvrđuju vrijednost tjelesnosti koja izražava jedinstvo osobe i razine razvoja kognitivnih, motoričkih, emocionalnih, društveno-afektivnih i međusobnih odnosa, u odnosu na motorička iskustva. Programi pokazuju da motoričke aktivnosti promoviraju razvoj svih aspekata osobnosti - kognitivne, organsko-motorne, emocionalne i društvene te upućuju na smjernice razvoja kurikuluma. Ishodi: Tijelo i njegov odnos prema prostoru i vremenu. Tjelesni jezik kao način komunikacije - izražajan. Igra, sport, pravila i poštena igra. Zdravlje i wellness., Prevencija i sigurnost.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: nisu eksplicitno navedene, ali ishodi jesu
Latvija (LV)	<p>Učenici mogu različito doživjeti uspjeh u tjelesnom odgoju. Za neke će fokus biti na ostvarivanju izvrsnosti i postizanju sportskih ciljeva. Za neke će mjerilo uspjeha biti organiziranje, vođenje i osnaživanje drugih da budu tjelesno aktivni. Za neke će, pak, uključivanje redovite tjelesne aktivnosti u svoj zdravi načina života, predstavljati uspješan ishod. Učenici se mogu poticati na poduzimanje različitih uloga i odgovornosti, uključujući vodstvo, treniranje i druge uloge. Mogu naučiti planirati, organizirati, sudjelovati i promatrati svoja iskustva u tjelesnoj aktivnosti. Učenici mogu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: sveobuhvatne

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
	<p>naučiti o poštenoj igri, timskom radu i kako se međusobno povezati s poštovanjem. Kao rezultat toga, oni nauče biti učinkoviti u različitim konkurentnim, kreativnim i izazovnim situacijama koje sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti stalno nudi.</p>	
Litva (LT)	<p>Tjelesno pismena osoba: pokazuje sposobnost u različitim motoričkim sposobnostima i obrascima kretanja; primjenjuje znanje o konceptima, načelima, strategijama i taktikama vezanim uz kretanje i izvedbu; pokazuje znanje i vještine kako bi se postigla i održala zdravstvena razina tjelesne aktivnosti i dobre kondicije; pokazuje odgovorno osobno i društveno ponašanje kojim poštuje sebe i druge; prepoznaje vrijednost tjelesne aktivnosti za zdravlje, uživanje, izazov, samoizražavanje i/ili društvenu interakciju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: usmjerene na tjelesnu pismenost
Luksemburg (LU)	<p>Izvedba: poučavanje vještina potrebnih za izvođenje temeljnih pokreta, istraživanje uzorka kretanja koji vode do sudjelovanja u različitim multikulturalnim tjelesnim aktivnostima. Znanje i razumijevanje: Razvijanje znanja i razumijevanje da zdravlje ima tjelesne, društvene i emocionalne dimenzije. Društvene vještine i osobni angažman: Pokazivanje strategija za povećanje samopouzdanja, uz razvijanje učinkovite komunikacijske vještine, zauzimanje stava i poštivanja drugih. Zdrav i aktivan život: vještine i znanja potrebna za redovito i sigurno sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti kako bi ostvarila njezina dobrobit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: postoje općenite

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
Malta (MT)	<p>Kvaliteta TZK i sport trebaju nastojati sustavno i progresivno učiniti četiri stvari. Prvo je razvijanje znanja, stavova, vještina i sposobnosti potrebnih za uživanje u različitim iskustvima tjelesnih aktivnosti i u prihvaćanju zdravog načina života. Drugo, trebalo bi izgraditi povjerenje učenika u svoje individualne tjelesne sposobnosti i potaknuti ih da se uključe u cjeloživotno sportsko i drugo tjelesno djelovanje. Treće, ono mora pružiti učenicima mogućnosti za ugodnu i vrijednu tjelesnu aktivnost. Konačno, to bi trebalo doprinijeti društvenom i moralnom razvoju učenika, uključujući sposobnost vođenja, ustrajnost i predanost, suočavanje s uspjehom i neuspjehom u konkurentnim i kooperativnim okruženjima, međuljudskim vještinama i timskom radu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: sveobuhvatne
Mađarska (HU)	<p>Navedeni redom: razvijanje motoričkih vještina, poboljšanje kondicije, što je usko povezano s redovitom preventivnom tjelesnom aktivnošću (prirodni pokreti, uspostavljanje i održavanje ispravne pozicije, poboljšanje motoričkih sposobnosti, komponente i važnost tjelesnog opterećenja, indeks tjelesne mase, prehrambene i zdravstvene navike); razvijanje motoričkih sposobnosti, sposobnosti kondicije i koordinacije, što rezultira poboljšanjem vještine u različitim sportovima (tehnika, taktike); poboljšanje znanja u području tjelesnog odgoja i sporta (zagrijavanje, opterećenje, komponente razvoja, prakse, mjerenja i procjene, poznavanje pravila igre i sporta, znanje o sportskoj povijesti); sudjelovanje u</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: detaljno opisane i sveobuhvatne

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
	<p>rekreativnim sportovima, učeničkim sportovima i natjecateljskim sportovima; odabir sporta; kroz izbor i obuku nove generacije sportaša koji stječu vještine i sposobnosti koje rezultiraju cjeloživotnom tjelesnom aktivnošću; razvoj osobnosti, razvoj i jačanje društvenih i emocionalnih sposobnosti (procesuiranje uspjeha i neuspjeha, pobjeda i poraza, razvijanje društvene mreže, prilagodba, upravljanje sukobima, emocije kao dio tima, jačanje osjećaja pripadnosti, tjelesna slika); razvijanje preventivnih i zdravstvenih navika (navike zadovoljavanja potreba za vježbanjem, svjesno izbjegavanje nezdravih motoričkih aktivnosti, vrijednosti i navika povezanih s potrebama zdravog načina života, zdravstvenih navika povezanih sa sportskim aktivnostima).</p>	
Nizozemska (NL)	<p>Cilj je da učenici razviju aktivan i zdrav stil života. To se postiže kroz vrijeme testirane lekcije i dobro razvijen, dobno-odgovarajući nastavni plan koji potiče kreativnost, samopoboljšanje i suradnju. Učenici uče vještine kroz zabavni, raznovrsni i iskustveni program aktivnosti. Tjelesna kondicija, razvoj vještina i mogućnosti za timski rad i korisne igre najvažniji su za postizanje programskih ciljeva. Tjelesni odgoj vodi učenike izvan očiglednog trčanja, bacanja i hvatanja. Oni istražuju različite načine kretanja, izmišljanja trikova, stvaranja rutine. Učenici idu na granicu svog pustolovnog uma da budu hrabri i uvjereni. Suradnja s drugima predstavlja izazove, ali i prilike za učenje jednih od drugih i</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: ne postoje kao takve, ali postoje ciljevi i zadaci predmeta

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
	<p>pojačanoga učenja. Tjelesni odgoj zahtijeva i često dovodi do pripreme učenika za napore vrijedne truda koji rezultiraju naporom, uzbuđenjem, ali i užitkom u zabavi.</p>	
Njemačka (DE)	<p>Prva osnovna lekcija TZK-a za svu djecu u razredu (osnovne motoričke vještine, osnovni elementi TZK-a, promicanje sposobnosti, koordinacija, izdržljivost i snaga); druga osnovna sportska lekcija uključuje različite vrste igara kako bi proširila ove osnovne motoričke sposobnosti u igrama i sportu; treću diferenciranu lekciju za sve učenike, koju izvodi dodatno nastavno osoblje u malim skupinama u odvojenim razredima prema individualnom razvojnom profilu djeteta (BMI i motorički razvoj). Rezultati razvoja bit će prijavljeni učenicima i njihovim roditeljima na školskim konzultacijama s razrednim nastavnicima i dokumentirani pojedinačno na tiskanim kartama koje detaljno opisuju razvoj BMI-a i trenutno stanje razvoja motoričkih sposobnosti svake školske godine s usporedivim referentnim normama o dobi i spolu. Kompetitivni sportski događaji između škola su rijetki. Atletika se obično izvodi izvan škole u odgovarajućem sportskom klubu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: jasno postavljene
Poljska (PL)	<p>Razvijanje vještina i sudjelovanje u sportskim igrama, atletici, gimnastici, vježbama uz glazbu ili kretanje uz glazbu, atletika na terenu, zimski sportovi, plivanje, različite igre i tjelesne aktivnosti - kombinacija s drugim predmetima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: navedene vještine

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
Portugal (PT)	<p>Iz perspektive poboljšanja kvalitete života, zdravlja i općeg boljitka, učenici će: proširiti tjelesne spoznaje harmoničnom izgradnjom dobre tjelesne kondicije u skladu s vlastitim razvojnim potrebama; nadopunjavanje dosega znanja, uvažavajući procese nastajanja i održavanja dobre tjelesne kondicije; svladavanje seta predmeta koji sadrže različite tjelesne aktivnosti, osiguravajući pritom svoj multilateralan i uravnotežen razvoj prakticiranjem: sportskih aktivnosti sa svojim tehničkim, regulatornim i organizacijskim dimenzijama i ekspresivnih tjelesnih aktivnosti (ples) koje sadrže tehnike, kompozicije i performanse; tjelesno istraživanje prirode aktivnosti kretanja u njihovom tehničkom, organizacijskom i ekološkom kontekstu; upoznavanje tradicionalnih igara; ohrabrivanje iskušavanja svakodnevnog tjelesnog vježbanja i ojačavanje razumijevanja važnosti faktora zdravlja kao kulturološkog elementa na individualnom i društvenom nivou; poticanje uspostavljanja navika i znanja koji se odnose na interpretaciju i sudjelovanje u društvenim strukturama čija je svrha razvoj tjelesnih aktivnosti uz promociju - osobne inicijative i odgovornosti, suradnje i solidarnosti, sportske poštene igre, osobne i kolektivne higijene i sigurnosti, građanske osviještenosti sa svrhom očuvanja praktičnih uvjeta potrebnih za tjelesnu aktivnost i kvalitetu okoline. Nadalje, izgrađuju se komunikacijske kompetencije, kreativnost, autonomija, interpersonalni i grupni odnosi kroz kvalitativne i kvantitativne tjelesne aktivnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: sveobuhvatne

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
Rumunjska (RO)	<p>Atletika, igre i gimnastika - dominantni elementi predmeta - razvoj motoričkih znanja i vještina. Korištenje posebne terminologije u različitim komunikacijskim situacijama; osiguravanje optimalnih odnosa u različitim grupama ili onih spontano nastalih; ojačava sportski element i njegovu praktičnu primjenu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: motorička znanja i vještine
Slovačka (SK)	<p><i>Motoričke kompetencije:</i> osposobiti za obavljanje motoričkih aktivnosti koje pomažu u sprječavanju bolesti civilizacije; razvijanje općeg motoričkog učinka s naglaskom na održavanju i poboljšanju zdravlja; stjecanje adekvatnog broja motoričkih aktivnosti u odabranim vrstama sporta i njihova primjena u slobodno vrijeme.</p> <p><i>Kognitivne sposobnosti:</i> objasniti razloge za obavljanje motoričkog djelovanja u životnom stilu s naglaskom na zdravstvenu zaštitu; koristiti terminologiju stečenih motoričkih aktivnosti i znanja; objasniti i koristiti vježbe zagrijavanja prije aktivnosti.</p> <p><i>Komunikacijske sposobnosti:</i> izraziti se jasno i razumljivo; koristiti ispravnu terminologiju.</p> <p><i>Interpersonalne kompetencije:</i> pokazati pozitivan stav prema sebi i ostalima; učinkovito raditi u timu; rješavanje konfliktnih situacija na racionalan način, uglavnom u sportu.</p> <p><i>Kompetencije stavova:</i> uživati u aktivnosti koja se izvodi; moći pobijediti, ali i izgubiti u utakmici ali i u životu; pridržavati se načela poštene igre.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: motorička znanja i vještine

Zemlje EU	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Nakon analize
Slovenija (SI)	Opće polazne točke: pridržava se načela jednakih mogućnosti za sve učenike, uzimajući u obzir njihovu raznolikost i razliku. Pedagoški je proces planiran na način da je svaki učenik uspješan i motiviran; potiče učenike da razviju ljudske odnose i ponašanje u sportu. Operativni ciljevi: stvaranje pogleda, stavova i ponašanja, pružajući ugodno iskustvo igranja sportova.	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: kao ciljevi i zadaci
Španjolska (ES)	Razvijanje kompetentnosti za izvrsnost u širokom rasponu tjelesnih aktivnosti; da su učenici duže tjelesno aktivni; sudjelovanje u natjecateljskim sportovima i aktivnostima; vođenje zdravog i aktivnog života. Koriste se zabavnim i inkluzivnim aktivnostima u rasponu od timskih sportova, individualnih tjelesnih aktivnosti i sportskih natjecanja unutar škole i među školama.	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: kompetentnost za izvrsnost
Švedska (SE)	Poučavanje u sportu i zdravstvu trebalo bi omogućiti učenicima da razviju sposobnost: kretati se bez ograničenja u različitim tjelesnim kontekstima; planirati, provoditi i vrednovati sportske i druge tjelesne aktivnosti zasnovane na različitim stavovima o zdravlju, pokretu i načinu života; provoditi i prilagoditi vrijeme rekreativnog i otvorenog života različitim uvjetima i okruženjima te spriječiti rizike tijekom tjelesnih aktivnosti i upravljati izvanrednim situacijama na kopnu i u vodi.	<ul style="list-style-type: none"> - postoje napisani ishodi - autonomija nastavnika: nije navedeno - kompetencije: sveobuhvatne

Iz provedene analize ovoga istraživanja izdvaja se Finska kao država koja eksplicitno propisuje pedagošku autonomiju nastavnika. Oni ju imaju u učionici u kojoj mogu samostalno donositi odluke. Nastavnici kao pedagoški stručnjaci imaju ovlasti za donošenje odluka u vezi sa školskom politikom i upravljanjem, duboko su uključeni u sastavljanje lokalnih kurikuluma i razvojnih aktivnosti te imaju odgovornost za izbor udžbenika i nastavnih metoda (FNBE¹¹, 2008).

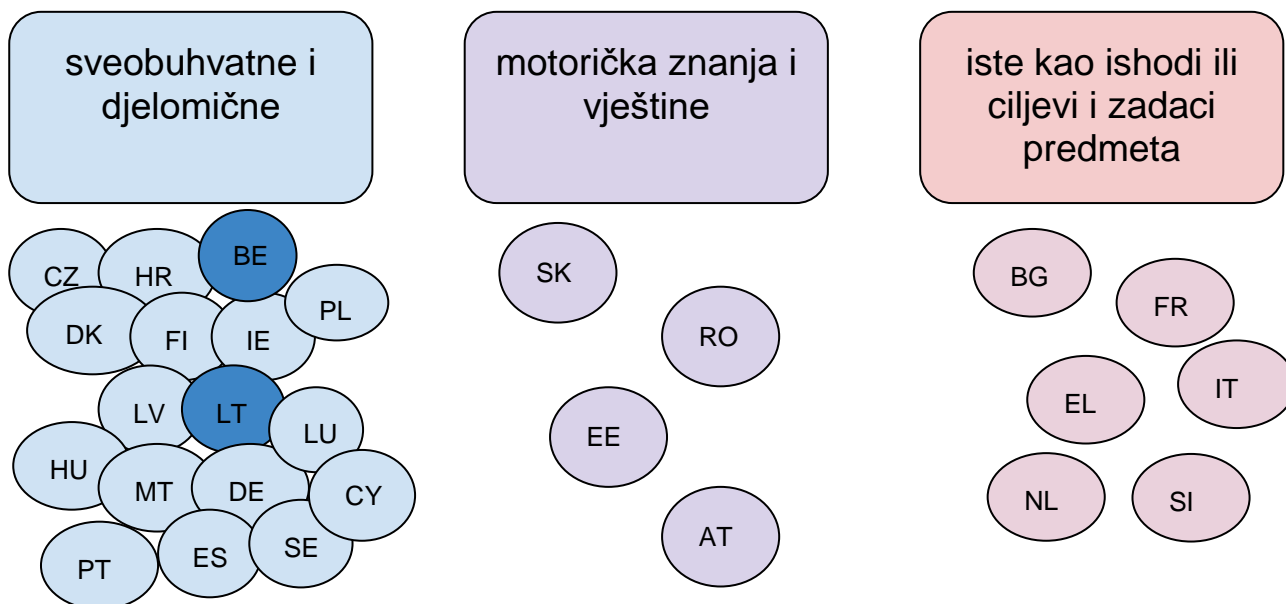
U ostalim državama rad se usredotočuje na izravan pristup osposobljavanja nastavnika u osnovnim školama koji obuzdava kreativnost i smanjuje njihovu autonomiju koja je u kontekstu obrazovne politike važna za cjeloživotno učenje, te tako podržava formalizam u cjeloživotnom profesionalnom razvoju nastavnika i ne pomaže pri razvoju kompetentnosti nastavnika. Obrazovna kreativnost u nastavi i nastavnici, kao pokretačka snaga te kreativnosti, nespojivi su s propisanim i izvana oblikovanim oblicima profesionalnog razvoja. Ograničenje slobode nastavnika i njihove autonomije ograničenje je kreativnosti u nastavi i stoga ih čini samo agentima za provedbu finaliziranog i unaprijed programiranog seta instrukcija za obrazovanje. Što se tiče cjeloživotnog učenja, koje ima za cilj uspostaviti kontinuitet profesionalnog razvoja i time favorizirati individualni samorazvoj, korisni i djelotvorni mogu biti razni oblici profesionalnog razvoja nastavnika, samo ako se motiviranim nastavnicima omogući dragovoljno sudjelovanje. Ovdje se naglašava veća autonomija nastavnika kada je u pitanju planiranje nastave te njihov osobni i profesionalni razvoj, kao i zagovaranje interaktivnih oblika osposobljavanja nastavnika koji zahtijevaju kognitivno uključivanje i dovode do stjecanja stvarnih, ne samo formalnih, nastavnih kvalifikacija i stručnih kompetencija. Autonomija nastavnika odnosi se na slobodu učenja, poučavanja i podučavanja. Nastavnik je tako kontrolna figura obrazovnog procesa i igra ključnu ulogu u moći društvenih promjena. Analizom nacionalnih dokumenata i izdvojenom Finskom, vidljivo je kako nastavnici mogu izvoditi propisane ishode i ciljeve na različite načine. Ostale zemlje pokazuju mali pomak od ranije provedenog istraživanja Eurydice 2011. Dokumenti ukazuju na postojanje ishoda i ciljeva učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a. Kroz opise kompetencija, vidljivo je kako ishodi i ciljevi postaju istoznačni. Same kompetencije opisane su u spektru sveobuhvatnih i ravnomjernih elemenata znanja, stavova i vještina, sve do specifičnih motoričkih i tjelesno orijentiranih segmenata kompetencije.

---

¹¹Finnish National Board of Education

U komparativnoj analizi (slika 5.) izdvajaju se Litva (LT) i Belgija (BE). Litva jedina od zemalja uvrštava pojam tjelesne pismenosti u kurikulum i to tako što izriče kako tjelesno pismena osoba: pokazuje sposobnost u različitim motoričkim sposobnostima i obrascima kretanja; primjenjuje znanje o konceptima, načelima, strategijama i taktikama vezanim uz kretanje i izvedbu; pokazuje znanje i vještine kako bi se postigla i održala zdravstvena razina tjelesne aktivnosti i dobre tjelesne kondicije; pokazuje odgovorno osobno i društveno ponašanje kojim poštuje sebe i druge; prepoznaje vrijednost tjelesne aktivnosti za zdravlje, uživanje, izazov, samoizražavanje i/ili društvenu interakciju. Belgija jasno postavlja tri ključne kompetencije: razvoj tjelesne kondicije; razvoj motoričkih vještina i razvoj društveno-motorne koordinacije.

Legenda BE - 3 ključne kompetencije (razvoj tjelesne kondicije; razvoj motoričkih vještina i razvoj društveno-motorne koordinacije), LT –razvoj pismenosti u naznakama

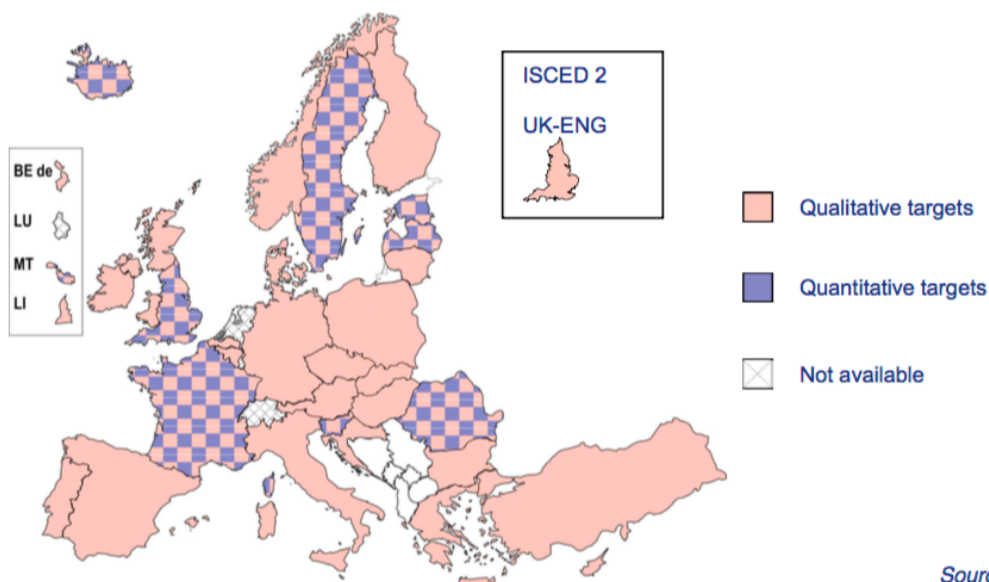
Slika 5. Grupirane kompetencije u nacionalnim kurikulumima zemalja EU-a

Pristupi utemeljeni na kompetencijama i ishodima učenja sve se više primjenjuju kao temeljni mehanizam za formuliranje reformi u općem obrazovanju. Veći je naglasak na definiranju ključnih kompetencija i ishoda učenja u oblikovanju iskustva učenika, nego sadržaju predmeta koji čine kurikulum. Ishodi učenja primjenjuju se u mnogim zemljama kako bi se istaknulo na koji način valja modernizirati školski sustav te kako djeluju kao obnavljajući i reformirajući čimbenik na različitim razinama: razinama upravljanja, uvođenja sustavnih reformi, kurikulumu, pedagoškog

rada i ocjenjivanja (EQF¹², 2011). Dakle, ishodima se u svakom kurikulumu želi utvrditi očekivanja od svake aktivnosti učenja. Isto tako, usmjerava se nastavnike u procesu poučavanja, izboru metoda itd. Njima se informira učenike o tome što se očekuje da znaju/mogu učiniti nakon aktivnosti učenja.

Poput nacionalnih ciljeva, ishodi učenja obično pokrivaju vještine koje se tiču tjelesnog, osobnog i društvenog razvoja te ističu važnost zdravog načina života. To se posebno odnosi na zemlje u kojima škole mogu slobodno odabrati i provoditi aktivnosti tjelesnog odgoja koje najbolje odgovaraju kvalitativnim ciljevima. Neke zemlje koje postavljaju kvalitativne ciljeve, također se odnose na precizne tjelesne aktivnosti u sportu kao što su gimnastika ili atletika, kao ishodi učenja. Osim vještina i sposobnosti identificiranih u nacionalnim ciljevima TZK-a, oni ciljani kao ishodi učenja detaljniji su od glavnih ciljeva ili proširuju njihov opseg. Na primjer, zdravstvena pitanja i cjeloživotno pozitivno stajalište prema tjelesnim aktivnostima navode se u nacionalnim ciljevima, a u gotovo svim zemljama također su ishodi učenja (Eurydice report, 2013). U izvješću je na slici 6 prikazano koje zemlje koriste kvalitativne ishodi učenja, a koje definiraju kvantificirane ishodi učenja. U tim zemljama od učenika se može očekivati da će se aktivnosti izvoditi određeno vremensko razdoblje, plivati određene udaljenosti ili obavljati određene vježbe u određenim sportovima.

◆ ◆ ◆ **Figure 2.1: Existence of qualitative and quantitative learning outcomes in primary (ISCED 1) and lower secondary education (ISCED 2), 2011/12**

Slika 6. Raspodjela kvalitativnih i kvantitativnih ishoda u primarnom i nižem sekundarnom obrazovanju

¹²European Qualifications Framework

3.5. STATUS TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

Iz *tablice 7.* vidljivo je kako je TZK u svih 27 zemalja EU-a obavezan nastavni predmet. Osim što TZK ima status obaveznog predmeta u školskom kurikulumu, europske zemlje na razne načine nastoje potaknuti mlade da budu tjelesno aktivni i izvan redovite nastave. Pruža im se mogućnost da sport i tjelesnu aktivnost vide kao privlačne i dostupne kako bi u što većem broju bili motivirani baviti se njima i u njima uživati. Dominiraju izvannastavne aktivnosti usmjerene na iste ciljeve kao i one navedene u nacionalnim općim ciljevima tjelesne i zdravstvene kulture. U usporedbi s obveznim aktivnostima u ovome nastavnom predmetu, njihova je glavna svrha proširiti i dopuniti aktivnosti navedene u središnjem kurikulumu. Ove aktivnosti obično osnažuju timski rad, komunikaciju, suradnju i veze između škola i šire zajednice. Smatraju se primjerenima i za rješavanje problema školskog nasilja i zlostavljanja (*bullying*) i, šire gledano, za poticanje univerzalnih vrijednosti ravnopravnosti i mira.

Tablica 7. Komparativna analiza po kriteriju obaveznog i/ili izbornog predmeta

Zemlje EU	Obvezni i/ili izborni predmet	Analiza
Austrija (AT)	obavezni i izborni predmet	O+
Belgija (BE)	obavezni, ali postoji i izborni u obliku izvanškolskih aktivnosti	O+
Bugarska (BG)	obvezni	O
Češka (CZ)	obvezni	O
Cipar (CY)	obavezni i izborni (programi o zdravlju)	O+
Hrvatska (HR)	obvezni i izvanškolski	O+
Danska (DK)	obavezni - mnogo programa izvan škole	O
Estonija (EE)	obvezni	O
Finska (FI)	obvezni	O
Francuska (FR)	obvezni	O

Zemlje EU	Obvezni i/ili izborni predmet	Analiza
Grčka (EL)	obvezni i/ili izborni predmet	O+
Irska (IE)	obvezni i/ili izborni predmet	O+
Italija (IT)	obvezni i izvannastavni	O+
Latvija (LV)	obvezni	O
Litva (LT)	obavezni	O
Luksemburg (LU)	obvezni i izborni	O+
Malta (MT)	obvezni	O
Madarska (HU)	obavezni	O
Nizozemska (NL)	obvezni	O
Njemačka (DE)	obvezni i izborni	O+

Zemlje EU	Obvezni i/ili izborni predmet	Analiza
Poljska (PL)	obvezni i izborni predmet	O+
Portugal (PT)	obavezni i izborni (programi nadopunjeni školskim sportskim društvima)	O+
Rumunjska (RO)	obvezni i moguć izborni	O+
Slovačka (SK)	obvezni i kroskurikulumski	O+
Slovenija (SI)	obavezni i izborni (i još pet sportskih dana tijekom školske godine)	O+
Španjolska (ES)	obavezni i izborni	O+
Švedska (SE)	obvezni i izborni	O+

Osim izvannastavnih aktivnosti, TZK se u nekom od svojih oblika (zdravlje, prevencija, sport, plesovi itd.) nudi učenicima kao izborni predmet. Neki od temeljnih ciljeva izbornog predmeta mogu težiti dodavanjem kurikulumskih i izvannastavnih aktivnosti i novim ciljevima kao što su: doprinos društvu, upravljanje sobom i emocijama, sudjelovanje u društvu, povezivanje s drugima, razmišljanje izvan okvira i korištenje jezika i slično. Aktivnosti često ovise o afinitetima nastavnika koji ih i vode. Ipak, postoji zabrinutost ograničenog raspona ponuđenih aktivnosti koji su jako pristrani u odnosu prema igrama i natjecateljskom sportu. Ako je cilj izvanškolskih aktivnosti uspješno promicanje tjelesne aktivnosti, onda bi se trebao osigurati širok i uravnotežen program aktivnosti koji će zadovoljiti potrebe i interese svih učenika. Postoji dokaz kako povećan pristup izvanškolskim i izbornim sportovima, atletskim aktivnostima i aktivnom vježbanju nakon školskog dana povećava tjelesnu aktivnost djece tijekom slobodnog vremena, posebno kada se nudi u sklopu programa promocije tjelesnih aktivnosti u više dijelova (Verstraete, 2007; Wolch, 2011; Lubans, 2008; Ara, 2006; Beets, 2013; i Barr-Anderson, 2014). Međutim, potrebni su dodatni dokazi za potvrdu učinaka.

Sudjelovanje u izvanškolskim i izbornim sportovima i aktivnostima povezano je s višim razinama tjelesne aktivnosti za djecu i adolescente (Lubans, 2008). Pristup javno dostupnim programima rekreacije može smanjiti rizik od prekomjerne težine i pretilosti djece (Wolch, 2011). Sudjelovanje u najmanje tri sata sporta tjedno povećava razinu tjelesne aktivnosti (Jago, 2014), dobru kondiciju i ukupnu mršavost tijela za dječake (Ara, 2006).

Ukupno gledano, intervencije tjelesne aktivnosti tijekom školskih sati pokazale su da povećavaju trajanje tjelesne aktivnosti sudionika i smanjuju vrijeme provedeno u gledanju televizije. Takve intervencije također mogu povećati stope tjelesne aktivnosti u nekim okolnostima. Međutim, potrebni su dodatni dokazi za potvrdu učinaka takvih intervencija na tjelesnu aktivnost tijekom izvanškolskog vremena.

Nove strategije za povećanje dnevnog sudjelovanja u tjelesnoj aktivnosti u školama su provedba strukturiranih od tjelesnih aktivnosti temeljenih na učionicama. Tjelesna aktivnost u učionici uključuje svu aktivnost, bez obzira na intenzitet kojim se izvodi u učionici. Također, uključuju se prekidi za vrijeme ručka (Turner i Chaloupka, 2012). Iako postoji niz programa posebno dizajniranih za povećanje volumena tjelesne aktivnosti učenika tijekom uobičajenog vremena u učionici, mnoge zemlje usmjeravaju nastavnike i na odmor između nastavnih sati. Tipični odmor sastoji se od 5 do 15 minuta usredotočenih na snažnu ili umjerenu tjelesnu aktivnost. Utvrđeno je kako ova strategija djeluje na znatno povećanje razine tjelesne aktivnosti djece školske dobi (Ernst i Pangrazi, 1999; Scruggs i sur., 2003; Mahar i sur., 2006). Bassett i suradnici (2013)

utvrdili su, ako ostali predmeti u učionici daju djeci školske dobi do 19 minuta intenzivne ili umjerene tjelesne aktivnosti uz kontinuiranu upotrebu takvih vježbi, smanjuje indeks tjelesne mase (BMI¹³) kod učenika tijekom razdoblja od dvije godine (Donnelly i sur., 2009). Uz sve navedeno, neke škole pokušavaju uvesti i *hodanje do škole* kao poseban program dopune nastavi TZK-a.

---

¹³Body mass index

3.6. ALOKACIJA VREMENA ZA TJELESNU I ZDRAVSTVENU KULTURU

Diljem Europe došlo je do postupne erozije raspodjele školskog vremena nastave TZK-a (rasporeda sati) tijekom 20. stoljeća. Danska je doživjela smanjenje od sedam na četiri nastavna sata tjedno 1937. godine, od četiri na tri 1958. godine i od tri na dva 1970. godine, u 2011. imala je od jedan do tri sata (obično dva, ali tri u 4., 5. i 6. razredima). U Švedskoj se pet sati tjedno 1900. smanjilo na jedan do dva sata u osnovnim školama. Sollerhed (1999) izvještava o smanjenju s tri na jedan sat tjedno tijekom devedesetih godina i otkazivanje školskih sportskih dana. Međutim, 1999. godine godišnji obujam TZK-a i zdravstveni sat povećan je sa 460 na 500 sati tijekom školske godine, tj. 2x50 min. svaki tjedan.

U Francuskoj se broj sati smanjio s pet na tri u 1978., a u Grčkoj je smanjenje raspodjele vremenskog raspona TZK-a kulminiralo tijekom 1990-ih. U bivšim zemljama *socijalističkog bloka* u srednjoj i istočnoj Europi erozija u raspodjeli vremena bila je više ograničena na političke reforme nakon 1990. godine. U Mađarskoj je, na primjer, bivši model od osamdesetih godina, 4-5-6 sati TZK-a tjedno, zamijenjen modelom $\frac{2}{3}$ - 1.5/2 - 1 sata tjedno. Tijekom desetljeća nakon ujedinjenja Istočne i Zapadne Njemačke, 1990. godine, Helmke i Umbach (2000) pokazuju smanjenje do 25% u rasporedu TZK-a u svim razrednim razinama u Saveznoj Republici Njemačkoj.

Tijekom posljednjeg desetljeća mnoge europske zemlje ušle su u obrazovne reforme. TZK ostaje obavezan ili općenito prakticiran u svim zemljama te se raspodjela vremena povećava u samo 16% zemalja i ostaje ista u 68% zemalja. Pitanje raspodjele vremena može se sagledati:

- prema lokaliziranoj kontroli rasporeda kurikuluma koji se znatno razlikuju između škola, a posebno u onim zemljama gdje je odgovornost za dostavu nastavnog plana i programa bila povjerena pojedinim školama;
- prema praksi davanja opcija ili izbornih predmeta koji pružaju mogućnosti za dodatno angažiranje u TZK-u ili u školskoj sportskoj aktivnosti. Učenici različito prihvaćaju takve mogućnosti pa to može varirati unutar jedne države, a postoje i razlike između zemalja.

Bez obzira na to, dostupne opcije/izborni sadržaji mogu biti uključeni u dodjelu vremena kurikuluma i stoga možda neće točno predstavljati stvarnu propisanu ili očekivanu raspodjelu vremena za sve učenike. Triangulacija dokumenata politike kurikuluma, podataka o istraživanju i kvalitativnih podataka dobivenih iz literature (Piilhise, 2005; Klein i Hardman, 2007) pružaju scenarij pravila o propisima ili smjernica koji se zapravo ne primjenjuju u praksi iz raznih razloga.

Geografski reprezentativni primjeri ilustriraju ovu tezu. U Austriji tako postoji standardni broj sati, ali autonomija škole propisana nacionalnim zakonom 283/2003 omogućava varijacije, stoga TZK može biti različito raspoređen. U Bugarskoj dolazi do manjeg smanjenja zbog toga što se povećala satnica stranih jezika, a postoje i varijacije u trajanju nastave jer ih određuje školsko osoblje, stoga neke škole nude manje sati nastave tjedno od ostalih. Na Cipru se trajanje nastave TZK-a, 2x40 min u osnovnim školama često napušta kada je potrebno odvojiti vrijeme za „važnije” predmete kao što su matematika i jezik (Tsangaridou i Yiallourides, 2007). U Češkoj se od tri sata tjedno koji su namjenjeni TZK-u u osnovnim školama, često jedan sat prenamijenjuje ili nije uključen u tjedni raspored sati (Rychtecky, 2007). Prema nastavnim planovima i programima u većini je njemačkih pokrajina raspodjela vremena TZK-a u školi između dva i tri sata tjedno (tj. između 90 i 135 min tjedno). Rezultati Sprint Studije (2006) pokazuju kako postoji velika razlika između politike i prakse. U osnovnim školama (*Hauptschule*) postoje razlike između zahtjeva iz kurikuluma i nastavnih sati koje se izvode dva sata tjedno umjesto tri sata, tj. 33% nastave se otkazuje (Balz i Neumann, 2005). U Irskoj unatoč preporučenih 60 min tjedno, TZK nije osiguran u svim osnovnim školama, kvaliteta nastave varira, a istraživanja pokazuju da prosječno vrijeme iznosi od 12 do 60 minuta, a u 75% slučajeva nastava je kraća od 30 minuta (Halbert i MacPhail, 2005). U Litvi, iako postoji pravna osnova, *teško je u praksi provoditi propise* (Puisiene i sur., 2005); Školski odbori odlučuju o statusu TZK-a (obvezni i dopunski); Zakon o udrugama i sportu iz 1995. godine sadržavao je tri sata, ali je samo 26% to postiglo u razredima. U Nizozemskoj nema specifičnih odredbi, ali postoji prosječnih 90 minuta tjedno sa znatnim razlikama jer i nastavnici drugih *važnijih* predmeta određuju stvarnu raspodjelu vremena. U Portugalu autonomija nastavnika donosi varijacije u rasporedu od 3x30 min sati TZK-a, a samo manji dio osnovnih škola ima priliku to iskoristiti (Carreiro, 2005). Od 2001. u Švedskoj je došlo do povećanja TZK-a u raspodjeli vremena, tako da čak i škole mogu postati specijalizirane za područje TZK-a (posebice određenog sporta) (Annerstedt, 2008).

Bez obzira na nacionalnu politiku koja se odnosi na tražene, propisane, preporučene ili aspirativne smjernice, lokalne razine stvarne kontrole alokacije vremena u kurikulumu dovode do razlika između škola, stoga i poteškoća u određivanju definitivnih podataka za zemlju ili regiju. Međutim, neke su opće tendencije prepoznate. U osnovnim školama raspodjela tjednih zaduženja za TZK-a diljem Europe je 109 min (raspon od 30 do 240 min) s grupama od oko 60 i 90 minuta. Ove brojke predstavljaju zabrinjavajući trend smanjenja raspodjele vremena od 2000. godine i to unatoč međunarodnom zagovaranju koje podržava medicinska, znanstvena, ekonomska, socijalna i kulturološka struka. Smatra se kako se nastava TZK-a mora izvoditi najmanje 120 min tjedno.

Tablica 8. Alokacija vremena za predmetne obaveze (tjedna predmetna satnica) s usporedbom

Zemlje EU	Alokacija vremena za predmetne obaveze (tjedna predmetna satnica 2018)	Usporedno stanje 2011 i 2018.
Austrija (AT)	3 do 4 sata tjedno	2011. - 3 sata tjedno
Belgija (BE)	2 puta tjedno (po 50min)	2011. - 2 sata tjedno
Bugarska (BG)	od 4 do 2 sata tjedno prema višem razredu	2011. - 1 sat tjedno
Češka (CZ)	8 sati tjedno	2011. - 2 sata tjedno
Cipar (CY)	2 do 3 puta tjedno	2011. - 2 sata tjedno
Hrvatska (HR)	2 do 3 sata tjedno	2011. - 3 sata tjedno
Danska (DK)	5 sati tjedno uz svakodnevnih 45 minuta razgibavanja	2011. - 3 sata tjedno
Estonija (EE)	8 sati tjedno; integrirano u druge predmete	2011. - 3 sata tjedno
Finska (FI)	2 sata tjedno; integriran u sve predmete	2011. - 2 sata tjedno
Francuska (FR)	5 sati tjedno i više	2011. - 4 sata tjedno
Grčka (EL)	2 sata tjedno	2011. - 2 sata tjedno
Irska (IE)	1 do 2 sata tjedno	2011. - 1 sat tjedno
Italija (IT)	2 sata tjedno	2011. - 1 sat tjedno
Latvija (LV)	2 do 3 sata tjedno	2011. - 2 sata tjedno
Litva (LT)	2 do 3 puta tjedno	2011. - 3 sata tjedno

Zemlje EU	Alokacija vremena za predmetne obveze (tjedna predmetna satnica 2018)	Usporedno stanje 2011 i 2018.
Luksemburg (LU)	2 do 3 sata tjedno	2011. - 3 sata tjedno
Malta (MT)	2 do 3 sata	2011. - 2 sata tjedno
Mađarska (HU)	5, a u 7. i 8. razredu 4 sata tjedno	2011. - 3 sata tjedno
Nizozemska (NL)	2-3 sata tjedno mogu birati	2011. - fleksibilan raspored
Njemačka (DE)	3 sata tjedno	2011. - 3 sata tjedno
Poljska (PL)	4 do 3 sata tjedno	2011. - fleksibilan raspored
Portugal (PT)	2 sata tjedno	2011. - fleksibilan raspored
Rumunjska (RO)	2-3 od 1. do 4. razreda; 1-2 od 5. do 8. razreda i 1 sat izborni	2011. - 2 sata tjedno
Slovačka (SK)	2 sata tjedno kao TZK i sport; od 1. do 4. razreda 8 sati tjedno kroz zdravlje i pokret; od 5. do 9. razreda 10 sati tjedno kroz područje	2011. - 3 sata tjedno
Slovenija (SI)	od 1. do 6. razreda 3 sata tjedno; 2 sata tjedno do 9. razreda	2011.- 3 sata tjedno

Zemlje EU	Alokacija vremena za predmetne obveze (tjedna predmetna satnica 2018)	Usporedno stanje 2011 i 2018.
Španjolska (ES)	2 sata tjedno	2011. - 2 sata tjedno
Švedska (SE)	najmanje 2 sata tjedno, ali je svaki dan prožet nekim oblikom tjelesne aktivnosti	2011. - 2 sata tjedno

Promatrajući cijeli vremenski raspon obveznog obrazovanja, broj nastavnih sati TZK-a u nekim se zemlja malo mijenja, dok u drugima postoje znatne razlike. U zemljama u kojima postoje male promjene, količina nastavnog vremena je kontinuirano velika, kao što je to u Francuskoj ili je, s druge strane, kontinuirano mala, kao što je to u Irskoj i Latviji. U zemljama sa znatnim razlikama na godišnjoj razini, količina navedenog broja nastavnih sati smanjuje se nakon prvih četiriju do šest godina obveznog obrazovanja, kao što je slučaj u Njemačkoj, Španjolskoj, Luksemburgu, Malti, Hrvatskoj i Turskoj. Za razliku od njih, u nekoliko se zemalja broj sati nastave povećava, u Danskoj, Grčkoj i Cipru. U primarnom obrazovanju 2011./12. godine prosječni broj sati nastave po nominalnoj godini sezao je od 37 sati u Irskoj do 108 u Francuskoj.

Raspodjela broja sati nastave određuje se ili iz središnjih tijela zaduženih za obrazovanje ili od samih škola. Prema izvještaju Eurydice 2013. u oko dvije trećine europskih zemalja središnja tijela zadužena za obrazovanje određuju minimalni broj sati za sve godine redovitog obveznog obrazovanja što ostaje vrijediti i za ovo istraživanje. U nekim zemljama, međutim, škole same odlučuju o raspodjeli broja sati nastave tjelesne i zdravstvene kulture. U Estoniji, Poljskoj, Slovačkoj, Finskoj, Islandu i Norveškoj preporučeni broj sati nastave određen je za svaku obrazovnu etapu unutar obrazovne razine, dok se u Švedskoj preporuča ukupan broj za cijelo razdoblje obveznog obrazovanja. U Belgiji (Zajednici njemačkog govornog područja), Italiji i Portugalu (1. – 4. godina), tjelesna i zdravstvena kultura ima fleksibilno nastavno vrijeme samo na primarnoj razini. U Belgiji (Flamanskoj zajednici) i Nizozemskoj službene preporuke o broju sati nastave odnose se na sve nastavne predmete u cjelini. Škole stoga mogu odlučiti kako će raspodijeliti ovo vrijeme na pojedine nastavne predmete prema danim okolnostima. Iako ove zemlje nemaju točno propisan broj nastavnih sati, neke su od njih izdale strategije ili preporuke o vremenu koje se treba posvetiti tjelesnim aktivnostima u sklopu kurikuluma. Prema tim bi se smjernicama

učenici u Belgiji (Zajednici njemačkog govornog područja i Flamanskoj zajednici) trebali uključiti u organizirane tjelesne aktivnosti i sport najmanje dva puta tjedno.

Nastavno na ove rezultate, komparativnom analizom nacionalnih dokumenata, a poradi reformi, vidljive su promjene i rast u 12 zemalja EU (Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Francuska, Italija, Mađarska, Nizozemska, Poljska, Portugal, Rumunjska i Slovačka). Prisutna je razlika izvođenja predmeta TZK-a u nižim naspram viših razreda, te se broj sati prelijeva na neke druge aktivnosti TZK-a u školi (npr. svakodnevno razgibavanje za sve učenike). Ovaj element TZK stalno je predmet rasprava na međunarodnim razinama, ponajviše zbog sjedilačkog načina života i posljedica na zdravlje.

3.7. EVALUACIJA

U sklopu realizacije zadatka istraživanja jesu li kurikulumi nastave TZK-a istovjetni propisanoj evaluaciji predmeta, zanimalo nas je li vrsta evaluacije učenika sukladna ishodima propisanim u nacionalnim dokumentima. U tu svrhu odabrani su sljedeći elementi: sumativno i formativno vrednovanje, izvještaji na kraju školske godine i nacionalna ispitivanja ili vanjska vrednovanja.

Mnoge varijacije vidljive su u evaluaciji TZK-a u školama. One se razlikuju od onih koje se provode na nacionalnom nivou, pa preko agencija ili nisu definirane. Inspekcija nadležnih tijela provodi se u oko 70% zemalja. Zemlje u kojima se ne provodi inspekcija, jesu Danska, Finska, Njemačka, Mađarska, Litva i Malta. Na Cipru, u Italiji i Poljskoj postoje razlike između službene i stvarne provedbe evaluacije i praćenja. U Irskoj, Luksemburgu, Portugalu i Slovačkoj inspekcije nisu zakonski zahtjevi. Praćenja se provode različito; provode ih nacionalni inspektori (50%), regionalni inspektori (25%), lokalni inspektori (8%), nastavnici u školi (8%) ili ih provode kombinacije dviju ili više takvih skupina (9%). Učestalost praćenja varira, od svakih šest mjeseci do pet ili više godina s glavnim klasterom (31%) godišnjeg praćenja. Opseg nadgledanja obuhvaća niz aspekata, no uglavnom su opseg provedbe kurikuluma i kvalitete nastave, kontrole kvalitete i/ili savjetodavnog usmjeravanja dani kao razlozi praćenja u više od 90% zemalja u kojima se to događa. Evaluacija se shvaća kao sveobuhvatan proces koji podrazumijeva procjenu sudionika i nastavni plan i program s kojim su u interakciji. Evaluacija u TZK-u pridonosi odlučivanju o: klasifikaciji, dijagnozi i usmjeravanju, motivaciji, napredovanju izvješćivanja i poboljšanju programa. Procjena učenika povezana je s rezultatima, metodama poučavanja i planiranjem sati. U nacionalnim dokumentima/kurikulumima prepoznaje se dijagnostička i formativna procjena kao kumulativnu i sumativnu procjenu. Procjena uspješnosti učenika proces je prikupljanja i tumačenja informacija o stečenim znanjima, iskustvima, vještinama, stavovima i ponašanju učenika u interakciji s nastavnim planom i programom. Djelujući unutar osobne i globalne orijentacije, procjena napretka smatra se suradnjom i suradničkim pothvatom, učinjeno za učenike i s njima, jer oni čine smisao kurikuluma. Dok učenici sazrijevaju unutar razreda i kroz cijeli program školovanja, oni mogu preuzeti više odgovornosti za vlastitu procjenu kao dio nastavničke procjene uspješnosti učenika. Utvrđeno je kako se vjerodostojna procjena koristi opsežno u TZK-u u javnim i državnim školama. Promatranja nastavnika, samoopservacija, popisi provjere, promatranje vršnjaka i zadataka događaja, najčešće su korišteni oblici autentične procjene a portfelj i esej najmanje su korištene tehnike (Mintah, 2003).

Tablica 9. Evaluacija u TZK s usporedbom

Zemlje EU	Evaluacija	Usporedno stanje 2011 i 2018.
Austrija (AT)	Sumativno uz izvješće na kraju godine	sumativno + izvješće na kraju godine
Belgija (BE)	Autonomija škole - vanjski evaluatori na razini ishoda učenja; brojčano	autonomija škole
Bugarska (BG)	Sumativna procjena - certifikat o završenom 4., odnosno 8. razredu	sumativna procjena
Češka (CZ)	Formativna i sumativna procjena i izvješće na kraju godine	formativna i sumativna procjena + izvješće na kraju godine
Cipar (CY)	Sumativno i izvješće na kraju godine	nema formalne procjene
Hrvatska (HR)	Sumativno i izvješće na kraju godine	sumativno + izvješće na kraju godine
Danska (DK)	Sumativno i formativno vrednovanje; nacionalna ispitivanja putem računala	formativno + izvješće na kraju godine
Estonija (EE)	Sumativno i izvješće na kraju godine	formativno + sumativno
Finska (FI)	Formativno - obrasci osobnog praćenja	formativno
Francuska (FR)	Sumativno - brojčana ocjena uz obrasce osobnog praćenja	sumativno (Novi okvir nacionalne procjene za tjelesnu i zdravstvenu kulturu)

Zemlje EU	Evaluacija	Usporedno stanje 2011 i 2018.
Grčka (EL)	Sumativno i formativno uz pisani izvještaj o napretku; testiranje na početku i kraju školske godine	formativno + sumativno (Ocjene iz tjelesne i zdravstvene kulture daju se samo od treće godine primarnog obrazovanja.)
Irska (IE)	Sumativno uz pisana praćenja	nema formalne procjene
Italija (IT)	Formativno i sumativno - periodično i na kraju godine; izvješće	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine
Latvija (LV)	Formativno i sumativno - naglasak na vještine	formativno + sumativno
Litva (LT)	Formativno i sumativno uz izvješće na kraju godine	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine
Luksemburg (LU)	Sumativno	nema podataka
Malta (MT)	Kombinacija sumativnog i formativnog za kompetencije i stavove - učenici su uključeni	nema formalne procjene
Mađarska (HU)	Formativno i sumativno - mjerenja	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine (Ocjene iz tjelesne i zdravstvene kulture mogu se dati na kraju druge godine primarnog obrazovanja.)
Nizozemska (NL)	Ocjene na skali do 10; monitoring; izvještaji, nacionalni testovi po izboru	nema podataka

Zemlje EU	Evaluacija	Usporedno stanje 2011 i 2018.
Njemačka (DE)	Sumativno - prva dva razreda izvještaji o napretku; monitoring; standardizirani testovi	sumativno + izvješće na kraju godine
Poljska (PL)	Formativno i sumativno uz izvješće na kraju godine - od 1. do 3. razreda; u šestom razredu standardizirani test	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine
Portugal (PT)	Različiti oblici procjena sa svrhom motiviranja učenika za njegov akademski upjeh. Nacionalni standardizirani test na kraju svake školske godine	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine
Rumunjska (RO)	Formativno i sumativno uz izvješće na kraju godine i nacionalna ljestvica procjene	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine + nacionalna ljestvica procjene
Slovačka (SK)	Formativno i sumativno uz izvješće na kraju godine	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine
Slovenija (SI)	Formativno i sumativno uz izvješće na kraju godine i nacionalna ljestvica procjene	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine + nacionalna ljestvica procjene
Španjolska (ES)	Formativno i sumativno uz izvješće na kraju godine (autonomija pokrajina); dijagnostička procjena	formativno + sumativno + izvješće na kraju godine
Švedska (SE)	Formativno uz izvješće na kraju godine i nacionalna ljestvica procjene - opisani kriteriji u kurikulumu	formativno + izvješće na kraju godine + nacionalna ljestvica procjene

Korištenje strategija evaluacija poboljšava kvalitetu poučavanja i učenja u TZK-u te pozitivno utječe na percepciju nastavnika i učenika o TZK-u. Istaknuta je važnost podupirućih nastavnika, pružanjem informacija o strategijama procjene i uzorcima strategija ocjenjivanja usklađenima s sadržajem TZK-a kako bi se poboljšala njihova svakodnevna praksa. U tjelesnom i zdravstvenom području ocjenjivanje je postupak pridavanja brojčane vrijednosti svim obrazovnim, kinantropološkim i odgojnom pojavnostima temeljem rezultata praćenja i provjeravanja. Vrednovanje praćenog i provjerenog, u skladu sa zakonom, izražava se brojčanom ocjenom. Pritom vrijednost brojčane ocjene predstavlja razinu stanja i postignuća učenika. Ocjene iz svih predmeta trebaju biti poticaj osobnom razvoju učenika pa tako i u TZK-u. Načela ocjenjivanja jesu: objektivnost, javnost, kontinuiranost, sveobuhvatnost i individualiziranost. U području TZK-a ocjenjivanje se provodi prema propisanim elementima ocjenjivanja, a to su: morička znanja, motorička postignuća, kinantropološka obilježja - razlika stanja između početne i završne dijagnostike i odgojni učinci. Oni su trenutačno istovjetni u svim razredima predmetne nastave osnovnih škola.

Iz analize (*tablica 9.*) je vidljivo kako 47% koristi formativne i sumativne metode procjene ishoda tjelesne i zdravstvene kulture. Sumativnu procjenu koristi 89% zemalja, dok formativnu 52%. Neke zemlje u primarnom obrazovanju sumativnu procjenu koriste kao jedinu metodu, što je slučaj u Francuskoj, Irskoj, Luksamburgu, Bugarskoj i Njemačkoj, dok Finska jedina koristi isključivo formativnu procjenu. Dio zemalja koristi kombinirano vrednovanje, npr. 37% zemalja koristi sumativne i formativne metode procjene, te izvješće na kraju godine, 22% zemalja koristi submativne metode i izvješće na kraju godine, te 2% kombinaciju sumativnih i formativnih metoda.

Nije neuobičajeno da škole razviju alate procjene posebno namijenjene TZK-u kako bi se što točnije procijenili ishodi učenja u ovome nastavnom predmetu. Takvi alati obično su u formi ljestvice s popisom sportskih aktivnosti, opisom ciljnih ishoda učenja, očekivanja vezana za uspjeh, kao i odgovarajuće ocjene na kojima se procjena temelji. Francuska ima nacionalni referentni okvir vještina u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi na primarnoj razini, ali nema odgovarajuće ljestvice procjene za tjelesne aktivnosti. Stoga svaka škola priprema svoje kriterije procjene sukladno sportskim aktivnostima koje se u ustanovi provode. Neke su zemlje izradile nacionalne ljestvice procjene kako bi osigurale standardiziranu procjenu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu u zemlji, ali i omogućile usporedbu ishoda učenja na nacionalnoj i globalnoj razini.

Obrazovni ciljevi i ishodi učenja tjelesne i zdravstvene kulture na Malti definirani su za svaku tjelesnu aktivnost kao što je atletika, ples, fitnes i gimnastika. Svaki cilj ima deset razina postignuća koje su opisane i koriste se za procjenu napretka školaraca u tjelesnoj i zdravstvenoj

kulturi. U nekim su zemljama ljestvice vrednovanja izrađene za pojedine sportske aktivnosti u kurikulumu tjelesne i zdravstvene kulture. To se, primjerice, odnosi na Sloveniju i Island u kojima se plivanje ne procjenjuje na isti način kao drugi sportovi koji se vježbaju na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture tijekom obveznog obrazovanja. U većini zemalja učenici dobivaju završno izvješće na kraju svake godine koje sadrži rezultate TZK-a uz rezultate drugih nastavnih predmeta. Nacionalni ispiti iz TZK-a vrlo su rijetki u Europi.

Realizacija kurikuluma s unaprijed određenim ishodima definirani su za svaki stupanj evaluacije učenika ne omogućuje stvaranje odgojno-obrazovnih procesa zasnovanih na interesima i potrebama učenika. Dakle, procjena motoričkih znanja i vještina sukladno propisanim normama koje pak predstavljaju određenu ocjenu, nije adekvatna svrsi evaluacije. Iz komparativne analize može se uočiti nastojanje zemalja za promjenom na ovom didaktičkom području. Standarne evaluacije omogućuju selekciju prema vještinama na ovom području, dok se predmet razvija s obzirom na propisane ishode. Dakle, evaluacija kompetencija predstavlja realan izazov pri postavljanju zahtjeva u skladu s mogućnostima učenika i njihovom doživljaju uspjeha u TZK-u.

3.8. REZULTATI KOMPARATIVNE ANALIZE PREMA SASTAVNICAMA KURIKULUMA

U ovom radu koristi se nacionalni kurikulum kao osnovu za raspravu o aspektima tjelesnog odgoja i odgovor na stanje u praksi. Oblik Nacionalnog kurikuluma i priprema/studij budućih nastavnika smatraju se njihovim potencijalnim učincima s posljedicom učinkovitog način poučavanja za sve učenike. Potencijal reflektivne prakse u kurikulumima postavlja se kao alat u razvojnoj fazi. Aspekti nastavnikovog iskustva koji su znanstvenici identificirali, analiziraju se putem reakcija i odgovora učenika koji pridonose pozitivnim ili negativnim percepcijama TZK-a. Jasno je da diljem EU-a ne postoji istoznačno ili pravično iskustvo za sve učenike pa se naglašava da poboljšanja zahtijevaju kritičko razmišljanje o mnogim aspektima proizašlim iz prakse, ne samo nastavnika i škola nego i ostalih uključenih u TZK. Tinning sugerira da program obrazovanja nastavnika treba usmjeravati nastavnike na reviziju njihove uloge da se transformira od jednostavne reprodukcije motoričkih znanja, na prepoznavanje dominantnog diskursa s naglaskom na tehnokratsku racionalnost i/ili pedagogiju postizanja učinkovitosti i tehničku kompetentnost, umjesto na kritičko mišljenje (Tinning, 1991). Dewar (1990) opisuje neke od poteškoća u uvjeravanju učenika na izazov kao jedne od zadaća koje se događaju u TZK-u. Znanstvena paradigma, prožima mnoga istraživanja u TZK-u, putem izkaza različitih mjerenja tjelesne funkcionalnosti. To rezultira time da nastavnici vide nastavu kao skup tehničkih problema koji se moraju prevladati i koji su u najboljem slučaju apatični, a u najgorem slučaju suprotstavljeni onima koji od njih traže da se podvrgnu različitim aspektima ishoda predmeta i kritičkom promišljanju (Schempp, 1987; Kirk, 1989; Tinning, 1988, 1991; MacDonald Tinning, 1995; Sparkes, 1993). Čak i kada početni programi pripreme nastavnika usvajaju formalnu kulturu koja vrijedi za rad i jednakost u odnosu na učenike, predlaže se uključivanje neformalne supkulture koja se suprotstavlja formalnoj kulturi te rezultira otporom prema promjenama između nastavnika TZK-a u doba održivih i nužnih promjena unutar školovanja općenito. Stereotipne percepcije sposobnosti djevojaka (Scraton, 1992) nastavile su se seksizmom unutar obrazovnih ustanova (Flintoff, 1993), te se sukobljuju formalne i neformalne institucionalne kulture (Skelton, 1993) i trajni stereotipi poput poimanja TZK-a kao antiintelektualnog (Sikes, 1988). Navedene poteškoće stvaraju probleme u promjeni stavova nastavnika o TZK-u prema jednakim mogućnostima. Suvremene analize TZK-a predlažu otvaranje prema promicanju više pozitivnih kulturnih dimenzija tjelesne aktivnosti. te ponuditi izazov isključujući diskurs velikog broja institucionaliziranog sporta. U *tablici 10* analizirani su opći kurikulumski ciljevi te je iz analize dostupnih dokumenata izdvojena usmjerenost, dostupnost i pristupačnost podataka. Tjekom analize formirala se skala zemalja EU-a koje se izdvajaju raspisanim ciljevima i dosegom koji nude. Konačnom analizom odabran je

Portugal kao zemlja koja ima u potpunosti i jasno definirane opće kurikulumske ciljeve s navedenom tjelesnom aktivnošću koja područje TZK-a tako postavlja kao važno, legitimno i afirmativno kao cilj primarnog obrazovanja za sve. Svojom usmjerenošću na učenika, Portugal postavlja svoj kurikulum razvojno što podrazumjeva prirodni proces dječjeg razvoja kao osnovu za određivanje sadržaja učenja. Hrvatska je druga odabrana zemlja koja se nalazi u središtu dobivenih rezultata analize, dok je treća zemlja Latvija kao predstavnik moguće marginalizacije predmeta zbog stalnog sukoba tradicionalnih načina podučavanja TZK-a s kompetencijama novog doba i tržišta rada. Društveni kurikulum nastoji pomiriti snagu socijalnih promjena i socijalne pravde s tradicionalnom praksom.

Tablica 10. Analiza općih kurikulumskih ciljeva prema kriterijima (opći kurikulumskii ciljevi, usmjerenost, dostupnost podataka, kurikulumski pristup, navedena tjelesna aktivnost)

Kriteriji cjelovitosti kurikuluma	Skala procjena	AT	BE	BG	CZ	CY	HR	DK	EE	FI	FR	EL	IE	IT	LV	LT	LU	MT	HU	NL	DE	PL	PT	RO	SK	SI	ES	SE	Ukupno
OKC	jasno definirano	1				1	1			1		1			1	1	1	1	1	1	1		1		1	1	1	1	17
	djelomično definirano		1	1	1				1		1		1	1										1					8
	nije definirano								1													1							2
U	učenik	1							1	1			1					1		1	1	1	1					1	10
	kompetencije					1	1							1	1	1	1		1						1	1	1		10
	vrijednosti		1									1																	2
	standardi			1																									1
	ishodi znanje				1				1			1																	3
DP	u potpunosti	1			1	1	1			1					1	1		1	1	1	1		1		1	1	1	1	15
	djelomično							1	1		1	1	1	1	1		1				1	1		1					10
	nepotpuni		1	1																									2
P	društvena		1	1			1	1	1	1		1	1		1	1					1				1		1	1	16
	razvojna	1			1	1	1				1								1	1				1		1			10
	znanstvena							1					1	1		1					1			1					6
	liberalna							1			1	1	1		1	1			1	1	1	1		1					10
N	navedena tjelesna aktivnost	1			1	1	1		1	1		1	1		1			1	1	1	1		1		1	1			16
	nije navedena tjelesna aktivnost		1	1				1			1			1			1					1		1			1	1	11
	u potpunosti																												
jasno definirano																													
navedena tjelesna aktivnost																													
razvojna																													
učenik																													
zbroj zadovoljenih kriterija		5								6								5					7						

LEGENDA: OKC - opći kurikularni ciljevi; U - usmjerenost; DP - dostupnost podataka; P - pristup; N - naglašeno; Službeni nazivi država članica Europske unije

PT, FI, AT, MT, CY, HR, HU, SK, SI, LV, NL, LT, ES, SE – svi kriteriji zastupljeni u općim kurikulumskim ciljevima

BE, BG, CZ, DK, EE, FR, EL, IE, IT, LU, DE, PL, RO – nema dovoljno podataka

PT, FI, AT, MT – afirmativna skupina

CY, HR, HU, SK, SI – mješovita skupina

LV, NL, LT, ES, SE – skupina s mogućnošću marginalizacije

Zadatak istraživanja bio je *identificirati skupine zemalja prema kriteriju, odnosno orijentacije TZK-a*. Komparativnom analizom općih kurikulumskih ciljeva prema određenim kriterijima (*opći kurikulumski ciljevi, usmjerenost, dostupnost podataka, kurikulumski pristup, navedena tjelesna aktivnost*) dobiven je prvi kriterij za identifikaciju. Postoje zemlje koje nemaju dostupne podatke u propisanim kurikulumima ili nisu prevedeni. Zbog nedostatka informacija, analizu nije bilo moguće detaljno provesti. Tako Belgija, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Francuska, Grčka, Irska, Italija, Luksemburg, Njemačka, Poljska i Rumunjska pripadaju skupini s nedostupnim ili djelomično dostupnim podacima. Nastavljena je komparativna analiza na zemljama koje imaju sve potrebne podatke, a to su: Portugal, Finska, Austrija, Malta, Cipar, Hrvatska, Mađarska, Slovačka, Slovenija, Latvija, Nizozemska, Litva, Španjolska i Švedska. Ove su zemlje analizirane prema ostalim kriterijima: opći kurikulumski ciljevi, usmjerenost, kurikulumski pristup i navedena tjelesna aktivnost u općim kurikulumskim ciljevima. Ovdje se izdvajaju Portugal, Finska, Austrija i Malta kao zemlje sa svim podacima distribuiranim po navedenim kriterijima. Ovu skupinu nazivamo afirmativnom skupinom jer posjeduje karakteristike razvojnog kurikuluma, usmjerenost na učenika, s potpuno objašnjenim općim kurikulumskim ciljevima u kojima je sadržana i tjelesna aktivnost. Mješovitu skupinu čine zemlje: Cipar, Hrvatska, Mađarska, Slovačka i Slovenija. Ove zemlje zadovoljavaju većinu kriterija, ali im neki nedostaju. Usmjerenosti su im različito definirane: kompetencije ili učenik. Karakteristike kurikuluma u rasponu su od društvenog do razvojnog. I u općim kurikulumskim ciljevima ovih zemalja spomenuta je tjelesna aktivnost. Treću grupaciju sačinjavaju: Litva, Nizozemska, Latvija, Španjolska i Švedska. Ove zemlje zadovoljavaju minimalne kriterije dostupnosti podataka s jasno opisanim općim kurikulumskim ciljevima. Kod analize, zbog navedenih nedostataka i subjektivne interpretacije, moguće ih je svrstati u skupinu zemalja s mogućnošću marginalizacije.

Tablica 11. Usporedba Portugala, Hrvatske i Latvije po kurikulumskim sastavnicama

Zemlje EU-a	Opći kurikulumski ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK-a	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
Hrvatska (HR)	<ul style="list-style-type: none"> • OKC i U: sustavan način poučavanja u skladu sa sposobnostima - kompetencije. • DP: podaci dostupni i potpuni • P: društveni i razvojni • N: u općem kurikulumskom cilju navedena tjelesna aktivnost • kurikulumski cilj podudara se s općim ciljem obrazovanja - cjelovitost • reforma u početku 	<ul style="list-style-type: none"> • kompetencije za cjeloviti tjelesnu aktivnost i zdrav način života • ostvarivanje najboljeg potencijala pojedinca • skladan razvoj osobina učenika • kompetencije 	<ul style="list-style-type: none"> • ciljevi su jasno navedeni • široko postavljeni • naglasak na upravljanje tijelom i očuvanjem zdravlja • razvoj kompetencija u domeni predmeta i korelaciji s drugim • 1 	<ul style="list-style-type: none"> • P • nije navedeno • kompetencije: po ciklusima sveobuhvatno 	(O+) obvezni i izvanškolski	2 do 3 sata tjedno	sumativno + izvješće na kraju godine
Latvija (LV)	<ul style="list-style-type: none"> • OKC i U: priprema za cjeloživotno obrazovanje - kompetencija. • DP: podaci dostupni. • P: društveni. • N: u općem kurikulumskom cilju je navedena tjelesna aktivnost. • kurikulumski cilj se podudara s općim ciljem obrazovanja. • reforma u završnoj fazi. 	<ul style="list-style-type: none"> • sposobnost, zdravlje i pozitivni stavovi • tjelesna aktivnost 	<ul style="list-style-type: none"> • naglasak na sport • sudjelovanje • uspjeh sportaša • 1 i 3 	<ul style="list-style-type: none"> • P • nije navedeno • kompetencije: sveobuhvatne 	(O) obvezni	2 do 3 sata tjedno	formativno + sumativno - naglasak na vještine
Portugal (PT)	<ul style="list-style-type: none"> • OKC i U: promicati razvoj dječjih kompetencija - sveobuhvatan - učenik. • DP: podaci u potpunosti dostupni. • P: znanstveni i društveni i razvojni. • N: u općem kurikulumskom cilju je navedena tjelesna aktivnost. • kurikulumski cilj se u potpunosti podudara s općim ciljem obrazovanja. 	<ul style="list-style-type: none"> • sport i tjelesni odgoj • sportski klubovi kao produžena ruka TZK 	<ul style="list-style-type: none"> • tjelesna aktivnost i zdravlje • relacijski model s povezanim područjima • fundamentalni razvoj učenika • učenje • upravljanje tijelom • tjelesna pismenost • 1 	<ul style="list-style-type: none"> • P • nije navedeno • kompetencije: sveobuhvatne 	(O+) obavezni i izborni (programi nadopunjeni školskim sportskim društvima)	2 sata tjedno	različiti oblici procjena sa svrhom motiviranja učenika za njegov akademski upjeh nacionalni standardizirani test na kraju svake školske godine.

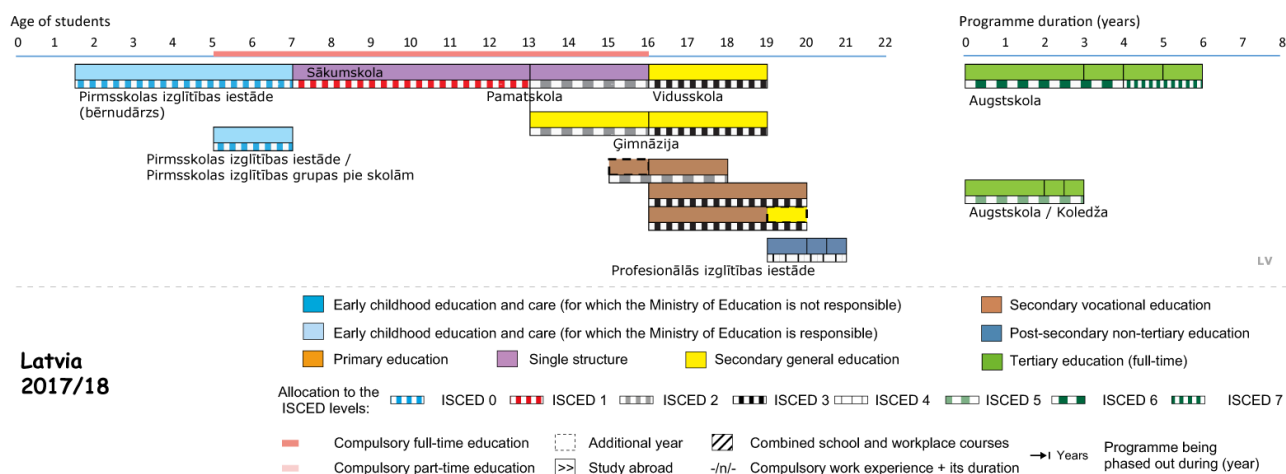
Opis područja TZK može se očitovati u rasponu od razvoja motornih vještina, taktičkog znanja i performansi, fitness, društvenog razvoja i stavova i vrijednosti učenika. Hrvatska ima izrazito jasno napisan Nacionalni kurikulum koji je trenutno u procesu reforme. Usmjerene je na razvoj kompetencija kod učenika za cjelovitu tjelesnu aktivnost i zdrav način života. Nastoji se ostvariti najbolji potencijal svakog pojedinog učenika. Iako se ciljevi podudaraju i napisani su po modelu razvoja po vertikalni obrazovnog sustava, uočeno je prevladavanje motoričkog i sportskog znanja i vještina. Latvija ne navodi ishode jer i nakon provedene forme nije moguće vidjeti smjer kompetencija sa učenikom u središtu procesa. Sport i dalje dominira kurikulumom te se kompetitivnost postavlja kao centralna vrijednost. Iz ovakve postavke trebali bi se razvijati pozitivni stavovi spram TZK u smjeru podrške profesionalnom sportu i uspjehu sportaša. U potpunoj suprotnosti, ali temeljen na istim sportskim značajkama, izdvaja se Portugal koji promovira razvoj sveobuhvatnih kompetencija učenika. Cjelovitost se ostvaruje u svim domenama razvoja djeteta sa naglaskom na tjelesnu domenu. Portugal razvija relacijske modele povezane s drugim područjima kako bi omogućio što širu perspektivu razvoja TZK. Osigurana je suradnja s lokalnom zajednicom kako bi se tjelesna aktivnost i kretanje prošili izvan škola. Portugal je jedina zemlja u EU koja u svoj kurikulum primarnog obrazovanja uvrštava tjelesnu pismenost kao jednu od ravnopravnih pismenosti usmjerenu razvoju kompetencija učenika (*tablica 11*).

4. STUDIJA SLUČAJA

4.1. LATVIJA

Latvija je odabrana radi toga što je reprezentativna zemlja dobivena komparativnom analizom i pripada u skupinu zemalja s mogućom marginalizacijom TZK-a. Iako javne vlasti u Latviji pokazuju interes za tjelesne aktivnostima stanovnika (Zakon o sportu, iz 2002., te latvijski nacionalni sportski program razvoja za razdoblje od 2006. do 2012.) u praksi taj interes i obveze nisu realizirane. Tjelesna pripravnost, tjelesni razvoj i zdravlje mladih ljudi, uključujući i učenike, postaju sve lošiji unatoč mnogobrojnim publikacijama o mogućim abnormalnostima u općem zdravlju uzrokovanim neaktivnim životnim stilom pa tako tjelesna aktivnost stanovnika Latvije još uvijek nije zadovoljavajuća.

Opći kurikulumski cilj definiran je cjeloživotnim obrazovanjem s usmjerenošću na razvoj kompetencija te je u samom cilju navedena tjelesna aktivnost što znači da je prepoznata kao značajna u razvoju obrazovanja, no ova važnost se gubi kroz ostale sastavnice kurikuluma. Tako Latvija ne navodi ishode jer i nakon provedene reforme nije moguće vidjeti smjer kompetencija s učenicom u središtu procesa. Sport i dalje dominira kurikulumom te se kompetitivnost postavlja kao centralna vrijednost. Evaluacija se orijentira na mjerenje motoričkih vještina. Iz ovakve postavke trebali bi se razvijati pozitivni stavovi prema TZK-u u smjeru podrške profesionalnom sportu i uspjehu sportaša. Latvija je predstavnik grupacije zemalja moguće marginalizacije predmeta zbog stalnog sukoba kulture tradicionalnih načina podučavanja TZK-a s kompetencijama novog doba i tržišta rada. Društveni kurikulum nastoji pomiriti snagu socijalnih promjena i socijalne pravde s tradicionalnom praksom.

Slika 7. Obrazovni sustav – Latvija

Izvor: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/latvia_en

Glavni cilj¹⁴ obrazovne politike u Latviji je kvalitativno i inkluzivno obrazovanje za osobni razvoj, dobrobit ljudi i održivi razvoj zemlje. U obrazovni sustav Latvije uključeno je sve više djece etničkih manjina i učenika s posebnim potrebama. Školski sustav je također uspješan i pridonosi pravednijoj distribuciji mogućnosti i ishoda učenja. Među zemljama EU-a Latvija slijedi Estoniju i Finsku u prilično pravednim raspodjelama prema slabim postignućima u društveno-ekonomskim skupinama. Prema podacima međunarodnih procjena učenika u posljednjim desetljećima vidljivo je znatno poboljšanje u prosječnoj uspješnosti učenika (15 godina), koja je dosegla prosjek OECD-a.¹⁵ Latvija ima manji udio učenika koji nemaju osnovne vještine, ali udio vrhunskih učenika je također manji od prosjeka zemalja OECD-a. Javna ulaganja u predškolsko obrazovanje (za djecu od 3 godine naviše) kao postotak bruto domaćeg proizvoda jedan je od najviših među europskim zemljama, a javni izdaci za obrazovanje u posljednjih nekoliko godina su povećani. Uz niske nastavničke plaće, u usporedbi s međunarodnim standardima, vlada je započela 2016. godine provoditi reformu plaća s ciljem povećanja plaća nastavnika na međunarodno (regionalno) konkurentnoj razini.

¹⁴ Preuzet sa stranice: <http://www.studyinlatvia.eu/en/studies/education-system> (pristupljeno: 25.05.2018.)

¹⁵ Organisation for Economic Co-operation and Development

Sveukupno i opće i strukovno obrazovanje započinje sveobuhvatne reforme. U općem obrazovanju novi će sadržaj obrazovanja temeljen na kompetenciji biti uveden u razdoblju od 2019. do 2023. Godine 2017. udio stanovništva u dobi od 30 do 34 godine s visokim obrazovanjem u Latviji bio je iznad prosjeka EU-a, ali je sudjelovanje odraslih u cjeloživotnom učenju ispod europskoga prosjeka.

Latvija ima dugu i uspješnu tradiciju izvannastavnog obrazovanja, tzv. interesa ili obrazovanja za hobi. Pruža se u širokim područjima: umjetnosti, sporta, tehničkog obrazovanja, itd. i više od 70% učenika u dobi između 3 i 25 godina sudjeluje u tim aktivnostima. Međunarodni tim za preispitivanje Vijeća Europe zaključio je da je latvijski model obrazovanja za hobije zasigurno najbolji primjer prakse izvanškolskog obrazovanja.

Latvija, također, ima dugu tradiciju obrazovanja etničkih manjina - prvi je zakon o obrazovnim institucijama nezavisne Latvije 1919. osigurao autonomiju obrazovanja za njemačke, ruske, židovske, poljske i bjeloruske škole. Sada država i dalje razvija i financira obrazac etničke manjinske (dvojezične) obrazovne ustanove koja pruža javno financirano obrazovanje na pet manjinskih jezika: estonski, poljski, ukrajinski, bjeloruski i ruski. U školskoj godini 2014./2015. 71% svih učenika upisano je u obrazovne programe s latvijskim jezikom nastave, a 29% je upisano u programe obrazovanja za etničke manjine. U ožujku 2018. godine latvijski je Parlament odobrio izmjene Zakona o obrazovanju i Zakona o općem obrazovanju prema kojem će obrazovni programi etničkih manjina započeti postupnu tranziciju na latvijski samo kroz srednjoškolsko obrazovanje u školskoj godini 2021./2022. Uveden je novi model dvojezičnog obrazovanja za etničke manjine od prvog do šestog razreda, čime se osigurava poučavanje najmanje 50% obrazovnog sadržaja na latvijskom, a od sedmog do devetog razreda najmanje 80% obrazovnog sadržaja, uključujući i strane jezike. Prijelaz počinje školske godine 2020./2021. Polazeći od 2022./2023. školske godine sveobuhvatna nastava u visokoškolskim ustanovama i srednjim školama (stupnjevi 10-12) bit će samo na latvijskom jeziku (isključujući strane jezike), dok će djeca etničkih manjina nastaviti učiti svoj jezik, književnost i predmete vezane uz kulturu i povijest na jeziku etničke manjine.

Druga je specifična značajka obrazovnog sustava u Latviji strukovno usmjereno obrazovanje u sportu, umjetnosti i glazbi u glazbenim, umjetničkim i sportskim školama (*mūzikas skola, mākslas skola, sporta skola*). Riječ je o stjecanju sustavnih znanja i vještina, kao i formiranju vrijednosti orijentacije u umjetnosti, kulturi ili sportu istodobno s osnovnim (integriranim i nižim i srednjim) obrazovanjem i srednjoškolskim obrazovanjem. Profesionalno orijentirana glazbena i umjetnička edukacija, zajedno sa strukovnim obrazovanjem i visokim obrazovanjem u glazbi i umjetnosti, čine sustav obrazovanja u kulturi u Latviji (*profesionālās kultūrizglītības sistēma*).

Latvijska akademija sportskog obrazovanja¹⁶ obrazovna je ustanova specijaliziranog sveučilišnog tipa u koja poučava buduće sportske specijaliste. U njoj se nude profesionalni preddiplomski i magistarski studijski programi u sportskoj znanosti i zdravstvu, kao i doktorski studij. Postoje programi za nastavnike tjelesnog odgoja, trenera različitih sportova, sportskog menadžera, rekreativca i fizioterapeuta. Utemeljena je 1921. godine kao Institut za TZK-a. Cilj Instituta bio je osposobiti nastavnike TZK-a, izraditi teorijska i praktična znanja TZK-a, nadzor tjelesnog razvoja i tjelesnog odgoja u zemlji. Program instituta trajao je dvije godine i obuhvaćao je 1400 sati teorijskih i praktičnih studija. U specijalističkoj pripremi naglasak je stavljen na praktičnu obuku koja je činila 65,3% studijskog programa. S druge strane, u praktičnoj pripremi prevladavala je gimnastika i tjelesna aktivnost povezana s gimnastikom. Na taj je naglasak utjecala činjenica da se u to vrijeme u školi TZK zvao gimnastika, a nastavnici - nastavnici gimnastike. Godine 1991. Ministarstvo obrazovanja Republike Latvije po nalogu br. 459 navodi status i profil visokoškolskog obrazovanja, imenom Latvijska akademija obrazovanja za sport (LASE). Prvi Ustav Akademije odobren je 10. ožujka 1992. u Vrhovnom vijeću Republike Latvije. Time se određuje da svi studenti Akademije i uspješni diplomandi primaju određeni stupanj visokog obrazovanja te su osposobljeni za rad s vrlo različitim kvalifikacijama, relevantnim za vremensko razdoblje, kao što su:

- nastavnici u sportu (TZK)
- nastavnici biologije
- nastavnici društvenih znanosti (zdravstvenog odgoja)
- nastavnici anatomije i fiziologije
- nastavnici vojne obuke
- sportski treneri
- nastavnici sportske kulture (obrazovanje - razredna nastava)
- voditelji poslova u obrazovanjau i sportu
- aktivni menadžeri turizma
- fizioterapeuti
- provoditelji sportskih mjerenja.

---

¹⁶ Preuzeto s: <http://www.lspa.eu/eng/> (pristupljeno (5.06.2018)).

LASE je jedina visokoškolska ustanova u Latviji koja koordinira i provodi istraživanje u sportu i obrazuje stručnjake za sportske znanosti. Dosad je znanstvena djelatnost uglavnom provedena u odjelima Akademije, no sada se formira nekoliko znanstvenoistraživačkih instituta s vlastitim laboratorijima, kao što su Institut za znanost o sportu, Institut za rekreaciju i zaštitu okoliša, Zavod za razvoj obrazovnih djelatnika, Institut za pokret Ergonomija.

4.1.1. Didaktičko-metodički pristupi u Latviji

Latvijska Akademija razumije način poučavanja TZK-a koji se tradicionalno provodi nastavnim programima i propisanim vježbama koje imaju teorijsku osnovu u kognitivnom pristupu. Nastavnici/treneri izvode tjelesne aktivnosti i sport kroz simulacije, disciplinu, zapovijedi koji imaju svoju teorijsku osnovu u teoriji bihevizma. Nastavne metode TZK-a provode se po propisanom ili heurističkom učenju. Didaktika je tradicionalno usmjerena na prijenos između nastavnika/trenera i programiranih priprema koje imaju teorijsku osnovu u kognitivnom pristupu. To znači da nastavnik/trener detaljnije ilustrira model ili obrazac koji se postavlja pred učenika ili mu pokazuje raznolik, nasumični i mentalni trening. Nastavnik se upućuje na modele upravljanja motoričkim znanjima i vještinama. Novije nastavne metode TZK-a poučavaju se drugim pristupom nazvanim ekološko-dinamički, gdje nastavnik ne zahtijeva upute, već stvara okruženje za učenje koje je usmjereno na raznovrsnost učenja. Odnosi se na modele za kontrolu motoričkih vještina i stupnjeva slobode u izvedbi - smanjenje, istraživanje i kapitalizacija stupnjeva slobode. Cilj je proučiti problem teorije motoričke kontrole i njegov odnos prema procesu učenja i tjelesnom znanju. Ovdje se pokazuje specifičan aspekt pristupu učenja.

Glavni rezultati pokazuju dvije vrste korespondencije:

- 1) između kognitivnog pristupa i upravljanja motoričkim znanjima; postoji značajna korespondencija između reda, potražnje, slijeda i vremena na učenju kretanja;
- 2) između ekološkog dinamičkog pristupa i motoričkih znanja i stupnjeva slobode; postoji značajna korespondencija između okruženja za učenje i specifičnih strategija metoda poučavanja kao što su učenje suradnje, igranje uloga, vrijeme refleksije, oluje ideja, vršnjačko poučavanje, mentorstvo, fokus-grupe.

Uočava se invazivna ulogu nastavnika/trenera u kognitivnom pristupu i neinvazivna uloga u ekološkom dinamičkom pristupu.

4.1.2. Kompetencije nastavnika u Latviji

Kvaliteta nastave ključna je stvar nacionalnog identiteta i element koji doprinosi društvenom i gospodarskom razvoju Latvije. Promjene koje proizlaze iz procesa globalizacije dovele su do evolucije u obrazovanju mladih. Trenutačno čak i velika vještina i stručno znanje nastavnika TZK-a ponekad nisu dovoljni za učinkovito podučavanje i obrazovanje (Arrighi i Young, 1987.) stoga je potrebno poticati i potrebu za kontinuiranim tjelesnim aktivnostima nakon završetka obrazovanja (Rink i Hall, 2008). Nastavnici TZK-a motivirani su da budu aktivni u situacijama promjene i da iskoriste prednosti uporabe novih pristupa u pedagoškom procesu, no to ovisi o internoj spremnosti na promjenu i o razini profesionalnih kompetencija. Empirijska istraživanja pokazuju kako profesiju nastavnika TZK-a uglavnom odabiru ljudi koji su bili uspješni u sportu ili u vlastitom angažmanu tijekom školovanja na nastavi TZK-a (Stroot, 1996; Edmonds, Lee, 2002; Younger i sur., 2004) i tako imaju pozitivno iskustvo što utječe na njihovo razumijevanje slike nastavnika. Sposobnost razmišljanja o aspektima odabira sadržaja i načina učenja na samom studiju te mogućnost odabira ispravnog rješenja u različitim situacijama općeg sustava diferenciranih i integriranih rješenja, pojavljuje se kao didaktička kompetencija (Cartelli, 2006). Kompetencije nisu propisane kurikulumom obrazovanja nastavnika niti su stavljene u dodatak diplomi, ali bi dobar nastavnik trebao biti onaj obilježen (Arnon i Reichel, 2007; Reichel i Arnon, 2009 i Owens, 1993) dvjema karakteristikama, tj. osobnošću i specijalističkim znanjem. Na latvijskoj Akademiji izdvaja se osam ključnih kompetencija: (1) znanje o studijskom programu, (2) znanje o granama predmeta studija, (3) planiranje, (4) snalažljivost u razredu i organizacija, (5) praćenje napretka studenata, (6) evaluacija, (7) osobni profesionalni razvoj i (8) korištenje informacijskih tehnologija. U standardu nastavničke profesije u Latviji navedene su vještine za planiranje nastavnog i studentskog rada, organiziranje studija u skladu s postavljenim ciljevima i zadaćama, procjene i promicanje razvoja postignuća kao i rada nastavnika. Dakle, ove vještine odnose se na razvoj didaktičke kompetencije nastavnika TZK-a putem planiranja, organizacije i procjene. Od generičkih i specifičnih kompetencija izdvajaju se znanja i vještine: znanje i razumijevanje individualnih potreba učenika i razvoj; poznavanje nastavnog plana i programa koji je formativno/razvojno utemeljen i progresivno sekvenciran s jasno definiranim ciljevima, ishodima učenja i ključnim konceptima; poznavanje niza pedagoških i didaktičkih procesa i vještina koje uključuju procjenu napretka učenika, reflektivno razmišljanje; odgovarajuće donošenje odluka i poduzimanje inicijative i prilagođavanje ponašanja; znanja i vještine za podupiranje učenja, napredovanja i razvoja učenika unutar školskog kurikuluma; znanje o etičkim i profesionalnim stavovima, vrijednostima i ponašanju (poučavanje i učenje, tjelesno i socijalno); poznavanje škole kao društvene institucije i kontekstualizaciju profesionalnih praksi; upravljanje rizikom; specijalizirano znanje i razumijevanje vezano uz TZK-a,

uključujući stjecanje baze znanja iz predmetnih sadržaja o različitim tjelesnim aktivnostima i srodnim znanstvenim područjima koja obuhvaćaju ključne koncepte i vještine koje pružaju sadržaj podučavanja i sposobnost korištenja raspona nastavnčkih stilova i metoda poučavanja u različitim kontekstima; znanje o razvoju kurikuluma uz poznavanje strukture, funkcije i kontrole tjelesnih sustava; razumijevanje i primjena anatomskog i biomehaničkog principa kretanju; poznavanje TZK-a i sporta u društvu, povijesti, kulturi i sociološkim dostignućima; psihološko/sociološko znanje o ljudskom kretanju i vještine: planiranje kurikuluma s asortimanom nastavnih intervencija; učinkovito upravljanje učionicom s mogućnošću reagiranja i upravljanja rješavanjem problema; primjena pedagoških i didaktičkih procesa i tehnika/vještina upravljanja poučavanjem/učenjem koje jamče diferencijaciju prikladnih zadataka učenja i stilova poučavanja; učinkovito planiranje i postavljanje očekivanja; procjenjivanje, vrednovanje i praćenje formativnog napretka i postignuća; upravljanje resursima; formuliranje politike i strateškoga vođenja; aktivna obveza pružanja jednakih mogućnosti, poštujući načela uključivanja i diferencijacije nastave TZK-a; sposobnost pokazivanja kompetentnosti u planiranju profesionalnog razvoja; primjena niza praktičnih i nastavnih vještina povezanih s TZK-om; sposobnost sintetiziranja i primjene znanja i razumijevanja uz kritičku analizu i procjenu teorije tjelesnog obrazovanja; priprema projekata i izvještavanje o projektima koji se odnose na TZK-a.

4.1.3. Kurikulum obrazovanja nastavnika u Latviji

Nastavnici osnovnoškolskog obrazovanja imaju više stručno pedagoško obrazovanje, dok srednjoškolski nastavnici imaju akademsko obrazovanje što je određeno Zakonom o obrazovanju iz 1991. godine. Većina nastavnika ima odgovarajuće više ili srednje pedagoško obrazovanje. Međutim, zbog raznih razloga (kao što su nedostatak nastavnika s odgovarajućom spremom, nezaposlenost u drugim strukama itd.) u šklama su zaposleni i drugi kadrovi. Uprava škole ponekad je prisiljena zaposliti osobu s nepotpunim pedagoškim obrazovanjem ili čak samo sa završenim srednjim obrazovanjem. Svi nastavnici općeg obrazovanja moraju završiti višu pedagošku izobrazbu koja će rezultirati akademskim stupnjem ili stručnom diplomom pedagogije i stjecati kvalifikaciju nastavnika u odgovarajućoj razini obrazovanja. Ovaj zahtjev postao je obvezan u rujnu 2004. godine. Škole su odgovorne za zapošljavanje nastavnika i imaju izravnu ulogu u procesu odabira. Nastavnici nemaju status državnog službenika, a njihovi ugovori temelje se na općem zakonu o zapošljavanju. Što se tiče pripreme nastavnika, predmeti koji se trebaju proučavati postali su raznovrsniji. Više se pozornosti posvećuje unapređenju pedagoških vještina, upravljanju školama, rastu građanske savjesti i odgovornosti, interkulturalnim problemima i pitanjima okoliša. Bakalaureati i magistarski programi uvedeni su u pedagojske visokoškolske ustanove u Latviji,

pružajući uvid u pedagoško istraživanje i doktorski studij pedagoške znanosti. Uobičajeno je da je praksa u školi obvezatan dio programa za usavršavanje nastavnika. Prema postojećim normama, nastavničko opterećenje bi trebalo biti 21 sat u učionici tjedno. Stvarna opterećenja mogu se razlikovati i ponekad premašiti 40 sati tjedno. Prosječno opterećenje nastavnika u 1994./95. bilo je 23,5 sati nastave tjedno. Na broj sati (tzv. nominalni sati) dodaju se sati za pisanu provjeru učenika u matematici i jezicima (jedan do četiri sata tjedno, ovisno o broju učenika); (tri sata tjedno, ako broj učenika ne prelazi 25); i određeni broj sati za ostale obrazovne aktivnosti. Kao rezultat toga, broj nominalnih sati koji se moraju platiti (u odnosu na osnovno opterećenje od dvadeset i jednog sata) veći je od prosječnog broja učionica. Reforma plaća nastavnika započela je 2000. godine. Minimalna plaća za kvalificiranog nastavnika povećana je za 50% u razdoblju od 2000. do 2004. U 2005. godini Vlada ministara odobrila je program podizanja plaća nastavnika od 2006.-2010. Cilj je bio osigurati kontinuirano povećanje plaće nastavnika kako bi se približila prosječnoj stopi plaća nastavnika u zemljama Europske unije. To je podrazumijevalo promjenu prema prosječnoj plaći u javnom sektoru (Eurydice, siječanj 2007.). Međutim, zbog ograničenih financijskih sredstava, u 2009. i 2010. godini nije bilo dodijeljenih sredstava za ovu aktivnost. Zapravo, državna sredstva za plaće nastavnika u 2009. godini smanjena su za 25,2% u odnosu na 2008., a 2010. za dodatnih 14,9%.

Dostupni kurikulum Latvije za obrazovanje budućih nastavnika na tjelesno-zdravstvenom odgojno-obrazovnom području dostupan je pod kodom 47813 te kvalifikacija glasi: profesionalni master u sportu, obrazovanju i sportski specijalist (dokument akreditacije u prilogu). Traje dvije godine i nosi 120 ECTS bodova. Cilj je programa realizirati studij u području sportske znanosti, koja odgovara ekonomskim, kulturnim i društvenim potrebama države; promicati stjecanje znanstvenih i istraživačkih vještina u sportskoj znanosti; educirati profesionalne kvalifikacijske stručnjake u sportskoj znanosti; promicanje njihove konkurentnosti u promjeni socijalno-ekonomskih uvjeta i međunarodnog tržišta rada; poticati sposobnosti kreativnog, istraživačkog i pedagoškog rada u sferi sportske znanosti. Studij se organiziraju u obliku predavanja i interaktivnih predavanja. Glavni kolegiji uključuju teoriju i praksu sporta, pedagogije i psihologije, istraživanja. Studenti ovog programa stječu znanstvene i istraživačke vještine iz područja sporta specifičnih znanja (službeni program nalazi se u prilogu).

Ciljevi programa: Pružiti stručne studije u sportskoj znanosti u skladu s državnim ekonomskim, kulturnim i društvenim potrebama u kontekstu sportske znanosti. Osigurati stručne studije utemeljene na teorijama sportskih znanosti, što odgovara profesionalnom standardu, praktično primjenjivom za obrazovanje i sportaše.

Sadržaj programa:

- Tematski problemi u današnjoj teoriji o sportu, područje sportske znanosti: profesionalna kvalifikacija
- Metode istraživanja u psihologiji
- Tehnologija istraživanja, metodologija
- Znanstveno-pedagoška literatura na stranom jeziku
- Nastavnik u današnjem informativnom svijetu
- Istraživačka struktura
- Novosti u teoriji upravljanja
- Tematski problemi u današnjoj pedagogiji
- Metode podučavanja
- Psihološke teorije osobnosti
- Praksa u stručnoj osposobljenosti
- Integrirani ispit u stručnoj osposobljenosti;
- Izrada i obrana magistarske teze.

Latvija je primjer europske zemlje koja svoje nastavnike TZK-a obrazuje na tradicionalnim spoznajama iz područja sporta i sportske znanosti o čemu i govori zvanje stečeno završetkom studija: profesionalni master u sportu, obrazovanju i sportski specijalist. Sukladno važećem zakonu nastavnici u osnovnoškolskom obrazovanju imaju više stručno pedagoško obrazovanje, dok nastavnici srednjoškolskog obrazovanja imaju akademsko obrazovanje koje odgovara predmetu i visokom stručnom pedagoškom obrazovanju. Prisutni su pristupi poučavanja TZK-a koji se tradicionalno provodi nastavnim programima i propisanim vježbama koje imaju teorijsku osnovu u kognitivnom pristupu. Nastavnici/treneri izvode tjelesne aktivnosti i sport kroz simulacije,

disciplinu, zapovijed što ima svoju teorijsku osnovu u teoriji biheviorizma. Nastavne metode TZK-a provode se po propisanom ili heurističkom učenju. Didaktika je tradicionalno usmjerena na prijenos koji se vrši između nastavnika/trenera s programiranim pripremama koji imaju teorijsku osnovu u kognitivnom pristupu. Novije nastavne metode TZK-a temelje se na ekološko-dinamičkom pristupu, u kome nastavnik ne daje upute, već stvara okruženje za učenje koje je usmjereno na raznovrsnost ponajviše motoričkog učenja. Kompetencije nisu propisane kurikulumom obrazovanja nastavnika niti su stavljenje u nadopunu diplome, ali bi dobar nastavnik trebao biti onaj obilježen dvjema komponentama, tj. osobnošću i specijalističkim znanjem. Cilj dvogodišnjeg programa studija za buduće nastavnike TZK-a ostvaruje se u području sportske znanosti, koja odgovara ekonomskim, kulturnim i društvenim potrebama države; potrebno je promicati stjecanje znanstvenih i istraživačkih vještina u sportskoj znanosti; educirati profesionalne kvalifikacijske stručnjake u sportskoj znanosti; kao i promicati konkurentnost u promijenjenim socijalno-ekonomskim uvjetima i međunarodnog tržišta rada; poticati sposobnosti kreativnog, istraživačkog i pedagoškog rada u sferi sportske znanosti. Studij se organizira u obliku predavanja i interaktivnih predavanja. Glavni kolegiji uključuju teoriju i praksu sporta, pedagogije i psihologije, istraživanja. Osigurana je ravnoteža u dualnosti između tradicionalnog i suvremenog. Sport i dalje dominira nacionalnim kurikulumom te se kompetitivnost pridaje važnost. Iz ovakve postavke trebali bi se razvijati pozitivni stavovi kod učenika prema TZK-u u smjeru podrške profesionalnom sportu i uspjehu sportaša. Vertikalna povezanost je vidljiva i ujednačena, no potrebna je modernizacija.

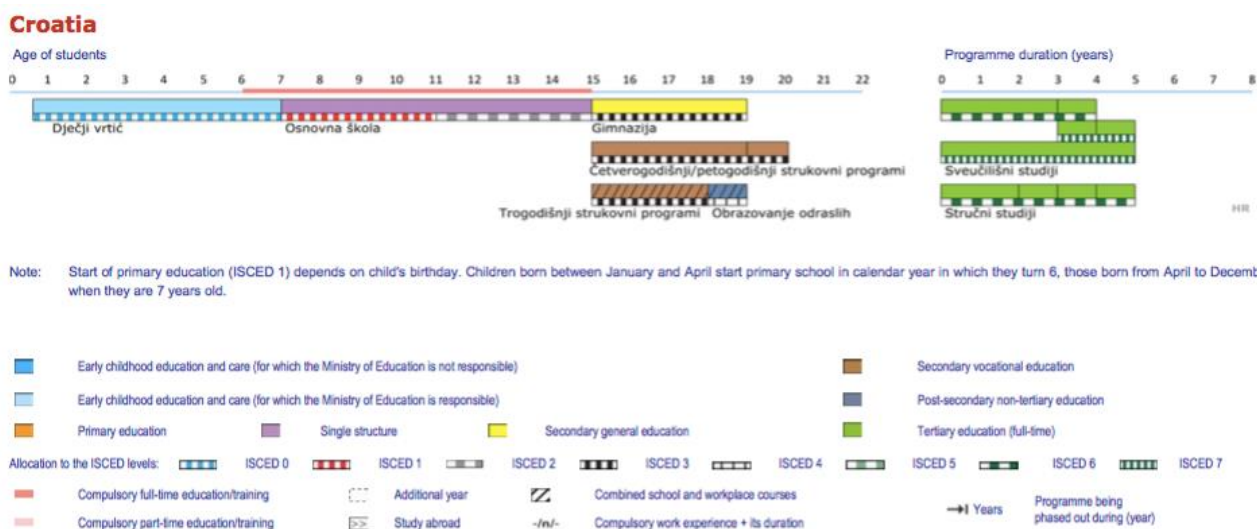
4.2. HRVATSKA

Hrvatska je odabrana zbog toga što je reprezentativna zemlja dobivena komparativnom analizom i pripada u skupinu zemalja mješovitog tipa, što podrazumijeva podjednak status TZK-a s ostalim sadržajem kurikuluma.

TZK se provodi u cijeloj vertikali odgojno-obrazovnog sustava Republike Hrvatske. Temelji se na usvajanju teorijskih i motoričkih znanja, vještina i navika koje doprinose stvaranju pozitivnog stava prema tjelesnom vježbanju, zdravlju i zdravom načinu života. Važno je da se tjelesno vježbanje provodi u odgovarajućim materijalno-tehničkim uvjetima, uz nadzor stručno osposobljenih kadrova. U pojedinim školama tjelesno vježbanje provodi se u neprimjerenim prostorima, bez sredstava i pomagala. U Republici Hrvatskoj u tom segmentu vladaju različiti uvjeti. Neke škole raspolažu s kvalitetnim i primjerenim uvjetima rada dok u nekima ne postoje najosnovniji uvjeti provođenja nastave TZK-a. U konačnici nastavnici TZK-a moraju se prilagođavati postojećim uvjetima. Iako je velika pažnja posvećena sadržaju u kurikulumu, nisu osigurani svi uvjeti za njegovu realizaciju.

Hrvatska ima izrazito jasno napisan Nacionalni kurikulum i usmjeren je na razvoj kompetencija kod učenika za cjelovitu tjelesnu aktivnost i zdrav način života. Nastoji se ostvariti najbolji potencijal svakog pojedinog učenika. Iako se ciljevi podudaraju i napisani su prema modelu razvoja po vertikali obrazovnog sustava, uočeno je prevladavanje motoričkog i sportskog znanja i vještina. Opis područja TZK-a može se očitovati u rasponu od razvoja motornih vještina, taktičkog znanja i performansi, fitnesa, društvenog razvoja i stavova i vrijednosti učenika. Evaluacija se provodi sumativno uz izvješće na kraju školske godine. Društvena orijentacija kurikuluma postavlja školu kao značajnu snagu društvenih potreba, dok se u odnosu na razvojnu komponentu kurikulum pokušava uskladiti s učeničkim interesima i potrebama.

Slika 8. *Obrazovni sustav – Hrvatska*

Izvor: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/croatia_en

Osnovno je obrazovanje u Republici Hrvatskoj obvezno i traje osam godina. Osnovnim obrazovanjem učenik stječe znanja i sposobnosti za nastavak obrazovanja. Osnovno obrazovanje počinje upisom u prvi razred osnovne škole i obvezatno je za svu djecu, u pravilu, od šeste do petnaeste godine života, a za učenike s višestrukim teškoćama u razvoju najdulje do 21 godine života. S općim odgojem i obrazovanjem učenici dobivaju temeljna znanja potrebna za život, otvara im se mogućnost daljnjega školovanja, postiže se jednakost odgojno-obrazovnih mogućnosti, a pohađanjem osnovne škole sprječava se odgojno-obrazovno diskriminiranje i društveno marginaliziranje.

Ciljevi i načela odgoja i obrazovanja (Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju, NN br. 7/17; 68/18; čl. 4) u osnovnoj školi jesu:

- osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unaprjeđivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima
- razvijati kod učenika svijest o nacionalnoj pripadnosti, očuvanju povijesno-kulturne baštine i nacionalnog identiteta
- odgajati i obrazovati učenike u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece, osposobiti ih za življenje u multikulturalnom svijetu, za poštivanje različitosti i toleranciju te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskom razvoju društva

- osigurati učenicima stjecanje temeljnih (općeobrazovnih) i stručnih kompetencija, osposobiti ih za život i rad u promjenjivom društveno-kulturnom kontekstu prema zahtjevima tržišnog gospodarstva, suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija i znanstvenih spoznaja i dostignuća
- osposobiti učenike za cjeloživotno učenje.

Suvremeno društveno-kulturno okruženje pretpostavlja odgoj i obrazovanje odgovorne, istinoljubive, tolerantne i solidarne osobe, osobe stvaralačkoga duha, s dubokim osjećajem za očuvanje nacionalne i kulturne baštine, te poštivanje vrijednosti drugih kultura i naroda. S obzirom na odgojno-obrazovne ciljeve, odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi usmjeren je na cjelovit razvoj učenika, imajući u vidu društvene, političke, gospodarske, informacijsko-tehnološke, globalizacijske i druge promjene.

Odgojno-obrazovna postignuća za pojedine predmete s iznesenim ciljevima, zadaćama, odgojno-obrazovnim sadržajima i rezultatima koje treba postići poučavanjem/učenjem, propisana su Nacionalnim okvirnim kurikulumom i Nastavnim planom i programom za osnovnu školu.

Visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj izvodi se kroz sveučilišne i stručne studijske programe. Sveučilišnim studijskim programima studenti stječu kvalifikacije da rade u područjima znanosti i visokog obrazovanja, privatnom i javnom sektoru i društvu općenito, kao i da razvijaju i primjenjuju znanstvena i stručna znanja. Stručni studijski programi studentima pružaju odgovarajuću razinu znanja i vještina potrebnih za rad u primijenjenim zanimanjima, kao i izravnu integraciju u radne procese. Razvojem binarnog sustava visokog obrazovanja iniciran je policentrični razvoj stručnih studija u Hrvatskoj, čime se omogućuje pristup visokom obrazovanju i studentima koji žive izvan velikih gradskih središta. Sustav visokog obrazovanja u Hrvatskoj prošao je kroz sveobuhvatnu reformu u okviru bolonjskog procesa. Prema odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju iz 2003. godine, svi su studijski programi restrukturirani u skladu s načelima bolonjskog procesa, na način da se uvode tri obrazovne razine, prijenos ECTS-a i dopunska isprava za studij (engl. *diploma supplement*).

Trenutno u Republici Hrvatskoj postoji 137 visokih učilišta i to: 7 javnih sveučilišta, 3 privatna sveučilišta, 80 sastavnica javnih sveučilišta, 13 javnih i 3 privatna veleučilišta, te 3 javne i 28 privatnih visokih škola.

Kako bi bili kvalificirani za rad u školi ili u ustanovi predškolskog odgoja i obrazovanja, svi budući nastavnici moraju pohađati studijske programe koji dovode do visokog pedagoškog znanja i

nastavničke kvalifikacije u pojedinoj razini obrazovanja. Učitelji i nastavnici u Hrvatskoj zaposlenici su javnih ustanova, a njihove kvalifikacije i profesionalni razvoj regulirani su zakonskim aktima i pravilnicima usvojenima na nacionalnoj razini, pri čemu je jedan od glavnih Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi.

Trajno stručno usavršavanje obvezno je za sve nastavnike u Hrvatskoj (uključujući ravnatelje i njihove zamjenike) na svim obrazovnim razinama. Temeljni su ciljevi organiziranog trajnog stručnog usavršavanja iskoristiti i podići na najvišu moguću razinu sve unutarnje potencijale odgojno-obrazovnih radnika s krajnjim ciljem poboljšanja odgojno-obrazovnog procesa i obrazovnih rezultata učenika, sukladno vrijednostima, odgojno-obrazovnim ciljevima i načelima.

U svrhu ostvarenja temeljnog cilja treba jačati temeljne kompetencije odgojitelja, učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja:

- u području obrazovne politike
- u stručno-predmetnom području: znanja određenog područja
- u pedagoško-didaktičko-metodičkom području: znanja i vještine posredovanja znanstvenih spoznaja u nastavi određenog predmeta
- u psihološkom području: osobine ličnosti nastavnika
- u organizacijskom području
- u komunikacijsko-refleksivnom području: sastavni je dio svih nabrojanih područja kompetencija jer je (interpersonalna i intrapersonalna) komunikacija neminovna u odgojno-obrazovnom procesu, dok se refleksija odnosi na sveobuhvatno osvještavanje vlastitih postupaka i djelovanja
- u području inkluzivnog odgoja i obrazovanja.

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu djeluje više od 50 godina i kroz to razdoblje vrlo uspješno obrazuje kadrove na više studijskih razina od integriranoga preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija do doktorskoga studija. Ovaj fakultet dominantno je orijentiran na obrazovanje nastavnika TZK-a što je razlog detaljnijeg prikaza.

Na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu ustrojavaju se i izvode sveučilišni i stručni studiji, i to:

Sveučilišni studiji:

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij kineziologije na Fakultetu redoviti je studij u ukupnom trajanju od 10 semestara odnosno 5 studijskih godina s ukupno ostvarenih najmanje 300 ECTS bodova. Po završetku integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija studenti stječu akademski naziv magistar kineziologije (mag. cin.) Prilikom upisa u VII. semestar studija, uz obvezni modul kineziologija u edukaciji, svi studenti upisuju po vlastitom izboru i jedan od izbornih modula primijenjene kineziologije: **Kondicijska priprema sportaša** ili **Fitnes**, **Kineziološka rekreacija** ili **Sportski menadžment** ili **Izabrani sport** (atletika, košarka, nogomet, rukomet, tenis...), čime stječu dodatnu kompetenciju za rad u jednom od izabranih područja primijenjene kineziologije.

Poslijediplomski doktorski studij kineziologije (3 godine odnosno 6 semestara) Od akademske godine 2001./02. na Kineziološkom se fakultetu izvodi i doktorski studij kineziologije u trogodišnjem trajanju tijekom kojeg studenti moraju ostvariti najmanje 180 ECTS bodova te njegovim završetkom stječu akademski stupanj doktora znanosti. Po novom studijskom programu poslijediplomski doktorski studij kineziologije izvodi se od akademske godine 2006/07. također u trogodišnjem trajanju tijekom kojega studenti moraju ostvariti najmanje 180 ECTS bodova te njegovim završetkom stječu akademski stupanj doktora znanosti iz polja kineziologije.

Stručni studiji:

Stručni studij za izobrazbu trenera (3 godine odnosno 6 semestara) Završetkom stručnog studija za izobrazbu trenera student stječe kompetenciju za rad u izabranom sportu, sportskoj rekreaciji, fitnesu ili kondicijskoj pripremi. Studentima koji završe stručni studij za izobrazbu trenera pripada stručni naziv stručni prvostupnik (baccalureus) trenerske struke iz: izabranog sporta (npr. atletike, hrvanja, juda, košarke, nogometa, odbojke, rukometa, plivanja, skijanja, streljaštva, tenisa i dr.) ili fitnesa; ili kondicijske pripreme sportaša, ili sportske rekreacije.

Nakon završetka ove razine stručnog studija studentima se otvara mogućnost upisa na drugu razinu visokoškolske izobrazbe upisom na specijalistički diplomski stručni studij za izobrazbu trenera.

Specijalistički diplomski stručni studij za izobrazbu trenera (2 godine odnosno 4 semestra).

Završetkom **specijalističkog diplomskog stručnog studija za izobrazbu trenera** stječe se 120 ECTS bodova i stručni naziv: stručni specijalist trenerske struke iz: izabranog sporta (npr. atletike,

hrvanja, juda, košarke, nogometa, odbojke, rukometa, plivanja, skijanja, streljaštva, tenisa i dr.) ili fitnesa; ili kondicijske pripreme sportaša, ili sportske rekreacije.

Osobe koje završe bilo koji od navedenih stručnih studija njegovim završetkom ne stječu nastavničke kompetencije i ne mogu ni pod kojim uvjetima ostvariti pravo na zapošljavanje i rad u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Osim na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u Hrvatskoj se TZK još može studirati i u Splitu sa sličnom organizacijom.

4.2.1. Didaktičko-metodički pristupi u Hrvatskoj

Nakon završenog Integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kineziologije studenti će steći potrebna znanja koja će im omogućiti:

- proučavanje općih zakonitosti ljudskog kretanja, upravljanja procesom vježbanja te proučavanja posljedica koje ti procesi imaju na ljudski organizam, odnosno razvojna obilježja učenika, studenata, sportaša, osoba uključenih u rekreacijske programe, te osoba s posebnim potrebama;
- razumijevanje antropometrijskih, funkcionalnih, motoričkih, kognitivnih, konativnih karakteristika integralnog biopsihosocijalnog statusa subjekata uključenog u proces vježbanja;
- poznavanje nekonvencionalnih i konvencionalnih motoričkih znanja koja se koriste u osnovnim kineziološkim transformacijama i područjima primijenjene kineziologije;
- razumijevanje i provođenje dijagnostičkih postupaka u cilju mjerenja i vrednovanja stanja psihosomatskih obilježja subjekta kao i kreiranje i provođenje transformacijskih procesa u cilju njihova unapređenja;
- razumijevanje društveno-humanističkih (povijesnih, ekonomskih, socioloških, pravnih, psiholoških, pedagoških, didaktičkih, filozofskih) čimbenika ustroja i djelovanja pojedinih područja primijenjene kineziologije;
- primjenjivanje najnovijih znanja o funkcioniranju organa i organskih sustava ljudskog tijela u transformacijskim procesima primjenom različitih modaliteta tjelesnog vježbanja;
- primjenjivanje znanja o strukturnim i biomehaničkim karakteristikama kinezioloških aktivnosti u funkciji analize razine naučenih različitih motoričkih znanja;

- analizu i razumijevanje teorijskih i metodičkih znanja potrebnih za planiranje, programiranje i kontrolu postupaka s ciljem prevencije i kineziterapije insuficijentnih stanja lokomotornog sustava djece i odraslih;
- primjenu znanja o konstrukciji i validaciji mjernih instrumenata za procjenu stanja, sposobnosti, osobina, zdravlja i motoričkih znanja subjekta uključenog u neki od procesa tjelesnog vježbanja;
- primjenu statističkih metoda za obradu podataka koji se koriste u svim granama primijenjene kineziologije s ciljem analize programiranoga procesa vježbanja i provođenja znanstvenih istraživanja;
- korištenje stečenih znanja o monostrukturnim cikličkim sportskim aktivnostima (hodanja, trčanja, plivanje, veslanje) i monostrukturnim acikličkim sportskim aktivnostima (skokovi i bacanja, skijanje, sportovi na vodi, jedrenje, streljaštvo) u kreiranju i provođenju transformacijskih procesa u pojedinim područjima primijenjene kineziologije;
- korištenje stečenih znanja o polistrukturnim (borilačkim) sportskim aktivnostima (hrvanje, judo, karate, taekwondo) u kreiranju i provođenju transformacijskih procesa u pojedinim područjima primijenjene kineziologije;
- korištenje stečenih znanja o kompleksnim (sportske igre) sportskim aktivnostima (košarka, nogomet, odbojka, rukomet, badminton, stolni tenis, tenis) u kreiranju i provođenju transformacijskih procesa u pojedinim područjima primijenjene kineziologije;
- korištenje stečenih znanja o konvencionalno-estetskim sportskim aktivnostima (sportska gimnastika, ritmička gimnastika, sinkronizirano plivanje, ples) u kreiranju i provođenju transformacijskih procesa u pojedinim područjima primijenjene kineziologije;
- korištenje stečenih znanja o nekonvencionalnim kineziološkim aktivnostima i prirodnim oblicima kretanja (osnovne kineziološke transformacije i fitness) u kreiranju i provođenju transformacijskih procesa u pojedinim područjima primijenjene kineziologije;
- primjenu općih i specifičnih metodičkih znanja u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture u svim razinama odgojno-obrazovnog sustava;
- primjenu znanja u izradi i provedbi nastave tjelesne i zdravstvene kulture u osnovnoj i srednjoj školi kao i visokoškolskom obrazovanju;

- provođenje izvannastavnih školskih sportskih aktivnosti u okviru školskih sportskih klubova u osnovnim i srednjim školama, kao i u okviru izvannastavnih sportskih aktivnosti na visokim učilištima;
- provođenje procesa vježbanja u univerzalnim sportskim školama s djecom predškolske i rane školske dobi;
- analiziranje karakteristika sportske aktivnosti, određivanje faktora uspješnosti te planiranje, programiranje i kontrolu trenažnog procesa u izabranom sportu;
- analiziranje sadržaja opterećenja i metoda kondicijske pripreme sportaša kao i planiranje, programiranje i kontrolu učinaka koji se postižu kondicijskim treningom;
- analiziranje sadržaja opterećenja i metoda fitnesa kao i planiranje, programiranje i kontrolu učinaka koji se postižu primjenom fitnes programa;
- analiziranje kineziološko-rekreacijskih aktivnosti te planiranje, programiranje i kontrola učinaka različitih programa rekreacijskog vježbanja u funkciji očuvanja i unapređenja zdravlja;
- planiranje, programiranje i kontrolu kineziterapijskih postupaka s ciljem provedbe preventivskih i rehabilitacijskih kineziterapijskih postupaka;
- provođenje organizacijskih i upravljačkih poslova u različitim sportskim organizacijama.

S obzirom na specifičnost studija kineziologije potrebno je naglasiti da se teorijsko-praktična predavanja iz kineziologije sporta odnosno sportova koji se izučavaju na Fakultetu provodi s manjim skupinama.

Od didaktičko-metodičkih principa koriste se: predavanja, seminari, vježbe, mješovito e-učenje, terenska nastava, samostalni zadaci, laboratorijski i mentorski rad.

4.2.2. *Kompetencije nastavnika u Hrvatskoj*

Završetkom integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kineziologije student stječe potrebne kompetencije za izvođenje nastave tjelesne i zdravstvene kulture na svim stupnjevima odgoja i obrazovanja (od predškolskog do visokoškolskog) i akademski naziv magistar kineziologije, skraćeno mag.cin. Također, u skladu s izabranim izbornim modulom, student stječe dopunsku kompetenciju za rad u jednom od područja primijenjene kineziologije. To znači da student stječe prvu kompetenciju za rad u području tjelesne i zdravstvene kulture u školstvu, a

drugu kompetenciju temeljem izabranog modula iz jednog područja primijenjene kineziologije za rad u sportu, kineziološkoj rekreaciji, kineziterapiji ili sportskom menadžmentu. Europska komisija 2005. godine izdala je dokument *Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications* gdje stručnjaci iz različitih zemalja formuliraju osnovne kompetencije i kvalifikacije koje moraju imati učitelji kako bi uspješno obavljali svoje stručne zadatke. Iz dokumenta treba izdvojiti kako je prvim zajedničkim načelom istaknuto da je za kvalifikaciju učitelja potrebna visoka stručna sprema, uz mogućnost nastavka studija na poslijediplomskom studiju te multidisciplinarnost koja podrazumijeva: a) znanja iz specifičnog predmeta, b) znanje iz pedagogije, c) vještine i kompetencije potrebne za vođenje učenika i pružanje podrške učenicima i d) razumijevanje društvenog i kulturološkog značenja obrazovanja. Dalje se navode tri ključne kompetencije učitelja. Učitelji bi morali biti osposobljeni za: 1. rad s informacijama, tehnologijom i znanjem; 2. rad s ljudima - učenicima, suradnicima i ostalim partnerima u obrazovanju; 3. rad u društvu i s društvom na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i široj globalnoj razini. Učiteljeve kompetencije i rad stavljene su u kontekst cjeloživotnoga učenja i povezane s europskim okvirom za kvalifikacije. Na temelju prethodnog dokumenta Europska je komisija 2007. objavila dokument *Improving the Quality of Teacher Education* u kojem se navodi kako je kvaliteta obrazovanja učitelja ključni čimbenik poboljšanja obrazovnih postignuća učenika.

Godine 2008. Komisija europske zajednice (engl. *Commission of the European Communities*) objavila je prognoze i preporuku u dokumentu *Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools*. U dokumentu se ističe potreba za razvijanjem složenijih vještina i prilagodljivosti, sposobnosti samoreguliranoga i cjeloživotnoga učenja, građanskog angažmana i aktivizma. Navode se i teme koje su sadržane u svih osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje, a to su: (1) kritičko mišljenje; (2) kreativnost; (3) inicijativa; (4) rješavanje problema; (5) procjena rizika; (6) odlučivanje; (7) konstruktivno upravljanje osjećajima. U dijelu koji govori o kompetencijama naglašava se kako svi nastavnici, bez obzira na predmet u kojem su specijalizirani, moraju svjesno i odgovorno razvijati ključne kompetencije svojih učenika, kroz sve školske aktivnosti, što je odgovornost učitelja i posljedično ukazivanje na kvalitetu školskoga procesa. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske 2015. godine započelo je s izradom Cjelovite kurikularne reforme za rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje koja i dalje traje. U tom je kontekstu 2016. godine objavljen prijedlog Okvira nacionalnog kurikulumu (ONK) kojim se želi osigurati kontinuitet strateškoga razvoja povezivanjem sastavnica odgojno - obrazovnoga sustava u koherentnu, fleksibilnu i učinkovitu cjelinu temeljenu na zajedničkim odgojno - obrazovnim vrijednostima, načelima i ciljevima. U dokumentu se jasno naglašava usmjerenost odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj

prema razvoju kompetencija koje se određuju kao međusobno povezan sklop znanja, vještina i stavova. Posebno se određuju generičke kompetencije koje je moguće i potrebno razvijati kod djece i mladih osoba na svim razinama i u svim vrstama odgoja i obrazovanja te u svim područjima kurikuluma, međupredmetnim temama, nastavnim predmetima i modulima. Generičke su kompetencije podijeljene u tri veće cjeline kojima se trebaju poticati u svim dijelovima nacionalnoga kurikuluma: (1) oblici mišljenja; (2) oblici rada i korištenje alata; (2) osobni i socijalni razvoj. Dodatak diplome (*diploma supplement*) nalazi se u prilogu. Razrađene kompetencije nalaze se u Studijskom programu integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kineziologije u Zagrebu, posebno za svaki kolegij.

4.2.3. Kurikulum obrazovanja nastavnika TZK-a u Hrvatskoj

Kurikulum obrazovanja nastavnika je prezentiran po godinama studiranja¹⁷:

1. godina studija

- Atletika – hodanja i trčanja
- Funkcionalna anatomija
- Odbojka
- Osnovne kineziološke transformacije 1
- Povijest sporta
- Sistematska kineziologija
- Atletika – bacanja i skokovi
- Biomehanika
- Kvantitativne metode
- Osnovne kineziološke transformacije 2
- Rukomet

---

¹⁷ Preuzeto s: <http://www.kif.unizg.hr/> (posjećeno: 2.02.2018)

2. godina studija

- **Elementi psihologije**
- Fiziologija sporta i vježbanja
- Judo
- Košarka
- Sportska gimnastika 1
- Biološka kinantropologija
- Hrvanje
- Motorička kontrola
- Nogomet
- **Psihologija sporta i tjelesnog vježbanja**
- Sportska gimnastika 2

3. godina studija

- Kineziološka rekreacija
- Ples
- Plivanje 1
- Skijanje
- Teorija treninga
- Kineziterapija
- **Pedagogija**
- Plivanje 2
- Ritmička gimnastika
- Sportovi na vodi

- Sportovi s reketom

4. godina studiranja

- **Didaktika**
- Ekonomika i menadžment sporta
- Strani jezik
- Tjelesna aktivnost i zdravlje
- Opća kineziološka metodika (obvezni modul)
- Izborni modul - sportovi
- Izborni modul - Osnove kineziološke transformacije
- Izborni modul - Kondicijska priprema sportaša
- Izborni modul - Fitnes
- Izborni modul - Kineziološka rekreacija
- Izborni modul - Kineziterapija
- Izborni modul - Sportski menadžment
- Sportska medicina i higijena
- Obvezni i izborni moduli
- Izborni predmeti

5. godina studiranja

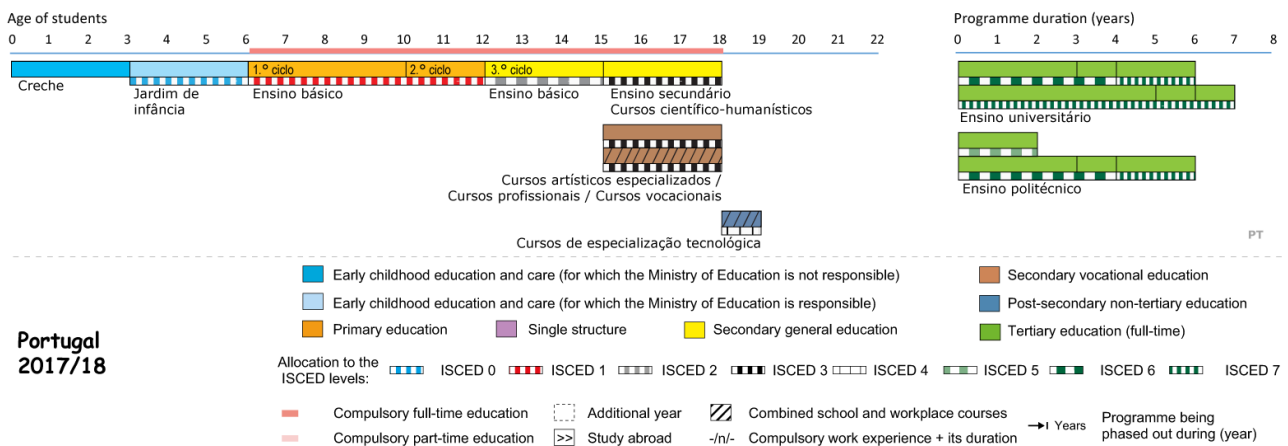
- Kineziološka sociologija
- Metodologija kinezioloških istraživanja
- Život u prirodi i vještina preživljavanja
- Obvezni i izborni moduli
- Izborni predmeti

Iz kurikuluma obrazovanja nastavnika vidljiva je minimalna zastupljenost pedagoške skupine predmeta. Jednosemestralni kolegij Pedagogije i Didaktike u nerazmjernom je omjeru sa satnicom Metodike - obveznog modula za buduće magistre kineziologije (tijekom dvije godine studija). Satnica kolegija Pedagogija i Didaktika ostvaruje se predavanjima i seminarima, a studentska praksa nije predviđena. Na kolegiju Metodika studenti su obvezni pohađati vježbe u svim odgojno-obrazovnim institucijama (od predškolskih do visokoškolskih). Ovakvim pristupom razvoj nastavničke kompetencije se minimizira. Stečeno zvanje nakon završetka studija je magistar kineziologije i osoba s ovom kvalifikacijom može biti zaposlena u višim razredima osnovne škole, dok u nižim razredima rade učitelji s općim nastavničkim smjerom i položenim metodikama. Izdvojeni ishod studija *razumijevanje društveno-humanističkih (povijesnih, ekonomskih, socioloških, pravnih, psiholoških, pedagoških, didaktičkih, filozofskih) čimbenika ustroja i djelovanja pojedinih područja primijenjene kineziologije* potvrđuje postojanje pedagoške i didaktičke edukacije. Od oblika nastave i učenja koriste se: predavanja, seminari, vježbe, mješovito e-učenje, terenska nastava, samostalni zadaci, laboratorijski i mentorski rad. Tako student stiče prvu kompetenciju za rad u području tjelesne i zdravstvene kulture u školstvu, a drugu kompetenciju temeljem izabranog modula iz jednog područja primijenjene kineziologije za rad u sportu, kineziološkoj rekreaciji, kineziterapiji ili sportskom menadžmentu. I ovdje izostaju pedagoško-metodička znanja, uključena u module ili kao zaseban modul posvećen ovom području. Kompetencije nastavnika napisane su u dodatku diplomi i potrebna im je revizija.

4.3. PORTUGAL

Portugal se koristi preporukama Međunarodne zdravstvene organizacije (WHO) te potvrđuje da se dosegla razinu preporučene tjelesne aktivnosti za djecu i mlade. Razne tjelesne aktivnosti uvećane su za 18% kod dječaka, a 8,8% kod djevojčica. Portugalski institut za sport i mlade (*Instituto Português do Desporto e Juventude - IPDJ*) usvojio je Nacionalni program za sport koji definira skup ciljeva kako bi se stvorila snažna sportska baza za promicanje i razvoj sporta i obrazovanja za sve. Program je postavljena partnerski u suradnji sa svim relevantnim institucijama na ovom području, pa tako i sa školama i sveučilištem, kako bi se osigurao zdraviji i kvalitetniji život. Načela koja promiče program uključuju suradnju; uspostavljanje partnerstva; poboljšanje resursa tjelesne aktivnosti; povećanje multisektorskih i višedimenzionalnih aktivnosti; poboljšanje praćenja i vrednovanja tjelesnih aktivnosti kao i dijaloga između generacija i društvenih skupina. Uz sve navedeno, posebnost programa pronalazi se u implementaciji tjelesne pismenosti kao novog, suvremenog pravca tjelesno-zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja.

Portugal je odabran zbog toga što je reprezentativna zemlja dobivena komparativnom analizom i pripada u skupinu zemalja koje visoko pozicioniraju tjelesnu i zdravstvenu kulturu jer su ciljevi kurikulumu obuhvatni. Ovdje se izdvajaju zemlje: Portugal, Finska, Austrija i Malta kao zemlje sa svim podacima distribuiranim po navedenim kriterijima. Ovu skupinu nazivamo afirmativnom skupinom jer posjeduje karakteristike razvojnog kurikulumu, usmjerenost na učenika, s objašnjenim općim kurikulumskim ciljevima u kojima je sadržana i tjelesna aktivnost. Konačnom analizom odabran je Portugal kao zemlja koja ima u potpunosti i jasno definirane opće kurikulumске ciljeve s navedenom tjelesnom aktivnošću koja područje TZK-a tako postavlja kao važno, legitimno i afirmativno, kao cilj primarnog obrazovanja za sve. U Portugalu je kurikulum postavljen razvojno, usmjeren je na učenika što podrazumijeva da je prirodni proces dječjeg razvoja osnova za određivanje sadržaja učenja i promovira se razvoj sveobuhvatnih kompetencija učenika. Cjelovitost se ostvaruje u svim domenama razvoja djeteta s naglaskom na tjelesnu domenu. Portugal razvija relacijske modele povezane s drugim područjima kako bi se omogućila što šira perspektivu razvoja TZK-a. Osigurana je suradnja s lokalnom zajednicom kako bi se tjelesna aktivnost i kretanje proširili izvan škola. Portugal je jedina zemlja u EU-u koja u svoj kurikulum primarnog obrazovanja uvrštava tjelesnu pismenost, kao jednu od ravnopravnih pismenosti, usmjerenu razvoju učenikovih kompetencija. U Portugalu se provode različiti oblici procjena sa svrhom motiviranja učenika za njegov akademski uspjeh. Svi učenici pristupaju nacionalnom standardiziranom testiranju na kraju svake školske godine.

Slika 9. Obrazovni sustav - Portugal

Izvor: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/portugal.en>

Ministarstvo obrazovanja odgovorno je za opće obrazovanje u Portugalu. Strukovni i profesionalni obrazovni putevi zajednička su odgovornost Ministarstva obrazovanja i Ministarstva rada, solidarnosti i socijalne sigurnosti. Visoko obrazovanje odgovornost je Ministarstva znanosti, tehnologije i visokog obrazovanja, koje je također odgovorno za definiranje i provedbu politike koja utječe na znanost i tehnologiju. Obrazovanje i usavršavanje odraslih zajednička je odgovornost Ministarstva obrazovanja i Ministarstva rada, solidarnosti i socijalne sigurnosti. Dužnosti ovih triju ministarstava pružaju usluge koje su dio izravne državne uprave, neizravnih tijela državne uprave, savjetodavnih tijela i drugih organizacija i entiteta u državnim poduzećima.

Školska mreža organizirana je u školskim klasterima, a sastoje se od škola koje nude sve razine obrazovanja od predškolskog odgoja do srednjoškolskog. Portugalski obrazovni sustav vrlo je centraliziran u smislu organizacije i financiranja. Međutim, predškolske ustanove, osnovne i srednje škole imaju svojevrsnu autonomiju, primjerice u donošenju odluka o rasporedu ili o nenastavnom osoblju. Institucije visokog obrazovanja uživaju visok stupanj autonomije. Obvezno obrazovanje traje 12 godina, s početkom u šestoj i završetkom u osamnaestoj godini odnosno sa završetkom srednjeg obrazovanja (ISCED 3).

Javno obrazovanje besplatno je i univerzalno. Postoji jedinstvena profesionalna karijera za nastavnike svih visokih škola, što zahtijeva od kandidata da imaju drugi stupanj (ISCED 7 - Master). U autonomnim područjima Azora i Madeire regionalne vlade, putem odgovarajućih Regionalnih tajništva za obrazovanje, odgovorne su za definiranje nacionalne obrazovne politike u smislu regionalnog plana i upravljanja ljudskim, materijalnim i financijskim sredstvima. Državne škole su besplatne. Portugalski obrazovni sustav podijeljen je na predškolsko obrazovanje (do

početka osnovnog obrazovanja), osnovno obrazovanje (od 6 do 15 godina) i srednje obrazovanje (od 15 do 18 godina). Sudjelovanje u predškolskom odgoju je neobvezno zato što i obitelj ima važnu ulogu u obrazovanju djece. Međutim, univerzalno je za djecu s navršene četiri godine (Zakon 85/2009 i Zakon 65/2015). Visoko obrazovanje strukturirano je prema bolonjskim načelima kako bi se osigurala znanstvena, kulturološka i tehnička priprema koja osposobljava studente za profesionalni i kulturni život, a istodobno razvija njihovu sposobnost inovacije i primjene kritičke analize. Portugalski sustav visokog obrazovanja binarni je sustav koji uključuje sveučilišne i veleučilišne sustave. Sveučilišta su usmjerena na solidnu znanstvenu izobrazbu, dok se veleučilišta usredotočuju na strukovno i napredno tehničko osposobljavanje za svijet rada. Studira se na sveučilištima, sveučilišnim institutima i svim ostalim institucijama u okviru sveučilišnog obrazovanja, a na veleučilištima i ostalim institucijama unutar veleučilišnog obrazovanja. Unatoč ovoj binarnoj podjeli, postoje i neke veleučilišne ustanove koje su dio sveučilišta.

U Portugalu kvalificirani nastavnici moraju imati poslijediplomski certifikat o obrazovanju. Kvalifikacija se dobiva nakon tečaja za usavršavanje nastavnika koji se nudi na visokim učilištima i na sveučilištima, a strukturiran je u skladu s profilima učitelja i nastavnika. Takvim se tečajevima stječe stručna osposobljenost na razini magistarskog stupnja prema uvjetima utvrđenim zakonom o strukovnoj izobrazbi nastavnika u predškolskim ustanovama i osnovnim školama. Što se tiče glavnih politika i mjera za razvoj obrazovanja nastavnika, Ministarstvo obrazovanja jasno je usmjerilo svoj strateški cilj prema stjecanju kompetencija i vještina u menadžmentu, vođenju i poboljšanju nastavničkih kvalifikacija što je dio znanstvenog i pedagoškog aspekta ocjenjivanja nastavnika.

Važna ulogu imaju programi usavršavanja koji su specifično usmjereni na zadovoljavanje potreba portugalskog obrazovnog sustava. Shvaćajući važnost obrazovnih ljudskih resursa, Ministarstvo obrazovanja provodi nekoliko programa u suradnji s Općom upravom za školstvo i u partnerstvu s različitim suradnicima. Ti su programi usmjereni na školsko rukovodstvo te ciljaju na ravnatelje škola, zatim na procjenitelje znanstvenog i pedagoškog aspekta ocjenjivanja nastavnika i sl. Poboljšanje kvalitete nastave temeljni je cilj vladine obrazovne politike te se provodi stalno stručno usavršavanje nastavnika. Neprekidno obrazovanje i specijalizirano usavršavanje nastavnika dva su načina koji promiču nastavnički profesionalni razvoj. Kontinuirano obrazovanje osigurano je kao pravo i dužnost i ima za cilj podizanje i nadogradnju nastavničkog stručnog znanja i kompetencija, njegovu profesionalnu mobilnost i napredak u karijeri. Specijalizirano osposobljavanje definirano je kao dodatna edukacija koja omogućuje nastavnicima da steknu kvalifikacije u drugim obrazovnim funkcijama. Nastavnici ne plaćaju edukaciju ako vladine

obrazovne službe pokrenuću inicijativu. Vrijeme stručnog usavršavanja (kako bi se polazilo tečaj) smatra se radnim vremenom koje je plaćeno. Za pohađanje tečaja može se dobiti ne više od pet uzastopnih ili osam pojedinačnih radnih dana godišnje. Ako nastavnik samoinicijativno donese odluku o stručnom usavršavanju, mora ga prilagoditi vremenu u kojem nema školskih obveza.

U sustavu obveznog obrazovanja koje odnedavno traje dvanaest godina, uloga predškolskog odgoja i obrazovanja, kao prve faze osnovnog obrazovanja usko povezane s prvim ciklusom osnovnog obrazovanja, strateški je važna u promicanju socijalne pravde i jednakih mogućnosti. Pedagoške smjernice za skrb razvijaju se u suradnji s državnim tajnikom za socijalnu sigurnost Ministarstva rada i socijalne sigurnosti. To je inovativno jer će se integrirati briga za djecu od rođenja do 6 godina, osiguravajući koherentnost i pedagoški kontinuitet između tih razina obrazovanja sve do obveznog školovanja. Istodobno, Ministarstvo obrazovanja nastojalo je uravnotežiti središnju definiranu politiku s inicijativama civilnog društva, obrazovnih institucija, istraživačkih centara, tvrtki i lokalnih vlasti, što je ključno za podupiranje nacionalnih napora za poboljšanje obrazovnog sustava i promicanje društvenog i gospodarskog razvoja.

U smislu međunarodne suradnje Portugal je duboko uključen u OECD-e i Europsku komisiju u ambicioznim i širokim projektima kao što su Nacionalna strategija vještina, pregled školskih resursa i budućnost projekta obrazovanja i vještine: Obrazovanje 2030. Osnovana je mreža portugalskih škola u Portugalu i svijetu kako bi se razmijenilo iskustva i raspravljalo o upravljanju kurikulumom te predložilo promjene u okruženju za učenje kako bi se osiguralo da svi učenici stječu ključne kompetencije za 21. stoljeće.

4.3.1. Didaktičko-metodički pristupi u Portugalu

Visoko obrazovanje u Portugalu binarni je sustav i može se podijeliti na sveučilišno obrazovanje (*ensino universitário*) i veleučilišno (*ensino politécnico*). Moguće je prelaženje s jednog sustava na drugi.

Portugal ima različite tipove visokoškolskih ustanova:

- Istitucije javnih visokoškolskih ustanova (*Estabelecimentos de Ensino Superior Público*)
- Istitucije visokog učilišta vojske i policije (*Estabelecimentos de Ensino Superior Militar e Policial*)
- Privatne visokoškolske ustanove (*Estabelecimentos de Ensino Superior Privadas*)
- Obrazovanje – Katoličko sveučilište (*Estabelecimento de Ensino Superior Concordatário*).

Visoko obrazovanje osiguravaju i javne i privatne ustanove. Privatna ustanova mora najprije biti prepoznata od strane ministarstva prije nego što joj bude dopuštena obrazovna aktivnost. U Portugalu je sveučilišno obrazovanje osiguralo 52 sveučilišne institucije (*institución de ensino universitário*): 15 javnih sveučilišta, 5 javnih neintegriranih visokih učilišta, 4 javne vojne i policijske visokoškolske ustanove, 27 privatnih ustanova i *Universidad Católica Portuguesa* which Ensino sveučilišta nude sva područja studija. Programi obično imaju akademski stupanj, ali ponekad se nude i profesionalni, poput programa u umjetnosti. Većina studenata u visokom obrazovanju u dobi je između 18 i 25 godina. Međutim i osobe u dobi od 25 godina ili više mogu podnijeti zahtjev za mjesto u visokom obrazovanju pod uvjetom da dokažu kako imaju potrebne vještine i znanje. Postoje ograničenja broja upisanih studenata na visoko obrazovanje (*numerus clausus*).

Budući nastavnici TZK-a usmjeravani su prema ciljevima koji su uspostavljeni u sustavu osnovnoga odgoja i obrazovanja te uključuju i razvojne i motoričke sposobnosti kao integralni dio općeg obrazovanja. Škole stoga moraju posjedovati specifične unutarne i vanjske sadržaje za tjelesni odgoj i sport. Također je potrebno organizirati školske sportske klubove kako bi se dopunile nastavne aktivnosti. Svrha je školskih sportskih klubova organiziranje posebnih razreda ili skupina za svaki sport, dob i spol; svaka je grupa organizirana i pod nadzorom nastavnika. Školski sport uključuje unutarškolska natjecanja i utakmice i natjecanja s drugim školama. Učenicima koji sudjeluju u natjecanjima s visokom konkurencijom dopušta se velika fleksibilnost u njihovom obrazovanju. Isto je tako osigurana podrška socijalno ugroženima kroz dopunske obrazovne aktivnosti koje se pružaju u okviru školskog sustava socijalne skrbi, a uključuju opće i ograničene programe. Opći programi su oni koji se nude kao pomoć svim učenicima i studentima i to, npr. u obliku obroka, školskog prijevoza i smještaja. Program socijalne skrbi brine se o financijskoj potpori djeci iz potrebitih obitelji. Važno je spomenuti zdravstvenu svijest i akcijski program koji brine o održavanju zdravstvenoga statusa

Poznavanje navedenih činjenica integrirano je u didaktičko–metodičke modele kurikuluma poučavanja budućih nastavnika TZK-a. To može ilustrirati primjer nastavne jedinice: *Teorijski temelj nastave tjelesnog odgoja i sporta*.

Uvodnoj tematskoj jedinici, o kojoj će se raspravljati o teorijskoj osnovi poučavanja tjelesnog odgoja i sporta, prethodit će njegov povijesni razvoj i modeli koji ga proučavaju. S ovom se jedinicom postavlja temelj različitih strukturnih elemenata koji čine nastavu tjelesnog odgoja i sporta.

Teme predavanja - Približava se ideji podučavanja tjelesnog odgoja i sporta.

Laboratorijske teme - Približava se ideji podučavanja tjelesnog odgoja i sporta.

Način podučavanja u tjelesnom odgoju i sportu - Analiza obuhvaća sve elemente koji su dio procesa učenja i poučavanja ili su u njega uključeni. Također će se raspravljati o procesima uključenim u interakciju između studenata i nastavnog okruženja.

Teme predavanja - Konceptualizacija metode podučavanja, nastava stilova, podučavanje resursa, metodološka intervencija u sportskim igrama, laboratorijske teme, modeli sportskog obrazovanja, nastavni plan i tjelesni odgoj.

U trećoj tematskoj jedinici pod nazivom *Kurikulum i tjelesni odgoj* obuhvaćaju se aspekti tjelesnog odgoja i obrazovanja u srednjoj školi.

Teme predavanja - Nastavni program tjelesnog odgoja u srednjim školama, tjelovježbeni program u srednjoj školi, laboratorijske teme, izraz i ritam, planiranje poučavanja tjelesnog odgoja, uključuje elemente koji ističu različite dijelove planiranja nastave u tjelesnom odgoju.

Teme predavanja - Programiranje temeljeno na kompetencijama, laboratorijske teme, planiranje modela u tjelesnom odgoju.

Prisutna je interakcija i iskustveno učenje studenata putem laboratorijskih vježbi. U kasnijim godinama studija, studenti su obavezni pohađati studijsku praksu u drugim odgojno-obrazovnim institucijama.

4.3.2. Kompetencije nastavnika u Portugalu

Tijekom godina nastavnici su rijetko bili uključeni u raspravu o kurikulumu. U početnim fazama, svim nastavnicima u javnim i privatnim školama dano je istraživanje o izvedivosti važećih kurikuluma, njihovom utjecaju na praksu i mogućnost u razvijanju vještina višeg nivoa. Izlazni profil učenika koji završavaju obvezno obrazovanje je mjerilo (prilagođeno 21. stoljeću) koje oblikuje ono što će mladi Portugalac očekivati na kraju obveznog školovanja. Njime se navode načela, vizija, vrijednosti i područja vještina koje se trebaju razvijati kako bi se aktivno uključilo u društvo, učinkovito reagiralo na ono što društvo očekuje od mladih ljudi i, prije svega, kako bi se osiguralo da učenici završe školovanje s osjećajem motiviranosti i sposobnosti ulaganja u svoje obrazovanje i cjeloživotno učenje. Učiteljske udruge finaliziraju rad definiranja osnovnog učenja za svaki predmet, pa je moguće stvoriti široku autonomiju škola u kurikulumskom upravljanju i maksimiziranje transdisciplinarnog i interdisciplinarnog rada. Uključivanje učenika također je

kamen temeljac trenutnih politika. Pokrenut je niz lokalnih i nacionalnih događaja vezanih uz Inicijativu Učeničkog glasa. To su uzele u obzir skupštine u kojima učenici izražavaju svoje ideje o tome kako vide obrazovanje i kako škole rade ili bi trebale biti. Osim toga, angažman učenika u praktičnom i demokratskom smislu u upravljanju školama poboljšana je kroz školski proračun.

Na Sveučilištu Lusófona iz Portugala¹⁸ koje nudi programe (akreditirane pod brojem: *IDespacho n.º2922/2018.*) za zvanje Magistra u sportu, obrazovanju i tjelesnoj pismenosti, te nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture, navedene su opće kompetencije:

- upoznati povijesne, filozofske i pedagoške temelje koncepcije tjelesne pismenosti
- razumjeti tjelesnu pismenost kao proces cjeloživotnog učenja
- prepoznati i razumjeti doprinos sporta u procesu ljudskog razvoja.
- upoznati pedagoške i znanstvene implikacije povezane s promicanjem tjelesne pismenosti u različitim fazama života i posebnih populacija
- izraditi i provoditi projekte za promicanje tjelesne pismenosti u obrazovanju, sportu i zdravstvenom kontekstu
- provoditi istraživanja u području promicanja tjelesne pismenosti.

Znanja, vještine i sposobnosti koje treba steći jesu:

Opće vještine obrazovanja i sporta:

- koristiti se, pravilno i pametno, tjelesnom vježbom i sportom kao temeljnim sredstvom intervencije
- koristiti se profesionalnom aktivnosti na integrirani način, znanjem o svojoj specijalnosti u okviru znanstvenih, pedagoških i didaktičkih znanja
- razmotriti i procijeniti svoju praksu, oslanjajući se na stečeno znanje, iskustvo i istraživanje
- komunicirati na odgovarajući način, koristeći IKT¹⁹
- djelovati deontološki u okviru svoje profesionalne mogućnosti, vrednujući društveno-kulturne i građanske dimenzije.

---

¹⁸ Preuzeto s : <http://fefd.ulusofona.pt/cursos/> (posjećeno 14.04.2018)

¹⁹ Informacijsko komunikacijske tehnologije

Specifične vještine TZK i sporta:

- svladava i interpretira nacionalne programe tjelesnog odgoja
- svladava i izvršava teme koje integriraju nacionalne programe tjelesnog odgoja
- planira i ocjenjuje poučavanje i promovira učenje u okviru znanstvenog i pedagoškog znanja TZK-a i školskog sporta
- potiče proces obrazovanja tjelesne kondicije i poboljšanja motoričkih sposobnosti
- koristi jezike i informacijske tehnike, primjerene i prilagođene različitim situacijama
- zna i dominira evaluacijom, kao regulatornim elementom i promotorom kvalitete nastave i učenja.

Specifične kompetencije za studente wellnessa:

- koristi tjelesnu vježbu kao sredstvo promoviranja i očuvanja zdravlja
- organizira i propisuje programe trenažnih procesa, kritički i adekvatno primjenjujući na integrirani način (interdisciplinarno i multidisciplinarno) znanje specifično za specijalnost
- planira, upravlja, vrednuje i kontrolira programe vježbanja i poboljšanje dobrobiti
- koristi jezike i informacijske i komunikacijske tehnike primjerene različitim situacijama svoje profesionalne intervencije, posebno u poslovnom području
- provodi procjenu kao regulatorni element i promicatelj kvalitete tjelovježbe i očuvanja zdravlja
- usmjerava i surađuje u stvaranju, razvoju i ocjeni projekta kluba, škole ili drugog poslodavca.

Specifične vještine studenata sportskih treninga:

- planira i povezuje sadržaj teorije treninga i njegov način u povijesnim, tehničkim, taktičkim i organizacijskim planovima
- organizira proces treniranja i propisuje programe osposobljavanja, kritički i pravilno primjenjujući znanja specifična za njihovu specijalnost i međusektorsku i interdisciplinarnu povezanost

- planira, upravlja, kontrolira i vrednuje proces treniranja i kompetencije
- potiče proces osposobljavanja i natjecanja
- koristi jezike i informacijske i komunikacijske tehnike primjerene različitim situacijama
- surađuje u izgradnji, razvoju i ocjeni atletskog projekta sportaša, kluba, udruženja ili federacije.

4.3.3. Kurikulum obrazovanja nastavnika u Portugalu

Kao što je već navedeno u prethodnom dijelu teksta, Sveučilište Lusófona u Portugalu nudi programe za zvanje magistra u sportu, obrazovanju i tjelesnoj pismenosti i programe za nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture. Sveučilište smatra kako je promicanje tjelesne pismenosti danas osobito relevantno za svijest o doprinosu zdravlju i kvaliteti života sportu, tjelesnoj aktivnosti i obrazovanju. Nastavnik u sportu, obrazovanju i tjelesnoj pismenosti rješava pitanja vezana uz doprinos sporta i tjelesne aktivnosti na kvalitetu života i kako promicati tjelesnu pismenost u različitim društvenim kontekstima: u obitelji, u školi, u sportu i u zajednici. Svi stručnjaci koji rade u obrazovnim, sportskim i zdravstvenim sustavima ciljane su populacija ovog studija. Magistar znanosti u sportu, obrazovanju i tjelesnoj pismenosti zadovoljit će potrebu za stručnjacima osposobljenima za uspješno promoviranje i promicanje tjelesne pismenosti u različitim fazama procesa ljudskog razvoja u obrazovnim, sportskim i zdravstvenim kontekstima. Ciljevi su definirani Nacionalnim programom za promicanje tjelesne aktivnosti, a program intervencije u specifičnim socijalnim okolnostima ima društvenu vrijednost i opravdanost postojanja ovog magistarskog stupnja.

Silabus je napisan za dvogodišnji studij koji donosi 120 ECTS bodova. Propisani su predmeti: Baze modifikacije ponašanja; Obrazovanje, sport i ljudski razvoj; Tjelesna pismenost - povijest, filozofska i pedagoška baza; Tjelesna pismenost i sport; Metodologija istraživanja; Procjena i izbor tjelesnih aktivnosti; Tjelesna pismenost i javno zdravstvo; Tjelesna pismenost u posebnim populacijama; Istraživački projekt; Promicanje tjelesne pismenosti u školi; Promicanje tjelesne pismenosti u sportu i kontekstu zajednice; Disertacija.

Prije magistarskog programa, sveučilište nudi i trogodišnji studij za prvostupnike tjelesne i zdravstvene kulture i sporta. Licencni tečaj za tjelesni odgoj i obrazovanje Sveučilišta Lusófon harmoniziran je s bolonjskim procesom i ima za cilj osigurati solidnu globalnu obuku na području specijalnosti, kao i neophodne specifične kompetencije.

Kurikulumska struktura kolegija s tri specijalizacije: tjelesni odgoj i sport, sportsko osposobljavanje i vježbanje i wellness, omogućuje studentima legitiman odabir sve diferenciranije i zahtjevnije profesije. Akreditirani program donosi 180 ECTS bodova. Pod pretpostavkom da su ciljevi pravno definirani za tečajeve prvog ciklusa, predviđeno je da licencirani tečaj u tjelesnom odgoju i sportu Sveučilišta Lusófona osposobljava za kompetentno obavljanje struke nastavnika tjelesnog odgoja i obrazovanja. Program nastoji pružiti studentima solidnu globalnu pozadinu (povijesne, znanstvene i pedagoške osnove) na području specijalnosti, zajedno s neophodnim specifičnim vještinama, koje su temelj za dobre profesionalne performanse.

Propisani i odobreni predmeti studija:

- Fiziologija i anatomija
- Razvoj i prilagodba motorike
- Povijest tjelesnog odgoja i sporta
- Pedagogija sporta i tjelesnih aktivnosti
- Biokemija
- Statistika
- Atletika
- Sportska rekreacija
- Gimnastika
- Košarka
- Nogomet
- Tenis / badminton / sportovi s reketom
- Fitnes I (Aktivnosti grupe)
- Fitnes II (Individualne aktivnosti)
- Sportski trening
- Fiziologija vježbanja
- Sociologija sporta i tjelesnih aktivnosti

- Tehnike i strategije podučavanja
- Biomehanika
- Ples
- Prehrana i vježbanje
- Traumatologija i vježbe
- Primijenjena informatika
- Plivanje
- Klizanje
- Rukomet
- Judo
- Ragbi
- Odbojka
- Aktivnosti na vodi
- Kolektivni sportovi (košarka, nogomet i odbojka)
- Godišnji projekt
- Filozofija tjelesnih aktivnosti
- Psihofiziologiji
- Psihologija sportskih i tjelesnih aktivnosti
- Planiranje i vrednovanje u tjelesnom odgoju i sportu
- Teorija treninga i metodologija
- Organizacija i razvoj sportskih i tjelesnih aktivnosti
- Zdravlje i fitnes
- Godišnja praksa u školi ili vrtiću

Budući nastavnici TZK-a usmjeravani su prema ciljevima osnovnog obrazovanja koji su uspostavljeni u osnovnom sustavu odgoja i obrazovanja, uključuju i razvojne i motoričke sposobnosti kao integralni dio općeg obrazovanja i kao sredstvo približavanja drugim područjima znanja. Poznavanje društvene, političke i socijalne situacije integrirano je u didaktičko–metodičke modele kurikuluma poučavanja budućih nastavnika TZK-a. Prisutna je interakcija i iskustveno učenje studenata putem laboratorijskih vježbi. U kasnijim godinama studija, studenti su obvezni pohađati studijsku praksu u drugim odgojno-obrazovnim institucijama. Budući nastavnik TZK-a završava studij svjestan načela, vizija, vrijednosti i područja vještina koje se trebaju razvijati kako bi se aktivno uključilo u društveno okruženje, učinkovito reagiralo na ono što društvo očekuje od mladih ljudi i prije svega kako bi se osiguralo da studenti završe s osjećajem motiviranosti i sposobnosti ulaganja u svoje obrazovanje i cjeloživotno učenje. Trenutne politike uključuju studente i nastavnike u kreiranje kurikuluma. Stjecanje zvanja magistra u sportu, obrazovanju i tjelesnoj pismenosti te nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture popraćeno je precizno definiranim kompetencijama. Pedagoška baza precizirana je kompetencijom: *Upoznati pedagoške i znanstvene implikacije povezane s promicanjem tjelesne pismenosti u različitim fazama života i posebnih populacija*. Kurikulum obrazovanja nastavnika TZK-a ima specifične, didaktičke i pedagoške kompetencije. Ovakav studij nastoji pružiti studentima solidnu globalnu pozadinu (povijesne, znanstvene i pedagoške osnove) na području specijalnosti, zajedno s neophodnim stjecanjem specifičnih vještina temeljnih za dobre profesionalne performanse.

5. SMJERNICE ZA IZRADU MODELA OBRAZOVANJA NASTAVNIKA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U REPUBLICI HRVATSKOJ

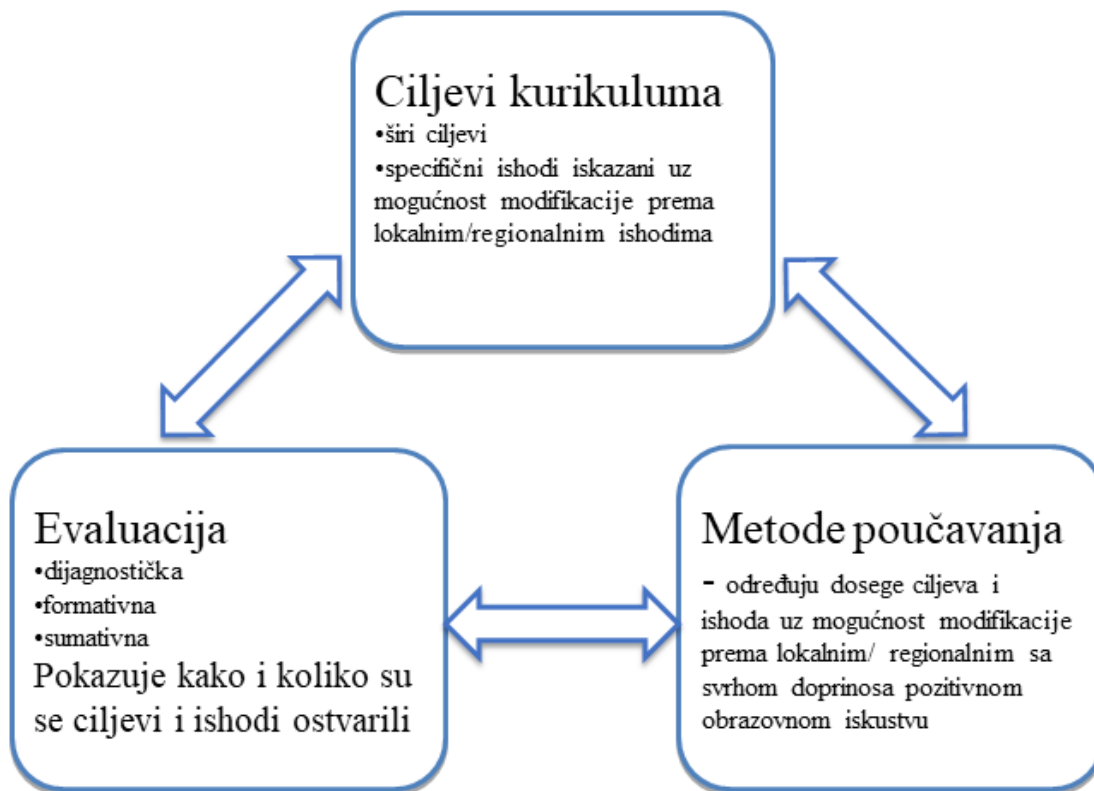
Diljem europske regije, kvaliteta pripreme nastavnika TZK-a raznolika je i neujenačena. Kao što je Hardmanovo (2002) istraživanje pokazalo, u Europi se stupanj poučavanja i kvalifikacije diplomskog studija stječu na sveučilištima, pedagoškim institutima, nacionalnim sportskim akademijama ili specijaliziranim sportskim institutima. Za nastavu u osnovnoj školi kvalifikacije se obično stječu na pedagoškim institutima ili na sveučilištima, dok se za nastavu srednjoškolskog obrazovanja kvalifikacije uglavnom stječu na sveučilišnim ustanovama, uključujući akademske i fakultetske. U približno polovici zemalja, diplomandi i nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture kvalificirani su za podučavanje barem još jednog/drugog predmeta. U nekim zemljama su nastavnici u osnovnim školama često neadekvatno ili neprikladno pripremljeni za podučavanje TZK-a.

U 63% zemalja EU postoje mogućnosti stručnog usavršavanja/kontinuiranog profesionalnog razvoja (KPR), ali postoje znatne varijacije u učestalosti pružanja usluga svake godine u neformalnom, informalnom ili pak formalnom okruženju. Trajanje stručnog usavršavanja/KPR-a također pokazuje razlike u praksi među zemljama: one s godišnjim rasponom usavršavanja od 12 do 50 sati, od 3 do 25 dana, zatim dvogodišnji i trogodišnji tečajevi od 4 tjedna, petogodišnji tečajevi kreću se od 15 dana do 3 tjedna ili 100 sati tijekom petogodišnjeg razdoblja. Godišnje stručno usavršavanje/kontinuirani profesionalni razvoj ostvaruje se u 50% zemalja svake godine, svake 2 godine u 15% zemalja i u više od dvije godine u 35% zemalja. Nema mogućnosti ili strogo ograničene odredbe u Bugarskoj, Cipru, Češkoj, Finskoj, Francuskoj, Njemačkoj, Italiji, Latviji, Litvi, Luksemburgu, Nizozemskoj, Poljskoj, Rumunjskoj, Švedskoj. U nekim zemljama neadekvatna promotivna infrastruktura i financije mogu spriječiti sudjelovanje u stručnom usavršavanju/kontinuiranom profesionalnom razvoju.

Pozitivan pomak u stručnom usavršavanju kontinuiranom profesionalnom razvoju predstavljaju europski majstorski programi u TZK-u i prilagodljivoj tjelesnoj aktivnosti te u nacionalnim programima profesionalnog razvoja u Engleskoj. Kontinuirani profesionalni razvoj ima ključnu ulogu u poboljšanju obrazovnih praksi i standarda, ali podaci govore da je u nekim europskim zemljama nepravilan, nestrukturiran, a ponegdje i nedostupan i to unatoč potrebi za profesionalnim razvojem kao kontinuiranim procesom u profesionalnoj karijeri nastavnika. U

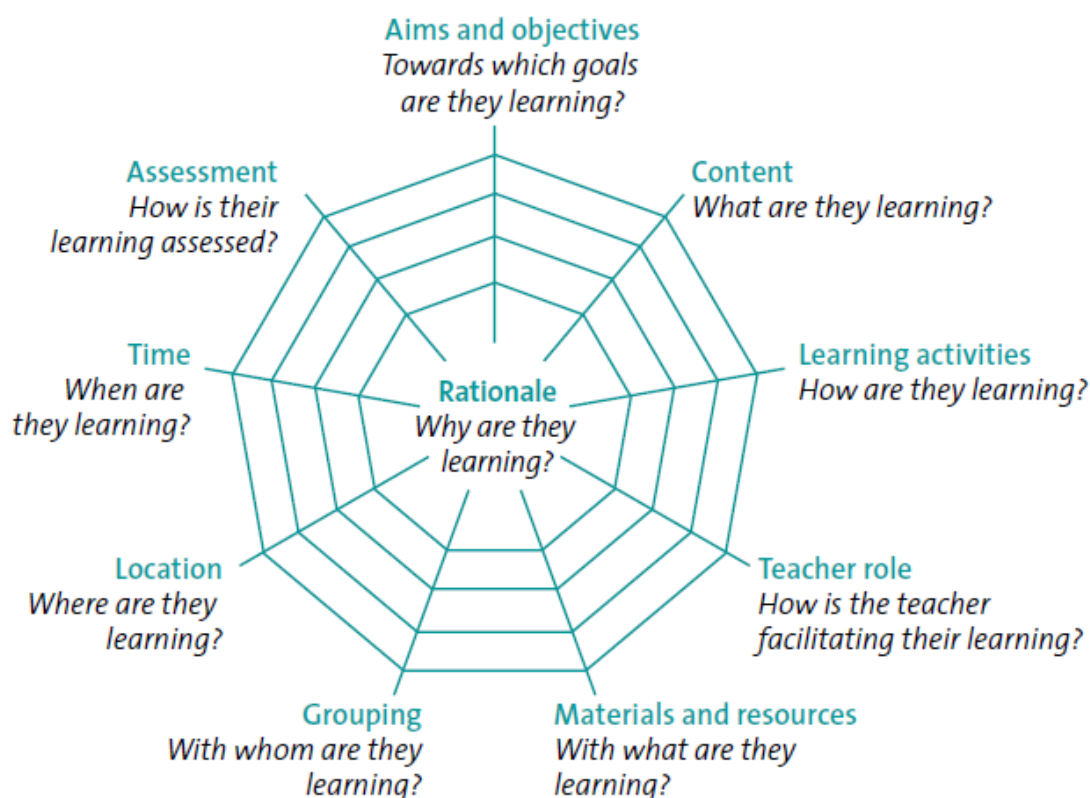
osnovnim školama/ razrednoj nastavi gdje su nastavnici odgovorni za nastavu TZK-a, to može predstavljati mogući problem. U svjetlu preporuka koje se odnose na stručno usavršavanje unutar struke TZK-a, razvojne promjene u europskim razmjerima povezane su s procesima demokratizacije, uključujući političke i međuvladine agencije (Vijeće Europe 2002/2003 i Europski parlament 2006./2007).

Država bi trebala pomoću nadležnih agencijskih tijela identificirati postojeća područja nedostataka i nastojati razviti osnovni model stručnog usavršavanja sukladan potrebama i aktivnostima TZK-a koji je integriran s obrazovnim politikama u partnerstvu s nevladinim organizacijama. Zadovoljavanje osnovnih potreba zahtijeva kvalitetne konceptualno i kontekstualno prilagođene nastavne programe TZK-a, opremu i osnovne sadržaje, sigurno okruženje i odgovarajuće kvalificirane i iskusne nastavnike koji posjeduju potrebna relevantna znanja, vještine, opće i specifične kompetencije prema razini i stupanju uključenosti zajedno s mogućnostima obogaćivanja kroz stalni profesionalni razvoj. Ovdje se naglašava razvoj pedagoške kompetencije koja je kroz analizu akademskih programa na studijama slučaja iskazana u obliku jednog ili dva jednosemestralna predmeta (za Latviju i Hrvatsku). Tamo gdje je zastupljena više (primjer Portugala), omogućuje cjeloviti ciklus vertikalne prohodnosti nakon završetka fakulteta uz primjenjivost u nastavi te time i podržavanja postavljenih ishoda na razini obrazovnog sustava. Sustavno istraživanje potreba nastavnika te implementiranje dobivenih spoznaja potrebno je uključiti u programe stručnog usavršavanja Agencije za odgoj i obrazovanje. Također je potrebno uspostaviti transparentniju suradnju Agencije, Ministarstva znanosti i obrazovanja i fakulteta radi ostvarivanja cilja postavljenog u Nacionalnom kurikulumu. Početno obrazovanje nastavnika TZK-a postavlja temelje obavljanja nastavničke uloge prema modelu koji se sastoji od istodobnog svladavanja predmetnih i pedagoških kompetencija (*slika. 10.*).

Slika 10. Istodobni model početnog obrazovanja nastavnika TZK

Odluke o planiranju i učenju mogu se pojaviti na različitim razinama (van den Akker, 2003): sustav, društvo, nacija ili država (makro); škola ili institucija (mezo); razina učionice (mikro); i razina učenika (nano). Također, može se konceptualizirati iz različitih kutova (Goodlad, 1994): socio-politički, tehničko-stručni i materijalni. Socio-politička perspektiva odnosi se na utjecaj različitih sudionika. Tehničko-stručna perspektiva odnosi se na metode izrade, evaluacije i provedbe kurikuluma. Temeljna perspektiva odnosi se na već spomenuto pitanje o tome što je najvrjednije podučavati i učiti (Kuiper i sur., 2013). Razjašnjenje razlika odnosi se na različite oblike u kojima se mogu predstaviti kurikulumi kao što je prikazano na *slici 11*.

Slika 11., *Paukova mreža kurikuluma* (Kuiper i sur., 2013)

Kako nacionalni kurikulum treba biti kreiran na temelju društvenih potreba, s određenim ciljem, čijoj realizaciji pridonose pedagoške aktivnosti metodički strukturirane, identični zahtjevi se prenose i kod kreiranja kurikuluma TZK-a.

Iz istraživanja su proizašle smjernice modela obrazovanja nastavnika TZK-a:

Razina strategija i politike

- razviti jasan strateški okvir obrazovanja u kojem je TZK istoprvan s drugim školskim predmetima
- razviti zakone koji osiguravaju provedbu preporučenog minimalnog izvođenja TZK-a u primarnom obrazovanju koje uključuje sve učenike (s teškoćama, manjinske skupine i sl.)
- promicati uključivanje kao temelj kvalitete obrazovanja i prirodni način rada za svakog nastavnika
- promicati međupredmetnu suradnju kako bi se razvila integrirana politika za TZK-a i

osigurao dijalog između dionika

- osigurati politike i povezane strategije koje jasno pokazuju razliku između tjelesne aktivnosti, sporta i odgoja i obrazovanja, s posebnim naglaskom na obrazovnu dimenziju te olakšati dijalog između kreatora politika i praktičara kako bi se osiguralo postizanje zadanih kurikulumskih ciljeva i ciljeva područja

Razina kurikuluma

- značajno povećati pedagoško-didaktičke sadržaje
- razviti strategije koje uvažavaju različite pedagoške potrebe i metode kojima se uključuju svi učenici
- poticati načine obrazovnog planiranja na temelju individualnih obrazovnih potreba
- pružiti podršku u stvaranju otvorenog i fleksibilnog kurikuluma koji omogućuje različite stilove učenja i poučavanja
- osigurati nastavnicima adekvatne resurse, usavršavanje, asistente u nastavi koji podržavaju prilagodbu kurikuluma
- pratiti suvremene društvene trendove i znanstvene spoznaje kako bi se osigurao relevantan program studija koji zadovoljava potrebe i interese mladih

Razina suradnje škole i lokalne zajednice

- strategija treba sadržavati jasne smjernice uspostavljanja i održavanja suradnje s društvenim sportskim organizacijama kroz jasne strukture
- osigurati sredstva iz državnog proračuna za stvaranje održive školske zajednice sa sportskim partnerstvima

Mjere praćenja i osiguranja kvalitete radi poboljšanja planiranja i provedbe

- poboljšati načine praćenja i vrednovanja TZK-a u školama
- razviti sustave praćenja i vrednovanja koji se odnose na sve razine (nacionalne i lokalne) i uključuju raspodjelu nastavnih sati tijekom školske godine
- triangulirati praćenje i vrednovanje procesa uključivanja nadzora, ravnatelja, školskih

zaposlenika, učenika i roditelja

- osvijestiti važnost praćenja i vrednovanja za poboljšanje i unapređenje prakse

Skupovi kriterija obrazovanja nastavnika

- razviti kriterije obrazovanja nastavnika koji propisuju očekivanja, profesionalne odgovornosti, znanja, vještine i razumijevanja potrebna za obavljanje nastavničke uloge
- osigurati u programima studija mogućnosti napredovanja u statusu kvalificiranog nastavnika u skladu s razvijenim kriterijima
- razviti jasne smjernice za upravljanje učinkom nastavnika koji ih prati i napreduje po kriterijima i koji podržava razvoj u pozitivnom okruženju
- promicati korištenje novih i alternativnih metoda poučavanja
- potaknuti nastavnike na rad u timovima i primjeni problemski orijentiranih metoda poučavanja kao i poštivanja različitosti i različitih stilova učenja kod učenika, osiguravanje ravnopravnosti, proaktivno ponašanje kod incidentnih situacija i nasilja
- olakšati nastavnicima suradnju i partnerstva s drugim organizacijama u lokalnoj zajednici
- osigurati cjeloživotno obrazovanje s naglaskom na stjecanje pedagoške kompetencije
- osigurati prepoznavanje dobro osposobljenog nastavnika TZK-a na svim razinama školovanja
- provesti reformu ili recenziju trenutnih studijskih programa te preuzeti odgovornost za razvoj i kvalitetu područja TZK-a na nacionalnoj razini u suradnji s nastavnicima u praksi
- surađivati s Agencijom za odgoj i obrazovanje u pružanju podrške profesionalnom razvoju i potrebama nastavnika te razviti mrežu nastavnika mentora usmjerenih na pružanje podrške

Financiranje

- poticati učinkovito planiranje i decentralizaciju korištenja sredstava unutar obrazovnog sektora
- dopustiti fleksibilnu upotrebu sredstava za podršku razvoja planova i programa inkluzivnosti i ljudskih prava
- osigurati svim školama odgovarajuće resurse i materijale prilagođene učenju u ovom području
- osigurati sredstva za održavanje objekata, opreme i resursa za sigurno i zdravo okruženje učenja
- osigurati istraživačke projekte s naglaskom na trenutno stanje područja TZK-a koje će poslužiti kao temelj unaprijeđivanja nastave TZK-a i obrazovanja nastavnika .

Predložene smjernice mogu pridonijeti repozicioniranju TZK-a kao i u redizajniranju kurikuluma koji treba imati balansiran omjer svih aspekata u razvoju učenika.

6. ZAKLJUČAK

Dobiveni podaci pružaju regionalnu i individualnu nacionalnu sliku TZK-a u školama zemalja EU-a, osobito kada se pogledaju nalazi državnih tijela, iako oni ne detektiraju sve probleme koji postoje u praksi. Međutim ono što suvremena istraživanja otkrivaju, jesu kongruentne značajke u nekoliko područja usmjeravanja politike škole prema TZK-u i nedvojbeno u nekim specifičnim područjima prakse. U nekim je zemljama došlo do pozitivnih pomaka koji su doprinijeli poboljšanju situacije i statusu TZK-a, što znači da postoje primjeri pozitivno provedenih programa i dobrih praksi. Isto tako, postoje dokazi koji izazivaju znatnu zabrinutost zbog postojećega stanja. Stoga je pregled trenutne situacije TZK-a u Europi obilježen *mješovitim porukama* s pokazateljima stabilizacije u nekim zemljama, postavljenim između pozitivnih i učinkovitih političkih inicijativa u drugim zemljama te nejasno propisanih ciljeva i usmjerenosti u ostalima. Mnoge su se vlade obvezale kroz zakonodavstvo kako bi osigurale odredbe za TZK, ali se zbog reformi ili nekih drugih razloga to ne događa u praksi. Ta se razlika vidi u retorici službene dokumentacije o načelima, politikama, ciljevima i usmjerenosti područja i predmeta, što ukazuje na niz nedostataka u TZK-u u Europi. Postoje znatni nedostaci u opremanju objekata, ako oni uopće postoje, i nedostatne potrošne opreme, što je često povezano s nedovoljnim financiranjem, posebno u gospodarski nerazvijenim zemljama i regijama u razvoju. U nekim su zemljama TZK i školski sport nedovoljno financirani, kao što i niska naknada za nastavnike. Postoji zabrinutost za kvalitet nastavnoga kadra zbog nedovoljnog i/ili neodgovarajućeg stručnog usavršavanja i stjecanja kvalifikacija. Nadalje, alokacija vremena u kurikulumu u nekim zemljama je promijenjena, ali je i dalje zabrinjavajuć trend od dva sata tjedno bez dodatnih aktivnosti. Količina dodijeljenog vremena u kurikulumima predstavlja važan problem za provođenje kvalitetnog, cjelovitog TZK-a. Preporuke upućuju na činjenicu da je najmanje 60 minuta dnevne umjerene do snažne tjelesne aktivnosti potrebno za održavanje zdravog i aktivnog načina života. EUPEA preporučuje svakodnevni TZK u prvim godinama školovanja, a kasnije tri sata (180 min) tjedno. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe od 30. travnja 2003. godine uključuju znatne reference za alokaciju vremena u TZK-u: sporazum o *kretanju prema obveznom zakonskom minimumu od 180 minuta tjedno u tri razdoblja, s tim da se škole potiče da prijeđu taj minimum, ako je to moguće*, i poziv za jedan sat dnevne tjelesne aktivnosti u školskom okruženju.

Postoje odstupanja koja se odnose na diferencijalne varijacije između država članica EU-a zemalja srednje i istočne Europe i *starijih* 15 država članica. U kurikulumima nekih istočnoeuropskih i zapadnoeuropskih zemalja manje su mogućnosti za učenike s invaliditetom, što se objašnjava nedovoljnom educiranošću kadrova i nedovoljnim financijskim sredstvima.

Nadalje, uloga je škole poticati mlade ljude na nastavak sudjelovanja u tjelesnoj aktivnosti, povezivanjem i koordiniranjem različitih mogućnosti za sve mlade ljude na svim razinama uz razvijanje partnerstva sa širom zajednicom. TZK bi trebao omogućiti sustavnu promociju tjelesnih aktivnosti u školama i biti prepoznat kao osnova inkluzivne piramide sudjelovanja. Nastavnici TZK-a svojim nastavnim predmetom potiču najširi raspon razvoja mladih ljudi, omogućujući pozitivna iskustva koja nastaju sudjelovanjem u tjelesnoj aktivnosti i shvaćanju njezine svrhe. Oni imaju ključne uloge kao posrednici između škole i šire lokalne zajednice i stoga bi trebali osigurati dostupnost informacija o aktivnostima unutar škole o mogućnostima u lokalnoj zajednici. Važna je također suradnja i partnerski pristup koji uključuje i sve druge nastavnike i stručnjake posvećene odgoju i obrazovanju. Uz povećanje stope neaktivnosti i povezanih čimbenika rizika, od prekomjerne tjelesne težine, pretilosti i zdravlja djece školske dobi i ograničenim vremenom u TZK-u, usmjerenost prema kretanju predstavljat će važnu dopunsku (i komplementarnu) domenu nastojanja na poticanje angažmana ove ciljane skupine mladih u tjelesnoj i sportskoj aktivnosti diljem Europe. Međunarodne nevladine organizacije, kao što su Međunarodna udruga za sport i kulturu (ISCA) i Europska nevladina sportska organizacija (ENGSO), kao i nacionalna i lokalna sportska tijela, mogu doprinijeti procesu motivacije mladih koji redovito sudjeluju u rekreaciji i tako usvajaju tjelesno aktivan stil života. Takve organizacije volonterskog sektora imaju važnu ulogu u pomaganju pri prijelazu iz škole u organizirane aktivnosti u zajednici. Zabrinjavajuće može biti to što mnogi dobrovoljci nemaju formalno obrazovanje za rad s mladima. Unatoč tome, volonteri mogu donijeti znanje, vještine i predanost kao sredstva korištenja slobodnog vremena i usvajanja vrijednosti. Europsko vijeće usvojilo je Etički kodeks i primjere dobre prakse. Kodeks nudi okvir smjernica i osnova je za slične dokumente država članica o etici u sportu. U njemu se navode neka od ključnih pitanja kojima bi se se u TZK-u trebali suočiti nastavnici. Smjernice uključuju: integritet i poštovanje u odnosima, različite moguće oblike zlostavljanja i zaštite djece, nasilničko ponašanje, antisocijalno ponašanje, jednakost i uključenost, stres i izgaranje, poštenu igru (*fair play*) i uravnotežen pristup pobjedi, zabava i užitek.

Postoji uska i neopravdana koncepcija uloge TZK-a koja služi samo za jačanje sportske izvedbe natjecanja usmjerenog na postignuće, čime se ograničavaju mogućnosti sudjelovanja, a ne šire se horizonti. Također je nejasna razina provedbe i praćenja nastavnih planova, posebno u velikim razrednim odjelima. Povećanje standarda dobre kondicije (*fitness*) i visoka stopa odustajanja od TZK-a pogoršavaju se u nekim zemljama nedovoljnom i/ili neodgovarajućom koordinacijom škola i zajednice i problemima komunikacije. TZK će imati koristi od preusmjerenja veće odgovornosti na učenike za svoje učenje s upravljačkom odgovornošću nastavnika koje se progresivno prenosi učenicima. Poboljšana uključenost učenika u ovaj proces pomoći će u olakšavanju osiguravanja

mogućnosti pojedinih smislenih i društveno relevantnih iskustava. Osposobljavanje pripravnika i stručno usavršavanje uz daljnji profesionalni razvoj trebao bi biti ovako pedagoško razvojno orjentiran.

Konačno, neophodno je praćenje razvoja TZK-a u svijetu. Vijeće Europe, UNESCO i WHO²⁰ pozvali su na uspostavu sustava praćenja kako bi redovito preispitalo stanje TZK-a u svakoj zemlji. Vijeće Europe upućuje na paneuropsko istraživanje o politici TZK-a u praksi svakih pet godina kao prioritet. Praćenje pomaže u procesu prevladavanja teškoća za održivu sigurnu budućnost TZK-a u školama.

6.1. OGRANIČENJA ISTRAŽIVANJA

Za provedbu postavljenoga istraživanja bilo je potrebno vrijeme od dvije godine za prikupljanje potrebnoga istraživačkoga uzorka. Ograničenje se odnosi na uzorak relevantnih dokumenata, s obzirom na to da nije bilo moguće unutar jedne akademske godine skupiti prethodno utvrđen broj nacionalnih kurikuluma prema postavljenim uvjetima a osim toga, dokumenti koji bi dali druge relevantne informacije nisu dostupni.

Iako se na području Europske unije nastoji stvoriti relativno homogen pristup kurikulumima koji će uvažavati europske smjernice kada je riječ o kompetencijama, limitirajući čimbenici ovog istraživanja odnose se na različite kontekste u kojima se nalaze zemlje EU-a koje imaju različitu političku, socijalnu i ekonomsku pozadinu određene zemlje i suvremene trendove. Organizacija i provedba vlasti te financiranje u odgoju i obrazovanju također su se pokazali limitirajućim čimbenicima. Ovom istraživanju moglo se pristupiti drugačijim odabirom kriterija za komparaciju kao što je, npr. detaljnija analiza vrsta ishoda učenja na predmetu TZK-a (činjenična i teorijska znanja, spoznajne i socijalne vještine, samostalnost i odgovornost) ili stečene kompetencije nastavnika TZK-a u dodacima diplomi.

---

²⁰World Health Organisation

6.2. ZNANSTVENI DOPRINOS ISTRAŽIVANJA

Znanstveni je doprinos istraživanja u rezultatima komparacije nacionalnih kurikuluma primarnoga obrazovanja zemalja EU-a po sastavnicama te kreiranje smjernica za izradu modela obrazovanja nastavnika TZK-a u RH.

Provedbom istraživanja utvrđene su razlike unutar općih kurikulumskih ciljeva i usmjerenosti, opisu tjelesnog i zdravstvenog područja, odgojno-obrazovnim ciljevima područja TZK-a, ishodima i ciljevima učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a, obveznom i/ili izbornom statusu predmeta, alokaciji vremena za predmetne obveze, evaluaciji, didaktičko-metodičkom pristupu, kompetenciji nastavnika i kurikulumu obrazovanja nastavnika. Time su postavljeni kvalitetni temelji za komparativne analize TZK-a u primarnom obrazovanju te se mogu odrediti smjernice za poboljšanje aktualnih studijskih programa za edukaciju studenata kinezioloških studija.

Na temelju ovog istraživanja i teorijske elaboracije, moguće je korigirati postojeće programe cjeloživotnoga učenja. Prema Strategiji za izradbu i razvoj nacionalnoga kurikuluma za predškolski odgoj, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje iz 2007. godine navodi se kako nastavnički i učiteljski fakulteti trebaju svoje programe nadopuniti tako da učitelji i nastavnici tijekom redovitoga školovanja steknu potrebne kompetencije za preoblikovanje nastavnih procesa u školama. U tu je svrhu potrebno uspostaviti njihovo sustavno dodatno obrazovanje na temelju novih znanstvenih spoznaja (MZOŠRH, 2007). Analiza aktualnog stanja daje empirijski utemeljenu analitičku osnovu za njegovu procjenu, prijedloge za poboljšanje i definiranje razvojnih potreba. Time je postignut znanstveni, ali i praktični značaj istraživanja. Isto tako, potrebno je utvrditi usvojenost nastavničkih kompetencija te njihove omjere na sveučilišnim programima u zemljama EU-a.

6.3. SMJERNICE BUDUĆIH ISTRAŽIVANJA

TZK se unatoč zakonskoj regulativi nalazi u nepovoljnijoj situaciji u odnosu na ostale sadržaje jer nije prestalo propitivanje njegovog mjesta u kurikulumima. U budućim bi istraživanjima bilo potrebno orijentirati se prema standardima izvedbe i načinima vrednovanja. Povezivanje prednosti i ishoda tjelesnog odgoja s osnovnim područjima učenja 21. stoljeća, kao što je kritičko razmišljanje, rješavanje problema, sposobnost za rad s agilnošću i prilagodljivost, mogućnost analize informacija, učinkovito komuniciranja i sposobnost inovatnog djelovanja, pokazuje se važnim. Respektirajući probleme suvremenog života, u budućim istraživanjima trebali bi se kreirati programi TZK-a za 21. stoljeće koji učenike moraju pripremiti život u svijetu koji je sve više obilježen epidemijom pretilosti i nekretanja. Globalizacija, eksplozija znanja i demografske promjene imaju sve veći utjecaj na znanje, vještine i dispozicije potrebne za život, rad i igru u 21. stoljeću. Kod djece i mladih bit će potrebno razvijati kritičko razmišljanje i vještine rješavanja problema, djelovanja uz agilnost i prilagodljivost, učinkovito analiziranje informacija, komuniciranje u raznim usmenim i pisanim oblicima, znatiželju, maštu i inovacije kao i zdrav, aktivan način života. Unapređenje kvalitete odgoja i obrazovanja razlog je brojnih promjena i reformi koje se događaju u svim djelovima svijeta. Praćenje i vrednovanje implementacije navedenih promjena važni su čimbenici TZK-a. Buduća istraživanja valjalo bi usmjeriti na mogućnost prilagodbe sadržaja i individualizaciju, suradnju sa stručnim suradnicima i ostalim nastavnicima, na edukaciju iz područja TZK-a, materijalnu opremljenost škole (odgovarajući prostor i potrebna oprema) te uključenost djece s teškoćama u razvoju u nastavu TZK-a. Usredotočujući se na sadržaj i metodologiju razvoja zdravog i aktivnog stila života djece i mladeži, potrebno je integrirati razvoj vještina, tjelesne kondicije, zdravlja, prehrane i planiranja slobodnog vremena. U tom se smislu pokazuje potrebnim redizajnirati nastavni plan i program tjelesnog odgoja za promicanje aktivnog učenja usmjerenog na učenika i osnaživanje osobe za cjeloživotni, angažman u tjelesnoj aktivnosti. Nadalje, važnim se pokazuje istraživanje mjera koje bi poticale suradnju dionika u zajednici (nastavnici, administratori, roditelji, članovi zajednice, poslovni lideri i drugi) u promoviranju tjelesne aktivnosti koja će postati dio svakodnevnih života kroz formalno i neformalno obrazovanje. Iako TZK ima svoje vrijednosti, njegova razina i status u zajednici ovisi u velikoj mjeri o ulozi i razini nastavnikove izvedbe i ostvarenju postavljenih zadataka. Zbog toga je u daljnim istraživanjima potrebno otklanjati neuralgične točke obrazovanja nastavnika jer postoji praksa koja pokazuje redukciju općeobrazovnih sadržaja u obrazovanju nastavnika čime se šalje implicitna poruka da ovaj sadržaj nije relevantan.

7. POPIS LITERATURE

(NASPE), N. A. f. S. P. E. (2002). Active start: a statement of physical activity guidelines for children birth to five years Reston, VA: NASPE Publications.;

Abels, W., i Bridges, J. M. (2010). Teaching Movement Education: Foundations for active lifestyles. Human Kinetics, USA.;

AIIESEP Position Statement on PETE 2014;

Ainsworth, D. (1930). A history of physical education in colleges for women. San Diego: Barnes.;

Al-lela, O.Q.B., Bahari, M.B., Elkalmi Ramadan M.& Ihsan Jawad Awadh, A. (2012). Incorporating an Immunization Course in the Pharmacy Curriculum: Malaysian Experience. American Journal of Pharmaceutical Education,76(10), 206.;

Annerstedt C., Physical Education and Health in Sweden. In: Piihse U., Gerber M. (eds.), International Comparison of Physical Education. 2008, Routledge.;

Ara, I., Vicente-Rodriguez, G., Perez-Gomez, J., et al. Influence of extracurricular sport activities on body composition and physical fitness in boys: A 3-year longitudinal study. International Journal of Obesity. 2006;30(7):1062–71.;

Arnon, S., Reichel, N. (2007). Who is the ideal teacher? Am I? Similarity and difference in perception of students of education regarding the qualities of a good teacher and of their own qualities as teachers. Teachers and Teaching: Theory and Practice, 13(5): 441-464.;

Arrighi, M. A., Young, J. C. (1987). Teacher Perceptions About Effective and Successful Teaching. Journal of Teaching in Physical Education, 6(2): 122-135.;

Association for Physical Education (afPE) (2008). Health Position Paper. Worcester, afPE.

Bailey, R. (2005) Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion, Educational Review, 57:1, 71-90;

Bailey, R. (2006). Physical Education and Sport in Schools: A Review of Benefits and Outcomes. *Journal of school health*; 76(8):397-401.;

Baldwin, S. (2012). Placing geography in the New Zealand Curriculum. *New Zealand Geographer*,68(3),211- 218.;

Balz E., Neumann P., Physical Education in Germany. In: Piihse U., Gerber M. (eds.), *International Comparison of Physical Education. Concept-Problems-Prospects*. Meyer & Meyer Verlag, Aachen 2005, 292-309.;

Banks, J. A. (2008). Diversity, group identity, and citizenship education in a global age. *Educational Researcher*, 37(3): 129-139.;

Baranovic, B. (2006). Nacionalni kurikulum u europskim zemljama i Hrvatskoj: komparativan prikaz. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, Vol. 44, No. 172/173 (2/3).

Barney, D. & Deustch, J. (2009). Elementary classroom teachers attitudes and perspectives of elementary physical education. *Physical Educator*, 66(3), 114- 123.;

Barone, T. N. (2004). Moral dimensions of teacher-student interactions in Malaysian secondary schools. *Journal of Moral Education*, 33(2), 179-196.;

Barr-Anderson DJ, Singleton C, Cotwright CJ, Floyd MF, Affuso O. Outside-of-school time obesity prevention and treatment interventions in African American youth. *Obesity Reviews*. 2014;15(4):26-45.;

Bassett, D. R., E. C. Fitzhugh, G. W. Heath, P. C. Erwin, G. M. Frederick, D. L. Wolff, W. A. Welch, and A. B. Stout. 2013. Estimated energy expenditures for school-based policies and active living. *American Journal of Preventive Medicine* 44(2):108-113.;

Beagle, A., Pangrazi, R. P., i Vincent, S. D. (2001). Pedometers, physical activity, and accountability. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 72(9), 16-36.;

- Beets MW, Huberty J, Beighle A. Systematic observation of physical activity in afterschool programs: Preliminary findings from Movin' Afterschool intervention. *Journal of Physical Activity & Health*. 2013;10(7):974-981.;
- Beighle, A., Pancrazi, R. i Vincent, D. Pedometers, Physical Activity, and Accountability. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 72:9, 16-19.;
- Boyatzis, R.E. (1982) *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*. John Wiley and Sons, Inc., New York.;
- Bransford, J.D., Brown, A.L., & Cocking, R.R. (Eds.). (2000). *How people learn*. Washington, DC: National Academy Press.;
- Broeke A., Van Dalfsen G., (2007). Physical Education and Sport Education in the European Union: The Netherlands. In: Klein G., Hardman K., Physical Education and Sport Education in the European Union. Editions Revue EP.S., Paris.;
- Careiro da Costa F. (2001). From the curriculum as text to the curriculum students experience in physical education. Keynote lecture addressed at the International AIESEP Conference. Proceedings (pp. 30-44). Taipei, 20-23, June, Taiwan.;
- Carlgrén, I. (2006). *The epistemic practices of curriculum delivery and making – Three teaching practices*. Paper presented at the Second World Curriculum Studies Conference, 21-24 May, Tampere, Finland.;
- Carney and Howells (2008) The Primary Physical Education Specialist. *Primary PE Matters*. Autumn 2008, Vol 3, No.3. Pages iii – iv.;
- Carroll, J. (1963). A model of school learning. *Teachers College Record*, 64(8), 723-733.;
- Cartelli, A. (2006). *Teaching in the Knowledge Society: New Skills and Instruments for Teachers*. Information Science Pub;
- Carty C., et al. (2009). European Inclusive Physical Education Training (EIPET) Project, Tralee.;
- Chen, A., & Ennis, C. D. (2009). Motivation and achievement in physical education. In K. Wentzel & A. Wigfield (Eds.), *Handbook of motivation at school* (pp. 553–574). New York: Routledge;

Chen, A., Ennis, C. D., Martin, R., & Sun, H. (2006). Situational interest: A curriculum component enhancing learning in physical education. In S. N. Hogan (Eds.), *New developments in learning research* (pp. 51–77). New York: Nova Science.;

Coates, W.C., Lin, M., Clarke, S., Jordan, J., Guth, T., Santen, S.A. & Yarris, L.M. (2012). Defining a Core Curriculum for Education Scholarship Fellowships in Emergency Medicine. *Academic Emergency Medicine*, 19(12), 1411-1418.;

Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Naklada Slap, Jastrebarsko.;

Corbin, C. B. (2002). Physical activity for everyone: What every physical educator should know about promoting lifelong physical activity. *Journal of Teaching in Physical Education*, 21, 128–144.;

Cruickshank, D. (1985). Profile of an effective teacher. *Educational Horizons*, 64, 90-92.;

Crum, B. (1992). Competing orientations for P.E. curriculum development: the trend towards a consensus in the Netherlands and an international comparison. In: Williams, L. Almond, & A. Sparkes (Eds.) *Sport and Physical Activity. Moving towards Excellence* (pp.85-93). London: Spon.;

Crum, B. (1994). A critical review of competing physical education concepts. In: Mester (Ed.) *Sport Science in Europe 1993. Current and Future Perspectives* (pp.516-533). Aachen: Meyer & Meyer.;

Čustonja, Z. (2004). Razvoj tjelesne i zdravstvene kulture u Hrvatskoj do 1874. godine. *Povijest hrvatskog sporta*, 35 (130), 5-7.;

Davies, K. L. & Elhassan, H. A. (2012). Clinical ear, nose and throat training as a percentage of the undergraduate medical curriculum. *Clinical Otolaryngology*, 37(6), 500-501.;

De Knop, P., & Buisman, A. (Eds.) (1998). *Kwaliteit van jeugdsport*. Brüssels: VUB Dietrich, W. (1965). *Die Intensivierung des Turnunterrichts*. Berlin: Volk und Wissen.;

Delaunay, M., & Pineau, C. (1989). Un programme-la lechón-le cycle en EPS. [A lesson program of the cycle of physical education. In French.] *Revue EPS*, 217, 49-52.;

Department for Education and Employment; DfEE 0029/2000 Standards for school premises; UK and Canada; dostupno na stranici:
<https://www.thenbs.com/PublicationIndex/documents?Pub=DfEE>;

Dewar, A. (1990). Oppression and privilege in physical education: struggles in the negotiation of gender in a university programme. In D. Kirk and R. Tinning (Eds), *Physical Education, Curriculum and Culture: Critical Issues in the Contemporary Crisis*. Brighton, Falmer Press.;

Dixon M. J., Harrigan K. A., Jarick M., MacLaren V., Fugelsang J. A., Sheepy E. (2011). Psychophysiological arousal signatures of near-misses in slot machine play. *Int. Gambl. Stud.* 11 393–407.;

Doll R, 1988, *Curriculum Improvement*, Harcourt, New York: Brace and World Publish pp 23.;

Doll, W.E. (1993). *A Post-modern Perspective on Curriculum*. New York: Teachers College Press.;

Domazet, M. (2009). Društvena očekivanja i prirodno-znanstveno kompetentni učenici. *Sociologija i prostor*. 184(2), 165 - 185.;

Donnelly, J. E., J. L. Greene, C. A. Gibson, B. K. Smith, R. A. Washburn, D. K. Sullivan, K. DuBose, M. S. Mayo, K. H. Schmelzle, J. J. Ryan, D. J. Jacobsen, and S. L. Williams. 2009. Physical Activity Across the Curriculum (PAAC): A randomized controlled trial to promote physical activity and diminish overweight and obesity in elementary school children. *Preventive Medicine* 49(4):336-341.;

Dressel, P. L. (1987). Mission, organization and leadership, *Journal of Higher Education*, 58: 101–109.;

DSB, DSB-SPRINT-Studie. Eine Untersuchung zur Situation des Schulsports in Deutschland. Meyer & Meyer, Aachen 2006.;

Duda, J. L., & Nicholls, J. G. (1992). Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of Educational Psychology*, 84, 290–299.;

Dumbović, I. (1999). Razvoj pedagoške misli u Hrvatskoj. U: A. Mijatović (ur.), Osnove suvremene pedagogije, str. 81-100. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.;

Duncan, R. O. and Watson, H. B. (1960). Introduction to physical education. New York: Ronald Press.;

Duvivier, R. J., Van Dalen, J., Van der Vleuten, C. P. M., Scherpbier, A. J. J. A. (2009). Teacher perceptions of desired qualities, competencies and strategies for clinical skills teachers. *Medical Teacher*, 31(7): 634-641.;

EACEA/Eurydice, 2012a. Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe, 2011/12. Brussels: Eurydice.;

Edmonds, S., i Lee, B. (2002). Teacher Feelings about Continuing Professional Development. *Education Journal*, 61, 28-29;

EK - European Commission (hrv: Europska komisija) (2007). Improving the Quality of Teacher Education. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11101>;

EK - European Commission (hrv: Europska komisija) (2008). Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools. http://ec.europa.eu/education/school21/sec2177_en.pdf;

EK - European Commission (hrv: Europska komisija) (2012). Rethinking education: investing in skills for better socio-economic outcomes. http://ec.europa.eu/education/policy/multilingualism/rethinking-education_en;

EK - European Commission (hrv: Europska komisija) (2013). Supporting teacher competence development for better learning outcomes. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/school/doc/teachercomp_en.pdf;

EK - European Commission (hrv: Europska komisija) (2016). Education and Training Monitor 2016 Croatia. https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-hr_en.pdf;

EK - European Commission: EACEA / Eurydice (hrv: Europska komisija) (2013). Tjelesna i zdravstvena kultura i sport u europskim školama. Izvješće Eurydicea. Luksemburg: Odjel za izdavaštvo Europske unije.;

EK - European Commission: Education and Culture (hrv: Europska komisija: obrazovanje i kultura) (2005). Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications. http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf

EK - Europska komisija (eng. European Commission) (2010). Developing coherent and system-wide for beginning teachers: a handbook for policymakers. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/school/doc/handbook0410_en.pdf;

Ennis, C. D. (2013.). Implications of exergaming for the physical education curriculum in the 21st century, *Journal of sport and health science*, 2(3), 152-157.;

EP - European Parliament (hrv. Europski parlament) (2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning - (2006/962/EC). *Official Journal of the European Union*. 394/16.;

EP - Europski parlament (2010). Preporuka Europskog parlamenta i savjeta - Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje - Europski referentni okvir. *Metodika*, 11(20):169-173.;

Ernst, M. P., and R. P. Pangrazi. 1999. Effects of a physical activity program on children's activity levels and attraction to physical activity. *Pediatric Exercise Science* 11(4):393-405.;

European Commission (hrv: Europska komisija) (2007). Improving the Quality of Teacher Education. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11101>;

European Commission (hrv: Europska komisija) (2008). Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools. http://ec.europa.eu/education/school21/sec2177_en.pdf;

European Commission, 2007. Commission staff working document: „The EU and sport: background and context. Accompanying document to the white paper on sport“. Dostupno na: [http://ec.europa.eu/sport/white-paper/doc/doc163_en.pdf] (15. 05. 2017.);

European Commission: Education and Culture (hrv: Europska komisija: obrazovanje i kultura) (2005). Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications. http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf;

European Parliament, Directorate general internal policies of the Union, Policy Department Structural and Cohesion Policies, 2007. Study – Current situation and prospects for physical education in the European Union.

Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2007/369032/IPOL-CULT_ET\(2007\)369032_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2007/369032/IPOL-CULT_ET(2007)369032_EN.pdf);

Europska komisija. Primjena ishoda učenja – serija o Europskom kvalifikacijskom okviru; Publikacija br. 4, Ured za publikacije Europske unije u Luksemburgu, 2011.;

Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. am, G., Wilkins, J. L. M., Westfall, S., Parker, S., Fraser, R., i Tembo, M. (2002). The effects of high-stakes testing on art, music, and physical education in elementary schools. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 73(8).;

EURYDICE. Focus on the structure of higher education in Europe 2006/07. National trends in the Bologna Process. EURYDICE, European Unit, Brussels, March 2007.;

Evans, J. (2004). Making a difference? Education and ‘ability’ in physical education *Eur Phys Educ Rev*, 10.;

Evans, J., Davies, B. (2006). Endnote: the embodiment of consciousness: Bernstein, health and schooling J. Evans, B. Davies, J. Wright (Eds.), *Body knowledge and control. Studies in the sociology of physical educational health*, Routledge, London.;

Evans, J., Penney, D. (2008). Levels on the playing field: the social construction of physical ‘ability’ in physical education curriculum *Phys Educ Sport Pedag*, 13.;

- Fenwick, L. (2012.). Limiting Opportunities to Learn in Upper-Secondary Schooling: Differentiation and Performance Assessment in the Context of Standards-Based Curriculum Reform. *Curriculum inquiry*, 42(5), 629-651.;
- Fernandez-Balboa, J.M. (Ed.). (1997). *Critical Post-modernism in Human Movement Physical Education and Sport*. New York: Suny.;
- Findak, V. (2001). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture : priručnik za nastavnike tjelesne i zdravstvene kulture*. Školska knjiga.;
- Findak, V. (2003): *Metodika Tjelesne i zdravstvene kulture*, Zagreb: Školska knjiga.
- Findak, V., Metikoš, D., Mraković, M. i Neljak, B. (1996). *Primijenjena kineziologija u školstvu - NORME*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor. Neljak, B. (2013). *Opća kineziološka metodika*. [General Kinesiology Teaching Methodology]. Zagreb: Gopal d.o.o.;
- Fiore, E.G., Jobstraibizer, G.A., da Silva, C.S. i Cervato-Mancuso, A.M. (2012.), *Approach to Food and Nutrition issues in Teaching Materials in Elementary School: interface with food and nutritional security and national curriculum parameters*. *Saude e sociedade*, 21(4), 1063-1072.;
- Flintoff, A. (1993). *Gender, physical education and initial teacher education*. In J. Evans (Ed), *Equality, Education and Physical Education*. Brighton, Falmer Press, pp 184-204.;
- Flores, M.M. & Ganz, J.B. (2014). *Comparison of Direct Instruction and Discrete Trial Teaching on the Curriculum-based Assessment of Language Performance of Students with Autism*. *Exceptionality*, 22(4), 191-204.;
- FNBE (Finnish National Board of Education) (2008), *Education in Finland*, FN BE, Helsinki; *food and nutritional security and national curriculum parameters*. *Saude e sociedade*;
- Fouque, A. (2000). *Health education as a part of the P.E. curricula in Sweden and Germany (State of North Rhine-Westphalia) within the last ten years*. In: . Tolleneer, & R. Renson (Eds.). *Old borders, new borders, no borders* (pp.351-362). Aachen: Meyer & Meyer.;

Funke, J. (1983). Sportunterricht als Körpererfahrung. Reinbek: Rowohlt. Gaulhofer, K., & Streicher, M. (1922): Grundzüge des österreichischen Schulturnen. Wien: Deutscher Verlag für Jugend und Volk.;

Gao, S. & Wang, J. (2014). Teaching transformation under centralized curriculum and teacher learning community: Two Chinese chemistry teachers' experiences in developing inquiry-based instruction. *Teaching and Teacher Education*, 44, 1-11.;

Goodlad, J. (1994). Curriculum as a field of study. In T. Husén & N. Postlethwaite (Eds.), *The international encyclopedia of education* (pp. 1262-1267). Oxford: Pergamon.;

Goodlad, J.I., Klein, M.F., & Tye, K.A. (1979). The domains of curriculum and their study. In J.I. Goodlad and Associates (Eds.), *Curriculum inquiry: The study of curriculum practice* (pp. 43-76). New York: McGraw-Hill.;

Graham, G., Wilkins, J. L. M., Westfall, S., Parker, S., Fraser, R., & Tembo, M. (2002). The effects of high-stakes testing on art, music, and physical education in elementary schools. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 73(8).;

Grössing, St. (2000). Aufgaben und Ziele der schulischen Bewegungserziehung. *Schulheft*, 97, 56-64.;

Guts Muths, J. C. (1800). *Gymnastics for youth*. London.;

Hackensmith, C.W. (1966), *History of physical education*, New York, Harper & Row.;

Halbert J., MacPhail A., Physical Education in Ireland. In: Piihse U., Gerber M. (eds.), *International Comparison of Physical Education. Concept-Problems-Prospect*s. Meyer & Meyer Verlag, Aachen 2005, 380-399.;

Halmi, A. (2005). *Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima*. Naklada Slap, Jastrebarsko.;

- Harcourt, D., & Quennerstedt, A. (2014). Ethical guardrails when children participate in research: Risk and practice in Sweden and Australia. *SAGE Open*, 4(3), 1–8.;
- Hardman K., Council of Europe Committee for the Development of Sport (CDDS), Report on School Physical Education in Europe. MSL-IM 16 (2002) 9, Council of Europe, Strasbourg 2002.;
- Hardman, K. & Marshall, J. (2001) World wide survey on the state and status of physical education in schools, in: G. Doll-Tepper & D. Scoretz (Eds) World Summit on Physical Education (Berlin, ICSSPE).;
- Hardman, K. (2001). Comparative physical education and sport. *International Journal of Physical Education – a Review Publication*, 38(3), 96-103.;
- Hardman, K. (2008). The Situation of Physical Education in Schools: A European Perspective. *Human Movement, The Journal of University School of Physical Education*, Wroclaw; University School of Physical Education, Krakow, Vol 9(1), 5-38.;
- Hardman, K., & Naul, R. (2002). Sport and physical education in the two Germanys, 1945-90. In: R. Naul, & K. Hardman (Eds.) *Sport and Physical Education in Germany* (pp.28-76). London/New York: Routledge.;
- Hardman, K. (2008) PHYSICAL EDUCATION IN SCHOOLS: A GLOBAL PERSPECTIVE, *Kinesiology* 40(2008) 1:5-28, UDC 372.879.6:316.32:001.5“2000/2007;
- Hartmann, D., & Kwauk, C. (2011). Sport and development: An overview, critique, and reconstruction. *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), 284-305.;
- Hartnell, E. M. (1886). *Physical training in American Colleges and Universities*. Washington DC.: U. S. Government Printing Office.;
- Hastie, P.A., Martínez de Ojeda, D., & Calderón Luquin, A. (2011). A review of research on Sport Education: 2004 to the present. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 16(2), 103-132.;
- Hay, P. J., Macdonald, D. (2009). Evidence for the social construction of ability in physical education *Sport Educ Soc*, 15.;

Hedges, S.B. i Kumar, S. (2009). *The TimeTree of Life*: 357–364. New York, U.S.A., Oxford University Press.;

Heijmans, J. (2013). Epiloog [Epilogue]. In P. Sahlberg, *Finnish lessons. Wat Nederland kan leren van het Finse onderwijs* [What the Netherlands can learn from education in Finland] (pp. 207-255). Helmond: Uitgeverij Onderwijs Maak Je Samen.;

Heikinaro-Johanson, P. (1998). Curriculum Reform and Secondary School Physical Education in Finland. In: R. Feingold, et al. (Eds.) *AEISEP-Adelphi World Congress Education for Life* (pp.188-196). New York: Adelphi University.;

Helmke C., Umbach C., Anmerkung zur Übersicht Sportunterricht in Deutschland (Stand 01/2000). Deutscher Sportlehrerverband E.V., Baunatal 2000.;

Henninger, M. L., & Carlson, K. B. (2011). Strategies to increase the value of physical educators in K-12 schools. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 82(6), 17-20.;

Herbed, I. (2004). Osnivanje Kraljevskog vijeća za Kraljevine Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju. Magistarski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.;

Herrington, D.G. &Yeziarski, E.J. (2014). Professional Development Aligned with AP Chemistry Curriculum: Promoting Science Practices and Facilitating Enduring Conceptual Understanding. *Journal of Chemical Education*,91(9), 1368-1374.;

HHS (U.S. Department of Health and Human Services). *Physical activity guidelines for Americans*. Washington, DC: HHS; 2008.;

Hildebrandt, R. & Laging, R. (1981). *Offene Konzepte im Sportunterricht*. Bad Homburg: Limpert.;

Himberg, C., Hutchinson, G.E., & Roussell, J. (2003). *Teaching secondary physical education. Preparing adolescents to be active for life*. Champaign, IL: Human Kinetics.;

Hopkins, D. (2005). Leadership for curriculum improvement: Going deeper. In J. Letschert (Ed.), Curriculum development re-invented (pp. 33-49). Proceedings of the invitational conference on the occasion of 30 years SLO 1975-2005. Leiden, the Netherlands. Enschede: SLO.;

Hopmann, S. (1999). The curriculum as a standard of public education. *Studies in Philosophy and Education*, 18(1), 89-105. <http://dx.doi.org/10.1023/A:1005139405296>;

Huggins, M. (2001). Walking in the footsteps of a pioneer: Peter Macintosh - Trailblazer in the history of sport. *The International Journal of Sport History* 18 (2), 136-147.;

Huitt, W. (2006). *Overview of classroom processes. Educational psychology interactive*. Valdosta, GA: Valdosta State University.;

Iconomescu, T.M., Alexe, D.I., (2015), DIFFERENCES AND SIMILARITIES IN CURRICULUM AND ASSESSMENT IN PHYSICAL EDUCATION IN EASTERN EUROPEAN STATES, *Science, Movement and Health*, Vol. XV, ISSUE 1, 2015 January 2015, 15 (1): 41-46.;

Jago R, Sebire SJ, Davies B, et al. Randomised feasibility trial of a teaching assistant led extracurricular physical activity intervention for 9 to 11 year olds: Action 3:30. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 2014;11:114.;

Jajčević, Z. (2010). *Povijest športa i tjeleovježbe*. Zagreb: Odjel za izobrazbu trenera Društvenog veleučilišta u Zagrebu i Kineziološki fakultet veučilišta u Zagrebu.;

Janeković-Romer, Z., (2000). Nikola Gučetić, *Upravljanje obitelji (The Governing of the Family)* prikaz knjige. *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, Vol. 38.;

Jenko Miholić, S. i Horvat, V. (2012). Komparativna analiza planova tjelesne i zdravstvene kulture europskih zemalja u primarnom obrazovanju. *EMEE 2012, Opatija*. 99-110.;

Jewett, A.E. & Bain, L. (1985). *The curriculum process in physical education*. Dubuque, IA: W.C. Brown.;

- Jitendra, A.K., Dupuis, D. N. & Zaslofsky, A. F. (2014). Curriculum-Based Measurement and Standards-Based Mathematics: Monitoring the Arithmetic Word Problem-Solving Performance of Third-Grade Students at Risk for Mathematics Difficulties. *Learning Disability Quarterly*, 37(4), 241-251.;
- Jones, M. B. i Offord, D. R. (1989) Reduction of antisocial behavior in poor children by non-school skill-development, *Journal of Child Psychology*, 30, 737–750.;
- Jovanović, B. (1962). *Sistemi i sistematizatori gimnastike*. Beograd: Sportska knjiga.;
- Jurak, G., Kovač, M., Starc, G. and Strel, J., (2014) SUPPORT OF SCIENCE FOR POLITICAL DECISIONS ABOUT PHYSICAL EDUCATION IN SLOVENIA, *SportLogia* 2014, 10(2), 55–64e-ISSN 1986-6119;
- Jurčić, M. (2014). Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije. *Pedagogijska istraživanja*, 11(1), 77 - 91.;
- Keller-Margulis, M. A., Clemens, N. H., Im, M.H., Kwok, O. & Booth, C. (2012). Curriculum-based measurement yearly growth rates: An examination of English Language Learners and native English speakers. *Learning and Individual Differences*, 22(6), 799-805.;
- Kelly, L.E., & Melograno, V.J. (2004). *Developing the Physical Education curriculum. An achievement-based approach*. Champaign, IL: Human Kinetics.;
- Kestere, I., Wolhuter, C., Lozano, R. (2013). The visual image of the teacher: a comparative study. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 30: 92-103.;
- Kinesiology*. 39(1).85-96.;
- Kirk, D. (1989). The orthodoxy in RT-PE and the research/practice gap: a critique and an alternative view, *Journal of Teaching in Physical Education*, 8: 123-130.;
- Kiuchi, Y., Masuda, Y., Kamei, D., Kogo, M.& Nakamura, A. (2013). Advanced Curriculum for Clinical Assessment and Skill in New Age Pharmacist Education. *Yakugaki Zasshi*, 133(2), 231-241.;

- Klafki, W. (1992), Didaktika kao teorija obrazovanja u okviru kritičko-konstruktivne odgojne znanosti. U: Gudjons i sur. (ur), Didaktičke teorije. Zagreb: Educa.;
- Klarsfeld, A. (2000) La compétence, ses définitions, ses enjeux, Revue Gestion 2000, March–April, pp. 31–47.;
- Klein G., Hardman K. (eds.), L'education physique et l'education sportive dans l'Union europeenne. Editions Revue EP.S., Paris 2007.;
- Klein, G. (1995). L'Europe et l'Education Physique. Paris:EPS. Kurz, D. (1977). Elemente des Schulsports. Schorndorf: Hofmann.;
- Kliebard, H. M. (1987) The Struggle for the American Curriculum 1893 – 1958, New York: Routledge.;
- Kostanić, D., Prlenda, N., Cigrovski, V. (2011). Razlike u kompetencijama u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture u nekim zemljama Europe. U: Zbornik radova 6. Kongres FIEP-a Europe, Poreč, 18-21.06.2011. str. 262-270. Zagreb: Hrvatski Kineziološki savez.;
- Kostović-Vranješ, B. (2015). Inicijalno obrazovanje i profesionalno usavršavanje učitelja usmjereno prema osposobljavanju za promicanje obrazovanja za održivi razvoj. Zbornik radova filozofskog fakulteta u Splitu, 6/7 (2013/2014), 6/7, 105-118.;
- Kuiper, W., Folmer, E., & Ottevanger, W. (2013). Aligning science curriculum renewal efforts and assessment practices. In D. Corrigan, R. Gunstone, & A. Jones (Eds.), *Valuing assessment in science education: Pedagogy, curriculum, policy* (pp. 101-118). Dordrecht: Springer.;
- Kuiper, W., Nieveen, N., Berkvens, J. (2013), „Curriculum regulation and freedom in the Netherlands – a puzzling paradox“, in Kuiper, W. i Berkvens, J. (eds), *Balancing Curriculum Regulation and Freedom across Europe*, CIDREE Yearbook 2013. Enschede, Netherlands, SLO. pp. 139-162.;
- Kulinna, P. H., Cothran, D. J., & Regualos, R. (2006). Teachers' reports of student misbehavior in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 77(1), 32-40.;

LABAN, R. (1980). *The Mastery of Movement*. Eastover, Plymouth: MacDonald & Evans.;

Laporte, W. (1998). Physical Education in the European Union in Harmonization Process. *Journal of the International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*, XXXV (1), 6-9.;

Larsson, H., Quennerstedt, M. (2012). Understanding movement: a sociocultural approach to exploring moving humans *Quest*, 64.;

Lavin, J., Swindlehurst, G. and Foster, V. (2008) The Use of Coaches, Adults Supporting Learning and Teaching Assistants in the Teaching of physical Education in the Primary School. *Primary PE Matters in Physical Education Matters*, Spring 2008.;

Lee, K.C., Ma, J.D., Hudmon, K.S. & Kuo, G.M. (2012). A Train-the-Trainer Approach to a Shared Pharmacogenomics Curriculum for US Colleges and Schools of Pharmacy. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 76(10), 193.;

Leibinger, É., Hamar, P. i Dancs Szegner H. (2007). Public Educational System and PE. *Kinesiology*. 39(1).85-96.;

Leonard, F. E. (1905). The first introduction of the Jahn gymnastics into America. *Mind and Body*. 12, 193-98, 217-223, 249-254, 281-287, 313-319, 345-351.;

Leonard, F. E. (1915). *Pioneers of modern physical training*. New York: Association Press.;

Leonard, F. E. (1923). *A guide to the History of Physical Education*. Philadelphia and New York: Lea & Febiger.;

Lindbergh, C. C. (1972). Planning the Executive Development Program, *California Management Review*; Vol 15, Issue 1, pp. 10 - 15.;

Logsdon, B. J., Barrett, K. R., Ammons, Broer, M. R., Halveren, L. E., McGee, R. i Roberton, M. A. (1984). *Creating materials for teaching. Physical education for children* (2nd ed. 422-454). Philadelphia, PA.;

- Lonsdale, C., Rosenkranz, RR., Peralta, LR., Bennie, A., Fahey, P. i Lubans, DR. (2013). A systematic review and meta-analysis of interventions designed to increase moderate-to-vigorous physical activity in school physical education lessons. *Pub Med*. 2013 Feb;56(2):152-61.;
- Lubans D, Morgan P. Evaluation of an extra-curricular school sport programme promoting lifestyle and lifetime activity for adolescents. *Journal of Sports Sciences*. 2008;26(5):519–29.;
- Lubans D, Morgan P. Evaluation of an extra-curricular school sport programme promoting lifestyle and lifetime activity for adolescents. *Journal of Sports Sciences*. 2008;26(5):519–29.;
- Lukeš Vuković, J., Vuković, A. i Ikonić, M. (2008). Važnost studije slučaja u procesu formuliranja strategije industrijskih poslovnih sustava. *Eng. Rev.* 28-1, 85-91.;
- Lynch, T. (2014). Australian curriculum reform II: Health and physical education. *European Physical Education Review*, 20(4), 508-524.;
- MacDonald, D. and Tinning, R. (1995). Physical education teacher education and the trend to proletarianisation: a case study, *Journal of Teaching in Physical Education*, 15: 98-118.;
- Macedo, E. (2012). Curriculum and knowledge: approaches between education and teaching. *Cadernos de Pesquisa*, 42(147), 716-737.;
- Mahar, M. T., S. K. Murphy, D. A. Rowe, J. Golden, A. T. Shields, and T. D. Raedeke. 2006. Effects of a classroom-based program on physical activity and on-task behavior. *Medicine and Science in Sports and Exercise* 38(12):2086-2094.;
- Malina, R. (2001). Tracking of physical activity across the lifespan. *Presidents Council on Physical Fitness and Sports Research Digest*, 3: 2-8.;
- Mandigo, J., Francis, N., Lodewyk, K., Lopez, R. (2009) Physical literacy for educators, *Phys Health Educ*, 75, pp. 27-30;

Martinez, L.S., Perea, F.C., Ursillo, A., Pirie, A., Ndulue, U.J., Oliveira, C. & Gute, D.M. (2012). Research as curriculum: Engaging undergraduates and community residents in immigrant health research partnerships, *Progress in Community Health Partnerships-Research Education and Action*, 6(4), 491-498.;

Matijević, M. i Bognar, L. (2002). *Didaktika. Školska knjiga*, Zagreb.;

Mayorga-Vega, D., Merino-Marban, R., Vera-Estrada, F., & Viciano, J. (2014). Effect of a short-term physical educationbased flexibility program on hamstring and lumbar extensibility and its posterior reduction in primary schoolchildren. *Kinesiology*, 46(2), 227-233.;

McClelland, D.C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence, *American Psychologist*, 28, 1-14.;

McIlrath, D., & Huitt, W. (1995). *The teaching/learning process: A discussion of models*. Valdosta, GA: Valdosta State University.;

McKercher, B., Mackenzie, M., Prideaux, B. & Pang, S. (2014). Is the Hospitality and Tourism Curriculum Effective in Teaching Personal Social Responsibility? *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 38 (4), 431-462.;

McKinty, T. (1999). Putting education of the physical back in physical education! *CAHPERD*, 65(4), 36-37.;

McLennan, N., i Thompson, J. (2015). *Quality Physical Education (QPE): Guidelines for Policy Makers*. UNESCO Publishing;

Memorandum o tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi i školskom sportu prihvaćen od strane DOSB, DSLV i dvs u rujnu 2009. Deutscher Olympischer SportBund, Frankfurt am Main. Dostupno na: https://www.dosb.de/fileadmin/fmdosb/arbeitsfelder/Ausbildung/downloads/Sport_Schule/Memorandum_Schulsport_2009_englisch.pdf;

Mercier, K. & Doolittle, S. (2013). Assessing student achievement in physical education for teacher evaluation. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 84(3), 42.;

- Mesquita, I., Farias, C., & Hastie, P. (2012). The impact of a hybrid Sport Education-Invasion Games Competence; Model soccer unit on students' decision making, skill execution and overall game performance. *European Physical Education Review*, 18(2), 205-219.;
- Michaud, P.D. (2012). Reforms of the pre-graduate curriculum for medical students: the Bologna process and beyond. *Swiss Medical Weekly*, 142.;
- Mijaica Raluca, Balint Lorand (2013) School physical activities between the formal and nonformal education, *Procedia -Social and Behavioral Sciences* 76 (2013) 503-510;
- Milas, G. (2005). Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima. Naklada Slap, Jastrebarsko.;
- Miles, M. i Huberman, M.A. (1994). *Qualitative Data Analysis* (second edition). Beverly Hills: Sage Publications.;
- Milner, H. R. (2014). Scripted and Narrowed Curriculum Reform in Urban Schools. *Urban Education*, 49(7), 743-749.;
- Milner, H.R. (2014.). Scripted and Narrowed Curriculum Reform in Urban Schools. *Urban education*, 49(7), 743-749.;
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Republika Hrvatska, (2011), Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2011., Zagreb, ISBN 978-953-6569-76-2;
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Republika Hrvatska, (2006), Nastavni plan i program za osnovnu školu, kolovoz 2006, Zagreb, ISBN 953-6569-25-6;
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Republika Hrvatska, (2008), DRŽAVNI PEDAGOŠKI STANDARD OSNOVNOŠKOLSKOG SUSTAVA ODGOJA I OBRAZOVANJA, NN br. 63/2008;

Ministry of Education and Science. Development of education. National report of the Republic of Latvia. Presented at the 47th session of the International Conference on Education, Geneva, 2004.;

Mintah, J. K. (2003). Authentic Assessment in Physical Education: Prevalence of Use and Perceived Impact on Students' Self-Concept, Motivation, and Skill Achievement. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 7(3), 161–174.;

Miron, M. (1983). What makes a good teacher? *Higher Education in Europe*, 8(2): 45–53.;

Mo, D. Zhang, L.; Luo, R., Quc, Q., Huangd, W., Wange, J., Qiaof, Y., Boswellb, M. i Rozelleb, S. (2014.). Integrating computer-assisted learning into a regular curriculum: evidence from a randomised experiment in rural schools in Shaanxi. *Journal of development effectiveness*, 6(3), 300-323.;

Murdoch, EB (1990) Physical education and sport: The interface. In: Armstrong N (ed.) *New Directions in Physical Education*. Champaign: Human Kinetics, 63–78.;

Muzik, V. (1999). Gesundheitlich vorbeugende Körpererziehung - eine neue Richtung in der tschechischen Schule. In: J.C. Bussard & F. Roth (Eds.) *Which Physical Education for which School?* (pp.91-96). Berne: SVSS.;

MZOŠRH - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske (2007). *Strategija za izradbu i razvoj nacionalnoga kurikuluma za predškolski odgoj, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.;

MZOŠRH - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.;

MZOŠRH - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske (2009). *Hrvatski kvalifikacijski okvir*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.;

Nalliah, R.P., Lee, M. K., Da Silva, J.D. & Allareddy, V. (2014). Impact of a Research Requirement in a Dental School Curriculum. *Journal of Dental Education*, 78(10), 1364-1371.;

NASBE (National Association of State Boards of Education). *State School Health Policy Database*. 2012. [http://www.nasbe.org/healthy_schools/hs.](http://www.nasbe.org/healthy_schools/hs;);

National Curriculum of Basic Education Essential Competences, Portugal (2003), ISBN 972-7 42-187-3, 12,2003.;

Naul, R. (1994). Physical education teacher training - historical perspectives. In: J. Mester (Ed.). Sport Sciences in Europe 1993. Current and Future Perspectives (588-610). Aachen: Meyer & Meyer.;

Naul, R. (2002). Concepts of Physical Education in Europe. ICSSPE-Bulletin, Vol. 34 (2002), pp. 14 – 15.;

Naul, R. (2012). European Union multisector strategies to enhance health, physical education, and physical activities for children and youth. The Global Journal of Health and Physical Education Pedagogy, 1(1), 22–41.;

North, K. (1998). Wissensorientierte Unternehmensführung. Wiesbaden: Gabler.;

Nyberg & Larsson, 2014. Nyberg, G., & Larsson, H. (2014.) Istražujući 'što' učiti u tjelesnom odgoju. Fizičko obrazovanje i Sportska pedagogija, 19 (2), 123-135. Doi: 10.1080 / 17408989.2012.726982 [Taylor & Francis Online], [Web of Science ®];

Onofre, M., Marques, A., Moreira, R., Holzweg, M., Repond, R-M., and Scheuer C. (2012). Physical education and sport in Europe: from individual reality to collective desirability (part 1). International Journal of Physical Education, XLIX (2), 2nd Quarter. pp. 31-35.;

Onofre, M., Marques, A., Moreira, R., Holzweg, M., Repond, R-M., and Scheuer C., (2012). Physical education and sport in Europe: from individual reality to collective desirability (part 2). International Journal of Physical Education, XLIX (3), 3rd Quarter. pp. 17-30.;

Osterhoudt, R. G. (1991). The philosophy of sport: An overview. Champaign, II: Stipes.;

Owens, T. J. (1993). Accentuate the positive-and the negative: Rethinking the use of self-esteem, self-deprecation, and self-confidence. Social Psychology Quarterly, 56(4): 288-299.;

Padden, C. A. (1996), From the cultural to the bicultural: the modern deaf community, I. Parasnis (Ed.), Cultural and language diversity and the deaf experience, Cambridge University Press, Cambridge, UK p.96;

Pancrazi, R. (2007). Dynamic Physical Education for Elementary School Children. Pearson Education, Inc. Glenview, IL.;

Parker, M. i Curtner-Smith, M. (2005). Health-related fitness in sport education and multi-activity teaching. *Physical Education & Sport Pedagogy*. 10. 1-18.;

Pastorek PG, (2009), Physical Education. Handbook Grade-Level Expectations, Louisiana Department of Education, pp.11, 16.;

Pastuović, N. (1999) *Edukologija*, Zagreb: Znamen.;

Pereira, J., Hastie, P., Araújo, R., Farias, C., Rolim, R., & Mesquita, I. (2015). A comparative study of students' trackand - field technical performance in sport education and in a direct instruction approach. *Journal of Sports Science and Medicine*, 14(1), 118-127.;

Pérez-Pastur, R. (2010). Unidad didáctica sobre las capacidades físicas básicas. [Teaching unit of fitness capacities. In Spanish.] *Eduinnova*, 25, 95-106.;

Pesquie, P. (1988). L'Aprrentissage. [The learning. In French.] *Revue EPS*, 82, 61-68.;

Petrić, V., Novak, D., Matković, B. i Podnar, H. (2012). Differences in the physical activity level of adolescent female students. *Croatian Journal of Education*; Vol: 14 (2/2012), pages: 275-291.;

physical education (QPE). Guidelines for policy-makers. Paris: United Nations Educational. physical education review, 20(4), 508-524.;

Piéron, M. (1992). *Pédagogie des activités physiques et du sport*. [Pedagogy of physical activities and sport. In French.],Paris: Revue EPS.;

Piihse U., Gerber M., International Comparison of Physical Education. Concepts, Problems, Prospects. Meyer and Meyer Sport, Oxford 2005.;

- Puosiene E., Volbekiene V., Kavaliauskas S., Cikotiene I., Physical Education in Lithuania. In: Pihse U., Gerber M. (eds.), *International Comparison of Physical Education. Concept-Problems-Prospects*. Meyer & Meyer Verlag, Aachen 2005, 440459.;
- Rai, D. K. & Finch, H. (1997) Physical activity 'from our point of view': qualitative research among South Asian and black communities (London, HEA).;
- Redl, S. (2000). Sport und Bewegungserziehung in österreichischen Schulen. *Schulheft*, 97, 23-55.;
- Reichel, N., Arnon, S. (2009). A multicultural view of the good teacher in Israel. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 15(1): 59-85.;
- Rice, P. I. (1988). Attitudes of high school student toward physical education, education activities, teachers and personal health. *The Physical Educator*, 94-99.;
- Rink, J. E., Hall, T. J. (2008). Research on effective teaching in elementary school physical education. *The Elementary School Journal*, 108(3): 207-218.;
- Robinson LE, Goodway JD. Instructional climates in preschool children who are at risk. Part I: Object-control skill development. *Research Quarterly for Exercise and Sport*. 2009;80(3):533–542.;
- Robinson LE. Effect of a mastery climate motor program on object control skills and perceived physical competence in preschoolers. *Research Quarterly for Exercise and Sport*. 2011;82(2):355–359.;
- Robles, J., Giménez, F.J., & Abad, M.T. (2010). Motives for physical education teachers to select sport contents in secondary school. *Retos*, 18(2), 5-8.;
- Rodic N, 2002, Development of Primary Physical Education Curricula, Proceedings of the 6th International Symposium Interdisciplinary, Regional Research, Novi Sad, pp.1-6.;
- Rodić, N. (2012). Relationship between physical education and music. In A. Petojević (Eds.), *Connecting courses and professional development of teachers 1* (pp. 79-85). Sombor: Faculty of Education, University of Novi Sad.;

Roetert, E. P., & MacDonald, L. C. (2015). Unpacking the physical literacy concept for K-12 physical education: What should we expect the learner to master?. *Journal of Sport and Health Science*, 4(2), 108-112.;

Rowe, N. & Chapman, R. (2000) Sports participation and ethnicity in England. National survey 1999/2000: headline findings (London, Sport England).;

Rychtecky A., Physical Education and Education through Sport in the Czech Republic. In: Klein G., Hardman K., Physical Education and Sport Education in the European Union. Editions Revue EP.S., Paris 2007.;

Sallis JF, McKenzie TL, Conway TL, Elder JP, Prochaska JJ, Brown M, Zive MM, Marshall SJ, Alcaraz JE. Environmental interventions for eating and physical activity: A randomized controlled trial in middle schools. *American Journal of Preventive Medicine*. 2003;24(3):209–217.;

Sallis, J. F. i McKenzie, T. L. (1991). Physical Education's Role in Public Health. *The Research Quarterly for Exercise and Sport*, 62, 124-137.;

Scarow H.: *Comparative political analysis*, Harper and Row, New York, 1969.

Scheffer, C., Tauschel, D., Neumann, M., Lutz, G., Cysarz, D., Heusser, P. i Edelhauser, F. (2012). Integrative medical education: Educational strategies and preliminary evaluation of the Integrated Curriculum for Anthroposophic Medicine (ICURAM). *Patient education and counselling*, 89(3) 447-454.;

Schempp, P. (Ed.) (1996). *Scientific Development of Sport Pedagogy*. Münster/New York: Waxmann.;

Schempp, P.G. (1987). Research on teaching in physical education: beyond the limits of national science. *Journal of Teaching in Physical Education*, 6: 111-121.;

Schubert, W. (1998) *Curriculum Perspective, paradigm and possibility*. NY: MacMillan;

Scruton, S. (1992). *Shaping up to Womanhood*. Buckingham, Open University Press.;

- Scruggs, P. W., S. K. Beveridge, and D. L. Watson. 2003. Increasing children's school time physical activity using structured fitness breaks. *Pediatric Exercise Science* 15(2):156-169.;
- Siedentop, D. (1994). *Sport education: Quality PE through positive sport experiences*. Champaign, IL: Human Kinetics.;
- Siedentop, D. (1998) What is Sport Education and How Does it Work?, *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 69:4, 18-20.;
- Siedentop, D., & Tanehill, D. (2000). *Developing teaching skills in physical education* (4th ed.). Mountain View, CA: Mayfield Publishing Company.;
- Siedentop, D., Hastie, P.A., & van der Mars, H. (2011). *Complete guide to sport education*. Champaign, IL: Human Kinetics.;
- Sikes, P.J. (1988). Growing old gracefully? Age, identity and physical education. In J. Evans (Ed), *Teachers, Teaching and Control in Physical Education*. Brighton, Falmer Press, pp 21-40.;
- Silverman, S., Woods, A.M., & Subramaniam, P.R. (1999). Feedback and practice in physical education: Interrelationships with task structures and student skill level. *Journal of Human Movement Studies*, 36, 203-224.;
- Skelton, A. (1993). On becoming a male physical education teacher: the informal culture of students and the construction of hegemonic masculinity. *Gender and Education*, 5: 289-303.;
- Skinner, E. A., Belmont, M. J. (1993). Motivation in the classroom: Reciprocal effects of teacher behavior and student engagement across the school year. *Journal of Educational Psychology*, 85: 571-581.;
- SLO (1999). *Basisdocument bewegingsonderwijs*. Zeist: Jan Luiting Fond.;
- Smith, M. K. (1996, 2000). *Curriculum theory and practice*. The encyclopaedia of informal education.;

Smuka, I. (2012). Teacher role model and students' physical activity. *Polish Journal of Sport and Tourism*, 19(4), 281-286.;

Sollerhed A-C., The Status of Physical Education in the Swedish School System. Paper, ICHPER.SD 42nd World Congress, Developing Strategies of International Co-operation in Promotion of HPERSD for the New Millennium. July 2-8, 1999, Cairo, Egypt.;

Sparkes, A. (1993). Challenging technical rationality in physical education teacher education: the potential of a life history approach. *Physical Education Review*, 16: 107-121.;

Sport Northern Ireland (2010). Report. A Baseline Survey of Timetabled PE in Primary Schools in Northern Ireland. Belfast, Sport Northern Ireland.;

Stead, R. i Nevill, M. (2010). The impact of physical education and sport on education outcomes: a review of literature. Institute of Youth Sport School of Sport, Exercise and Health Sciences Loughborough University.;

Stevens-Smith, D. (2004) Movement and Learning: A Valuable Connection. *Journal for Physical and Sport Educators*, v18 n1 p10-11;

Stroot, S. A. (1996). Organizational Socialization: Factors Impacting Beginning Teachers. In S. J. Silverman & C. D. Ennis (Eds.) *Student learning in physical education* (pp. 339-365). Champaign, IL: Human Kinetics;

Sučević, V., Cvjetičanin, S. , Sakač, M. (2011) Obrazovanje nastavnika i učitelja u Europskom konceptu kvalitete obrazovanja zasnovanom na kompetencijama, *Život i škola*, 25 (1) str. 11-23.;

Sun, H., Chen, A., Zhu, X. i Ennis, C. D. (2012.). Curriculum matters: Learning science-based fitness knowledge in constructivist physical education. *Elementary School Journal*, 113(2), 215-229.;

Šimonek, J., Halmová, N., Kanášová, J., (2011) FROM PERFORMANCE-ORIENTED TO COMPETENCE-BASED PHYSICAL EDUCATION CURRICULUM IN SLOVAKIA, 6Th Fiep European Congress;

- Šišak, M. (1998). Nikola Gučetić "Upravljanje obitelji". Zagreb: Biblioteka Scopus.;
- Šumanović, M., Kozma, Z., Šumanović, V., Jančić, S., i Mišić, R. (1990). Tjelesna i zdravstvena kultura u uvjetima tehnološkog razvoja. Izvješće projekta 1.10.03.00.00. projektne teme 1.10. 033. 04.01. Ministarstva prosvjete i sporta Republike Hrvatske.;
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.;
- Talbot, M. (1993). A Gendered Physical Education: Equality and Sexism. In Evans. J. (Ed.), *Equality, Education and Physical Education* (pp74-89). London: Falmer Press.;
- Talbot, M. (2001) The case for physical education, in: G. Doll-Tepper & D. Scoretz (Eds) *World Summit on Physical Education* (Berlin, ICSSPE).;
- Terret, T. (Ed.) (2000). *Education physique, Sport et /o/s// - 2970-2000*. Paris: AFRAPS.;
- Thaddeus J. F., Moosbrugger, M & Gretchen, B. (2011). Increasing the value of physical education in schools and communities. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 82(7), 51.;
- Thaddeus J. F., Moosbrugger, M & Gretchen, B. (2011). Increasing the value of physical education in schools and communities. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 82(7), 51.;
- Thijs, A., & van den Akker, J. (2009). *Curriculum in development*. Enschede: SLO.;
- Thompson, G. i Harbaugh, A.G. (2013.). Preliminary analysis of teacher perceptions of the effects of NAPLAN on pedagogy and curriculum. *Australian educational researcher*, 40(3), 299-314.;
- Tinning, R. (1988). Student teaching and the pedagogy of necessity. *Journal of Teaching in Physical Education*, 7: 82-89.;
- Tinning, R. (1991). Teacher education pedagogy: dominant discourses and the process of problem setting. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11: 1-20.;
- Tinning, R. (1997). Performance and Participation Discourses in Human Movement: Toward a Socially Critical Physical Education. In: J.M. Fernandez-Balboa (Ed.). *Critical Postmodernism in Human Movement, Physical Education, and Sport* (p.99-119). New York: Suny.;

Todd, J. (1992). The classical ideal and its impact on the search for suitable exercise: 1774-1830. *Iron Game History* 2(4): 6-16.;

Tremarche, P. V., Robinson, E. M., & Graham, L. B. (2007). Physical education and its effect on elementary testing results. *Physical Educator*, 64(2), 58-64.;

Tsangaridou N., Yiallourides G., Physical Education and Education through Sport in Cyprus. In: Klein G., Hardman K., Physical Education and Sport Education in the European Union. Editions Revue EP.S., Paris 2007.;

Tura, M. i De L. R. (2012.), New curriculum proposals and pedagogical practice. *Cadernos de Pesquisa*, 147(42), 790-805.;

Turner, L., and F. J. Chaloupka. 2012. Activity breaks: A promising strategy for keeping children physically active at school. Chicago, IL: Bridging the Gap Program, University of Illinois at Chicago Health Policy Center, Institute for Health Research and Policy.;

Ungureanu D, 1999, Theory of curriculum, Timișoara: uiMitron Publishing House, pp.112.;

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO (2015.). Quality physical education (QPE). Guidelines for policy-makers. Paris: United Nations Educational. <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002311/231101E.pdf> (05.02.2018.).;

Urduan, T. C. (1997). Achievement goal theory: Past results, future directions. In M. L. Maehr & P. R. Pintrich (Eds.), *Advances in motivation and achievement* (Vol. 10), 99–141.;

Van Dalen, D. B., Mitchell, E. D., Bennett, B. L. (1953). *A World History of Physical Education*. New York: Prentice-Hall, Inc.;

van den Akker, J. (2003). Curriculum perspectives: An introduction. In J. van den Akker, W. Kuiper, & U. Hameyer (Eds.), *Curriculum landscapes and trends* (pp. 1-10). Dordrecht: Kluwer.;

Van der Mars, H. (2006). Time and learning in physical education. In D. Kirk, D. McDonald, & M. O'Sullivan (Eds.), *The handbook of physical education* (pp. 191-213). London: Sage.;

van Streun, A. (2001). *Het denken* bevorderen [Stimulating thinking]. Orational address. Groningen: University of Groningen.;

Varga, R. (2013). Komunikacijska kompetencija nastavnika. U: M. Jurčić (Ur.), Zbornik radova: Deseti susret pedagoga Hrvatske: Pedagoške kompetencije u suvremenom kurikulumu. Zadar: Hrvatsko pedagoško društvo.;

Vass, Z., Boronyai, Z., Csányi, T (2018) EUROPEAN FRAMEWORK OF QUALITY PHYSICAL EDUCATION – EFQPE, February 2018,

Dostupno na:

<https://www.eupea.com/health-conscious-future-oriented-life-management-key-competence-2/> (pristupljeno u svibnju 2018);

Venance, S.L., LaDonna, K.A. i Watling, C.J. (2014.). Exploring frontline faculty perspectives

Verstraete SJM, Cardon GM, De Clercq DLR, De Bourdeaudhuij IMM. A comprehensive physical activity promotion programme at elementary school: The effects on physical activity, physical fitness and psychosocial correlates of physical activity. *Public Health Nutrition*. 2007;10(5):477–84.;

Viciana, J. (2002). *Planificar en Educación Física*. [Planning in Physical Education. In Spanish.] Barcelona: Inde.;

Viciana, J. i Mayorga-Vega, D., (2016), INNOVATIVE TEACHING UNITS APPLIED TO PHYSICAL EDUCATION – CHANGING THE CURRICULUM MANAGEMENT FOR AUTHENTIC OUTCOMES, *Kinesiology* 48(2016)1:142-152, Original scientific paper UDC: 796:37.01;

Viciana, J., Lozano, L., Cocca, A., & Mayorga-Vega, D. (2012). Influence of the organizational system on motor engagement time in physical education on high school students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 69, 1160-1167.;

- Vizek Vidović, V. (2009). Kompetencije i kompetencijski profili u učiteljskoj i nastavničkoj profesiji. U: V. Vizek Vidović, (Ur.), Poglavlje u knjizi: Planiranje kurikuluma usmjerenog na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika (str. 33 - 48). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.;
- Vrcelj, S., i Protner, E. (2005). U potrazi za identitetom: Iz perspektive komparativne pedagogije. Graftrade.;
- Vrcelj, S., (2018). Što školu čini školom- teorijski pristupi, koncepti i trendovi; FFRI, Rijeka.;
- Walker, D.F. (1990). *Fundamentals of curriculum*. San Diego, CA: Harcourt Brace Jovanovich.;
- Wallhead, T.L., & O'Sullivan, M. (2005). Sport Education: Physical education for the new millennium? *Physical Education & Sport Pedagogy*, 10(2), 181-210.;
- Weinert, F. E. (2001). Competencies and Key Competencies: Educational Perspective. U: N. J. Smelser, i P. B. Baltes (Ur.), *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, (Vol. 4., str: 2433 - 2436). Amsterdam: Elsevier.;
- Weir, T. (2000, May 2). The new PE. *USA Today*, p. C1.;
- Wellard, I. (2006). Re-thinking abilities *Sport Educ Soc*, 11.;
- Weston, A. (1962). *The making of American physical education*. New York: Appleton-Century-Crofts.;
- White paper on education and training (1995). *Teaching and learning, towards the learning society*. Commission of the European communities.;
- White, R. W. (1959). Motivation reconsidered: The concept of competence, *Psychological Review*, 66(5), 297-333.;
- Whitehead, M. (2001). The concept of physical literacy *Eur J Phys Educ*, 2, pp. 127-138;
- Whitehead, M. (2010). *Physical literacy: throughout the life course*. Routledge, London.;

Whitehead, M. (2007). Physical literacy: philosophical considerations in relation to the development of self, universality and propositional knowledge *Sport Ethics Philoso*, 1, pp. 281-298;

Whitehead, M. (2016) dostupno na: <https://www.physical-literacy.org.uk/>;

Williams, B., Hay, P., and Macdonald, D. (2011). The outsourcing of health, sport and physical educational work: a state of play. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 16 (4). pp.399-415.;

Wolch J, Jerrett M, Reynolds K, et al. Childhood obesity and proximity to urban parks and recreational resources: A longitudinal cohort study. *Health & Place*. 2011;17(1):207-14.

Wolch J, Jerrett M, Reynolds K, et al. Childhood obesity and proximity to urban parks and recreational resources: A longitudinal cohort study. *Health & Place*. 2011;17(1):207-14.;

Wood, T. D. i Cassidy, R. (1930). *The new physical education*. New York: Macmillan.;

World-wide Survey of School Physical Education – Final Report 2013., Published in 2014 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France; ISBN 978-92-3-100048-5.;

Zagreb: Naklada Slap.;

Wright, J. Burrows, L. (2006). Re-conceiving ability in physical education: a social analysis *Sport Educ Soc*, 11.;

Younger, M., Brindley, S., Pedder, D., i Hagger, H. (2004). Starting Points: Student Teachers' Reasons for Becoming Teachers and their Preconceptions of what this will mean. *European Journal of Teacher Education*, 27, 3, 243-264;

Zeigler, E. F. (1979). *History of physical education and sport*. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J. 07632.;

Zeng, H. Z.; Leung, R.; Wenhao, L.; Hipscher, M. Physical Education in Urban High School Class Settings: Features and Correlations between Teaching Behaviors and Learning Activities. *Physical Educator*, v66 n4 p186-196 Win 2009;

8. POPIS SLIKA

Slika 1. <i>Države članice EU - imena i kratice</i>	8
Slika 2. <i>Naulov prikaz (2003) stanja europskih koncepata TZK-a - vektorski</i>	32
Slika 3. <i>Pregled tematskih ciljeva nastavnih planova TZK u zemljama EU na primarnoj i sekundarnoj razini</i>	89
Slika 4. <i>Vektorski prikaz analize odgojno-obrazovnog područja tjelesne i zdravstvene kulture</i>	106
Slika 5. <i>Grupirane kompetencije u nacionalnim kurikulumima zemalja EU-a</i>	147
Slika 6. <i>Raspodjela kvalitativnih i kvantitativnih ishoda u primarnom i nižem sekundarnom obrazovanju</i>	148
Slika 7. <i>Obrazovni sustav – Latvija</i>	174
Slika 8. <i>Obrazovni sustav – Hrvatska</i>	184
Slika 9. <i>Obrazovni sustav - Portugal</i>	197
Slika 10. <i>Istodobni model početnog obrazovanja nastavnika TZK</i>	210
Slika 11. <i>„Paukova mreža kurikuluma (Kuiper i sur., 2013)</i>	211

9. POPIS TABLICA

Tablica 1. <i>Učeničke kompetencije po završetku TZK-a - pregled zemalja (prema Kostanić i sur., 2011).</i>	47
Tablica 2. <i>Komparativna analiza općih kurikulumskih ciljeva i usmjerenosti zemalja EU-a</i>	62
Tablica 3. <i>Područja aktivnosti TZK kurikuluma</i>	88
Tablica 4. <i>Komparativna analiza opisa TZK područja</i>	90
Tablica 5. <i>Komparativna analiza odgojno-obrazovnih ciljeva područja TZK-a zemalja EU-a</i>	111
Tablica 6. <i>Komparativna analiza ishoda i ciljeva učenja na odgojno-obrazovnom području TZK-a zemalja EU-a</i>	131
Tablica 7. <i>Komparativna analiza po kriteriju obveznog i/ili izbornog predmeta</i>	150
Tablica 8. <i>Alokacija vremena za predmetne obaveze (tjedna predmetna satnica) s usporedbom</i> ...	157
Tablica 9. <i>Evaluacija u TZK s usporedbom</i>	162
Tablica 10. <i>Analiza općih kurikulumskih ciljeva prema kriterijima (opći kurikulumskii ciljevi, usmjerenost, dostupnost podataka, kurikulumski pristup, navedena tjelesna aktivnost)</i>	169
Tablica 11. <i>Usporedba Portugala, Hrvatske i Latvije po kurikulumskim sastavnicama</i>	171
Tablica 12. <i>Neobrađeni podaci kurikuluma 27. država članica EU</i>	258

10. PRILOZI

Životopis autorice

Ana Žnidarec Čučković rođena je 19. siječnja 1977. u Zagrebu. Osnovnu i XI. gimnaziju pohađala je u Zagrebu. Tijekom školovanja aktivno je volontirala u raznim udrugama civilnoga društva.

Akadske godine 1999./2000. diplomirala je na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te stekla zvanje odgojiteljice predškolske djece. Akadske godine 2005./2006. diplomirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i stekla zvanje profesora Pedagogije i Opće informatologije. Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij pedagogije upisuje 2006. godine u Zagrebu te ga nastavlja u Rijeci. 2007. godine polaže Državni ispit za stručnog suradnika pedagoga u Zagrebu.

Prvo zaposlenje u struci joj je 2000. godine u dječjem vrtiću. Nakon toga, od 2006. godine radi kao stručni suradnik pedagog u osnovnoj školi Lučko. 2011. dolazi na mjesto asistenta na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te je od 2016. godine vanjska suradnica Kineziološkog i Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Uz stalna stručna usavršavanja stječe licencu Medijatora od strane Ministarstva pravosuđa te je članica tima Ministarstva znanosti i obrazovanja za krizne intervencije. Sudjelovala je na brojnim projektima: Obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo, ESLC (European Survey on Language Competences), TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) i PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study), External evaluation of educational achievement of students, Slišam/čujem/razumijem, Volunteering in school sport, Protection of Vulnerable Refugee, Migrant Children and Children on the Move, Znanstvenici i mediji protiv nasilja i dr. Kao facilitator sudjelovala je u međunarodnim projektima Vijeća Europe - Pestalozzi Program, projektima Arigatou International Geneva, UNICEFa, Međunarodne federacije školskog sporta i civilnih udruga (Forum za slobodu odgoja, Centar za mirovne studije, B.a.b.e., Društvo za psihološku pomoć, Civitas). Urednica je obrazovnih materijala Vijeća Europe.

Aktivno sudjeluje u znanstvenom, nastavnom i stručnom radu. Služi se odlično engleskim jezikom u govoru i pismu, te slabije njemačkim jezikom u govoru.

Popis objavljenih radova

▪ **Autorske knjige**

1. Žnidarec Čučković, Ana.

Inclusive and innovative approaches to physical education and sports training .

Strasbourg Cedex : Council of Europe, 2018 (priručnik).

2. Žnidarec Čučković, Ana.

Da sam ja netko - Istraživanje o stavovima djece i mladih u Hrvatskoj: interesi, potrebe, problemi, rješenja .

Zagreb : Forum za slobodu odgoja, 2013 (istraživanje).

▪ **Poglavlja u knjizi**

1. Žnidarec Čučković, Ana.

Suradničko učenje // Znam, razmišljam, sudjelujem : priručnik za nastavnike : pomoć u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja / Zenzerović Šloser, Iva (ur.).

Zagreb : Centar za mirovne studije, 2013. Str. 67-91.

▪ **Udžbenici i skripta**

1. Cobal, Sara; Vranešić-Bender, Darija; Kovačević, Marta; Jurakić, Danijel; Šalaj, Sanja; Rakovac, Marija; Žnidarec-Čučković, Ana; Krznarić, Suzana.

Petica – igrom do zdravlja. Materijali za učitelje i studente 3, za četvrte razrede osnovnih škola. Program prevencije pretilosti djece školske dobi. .

Zagreb : Hrvatski liječnički zbor, 2016.

2. Cobal, Sara; Vranešić Bender, Darija; Jurakić, Danijel; Rakovac, Marija; Šalaj, Sanja; Žnidarec Čučković, Ana.

Petica – igrom do zdravlja. Priručnik za zdrav život 2. Brošura za treći razred. .

Zagreb : Hrvatski liječnički zbor, 2015.

3. Cobal, Sara; Vranešić Bender, Darija; Jurakić, Danijel; Rakovac, Marija; Šalaj, Sanja; Žnidarec Čučković, Ana.

Petica – igrom do zdravlja. Priručnik za roditelje 2. .

Zagreb : Hrvatski liječnički zbor, 2015.

4. Cobal, Sara; Vranešić Bender, Darija; Jurakić, Danijel; Rakovac, Marija; Šalaj, Sanja; Žnidarec Čučković, Ana; Krznarić, Suzana.

Petica – igrom do zdravlja. Materijali za učitelje i studente 2. Program prevencije pretilosti djece školske dobi. .

Zagreb : Hrvatski liječnički zbor, 2015.

▪ **Znanstveni radovi u drugim časopisima**

1. Žnidarec Čučković, Ana.

Discrimination in Physical Education. // *Acta Kinesiologica.* **10** (2016) , 1; 78-83 (članak, znanstveni).

2. Žnidarec Čučković, Ana.

Understanding the Right to Education from Critical Pedagogy point within Human Rights and Democracy teaching. // *Hungarian Educational Research Journal.* **4** (2014) , 3; 29-46 (članak, znanstveni).

3. Žnidarec Čučković, Ana; Ohnjec, Katarina.

Interests of children and youth in the context of prevalence of physical activities and sport. // *Kinesiology : international journal of fundamental and applied kinesiology.* **46, Suppl.** (2014) , 1; 74-80 (članak, znanstveni).

▪ **Ostali radovi u drugim časopisima**

1. Žnidarec Čučković, Ana.

Djeca koja rade. // *Dijete i društvo : časopis za promicanje prava djeteta.* **10** (2008) ; 541-543 (prikaz, ostalo).

2. Žnidarec Čučković, Ana.

Essays on Pedagogy. // *Pedagogijska istraživanja.* **2** (2008) ; 261-262 (prikaz, ostalo).

▪ **Znanstveni radovi u zbornicima skupova s međunar.rec.**

1. Žnidarec Čučković, Ana; Ohnjec, Katarina.

Students assessment on teacher skills in physical education through the aspect of acceptability as an indicator of the right to education // *8th International Scientific Conference on Kinesiology - 20th Anniversary / Milanović, Dragan ; Sporiš, Goran ; Šalaj, Sanja ; Škegro, Dario.* (ur.).

Zagreb : Tiskara Zelina, Croatia, 2017. 272-276 (poster,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).

2. Žnidarec Čučković, Ana.

Start the change - Can you hear my voice? // *Conference Proceedings, The Future of Education, 4th Conference Edition, Florence, Italy, 12-13 June 2014 / Pixel* (ur.).

Padova, Italy : Libreria Universitaria, 2014. 264-268 (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).

3. Žnidarec Čučković, Ana.

Medijacija - strateški doprinos demokratskoj kulturi nastavne prakse // *Pedagogija i kultura Znanstvena monografija Interkulturalna pedagogija: prema novim razvojjima znanosti o odgoju / Posavec, K. ; Sablić, M.* (ur.).

Zagreb : Ad Arma d.o.o., 2013. 341-348 (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).

4. Žnidarec Čučković, Ana.

Educational Perspective of Physical Education *Odgojna perspektiva tjelesne i zdravstvene kulture // Kinesiological Prevention in Education* / Prskalo, I. ; Strel, J. ; Findak, V. (ur.).

Zagreb : Učiteljski fakultet Sveučilišta u zagrebu, 2011. 182-201 (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).

5. Žnidarec Čučković, Ana.

Uloga školskog pedagoga u ostvarivanju i zaštiti prava na obrazovanje // *Pedagogija prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja* / Previšić, V. ; Šoljan, N. N. ; Hrvatić, N. (ur.).

Zagreb : Grapa d.o.o., 2007. 781-788 (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).

▪ **Drugi radovi u zbornicima skupova s recenzijom**

1. Hećimović, Maja; Žnidarec Čučković, Ana; Kanjugović, Iva; Ohnjec, Katarina.

Cjeloviti razvojni program djece u neformalnom okruženju // *4. znanstveno-stručna konferencija "Motorička znanja djece!"* / Salaj, Sanja (ur.).

Zagreb : Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018. 135-142 (predavanje,domaća recenzija,objavljeni rad, stručni).

2. Žnidarec Čučković, Ana.

Kako biti dobar voditelj aktivnosti u vrtiću // *Kondicijska priprema sportaša 2014.* / Jukić, I., Gregov, C., Šalaj, S., Milanović, L., Wertheimer, V. (ur.).

Zagreb : Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu ; Udruga kondicijskih trenera Hrvatske, 2014. 291-293 (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad, stručni).

3. Kanjugović, Iva; Ohnjec, Katarina; Žnidarec Čučković, Ana.

Organizacijski oblici rada na prijelazu iz mini rukometa u rukomet // .

(međunarodna recenzija,objavljeni rad, stručni).

4. Žnidarec Čučković, Ana.

Mišljenja učitelja o nekim aspektima zlostavljanja u školi // *Perspektive cjeloživotnog obrazovanja učitelja i odgojitelja* / Bacalja, R. (ur.).

Zadar : Print, 2008. 217-227 (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad, stručni).

▪ **Sažeci u zbornicima skupova**

1. Žnidarec Čučković, Ana.

Suradničko učenje za aktivno sudjelovanje i prednost starenja - primjena u kineziologiji // 23. godišnja konferencija hrvatskih psihologa: psihologija starenja - pogled u budućnost / Despot Lučanin, Jasminka ; Černja, Iva ; Lopižić, Josip ; Rudolfi, Nelija (ur.).

Zagreb : Naklada Slap, 2015. 22-22 (predavanje,sažetak,STRUČNI).

2. Žnidarec Čučković, Ana; Mihoković Puhovski, Vesna; Pijaca Plavšić, Eli.

Possible impact of professional development on school culture - determinants and strategies of RWCT program // 2. DANI OBRAZOVNIH ZNANOSTI "Uloga istraživanja u obrazovnim promjenama".

Zagreb : Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2014. 74-75 (predavanje,međunarodna recenzija,sažetak,znanstveni).

3. Žnidarec Čučković, Ana; Ohnjec, Katarina.

Interests of children and youth in the context of prevalence of physical activities and sport // Fundamental and Applied Kinesiology - Steps Forward / Milanović, D., Sporiš, G. (ur.).

Zagreb : Faculty of Kinesiology, University of Zagreb, Croatia, 2014. 371-371 (predavanje,međunarodna recenzija,sažetak,znanstveni).

▪ **Druge vrste radova**

1. Ricijaš, Neven; Greblo Jurakić, Zrinka; Dodig Hundrić, Dora; Žnidarec Čučković, Ana.

ZASTUPLJENOST NASILJA I NESPORTSKOG PONAŠANJA U NOGOMETU MLADIH NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA - izvještaj o rezultatima istraživanja, 2016. (elaborat).

Tablica 12. Neobrađeni podaci kurikuluma 27. država članica EU

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
Austrija (AT)	Osnovno obrazovanje treba postaviti temelje za uspješno iskustvo učenja u sekundarnom obrazovanju. Na temelju individualnih pozadina učenika, očekuje se da će primarno obrazovanje (Grundschule); pobuditi i njegovati žudnju za učenjem; razvijati interese, vještine i talente; ojačati i razvijati vjeru učenika u vlastita postignuća (ovdje je uključeno korištenje modernih komunikacijskih i informacijskih tehnologija primjerenih dječjem uzrastu); potaknuti ponašanje i razumjevanje spram okoliša; opći razvoj umjetničkih, manualnih i fizičkih vještina; doprinijeti stvaranju odgovarajućih stavova prema učenju i radu (ustrajnost, preciznost, točnost, pomaganje, obazrivost); promicanje prijelaza iz igrom orijentiranih formi u predškoli do do ciljanih, nezavisnih i procesa učenja temeljen na postignućima. Cilj Volksschule (Grundschule ili osnovna škola) je osigurati zajedničko osnovno obrazovanje za sve učenike. U tom kontekstu treba uzeti u obzir socijalnu integraciju djece s hendikepom. Osnovna škola trebala bi djeci pružiti osnovno, uravnoteženo obrazovanje za svoj društveni, emocionalni, intelektualni i fizički razvoj.	Po principu klasičnog učitelja/razrednika odvija se TZK od prvog do četvrtoga razreda gdje djevojčice i dječaci vježbaju zajedno. To stvara priliku za fleksibilnost u pogledu na vrijeme namijenjeno tjelesnom odgoju u nastavnom planu, s ciljem da djeca fizički vježbaju dnevno. U prve četiri godine školovanja, osnovna škola osigurava zajednički osnovno obrazovanje za sve učenike, uzimajući u obzir socijalnu integraciju djece s teškoćama u razvoju. Zakon također predviđa dodatno zapošljavanje kvalificiranog učitelja za djecu s posebnim obrazovnim potrebama (također u TZK). Važnost kretanja za razvoj mladih ljudi u tjelesnom, kognitivnom, emocionalnom i društvenom pogledu uzima se u obzir zajedničkim predmetom "tjelesno obrazovanje" (pokret i sport) u svim školskim kategorijama, kao i dodatnom ponudom (dobrovoljne vježbe, izborni predmet, školski događaji s sportskim fokusom). Područje se temelji na načelu skladnog života, pomirujući čovjekov pokret za zahtjevima prirode i okoliša. Ponovo se otkriva regionalni element i ponuda lokalne kulture kretanja kao alternativna međunarodnom sportu. U obrazovanju se cijeni razvoj cjelovite osobe s naglaskom na kulturu kretanja. Meta kulture pokreta uzima u obzir zahtjeve pojedinca koji se ostvaruju sportom, igrama, kao i kreativnim, zdravstvenim i pustolovno orijentiranim kretanjem. Takvim aktivnostima učenici trebaju razviti veću svijest o tome da je kretanje nužnost i obogaćivanje životnog stila osobe. Osiguranje kvalitete je središnja tema koja utječe na kreiranje autonomnog učiteljskog programa. Učenici ne bi smjeli ograničavati svoje tjelesne aktivnosti u školi, već bi se trebali baviti i izvanškolskim sportskim aktivnostima, kako sami tako i zajedno s drugima. Tako učenici čije motoričke sposobnosti nisu dovoljno razvijene ili čak nerazvijene imaju brojne mogućnosti razvijanja istih izvan škole, a posebna pažnja se daje učenicima s posebnim talentima u sportu. Zajedno koriste resurse područja i okoline u kojoj žive.	Uravnoteženi tjelesni razvoj, raznovrsnost motoričkog iskustva, promicanje zdravlja i sportske sposobnosti središnji je cilj područja. Suvremeni tjelesni odgoj temelji se na dometu dječaka i djevojčica do cijelog raspona tjelovježbe, od jednostavnih aktivnosti do složenog svijeta sporta. Zdravlje je važno: tjelesni odgoj ne predstavlja samo važan doprinos promicanju zdravlja općenito, nego postavlja predmet tako da doprinosi razvoju organizacije koja promiču zdravlje u pojedinim školama. Potrebni su adekvatni resursi, koji se opsežno daju u Austriji. Nadalje, škole moraju gledati izvan okvira obrazovanja, prema partnerstvima s drugim organizacijama kako bi ostvarile cilj svakodnevnih vježbe - posebno za djecu i mlade ljude u dobi od 6 do 14 godina. Tjelesne aktivnosti koje su orijentirane prema vještinama, organiziranosti, sportskom duhu, razvoju zdravlja te su bogata iskustvenim potencijalima, materijalna su polazišta za stvaranje ciljeva individualne kulture vježbanja.	Pripremom fleksibilnih lekcija i kvota u kontekstu uvjeta koji se primjenjuju na autonomno određivanje rasporeda i na otvaranje i razvrstavanje ishoda, moguće je voditi se ovim ciljevima: stvaranje novih tema, postavljanje naglasaka na druge elemente predmeta, otvoriti dodatno vrijeme poučavanja postojećih tema i uvođenje novih metoda učenja i poučavanja. Odluku o organizacijskoj slobodi svaka škola preuzima za sebe u suradnji svih uključenih te autonomija nastavnika dodatno omogućuje prostor organizacijskog manevra i mogućnosti u predmetu sa uključivanjem u interdisciplinarnu projekte. Ishodi - pored osnovnih motoričkih vještina za tjelesnu aktivnost, učenicima treba pristupiti otkrivajući im svijet tjelesne aktivnosti kroz objašnjenje konkurentnih, igranih, organiziranih, zdravstveno usmjerenih i fizički aktivnih iskustava. To pridonosi njihovoj inicijaciji da postanu vježbanjem orijentirani, zdravstveno osviješteni i osjetljiv na okoliš. Spremnost na učenje može se povećati uključivanjem vlastitih sportskih aktivnosti učenika i odgovarajućim trendovima u slobodnim aktivnostima.	obavezan i izborni predmet	3 do 4 sata tjedno	Sumativno + izvješće na kraju godine
Belgija (BE)	Interkulturalno obrazovanje jedno je od polazišnih točaka u procesu definiranja općih kurikularnih ciljeva i usmjerenosti. Ovaj termin, koji predstavlja minimalni uvjet za svakog učenika, generalno se fokusira na odnošenje spram drugih kultura i reprezentnost putem poštivanja, u društvu koje je utemeljeno na prepoznavanju i poštivanju različitosti i različitih. Na regionalnom i lokalnom nivou interkulturalno obrazovanje je ugrađeno u zakone i propise općina i županija. Jezična ranolikost ove zemlje rezultira stalnim konfliktima i neujednačenim kurikularnim ciljevima.	U osnovnom obrazovanju razlikuje se kompetencija koja se odnosi na (a) nezavisnost u situacijama kretanja u djetinjstvu (pojam tijela, opasnost itd.), (B) grube motoričke sposobnosti (osnovni pokreti, igra i grupne igre, ritmički i izražajni pokreti i kretanje u različitim sredinama kao što su zrak i voda), (c) fine motoričke sposobnosti i (d) učenje temeljeno na rješavanju problemima. Aktivnosti pokretom u osnovnoj školi produbljuje se u srednjoj školi, nudeći više specijalizacije s višom razinom kontrole i poznavanjem službenih pravila. Konačni cilj je zabaviti se u redovitim tjelesnim aktivnostima na temelju kompetentnog sudjelovanja u raznim područjima kretanja. Pripremnje učenika za usvajanje zdravih i fizički aktivnih životnih stilova.	Glavna briga specifičnih završnih postignuća tjelesnog odgoja je učenje djece kako se nositi s različitim aspektima sadašnje kulture pokreta (igre, sport, plesna i fitness kulture). To implicira da školski tjelesni odgoj ima: (1) podučavati sposobnosti djece koja se odnose na kretanje radi funkcioniranja u našem društvu i (2) pomoći djeci da postanu "kritički potrošači" kulture pokreta. Prema flamanskim konačnim dostignućima, kompetencije koje djeca uče tijekom školskog tjelesnog odgoja trebaju biti prenosive u druge životne situacije. Stoga ih je nužno učiti da mogu biti fizički aktivni u različitim kontekstima (rekreativni, natjecateljski, fitnes treninzi, itd.). Posljednjih godina naglasak se pomaknuo iz testiranja motoričke i/ili tjelesne kondicije na razvoj pozitivnog stava prema tjelesnoj aktivnosti. Konačni cilj je zabaviti se u redovitim tjelesnim aktivnostima na temelju kompetentnog sudjelovanja u raznim područjima kretanja.	Tri domene: razvoj motoričkih kompetencija; razvoj sigurnog i zdravog načina života i razvoj pozitivnog koncepta sebe i društvenog funkcioniranja. Tri ključne kompetencije: razvoj fizičke kondicije; razvoj motoričkih vještina i razvoj društveno-motorne koordinacije.	obavezan, ali postoji i izborni u obliku izvanškolskih aktivnosti	2 puta tjedno (po 50min)	Autonomija škole - vanjski evaluatori na razini ishoda učenja; brojčano

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
Bugarska (BG)	Socijalna misija osnovnog obrazovanja definirana je kao pripremanje mladih ljudi za pun i aktivan život u demokratskom društvu u uvjetima tržišnog gospodarstva u kojem ispunjena osoba uključuje preuzimanje odgovornosti za sadašnji i budući život nacije i čovječanstva općenito. Uzorak za organizaciju obrazovnog procesa na primarnoj razini određuje pedagoško vijeće, uzimajući u obzir sklonosti roditelja i uvjete škole. Glavni cilj je priprema građana da žive i rade u društvu znanja 21. st. Postoje nacionalni obrazovni standardi za svaki predmet: poznavanje jezika; matematička znanja; sposobnost upravljanja informacijama; komunikacijske vještine; kritičko razmišljanje i rješavanje problema; strategije učenja; integritet i interdisciplinarno znanje i vještine.	Posebno kurikularno područje koje zauzima do 11% u cijelom kurikulumu. Naziv TZK i Sport. Sportski korijeni u prošlosti - reforma.	Dobra i snažna tjelovježba poboljšava stanje javnog zdravlja i društvenu disciplinu kod djevojičica i dječaka.	Naglasak na ciljevima, ishodima, oblicima organizacije i faktorima izvedbe. Ovisno o razredu. Usmjerenost na sportske aktivnosti.	obvezni	od 4 do 2 sata tjedno prema višem razredu	Sumativna procjena - certifikat o završenom 4 odnosno 8 razredu
Češka (CZ)	Opći cilj primarnog obrazovanja jest osigurati osnovno obrazovanje za sve sa mentalnim, moralnim, estetskim, radnim, zdravstvenim, fizičkim i obrazovanjem za okoliš te dozvoljava i religijsko obrazovanje. Obrazovni standard putem obrazovnih ciljeva prepoznaje sedam specifičnih obrazovnih područja (jezici, matematika, prirodne znanosti, društvene znanosti, etičko obrazovanje, zdravstveno obrazovanje i ono usmjereno na životne stilove, umjetnost i tehnologija) koji se kasnije i sami granaju. Sama srž specifična je za svaku pojedinu granu. Ovi osnovni obrazovni standardi predstavljaju normu pri kreiranju obrazovnih programa i služe kao kriterij vrednovanja obrazovnih aktivnosti. Usmjerenost na ishode po vertikali obrazovanja.	Naziv područja: čovjek i zdravlje - dvije cjeline: zdravstveno obrazovanje i tjelesna i zdravstvena kultura. Ljudsko zdravlje se shvaća kao uravnoteženo stanje fizičkog, emocionalnog i društvenog blagostanja. Stvoreno je i pod utjecajem mnogih različitih čimbenika, uključujući životni stil, zdravo ponašanje, međuljudske odnose, okoliš i sigurnost te sigurnost pojedinca. Budući da je zdravlje temeljni uvjet za vođenje aktivnog i zadovoljnog života i za optimalnu produktivnost rada, učenje o zdravlju i promicanje zdravlja i prevencije predstavljaju prioritet osnovnog obrazovanja. Obrazovno područje Ljudsko zdravlje uvodi učenike u temeljne informacije o utjecaju na zdravlje (znanja, aktivnosti, ponašanje) i poučava ih u korištenju i primjeni ovih informacija u svakodnevnom životu. Osnovni cilj obrazovanja u ovom obrazovnom području jest da se učenici upoznaju sa sobom kao živom biću i da razumiju važnost dobrog zdravlja i prevencije te da upoznaju probleme vezane uz bolesti ili druge zdravstvene probleme. Učenici se upoznaju s različitim prijetnjama zdravlju na koje mogu naići u zajedničkim i manje uobičajenim situacijama, naučiti vještine i ponašanje (odlučivanje) radi očuvanja ili jačanja zdravstvenog stanja i postizanja potrebne razine odgovornosti za vlastito zdravlje i zdravlje drugih. Stoga je velika pozornost usmjerena na učenje temeljnih životnih vrijednosti, postupno formiranje stavova prema životu i djelovanje u skladu s tim stavovima. Na razini osnovnog obrazovanja ti se ciljevi moraju temeljiti na djelotvornoj motivaciji, aktivnostima i situacijama koje će povećati interes učenika za ovu temu. Obrazovno područje Čovjek i zdravlje definira se i provodi na odgovarajući način kroz odgojno obrazovna područja zdravstvenog i tjelesnog odgoja, što uključuje i tjelesno i zdravstveno obrazovanje. Odgojno-obrazovni sadržaj čovjeka i zdravlja isprepliće se sa životom škole i s drugim obrazovnim područjima koja dodaju ili koriste (primjenjuju) ovo područje. Obrazovno polje zdravstvenog odgoja pruža učenicima osnovne informacije o ljudskom tijelu u vezi s preventivnim zdravstvenim mjerama. Učenici uče aktivno promovirati i štiti zdravlje u svim njegovim oblicima (društvenim, emocionalnim i fizičkim) te biti odgovorni za vlastito zdravstveno stanje. U svom obrazovnom	Uputstvo u ovom obrazovnom području usredotočuje se na formiranje i razvoj ključnih kompetencija usmjeravanjem učenika prema: prepoznavanju zdravlja kao najvažnijom životnom vrijednošću; razumijevanja zdravlja kao uravnoteženog stanja fizičkog, emocionalnog i socijalnog blagostanja i osjećaja radosti kod tjelesnih aktivnosti, ugodno okruženje i klimu; pozitivnih interpersonalnih odnosa; prepoznavanje ljudskih bića kao bioloških pojedinaca ovisnih o različitim fazama svog života, vlastitom ponašanju i odlučivanju, o kvaliteti međuljudskih odnosa i o kvaliteti njihovog okruženja daju osnovnu orijentaciju u mišljenjima o tome što je zdravo i mogu imati koristi za osobno zdravlje, kao i prijetnje zdravlju i što uzrokuje štetu po zdravlje; primijenjenih preventivnih metoda kako bi utjecalo na njihovo zdravlje u svakodnevnom životu, jačanje odluka i ponašanja kako bi aktivno promovirali zdravlje u svim životnim situacijama i učili o korištenjima resursa vezanih uz preventivno zdravstveno ponašanje i povezivanje ponašanja i aktivnosti vezanih za zdravlje i zdrave međuljudske odnose s osnovnim etičkim i moralnim stavovima, svjesnim naporima i sl. Razumijevanje kondicije, dobrog fizičkog izgleda i emocionalnog blagostanja kao važnih preduvjeta za odabir profesionalne karijere, partnera, društvene aktivnosti i sl.; aktivno sudjelovanje u aktivnostima koje promiču zdravlje i promoviraju zdrave aktivnosti u školi i zajednici	učenici će: povezati redovnu dnevnu tjelovježbu sa svojim zdravljem i iskoristiti dostupne mogućnosti; na temelju individualnih sposobnosti, upravljati jednostavnim tjelesnim aktivnostima kao pojedinci i kao grupa i raditi na poboljšanju njihovih vještina; surađivati u jednostavnim timskim aktivnostima i natjecanjima; primjenjivati temeljna znanja higijene i sigurnosti tijekom tjelesnih aktivnosti u poznatim školskim prostorima; odgovoriti na osnovne upute vezane uz stečene aktivnosti i organizaciju tih aktivnosti; sudjelovati u uspostavljanju redovitog režima tjelesne vježbe; iskoristiti kondicioniranje aktivnosti; pokazati odgovarajuću razinu neovisnosti i želju da poboljšaju njihovu razinu sposobnosti; uključivati korektivne vježbe u svom režimu tjelesnog vježbanja, osobito u odnosu na repetitivne napetosti ili oslabljene mišiće; na temelju njihovih individualnih sposobnosti, upravljati svojim stečenim tjelesnim vještinama; dolaziti do varijanti naučenih putem igara; primjenjivati pravila higijene i sigurnog ponašanja u redovitim sportskim okruženjima; odgovarajuće reagirati na ozljede drugih učenika; provesti jednostavnu procjenu kvalitete tjelesnih aktivnosti drugih učenika i odgovoriti na upute za obavljanje tjelesnih aktivnosti; djelovati u duhu fer igre: slijediti pravila igre i natjecanja, prepoznati i navesti očita kršenja pravila i reagirati u skladu s tim; poštivati drugi spol tijekom tjelesnih aktivnosti; tijekom tjelesnih aktivnosti, koristiti osnovnu terminologiju koju su naučili; vježbati na temelju jednostavnih crteža ili opisa vježbe; organizirati nezahtjevne tjelesne aktivnosti i natjecanja na razrednoj razini; izmjeriti osnovne tjelesne performanse i usporediti ga s prethodnim rezultatima; biti upoznati s izvorima informacija o tjelesnim aktivnostima i sportu u školi i njihovoj zajednici; samostalno tražiti potrebne informacije	obvezni	8 sati tjedno	Formativna i sumativna procjena + izvješće na kraju godine

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
		sadržaju ovo područje je usko povezano s odgojno-obrazovnim područjem ljudi i njihovog svijeta. Učenici pojačavaju higijensku, prehrambenu, radnu i drugu preventivnu zdravstvenu naviku, proširuju mogućnost odbijanja štetnih lijekova, izbjegavaju ozljede i rješavaju osobne prijetnje u svakodnevnim i rjeđim situacijama. Proširuju i produbljuju svoje znanje o obitelji, školi, vršnjacima, prirodi, ljudima i međuljudskim odnosima i uče vidjeti svoje aktivnosti kroz prizmu zdravstvenih potreba i perspektiva rastućeg mlade osobe i donošenje odluka korisnim za njihovo zdravlje. S obzirom na individualnu i društvenu dimenziju zdravlja, obrazovno područje zdravstvenog odgoja usko je povezano s kurikulumskim predmetom osobnog i društvenog obrazovanja. Kao dio sveobuhvatnog obrazovanja učenika u zdravstvenim pitanjima, obrazovno područje tjelesnog odgoja usmjereno je na upoznavanje osobnih sposobnosti i interesa u tjelesnoj aktivnosti te utjecaja određenih tjelesnih aktivnosti na tjelesnu kondiciju i emocionalnu i socijalnu dobrobit, biće. Tjelesno odgoj započinje spontanom tjelesnom aktivnošću i pomiče se na vođene i izborne aktivnosti usmjerene na osposobljavanje učenika da samostalno ocjenjuju svoju razinu tjelesne sposobnosti i uključuju fizičku aktivnost u svoju svakodnevnu rutinu kako bi zadovoljile svoje osobne potrebe i interese u fizičkom aktivnost, promicati optimalni razvoj fitnessa i performansi, oporaviti snagu i nadoknaditi različite oblike stresa te promicati zdravlje i zaštitu zdravlja. Jedan od preduvjeta za razvijanje dobrih navika vježbanja je da na razini osnovnog obrazovanja učenici doživljavaju fizičke aktivnosti i komunikacije tijekom vježbanja; ispravno naučene vještine jačaju kvalitetu iskustva. Tjelesno obrazovanje karakterizira prepoznavanje i razvoj talenata te, potom, različite aktivnosti za učenike i različite procjene njihove izvedbe. Posebno je važno prepoznati fizičke slabosti učenika i ispraviti ih zajedničkim i individualnim oblicima tjelesnog odgoja - kako kroz obvezno tjelesno odgoj, tako i ako je to nužno kroz tjelesno zdravstveno obrazovanje. Iz tog razloga neodvojivi dio tjelesnog odgoja su korektivne i posebne vježbe uravnoteženja primijenjene preventivno tijekom tjelesnog odgoja za sve učenike po potrebi ili dodijeljene učenicima s fizičkom slabosti umjesto aktivnosti koje su kontraindikativne na njihove slabosti.					
Cipar (CY)	Osnovno obrazovanje predstavlja prvu razinu obrazovanja i njezin je osnovni cilj organizirati, osigurati i ponuditi svoj djeci - neovisno o dobi, spolu, zemlji porijekla, obiteljskoj situaciji, socijalnoj pozadini i intelektualnim sposobnostima - takve mogućnosti kako bi se razvili na uravnotežen način kroz znanje, emocije i psihokinetičku sferu. Opći cilj osnovnog obrazovanja je uravnoteženi razvoj dječje osobnosti, stvarajući povoljne uvjete za usvajanje znanja, razvoj pravednih stavova i usavršavanje vještina, što ih čini sposobnim prihvatiti odgovornosti i djelovanje u svijetu koji se kontinuirano mijenja. Glavni cilj osnovnog obrazovanja je organizirati, osigurati i ponuditi svoj djeci, neovisno o dobi, spolu, intelektualnim sposobnostima, obiteljskoj i	Tjelesni odgoj čini značajan doprinos cjelovitom obrazovanju ljudskog bića - na temelju ljudske tjelesnosti - pokretom, igrom i sportom. Glavna svrha TZK kao predmeta je promicanje zdravlja i poticanje tjelesne aktivnosti tijekom života. Uobičajena je spoznaja da se TZK programi u školi mogu identificirati kao jedno od najvažnijih sredstava za promicanje tjelesne aktivnosti za poboljšanje zdravlja kako bi se smanjio rizik od bolesti srca, hipertenzije, šećerne bolesti i pretilosti. Inferiorni u praksi s drugim akademskim predmetima.	U osnovnim školama cilj područja TZK je promicanje zdravog rasta učenika, uključujući fizički, duhovni i emocionalni razvoj. Druga je svrha doprinijeti poboljšanju zdravlja i njihovoj glatkoj integraciji u društvo. Nastavni plan i program za osnovne škole podijeljen je u dva kruga u sva tri razreda. Prva tri razreda naglašavaju razvoj osnovnih vještina. Svakako, nastavnici ne očekuju od djece da se bave sportom i vježbaju uz izvrsnu tehniku. Osnovne vježbe koje se podučavaju uključuju kretanje na različite načine, učenje kako sigurno rukovati i kontrolirati rekvizitima, učenje različitih položaja tijela i pokreta poput istezanja i ravnoteže, igare i nekih odnosa. U drugom ciklusu nastavnici nastavljaju podučavati osnovne kinetičke elemente s namjerom podučavanja specijaliziranih vještina vezanih za sport. Učenici se upoznaju s gimnastikom, teniskom igrom, loptom i	Razvijati pozitivne stavove i iskorjeniti nasilje i huliganstvo iz sportskih događaja; osigurati jednake mogućnosti za studente u njihovom sudjelovanju u nastavi TZK; potaknuti učenike da se uključe u tjelesne aktivnosti tijekom svog života.	Obavezni i izborni (programi o zdravlju)	2 do 3 puta tjedno	Sumativno + izvješće na kraju godine

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
	socijalnoj pozadini, takve nastavne mogućnostima, kako bi se: razvili na uravnotežen način po znanju, emocionalnoj i psihokinetičkoj razini, iskorištavajući u najvećoj mogućoj mjeri sredstva koja nudi moderna tehnologija. Uspješno se nositi s različitim problemima s kojima se možda suočavaju, kao i svim poteškoćama prilagodbe školi i širem okruženju. Dobivanje pozitivnih stavova prema obrazovanju razvija socijalnu osviještenost, konkurentnost, predanost ljudskim vrijednostima, poštivanje kulturne baštine i ljudskih prava, uvažavanje ljepote i apetita za kreativnost i ljubav prema životu i prirodi, tako da postaju osjetljivi na pitanja očuvanja i unapređenja okoliša.		plesom. Kao posljednja točka, važno je napomenuti da u sadašnjem nastavnom planu ne postoji poglavlje ili odlomak koji objašnjava proces evaluacije TZK.				
Hrvatska (HR)	Usmjerenost prema kompetencijama - na dijete i učenika. Ciljevi: osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unaprjeđivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima razvijati svijest učenika o očuvanju materijalne i duhovne povijesno-kulturne baštine Republike Hrvatske i nacionalnoga identiteta promicati i razvijati svijest o hrvatskomu jeziku kao bitnomu čimbeniku hrvatskoga identiteta, sustavno njegovati hrvatski standardni (književni) jezik u svim područjima, ciklusima i svim razinama odgojno-obrazovnog sustava odgajati i obrazovati učenike u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima te pravima i obvezama djece, osobito ih za življenje u multikulturnom svijetu, za poštivanje različitosti i snošljivost te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskomu razvoju društva osigurati učenicima stjecanje temeljnih (općeobrazovnih) i strukovnih kompetencija, osobito ih za život i rad u promjenjivu društveno-kulturnom kontekstu prema zahtjevima tržišnoga gospodarstva, suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, znanstvenih spoznaja i dostignuća poticati i razvijati samostalnost, samopouzdanje, odgovornost i kreativnost u učenika osobito učenike za cjeloživotno učenje.	Svrha tjelesnoga i zdravstvenoga područja jest usvajanje znanja, stjecanje vještina i navika te razvijanje pozitivnog stava prema tjelesnoj aktivnosti i zdravom načinu življenja kako bi se omogućilo dosizanje najboljih tjelesnih i duševnih potencijala pojedinca. Tjelesno i zdravstveno područje od temeljnoga je značaja za skladan razvoj psihosomatskih osobina učenika, za razvoj njihovih psihičkih osobina i motoričkih sposobnosti, za usavršavanje biotičkih motoričkih i socijalnih motoričkih znanja te za razvoj temeljnih kompetencija, a posebno onih koje proizlaze iz potrebe primjerenoga i stalnoga prilagođavanja novim radnim i životnim okolnostima. Ono omogućava da učenici tijekom školovanja upoznaju svoje tijelo, njegovo funkcioniranje, mogućnosti i ograničenja, da razumiju važnost i nauče kako da tijekom cijeloga života održavaju i unaprjeđuju tjelesnu spremnost i zdravlje, razumiju povezanost tjelesnoga, duševnoga i emocionalnog zdravlja, upoznaju načine usvajanja zdravih navika i izbjegavanja onih pogubnih po zdravlje te mogućnosti traženja pomoći u slučaju bolesti, poteškoća u učenju, poteškoća u osobnim i društvenim odnosima. Ovakav pristup omogućit će da učenici tijekom svoga školovanja te u kasnijem životu, lakše uče, lakše ostvaruju ravnopravne osobne i društvene veze i da, poštujući tuđe posebnosti, lakše razvijaju aktivan stav prema životu i vlastitu poduzetnost. Znanja, sposobnosti, postignuća i vrijednosti stečene ovim područjem izravno utemeljuju i unaprjeđuju zdravlje učenika, omogućuju stvaranje pozitivne osobnosti, jačaju samopoštovanje i samopouzdanje te djeluju na kakvoću života u školi, obitelji i društvu. Spoznaje i iskustva iz ovog područja omogućavaju učenicima oblikovanje odgovornog odnosa prema sebi, drugima i okruženju, pomažući prilagođavanju i savladavanju poteškoća tijekom razvoja i sazrijevanja. Temeljni sadržaji odgajaju djecu i učenike promicanjem korektnog ponašanja i usvajanjem općeljudskih i sportskih vrijednosti. Upućuju na nenasilno rješavanje sukoba, razvijaju sposobnosti emocionalne samoregulacije - kontrolu agresivnosti. Značajni su za poticanje ustrajnosti i savladavanje straha, potiču razvoj pozitivnih osobina ličnosti i afirmacije učenika. Razvijaju suradničko ponašanje, potiču pomaganje drugima i poštivanje dogovora te osposobljavaju za timsko djelovanje i potiču pravilnu komunikaciju.	Učenici će: - razumjeti razvoj i funkcioniranje vlastitoga tijela - usavršiti kineziološka znanja i vještine, i znati ih primijeniti u sportskim i sportsko-rekreativnim aktivnostima - razviti svijest o važnosti tjelesnoga vježbanja za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja - znati pravilno procijeniti te odabrati tjelesnu aktivnost i prehranu, najbolje za očuvanje zdravlja i održavanje dobre tjelesne spremnosti te razumjeti utjecaj nepravilne prehrane na razvoj bolesti i poremećaja - razumjeti pojmove i značajke nezdravih navika, rizičnih ponašanja i ovisnosti te znati kako one narušavaju zdravlje - razumjeti tjelesne, duševne i emocionalne značajke razvoja kroz djetinjstvo i adolescenciju - razumjeti značajke dobre komunikacije i njezina značenja u obiteljskomu, vršnjačkomu i društvenomu okruženju - razviti samopoštovanje i samopouzdanje te razumjeti njihovo značenje za razvoj i odrastanje - razumjeti pojmove spola i spolnosti te značaj odgovornog spolnoga ponašanja i jednakopravnosti spolova - razumjeti značenje i osobitosti pojmova sprječavanja bolesti i promicanja zdravlja - moći prepoznati različite oblike tjelesnoga i duševnoga nasilja i zlostavljanja te načine njihova sprječavanja.	Propisani po ciklusima (3 ciklusa u primarnom obrazovanju) - tjelesno vježbanje i zdravlje, antropološka obilježja, kineziološka teorijska i motorička znanja i sprječavanje bolesti i promicanje zdravlja (mentalno, socijalno i emocionalno zdravlje; rizična ponašanja; međuljudski odnosi, spolno zdravlje i roditeljstvo; prehrana i zdravlje te sprječavanje bolesti i promicanje zdravlja.	Obvezni	2 do 3 sata tjedno	Sumativno + izvješće na kraju godine

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
Danska (DK)	Osnovna škola mora poticati sve učenike da ostvare svoj puni potencijal; škola mora smanjiti značenje društvene pozadine na akademskim rezultatima; povjerenje u školu i dobrobit učenika mora se pojačati poštivanjem stručnog znanja i prakse u javnoj školi. Dansko obrazovanje ima za cilj osigurati da svi mladi steknu znanja i kompetencije koje će ih kvalificirati za aktivno sudjelovanje u društvu i doprinos daljnjem razvoju. Usmjerenost na ishode.	Shema učenja kroz kretanje je nacionalni program koji ima za cilj integrirati ponašanje na temelju kretanja kao što je tjelesna aktivnost u situacije učenja za učenike, tijekom nastave i tijekom školskih praznika. Svakodnevnih 45 minuta kretanja važno je kako bi se dodatno poboljšalo zdravstveno stanje djece i mladih i podržalo njihovu motivaciju i učenje u svim predmetima. Zdravlje i dobrobit sastavni je dio javnog školskog programa, što znači da postoje kvalificirani nastavnici i postojeća kultura za poučavanje i učenje aktivnosti vezanih uz zdravlje i dobrobit. Tjelesna aktivnost i razine aerobnih fitnesa povezane su s poboljšanom kognitivnom funkcijom i akademskim postignućima.	Cilj je nastojati razviti radne metode i stvoriti okvir koji pruža mogućnosti za iskustvo, dubinsko proučavanje i omogućava inicijativu kako bi učenici razvili svijest i maštu te povjerenje u vlastite mogućnosti i pozadine tako da su u stanju sebe obvezati i spremni su poduzeti određene mjere. Isto tako pripremiti učenike kako bi mogli sudjelovati, pokazati međusobnu odgovornost i razumjeti svoja prava i dužnosti u slobodnom i demokratskom društvu. Stoga se svakodnevne aktivnosti škole moraju provoditi u duhu intelektualne slobode, jednakosti i demokracije. Nastavnici samostalno izrađuju ciljeve područja sukladno potrebama.	više uključenih učenika i pokušaje aktivnosti u kojima mogu sudjelovati, a gdje je svladavanje prakse bitno; više učenika koji su uključeni u odlučivanje koje aktivnosti rade, pa se uključuje u nešto što im se sviđa; više učenika će se baviti aktivnostima u kojima su zajedno i mogu pomoći jedni drugima da postanu bolji. Učenici uče koncepte vezane uz samopoštovanje, razvoj interpersonalnih vještina, seksualnost, sigurnost obrazovanja, prva pomoć i pitanja vezana uz pušenje, prehranu i prevenciju bolesti. Obuhvaćeni su pojmovi pristupa podizanja svijesti, s naglaskom na smanjenju štete. Učenici proučavaju vještine i strategije pokreta kako bi stekli povjerenje u tjelesnu aktivnost kroz različite sportove, uključujući rukomet, kriket, baseball, odbojku i nogomet, košarku, hokej i atletiku. TZK promiče zdrav i aktivan stil života i pruža učenicima mogućnost da razviju vještine vodstva i timskog rada, s naglaskom na sudjelovanje.	obavezni - puno programa van škole	5 sati tjedno plus svakodnevnih 45 minuta razgibanja	Sumativno i formativno vrednovanje; nacionalna ispitivanja putem računala
Estonija (EE)	Osnovna škola ima ulogu u učenju i obrazovanju. Škola će doprinijeti rastu mladih u kreativne, raznolike osobnosti koja se mogu samostalno ostvarivati u različitim ulogama: u obitelji, na poslu; u osnovnoj školi, glavna svrha učenja i obrazovanja je osigurati primjeren, moralni, tjelesni i društveni razvoj učenika i oblikovanje sveobuhvatnog svjetonazora; svrha osnovne škole je stvoriti za učenike odgovarajuće i sigurno okruženje za učenje koje djeluje na pozitivan način i pomaže njihovom razvoju te podržava razvoj intelektualne znatiželje i vještine učenja, samorefleksije i sposobnosti kritičkog razmišljanja, razvoj socijalnog i kulturnog identiteta; osnovna škola jača oblikovanje temeljnih vrijednosti. Učenici razumiju vrijednosti koje su temelj njihove akcije i osjećaju odgovornost za posljedice svojih postupaka. Osnovna škola postavlja temelje za samoupravljanje samosvjesne osobe, kao člana svoje obitelji, nacije i društva, koji razvija tolerantan i otvoren stav prema svjetskoj raznolikosti i ljudima; osnovna škola pomaže učenicima da dosegnu jasnoću o vlastitim interesima, procjenama i sposobnostima i osigurava spremnost za nastavak studija na sljedećoj razini obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Mladi koji završavaju osnovnu školu imaju razumijevanje budućih uloga u obitelji, radnom životu, društvu i državi; stjecanje i razvijanje znanja, vrijednosti i praktičnih vještina odvija se tijekom školskog učenja i odgojno-obrazovnog procesa; estonske škole imaju odgovornost za očuvanje i razvoj estonske nacije, jezika i kulture te je stoga posebna pažnja u osnovnom školskom učenju i obrazovnom procesu usmjerena na učenje estonskog jezika.	Stručna kompetencija TZK znači vrednovanje tjelesne aktivnosti i zdravog života kao dijela vlastitog načina života. To uključuje sposobnost procjene nečije tjelesne kondicije i spremnosti na praktičan sport ili vježbanje. Važno je pokazati toleranciju prema kolegama, slijediti pravila fair playa i vrijednu suradnju tijekom sporta i vježbanja. TZK kao područje podupire učenike u razvoju zdravog načina života. Znanja, vještine i iskustva stečena kroz TZK čine osnovu za samostalno vježbanje učenika. Zadovoljstvo vježbanja iskusnih u školi povećava interes za sportskim i plesnim događajima i potiče studente da gledaju i sudjeluju u tim događajima. Organizacija tjelesnog odgoja, koja osigurava fizički, moralni, društveni i estetski razvoj učenika, podržava razvoj njihove osobnosti.	Potrebno je razumjeti važnost tjelesne aktivnosti na zdravlje i tjelesnu sposobnost; osposobiti učenike za osnovna znanja i vještine za samostalno vježbanje kako u zatvorenom tako i na otvorenom; pratiti zahtjeve za sigurnost i osobnu higijenu pri vježbanju / vježbanju sporta i znati postupati u izvanrednim situacijama koje se mogu pojaviti pri sportu; poznavanje principa fair playa, suradnje i vježbanja / prakticiranje sportova koji poštuju druge kolege i očuvaju okoliš; sposobnost korištenja jednostavne metode samokontrole tjelesnih sposobnosti i pratiti razinu tjelesne kondicije; zainteresiranost za sportska i plesna događanja održavana u Estoniji i širom svijeta; uživanje u vježbanju / vježbanju sportova i voljnost izvođenja vježbi / prakticiranje sport tako samostalne aktivnosti.	Učenici žele biti zdravi i imati dobar stav/posturu; razumijevanje važnosti tjelesne aktivnosti, zdravlja i tjelesne sposobnosti i potrebe redovitog vježbanja; uživanje u vježbanju / vježbanju sporta i spremnost na učenje novih motoričkih vještina i samostalno vježbanje / vježbanje sporta; stjecanje tehnika sportova / oblika vježbanja uključenih u nastavni plan i program za osnovnu školu; slijedeći sigurnosne i higijenske uvjete pri vježbanju / vježbanju sporta; praćenje vlastite fizičke sposobnosti; znati kako poboljšati vlastitu fizičku sposobnost kroz redovite treninge; učiti surađivati s kolegama, slijediti dogovorena pravila / pravila natjecanja i razumjeti suštinu fair playa; i zainteresirani su za sportska i plesna događanja održana u Estoniji i širom svijeta.	obvezni	8 sati tjedno	Sumativno + izvješće na kraju godine

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
Finska (FI)	Odvojeno zdravstveno obrazovanje. Ciljevi u TZK omogućavaju učenicima vještine, znanja i iskustvo koji se temelje na početlima prihvaćanja i razvijanja zdravih i tjelesno aktivnih načina života. TZK je funkcionalni predmet u kojem učenici napreduju kroz igru i poučavanjem vještina prema neovisnoj potrazi za motivacijom. Da bi se ovo ostvarilo, potrebno je uzeti u obzir osobni potencial. Tjelesna aktivnost i iskustvo učenja osnažuje učeničku samospoznaju i vodi ih prema toleranciji. TZK njeguje duh zajedništva, odgovornost, pravednu igru i sigurnost. Ovdje se podrazumjeva i sigurnost u prometu. Usmjerenost TZK počiva na nacionalnim tradicijama sporta i tjelovježbe. Kod poučavanja i vrednovanja koriste se prirodni uvjeti, godišnja doba, lokalni uvjeti, ono što škola i neposredni okoliš škole pružaju te učenikove potrebe i zdravstveni status.	TZK u prve četiri godine poučavanja uzima u obzir učeničke sposobnosti i potencijal osobnog rasta. Nastava se planira kroz zaigranu i podupiruću atmosferu pa se tako razvijaju osnovne motoričke vještine prema vještinama u specifičnim formama tjelesne aktivnosti. Izrazito se potiče aktivnost kod učenika koja se postiže otvaranjem učeničke imaginacije i osobnim uvidima. Od petog do devetog razreda TZK treba odgovarati različitim potrebama i mogućnostima djevojčica i dječaka sukladno razvojnoj fazi isto kao i različitostima koje posjeduju općenito. Raznoliki pristup u TZK pomaže pri stvaranju podrške za učenikovo zdravlje i rast prema neovisnoj i zajednici orijentiranoj osobi. Podržava se motivacija putem igre i učenička samoekspresija.	Cilj TZK je imati pozitivan utjecaj na učenikove psihičke, fizičke i socijalne sposobnosti te dobiti i voditi ga ka razumijevanju važnosti vježbanja za zdravlje. Naglasak na metode poučavanja i pedagoške kompetencije.	Učenici će: ovladati osnovnim motoričkim vještinama na različite načine i biti stimulirani prema tjelesnoj aktivnosti; upoznati sigurne, zdravstveno promovirajuće načine vježbanja i osnovne vještine plivanja; postati uvježbani u vještinama individualnog rada i suradnje u timu bez naglaska na natjecanje; ponašati se sukladno pravilima koje su sami dogovorili u duhu pravedne igre. Autonomija nastavnika i suradnja s drugim nastavnicima.	obvezni	2 sata tjedno, ali je integriran u sve predmete	Formativno - obrasci osobnog praćenja
Francuska (FR)	Francuski školski sustav utemeljen je na općim načelima koja su bila inspirirana revolucionarnom 1789. godinom, izgrađen i usavršen skupom zakonodavnih tekstova iz 19. stoljeća do današnjih dana. Državna škola je neutralna: nastavnici i učenici moraju pokazati filozofsku i političku neutralnost. Državni školski sustav doprinosi jednakopravnosti i mora omogućiti svakom učeniku da razvije svoju osobnost, podigne svoj standard inicijalnog i trajnog obrazovanja, integrira društveno i profesionalno, ostvaruje svoje državljanstvo. Školsko obrazovanje olakšava razvoj djeteta dopuštajući mu da postane kultiviran, pripremajući ga za radno mjesto i ostvaruje svoje odgovornosti kao građanina. To je temelj cjeloživotnog obrazovanja. Obvezno školovanje mora jamčiti da učenici imaju "potrebna sredstva za stjecanje zajedničke jezgre znanja i vještina čiji je posjed važan za uspješno završavanje školovanja i razvoj osobnog i profesionalnog identiteta".	Programi tjelesnog odgoja će usmjeriti obrazovanje mlade generacije kako bi razvili osjećaj osobne i društvene odgovornosti uključivanjem u zdravu i održivu tjelesnu aktivnost kako bi doprinijeli dobiti zajednice, okoliša i društva u cjelini. Također će usmjeravati učenike na usvajanje zdravih aktivnosti u slobodnim aktivnostima u kasnijem životu, čime se osigurava poticaj za smanjenje učestalosti društvenih izazova, kao što su alkohol i pušenje duhana, ovisnost o drogama, kriminala i delinkvencije. Temelji se na uvjerenju da osnova za zdrav način života treba biti postavljena što ranije; svjedoci smo ograničenog utjecaja zdravstvene kampanje na odraslu populaciju, vjerojatno zbog nedostatka predanosti zdravim navikama u ranoj životnoj dobi. Zdravlje i TZK će značajno doprinijeti razvoju sposobnih i uravnoteženih mladih u svim aspektima života. Učenici će također naučiti o prednostima redovite tjelesne aktivnosti na fizičkom, mentalnom, emocionalnom i socijalnom blagostanju pojedinca. Sudjelovanje u raznim tjelesnim aktivnostima razvija tjelesnu kondiciju i otpornost na bolesti. Timske igre i aktivnosti razvijaju pojmove fair playa, poštovanja prema drugima, disciplini i drugim osobinama ličnosti, potrebnim za učenje o pokretima tijela, tjelesnoj mehanici i vještinama u igrama a sport će poboljšati svoje razumijevanje učinkovitosti kretanja i pružiti učenicima vještine za poboljšanje performansi, dok će sudjelovati u izazovnim vanjskim i avanturističkim aktivnostima razviti snažan karakter i osobnost, timski duh, poštovanje prema drugima i njihove okoline. Zdravstveno obrazovanje omogućit će učenicima potrebna znanja o prehranbenim potrebama kod zdravog stila. Također će se upoznati s promjenama i potrebama; da razumiju i upravljaju promjenama u njihovom tijelu, ponašanju i akcijama, kao i onima njihovih vršnjaka. Također se očekuje da će uključivanje u tjelesne aktivnosti pomoći studentima lakše nositi se sa stresom svakodnevnog života.	Kroz zdravstvene i TZK ciljeve razumjet će se različite faze tjelesnog, društvenog i emocionalnog rasta i promjena kroz koje tijelo i ponašanje prolaze. Također će se moći opisati utjecaj tih promjena na zdravlje. Učenici će biti ovlašteni upravljati i prilagoditi se tim promjenama i preuzeti odgovornost za svoj osobni rast, samopouzdanje, zdravlje i higijenu. Oni će razumjeti fiziološke učinke vježbanja na njihov rast, sazrijevanje i fitness. Učenici će vježbati niz općih i specifičnih pokreta i motoričkih vještina povezanih s različitim igrama i aktivnostima. Oni će pokazati sposobnost da analiziraju one pokrete i prilagode se promjenjivim situacijama i olakšavaju razvoj fizičke sposobnosti. Oni će pokazati sposobnost povezivanja i prijenosa tog učenja s drugim aktivnostima u sportskom polju i svakodnevnom životu. Kroz sudjelovanje u plesnim i ritmičkim aktivnostima razvijat će umjetničku osjetljivost i kreativnost. Redovitim sudjelovanjem u raznim individualnim i timskim igrama, vanjskim i avanturističkim aktivnostima te ritmičkim vježbama koje su zabavne, učenici će razviti ljubav prema tjelesnoj aktivnosti i vježbi. Oni će istražiti različite aktivnosti koje će moći nositi u slobodno vrijeme nakon školovanja. Oni će biti u mogućnosti opisati, kao rezultat iskustva, kako koristiti redovite i ugodne tjelesne aktivnosti za njihovo zdravlje i dobrobit. Učenici će prepoznati dobre prakse vezane uz sudjelovanje u sportu i tjelesnom odgoju. Oni će identificirati i procijeniti rizike koji se odnose na rukovanje opremom i rekvizitima u sportu i tjelesnom odgoju. Oni će koristiti sigurne prakse vezane uz odgovarajuću odjeću i obuću, zagrijavanje i hlađenje. Oni će razviti vještine prve pomoći. Studenti će procijeniti prednosti zdravog i aktivnog načina života. Kroz sudjelovanje u timskim igrama i izazovnim aktivnostima studenti će pokazati niz pozitivnih vrijednosti kao što su timski duh, suradnja, poštivanje drugih, disciplina i odgovornost. Oni će razviti samopouzdanje i snažan karakter kroz sudjelovanje u vanjskim i avanturističkim aktivnostima. Oni će pridonijeti dobiti zajednice organiziranjem i aktivnim sudjelovanjem u nizu fitness aktivnosti u	Strategije poučavanja i učenja koje škole i nastavnici usvajaju za stjecanje znanja, razvijanje vještina i usvajanje pozitivnih stavova među učenicima bit će najutjecajnije u nastojanju postizanja uspjeha. Nastavnici bi, stoga, trebali imati koristi od širokog raspona strategija kako bi zadovoljili zahtjeve različitih tipova učenika i aktivnosti. Ishodi se podudaraju s ciljevima područja samo su raspisani u 3 forme.	obvezni	5 sati tjedno i više	Sumativno - brojčana ocjena uz obrasce osobnog praćenja

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
			zajednici. Učenici će analizirati i razumjeti promjene u njihovom tijelu i ponašanju koje će im pomoći u rješavanju razlika i sukoba s roditeljima, vršnjacima i njihovom okolinom. Redovito sudjelovanje u timskim igrama i aktivnostima omogućit će im da razviju međuljudske vještine i prihvaćaju razlike u sposobnosti, spolu, rasi, vjeri i kulturi. Učenici će pokazati razumijevanje svojih prava i odgovornosti na i izvan igrališta. Oni će analizirati posljedice svojih djela na živote i prava drugih ljudi. Oni će pokazati razumijevanje i poslušnost prema pravilima igara i poštivanju autoriteta dok se upuštaju u natjecateljske aktivnosti. Oni će pokazati poštovanje za suigrača, protivnike, dužnosnike i gledatelje u svim aktivnostima. Svi ti čimbenici trebaju dovesti do razvoja odgovornih građana.				
Grčka (EL)	<p>Obrazovanje predstavlja osnovnu misiju države i usmjerit će se na moralno, intelektualno, profesionalno i tjelesno usavršavanje Grka, razvoj nacionalne i vjerske svijesti te na njihovo formiranje kao slobodnih i odgovornih građana. Obvezno obrazovanje ne traje kraće od devet godina, a svi Grci imaju pravo na slobodno obrazovanje na svim razinama u državnim obrazovnim ustanovama. Obrazovni proces bi trebao usmjeravati studente u vrijednosti demokracije, poštivanja ljudskih prava, mira i slobode. Obrazovanje ima za cilj dobro zaokruženi razvoj osobnosti učenika i njihovu uspješnu integraciju u društvo kroz razvijanje novih vrijednosti i kognitivnih, afektivnih i psiho kinetičkih vještina i sposobnosti. Ove vrijednosti i vještine omogućit će studentima da funkcioniraju kao informirani, odgovorni i aktivni građani u kontinuiranom promjenjivom i zahtjevnom društvenom okruženju. Ovaj bi se napor trebao usredotočiti na sljedeće: osigurati opće obrazovanje; razvijanje vještina, sposobnosti i interesa učenika; pružiti jednake mogućnosti učenja za sve učenike; ojačati kulturni i jezični identitet učenika u okviru multikulturalnog društva; razviti svijest o okolišu i poticati relevantne obrasce ponašanja; pripremiti studente za istraživanje novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija; olakšati fizički, mentalni i društveni razvoj učenika; te senzibilizirati studente na pitanja ljudskih prava i svjetskog mira i očuvanja ljudskog dostojanstva.</p>	<p>Cjelokupni cilj područja TZK je podučavanje učenika da individualno preuzmu odgovornost za osobno zdravlje kroz pozitivne izbore i dugotrajnu aktivnost. Učenici će biti opremljeni iskustvima učenja na takav način da pružaju informacije, povećaju samopoštovanje, povećavaju komunikaciju, mijenjaju stavove i utječu na ponašanje.</p>	<p>Tjelesno obrazovana osoba: Pokazuje sposobnost u mnogim oblicima kretanja i sposobnosti u nekoliko oblika kretanja; Primjenjuje koncepte i principe kretanja u učenje i razvoj motoričkih vještina; Izgađuje fizički aktivan stil života; Ostvaruje i održava zdravstvenu tjelesnu kondiciju; Pokazuje odgovorno osobno i društveno ponašanje u okruženjima tjelesnih aktivnosti; Pokazuje razumijevanje i poštivanje razlika među ljudima u okruženju tjelesnih aktivnosti; Shvaća da tjelesna aktivnost pruža mogućnosti za uživanje, izazov, samoizražavanje i društvenu interakciju.</p>	<p>Usmjereni na motoričke i kardiovaskularne aktivnosti koje proizlaze iz ciljeva područja.</p>	<p>Obvezni i/ili izborni predmet</p>	<p>2 sata tjedno</p>	<p>Sumativno + formativno uz pisani izvještaj o napretku; testiranje na početku i kraju školske godine</p>

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
Irska (IE)	Omogućiti djetetu da živi punim životom kao dijete i ostvaruje svoj potencijal kao jedinstvena osoba; omogućiti djetetu da se razvije kao društveno biće živeći i suradujući s drugima i tako pridonijeti dobrobiti društva; pripremiti dijete za kontinuum učenja. Primarni nastavni plan i program nastoji pružiti širok doživljaj učenja i potiče bogat niz pristupa poučavanju i učenju koji razmatraju različite potrebe pojedine djece. Nastavni plan je dizajniran da njeguje dijete u svim dimenzijama svog života - duhovnog, moralnog, kognitivnog, emocionalnog, maštovitog, estetskog, društvenog i tjelesnog.	Tjelesno se obrazovanje razlikuje od ostalih kurikularnih područja, prvenstveno se usredotočuje na tijelo i tjelesno iskustvo te je integralni dio obrazovnog procesa, bez kojih je obrazovanje djeteta nepotpuno. Kroz raznolik raspon iskustava koji pružaju redovitu, izazovnu tjelesnu aktivnost, njeguje se uravnotežen i skladan razvoj djetetove opće dobrobiti. TZK zadovoljava fizičke potrebe djeteta i potrebu za iskustvima kretanja, izazovima i igrom. Razvija želju za svakodnevnim tjelesnom aktivnošću i potiče konstruktivnu upotrebu slobodnog vremena i sudjelovanja u tjelesnim aktivnostima u životu odraslih. Da bi se ove potrebe ispunile, tjelesni odgoj se temelji na načelima raznolikosti i različitosti, a ne specijalizaciji. On pruža široku lepezu pokretnih aktivnosti primjerenih stupnju razvoja djeteta. Tjelesnim odgojem dijete može doživjeti radost tjelesnog napora i zadovoljstvo postignućima u razvoju vještina i pozitivnih stavova koji poboljšavaju samopoštovanje. Tjelesno usavršavanje pruža prilike za razvijanje poželjnih osobnih i društvenih obilježja: koncept fer igre, prihvaćanje uspjeha i neuspjeha te sposobnost suradnje u grupnim situacijama. Ove mogućnosti doprinose razumijevanju i promicanju zdravog stila života. Tjelesno obrazovanje, kao integralni dio ukupnog kurikula, pruža vitalne mogućnosti za fizički, socijalni, emocionalni i intelektualni razvoj djeteta.	Tjelesni odgoj ima mnoge ciljeve koji se razvijaju dok djeca sudjeluju u drugim predmetima, kao što su irski, engleski, geografija, umjetnost, glazba, matematika i osobito socijalno, osobno i zdravstveno obrazovanje. Učenje djece u tim temama također se može obogatiti kroz program tjelesnog odgoja koji je širok i uravnotežen. Ciljevi: promicati fizički, socijalni, emocionalni i intelektualni razvoj djeteta; razviti pozitivne osobine ličnosti; pomoći u stjecanju odgovarajućeg niza sposobnosti kretanja u različitim kontekstima; promicati razumijevanje i poznavanje različitih aspekata pokretanja; razviti uvažavanje kretanja i upotrebe tijela kao instrumenta izražavanja i kreativnosti; promicati uživanje i pozitivne stavove prema fizikalnoj aktivnosti i njegovom doprinosu cjeloživotnom zdravstvenom odgoju, pripremiti dijete za aktivno i svrhovito korištenje slobodnog vremena.	Društveni i osobni razvoj - razvijanje osjećaja ugodne i postignuću kroz kretanje; međusobna suradnja i suradnja s drugima, bez obzira na kulturne ili socijalne prilike ili posebne potrebe; razvijanje kvalitete samopoštovanja, samosvijesti, samopouzdanja, inicijative i vodstva kroz pokret; razvijanje razumijevanja fair playa i timskog duha kroz sudjelovanje i natjecanje; razvijanje pozitivnih stavova prema sudjelovanju u aktivnostima kretanja; doživljaj avanture i izazova. Tjelesni i motorički razvoj - razvijanje snage, brzine, izdržljivosti i fleksibilnosti kroz angažiranje različitih aktivnosti; razvijati agilnost, budnost, kontrolu, ravnotežu i koordinaciju kroz promjenu; razvijati osobnu kompetentnost u atletskim vještinama trčanja, skakanja i bacanja; izvoditi plesove s povjerenjem i kompetencijom, uključujući jednostavne folk i irske plesove; razvijati osobnu kompetenciju u nizu gimnastičkih pokreta; razvijati osobnu kompetenciju u igrama vještina slanja, primanja i putovanja kroz razne opreme, te primjenjivati takve situacije u igrama; primijeniti vještine potrebne za život i kretanje s povjerenjem u okoliš; izgraditi povjerenje u vodu, u, na i ispod vode; razvijati osobnu kompetentnost u različitim potezima i okretljivosti vode. Znanje i razumijevanje - razvijati razumijevanje i opće znanje pokretljivosti i ostvariti korist kao sudionik i kao gledatelj; razvijati razumijevanje oblikovanje i utjecaja na težinu kao osnovu za učinkovito upravljanje i kontrolu tijela, kako na podu tako i na spravama; iskustvo i razvijanje razumijevanja korištenja prostora, brzine, napora, smjera i razine u izvođenju akcija; razviti razumijevanje odgovarajućih osnovnih pravila, taktika i strategija pokreta; promatrati, raspravljati, analizirati, interpretirati i uživati u izvođenju pokreta; prikupiti, zapisivati i tumačiti informacije o postignuću pokretljivosti; biti inventivan, donositi odluke, riješiti probleme i razvijati autonomiju kroz aktivnosti pokreta; sudjelovati i razvijati znanje, razumijevanje i promicanje kulturnih aktivnosti kroz kretanje; razvijati uvažavanje i poštivanje okoliša kroz sudjelovanje u aktivnostima na otvorenom. Kreativni i estetski razvoj - koristite tijelo kao sredstvo izražavanja i komunikacije, koristeći se rasponom i različitim poticajima; stvoriti i izvoditi jednostavne plesove; stvoriti i igrati jednostavne igre; razvijati umjetničko i estetsko razumijevanje unutar i kroz kretanje. Razvoj fitnessa povezanog s zdravljem - održavanje i poboljšanje zdravstvene sposobnosti kroz snažnu tjelesnu aktivnost koja pomaže u promicanju zdravog stila života; razumjeti i prakticirati dobru higijenu i držanje; cijeniti prednosti opuštanja i nositi se s izazovima. Razvoj sigurnosti - usvojiti sigurnu praksu u svim tjelesnim aktivnostima.	Obvezni i/ili izborni predmet	1 do 2 sata tjedno	Sumativno uz pisana praćenja

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izvorni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
Italija (IT)	Cilj ove razine u obrazovnom sustavu je pružiti učenicima osnovna znanja i temeljne alate aktivnog građanstva. Pomaže učenicima da shvate značenje vlastitih iskustava. Naime, svrha osnovnog obrazovanja je omogućiti učenicima da steknu temeljna znanja i vještine za razvijanje osnovne kulturne kompetencije. Prema novim smjernicama, opći cilj škole je skladan i sveobuhvatan razvoj pojedinca, prema načelima talijanskog ustava i europske kulturne tradicije, koji se postižu promicanjem znanja, poštivanja individualne raznolikosti i aktivnog sudjelovanje studenata i njihovih obitelji. Svaki predmet ima ciljeve za razvoj vještina koje su potrebne za postizanje ciljeva.	TZKj i sport su sastavni dio nastavnog plana i programa. Naglasak je da razvoj svakog djeteta bude pozitivan stav prema sudjelovanju i natjecanju. Škola ima TZK program koji uključuje fitness, vještine i komponente timskih igara. Fitness komponenta nastavlja se tijekom cijele godine, vještine i sastav timskih igara se razlikuju ovisno o sezoni.	Izgradnja vlastitog identiteta učenika u odnosu na njegovi samospoznaju i na druge te orijentacija vlastitog projekta života. Sadržaj: dijelovi tijela, osjetila i percepcije, motoričke i posturalne sheme (naučene kroz igre), prehrambene smjernice, osobnu njegu, probleme u okolišu i nezdravim navikama (onečišćenje, pušenje, sjedenje). Postizanje svjesnosti vlastite fizičke učinkovitosti kroz samoprocjenu i temeljna pravila za sprječavanje nezgoda. Sadržaj: poboljšanje koordinacije i motoričkih vještina, samoprocjena vještina i izvedbe, kod autoceste za bicikle i motocikle, metode treninga, tjelesno izražavanje i komunikaciju.	Programi potvrđuju vrijednost tjelesnosti koja izražava jedinstvo osobe i razine razvoja kognitivnih, motoričkih, emocionalnih, društveno-afektivnih i međusobnih odnosa, u odnosu na motorička iskustva. Programi pokazuju da motoričke aktivnosti promoviraju razvoj svih aspekata osobnosti - kognitivne, organsko-motorne, emocionalne i društvene te upućuju na smjernice razvoja kurikuluma. Ishodi: Tijelo i njezin odnos prema prostoru i vremenu. Tjelesni jezik kao način komunikacije - izražajan. Igra, sport, pravila i fer igra. Zdravlje i wellness., Prevencija i sigurnost.	obvezni i izvannastavni	2 sata tjedno	Formativno + sumativno - periodička i na kraju godine; izvješće
Latvija (LV)	Glavni cilj obrazovnog sustava je pružiti svim građanima mogućnost da se razviju u duhovno, kulturno i fizički dobro razvijene, slobodne, odgovorne i kreativne osobe. Osnovna obrazovna načela su principi humanizma, demokracije, kreativne aktivnosti, dobrog morala i profesionalizma. Glavne zadatke obrazovnog sustava su: promicati formiranje sposobnog i dobro odgojene, duhovno i fizički dobro razvijene, aktivne osobe; promicati rast neovisne, svjesne i odgovorne osobe u demokratskom društvu; promicati rast osobe koja na kreativan način stječe i obogaćuje vrijednosti nacionalne kulture i kulture čovječanstva; promicati formiranje kompetentnog stručnjaka koji se može natjecati; i stvoriti uvjete nužne za korištenje mogućnosti za stjecanje cjeloživotnog obrazovanja. Osnovni ciljevi obveznog obrazovanja su: pružiti učenicima osnovna znanja i vještine potrebne za društveni i osobni život; čine osnovu za daljnje obrazovanje; pogoduju skladnom razvoju i rastu ličnosti; i promiču odgovorni odnos prema sebi, obitelji, društvu, okolini i državi.	Mladi ljudi mogu povećati svoj užitek, suglasnost i sposobnost u nizu tjelesnih aktivnosti. Mogu naučiti o zdravlju i preuzeti odgovornost za fizički aktivan život sada i u budućnosti. Oni mogu razviti pozitivne stavove o tjelesnoj aktivnosti i važnosti u zdravom i potpunom životnom stilu. Bazira se na: razvijanje povjerenja, kompetencije i kreativnosti u nizu fizičkih aktivnosti; sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti unutar i izvan škole; ispitivanje vrijednosti fizičke aktivnosti u različitim kontekstima; razumijevanje i zalaganje za tjelesnu aktivnost koja razvija tjelesnu aktivnost povezanu s zdravljem; preuzimanje različite uloge u tjelesnoj aktivnosti; pokazivanje odgovornog društvenog i osobnog ponašanja u tjelesnoj aktivnosti, uključujući poštovanje prema sebi i drugima; djelujući kao informirani sudionici tjelesne aktivnosti.	Pet glavnih ciljeva su 1) sport za djecu i mlade, 2) elitni sport, 3) sport za sve, 4) sport za osobe s invaliditetom i 5) sportski objekti. Politika sporta za djecu i mlade nastoji svakoj mladoj osobi pružiti priliku sudjelovanja u sportu, utvrditi odgovornost države za obveznu tjelesnu i zdravstvenu kulturu, pomoći unaprijediti uspjeh mladih darovitih sportaša te osigurati planiranje i primjenu svih vrsta sredstava sport djece i mladih. Naglasak na sport.	Učenici mogu doživjeti uspjeh na različite načine u tjelesnom odgoju. Za neke će biti fokus na ostvarivanju izvrsnosti i postizanju sportskih ciljeva. Za neke, organiziranje, vođenje i osnaživanje drugih da budu fizički aktivni bit će mjerilo uspjeha. Za druge, uključujući redovitu tjelesnu aktivnost kao dio zdravog načina života, predstavljat će uspješan ishod. Učenici se mogu poticati na poduzimanje različitih uloga i odgovornosti, uključujući vodstvo, treniranje i druge uloge. Mogu naučiti planirati, organizirati, sudjelovati i promatrati svoja iskustva u tjelesnoj aktivnosti. Učenici mogu naučiti o fer igri, timskom radu i kako se međusobno povezati s poštovanjem. Kao rezultat toga, oni nauče biti učinkoviti u različitim konkurentnim, kreativnim i izazovnim situacijama koje sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti stalno nudi.	obvezni	2 do 3 sata tjedno	Formativno + sumativno - naglasak na vještine
Litva (LT)	opći ciljevi obrazovanja: razvijati vrijednosti mlade osobe koje im omogućuju da postanu poštene, neovisni, odgovorni i patriotski raspoloženi ljudi; kultivirati komunikacijske vještine važne u suvremenom životu; pomagati u internacionalizaciji informacijske kulture obilježja društva znanja, pružanjem znanja o materinskim i stranim jezicima, informatičkoj pismenosti kao i društvenoj kompetenciji i vještinama samostalnog oblikovanja života; utvrditi kreativne sposobnosti mlade osobe i na temelju te osnove kako bi mu pomogli pribaviti stručnu osposobljenost i kompetentnost sukladnu suvremenoj kulturi i tehnologiji; da mu pomogne uspostaviti i uspješno se natjecati na promjenjivom tržištu rada; prenijeti osnove suvremene tehnološke, gospodarske i poslovne kulture potrebne za osiguranje napretka, konkurentnosti održivog razvoja gospodarstva zemlje; stvoriti uvjete za prepostano zadovoljavanje kognitivnih potreba i poboljšati	Kvalitetno obrazovanje je na snazi samo ako se ispunjavaju zahtjevi učinkovitosti i ravnopravnosti na razini škole. Uz različite riječi samo one škole su učinkovite koje su dostigle višu razinu obrazovnog ishoda počevši od jednake polazne točke uz uvažavanje lokalnih karakteristika.	Razvijanje fizičke pismenosti učenika u TZK programima: pozitivan stav prema tjelesnoj aktivnosti kroz doživljavanje osjećaja postignuća i užitka u predmetu; motivacija i stalnost nastavka aktivnog sudjelovanja u tjelesnoj aktivnosti; sposobnost kretanja, u skladu s njihovim fizičkim potencijalom; iskustvo niza aktivnosti pokreta; realno samopoznavanje i samosvijest koja im omogućuje postavljanje odgovarajućih osobnih ciljeva u odnosu na tjelesnu aktivnost; razumijevanje prirode kretanja i važnosti i vrijednosti tjelesne aktivnosti kao doprinosa fizički aktivnom životnom stilu; razumijevanje kako pristupiti tjelesnoj aktivnosti izvan škole.	Tjelesno pismen pojedinac pokazuje sposobnost u različitim motoričkim sposobnostima i obrascima kretanja; fizički pismeni pojedinac primjenjuje znanje o konceptima, načelima, strategijama i taktikama vezanim uz kretanje i izvedbu; tjelesno pismen pojedinac pokazuje znanje i vještine kako bi se postigla i održala zdravstvena razina tjelesne aktivnosti i fitnesa; tjelesno pismen pojedinac pokazuje odgovorno osobno i društveno ponašanje kojim poštuje sebe i druge; fizički pismeni pojedinac prepoznaje vrijednost fizičke aktivnosti za zdravlje, uživanje, izazov, samoizražavanje i / ili društvenu interakciju.	obavezan	2 do 3 puta tjedno	Formativno + sumativno + izvješće na kraju godine

Zemlje EU	Opći kurikulumni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
	se kroz cjeloživotno obrazovanje; ojačati sposobnost društva da osigura održivi razvoj gospodarskih, ekoloških i ljudskih resursa zemlje, unutarnje i vanjske ekonomske konkurentnosti, nacionalnu sigurnost i unapređenje demokratske države; prenijeti svakoj osobi osnove nacionalne i etničke kulture, tradicije i vrijednosti humanističke kulture Europe i svijeta, poticati sazrijevanje nacionalnog identiteta svake osobe, moralne, estetske i znanstvene kulture i osobne perspektive; jamčiti kontinuitet etničke i nacionalne kulture, očuvanje njezinog identiteta i trajnu obnovu njezinih vrijednosti; promicati otvorenost naroda za interakciju i dijalog s drugim kulturama; osigurati uvjete koji omogućuju osobi da stekne osnove građanske i političke kulture koja utjelovljuje demokratske tradicije i da razvije sposobnosti i iskustvo koje osoba treba za kompetentnost kao građanin Litve i član europske i svjetske zajednice, kao i multikulturalnog društva.						
Luksemburg (LU)	Zbog relativno malog broja učenika u dobi obveznoga obrazovanja, obrazovni sustav u Luksemburgu tradicionalno je visoko centraliziran. Sustav nadalje ostavlja izuzetno male margine autonomije pojedinačnim školama. Ukupna odgovornost leži u ministarstvu obrazovanja. Odgovornost za osnovno obrazovanje dijeli se u općinskim vlastima. Na toj razini nema ravnatelj škole. U srednjem obrazovanju ravnatelji škola djeluju kao instrument ministarstva. Opći ciljevi svih obrazovnih nastojanja poduzetih u ovom kontekstu su - između ostalog - promicati toleranciju i poštivanje prava svih ljudi na jednakost. Škole su dužne educirati 'odgovorne građane', tj. građane koji su tolerantni, podržavaju druge, poštuju ljudska prava i protive se svim oblicima diskriminacije. Parlament je usvojio prijedlog koji zahtijeva od obrazovnih vlasti da osiguraju da škole budu bolje odgovarajući na interkulturalizam i da kurikulumi uzimaju u obzir kulturne aspekte kako Luksemburga tako i zemalja podrijetla migranata. Usmjerenost na kompetencije.	Školska razina TZK: Trebali bi postojati dobro osposobljeni nastavnici u TZK na svim razinama obrazovnog sustava i trebalo bi postojati obvezno stalno stručno usavršavanje za te nastavnike; Svi učitelji tjelesnog odgoja trebaju imati primijenjeno znanje o prvoj pomoći; TZK sastavni je dio obrazovanja iz vrtića i cijelog obrazovnog sustava; Promicati široki i uravnoteženi program tjelesnog odgoja i obrazovanja koji obuhvaća vještine, znanje i razumijevanje kako bi se osiguralo da su djeca i mladi ljudi fizički obrazovani; Osigurati odgovarajuće vrijeme, resurse i okruženja za učenje kako bi se osigurala visoka kvaliteta tjelesnog odgoja u školama. Razina učionice: Učitelji moraju razumjeti emocionalne, društvene, tjelesne i osobne potrebe mladih ljudi; Faze razvoja djece trebaju voditi tipove aktivnosti i nastavnici trebaju imati sposobnost pozitivnog odgovora na individualne potrebe svakog djeteta; Nastavnici trebaju imati jasno razumijevanje važnosti povećanja samopoštovanja mladih ljudi i trebali bi nastojati razviti pozitivne i zdrave odnose s djecom u njihovoj skrbi i između njih; Dječje tjelesno obrazovanje i tjelesna aktivnost trebaju biti provedeni u sigurnoj, pozitivnoj i ohrabrujućoj atmosferi; Svu djecu treba tretirati na pravičan i fer način bez obzira na dob, sposobnost, spol, vjeru, socijalnu i etničku pripadnost ili političko opredjeljenje.	Zdravlje i TZK promovira zdrav i aktivan stil života. Program potiče sudjelovanje i uživanje u tjelesnoj aktivnosti kroz razvoj znanja, stavova, vještina i sposobnosti kretanja. Studenti razvijaju svoje razumijevanje tjelesnog, socijalnog i emocionalnog zdravlja i nauče kako napraviti pozitivne životne izbore. Cilj nam je potaknuti učenike da preuzmu osobnu odgovornost za cjeloživotno zdravlje i dobrobit.	Izvedba: poučavanje vještina potrebnih za izvođenje temeljnih pokreta, istraživanje uzorka kretanja koji vode do sudjelovanja u različitim multi-kulturalnim tjelesnim aktivnostima. Znanje i razumijevanje: Razvijanje znanja i razumijevanje da zdravlje ima fizičke, društvene i emocionalne dimenzije. Društvene vještine i osobni angažman: Pokazivanje stavova i strategija za povećanje samopouzdanja, dopuštajući im da razviju učinkovite komunikacijske vještine, stavove i poštovanje prema drugima. Zdrav i aktivan život: Saznajte vještine i znanje potrebne za redovito i sigurno sudjelovanje u tjelesnoj aktivnosti kako bi razvili i poboljšali njihovu dobrobit.	obvezni i izborni	2 do 3 sata tjedno	Sumativno
Malta (MT)	potičući djecu, mlade ljude i učitelje da rade zajedno i uče jedni od drugih; održavanje osobne pozornosti, tako da sva djeca ispunjavaju svoje kapacitete; potpora školama za ispunjavanje očekivanja djece i njihovih roditelja; pružanje kvalitetnog vremena za društvenu interakciju, neformalno učenje i vršnjačko djelovanje; usmjeravanje voditelja obrazovanja radi racionalizacije sadržaja programa učenja kako bi se osigurala kvaliteta, a ne magnituda; osiguravajući da u kontekstu cjelovitog prava na područjima učenja mladi ljudi u obveznom obrazovanju imaju neophodnu	TZK i sport se razlikuje po svojoj prirodi i opsegu. To je glavno obrazovno iskustvo u školama gdje se usredotočuje na tijelo, njegovo kretanje i fizički razvoj, kao i pomaganje djeci da poštuju i vrednuju vlastita tijela i sposobnosti, kao i one druge. Okvir Nacionalnog minimalnog kurikuluma (NMC) objavljenog 1999. godine navodi PE i sport kao osnovni predmet koji se treba proučavati i prakticirati u svim školama na obveznoj obrazovnoj razini. Nužno je sudjelovanje svih uključenih u TZK i sportski program, a učenici bi trebali biti uključeni u umjerenu i snažnu tjelesnu aktivnost veći dio razdoblja, bez obzira na njihove individualne sposobnosti i sposobnosti. Programi bi trebali biti orijentirani na	Područje zdravstvenog odgoja uključuje tjelesni odgoj i sport, osobni i društveni razvoj kao i aspekte domaće ekonomije. Iskustva učenja koja se odvijaju tijekom aktivnosti zdravstvenog odgoja usmjeravaju opremanje učenika potrebnim znanjima, sposobnostima, vještinama, stavovima i vrijednostima koje im je potrebno za održavanje, promicanje i unapređenje tjelesnog, emocionalnog, psihološkog i socijalnog blagostanja tijekom školovanja i cjeloživotnog učenja. Odgojitelje se potiče na suradnju s roditeljima i širom zajednicom kako bi se osiguralo smisleno i dugotrajno iskustvo kako bi se potaknulo duboko razumijevanje "sebe", "drugih" i utjecaja izbora i djelovanja na	Kvaliteta PE i sport trebaju nastojati sustavno i progresivno učiniti četiri stvari. Prvo je razvijanje znanja, stavova, vještina i sposobnosti potrebnih za uživanje u različitim iskustvima tjelesnih aktivnosti i prihvaćanju zdravog načina života. Drugo, trebalo bi izgraditi povjerenje učenika u njihove individualne fizičke sposobnosti i potaknuti ih da se uključe u cjeloživotno sportsko i drugo tjelesno djelovanje. Treće, ono mora pružiti učenicima mogućnosti za ugodnu i vrijednu tjelesnu aktivnost. Konačno, to bi trebalo doprinijeti društvenom i moralnom razvoju studenata, uključujući sposobnost vodstva, ustrajnost i predanost.	obvezni	2 do 3 sata	Kombinacija sumativnog i formativnog za kompetencije i stavove - učenici su uključeni

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
	predujet za majstorstvo na malteškom i engleskom jeziku, matematiku, znanstveni subjekt i digitalnu pismenost; pomažu djeci da socijalnu pravdu i solidarnost smatraju ključnim vrijednostima u razvoju malteškog društva; osnaživanje roditelja i mladih ljudi na usvajanje formalne kvalifikacije ključnih kompetencija kao temelja za cjeloživotno učenje; podržavajući voditelje obrazovanja da uspješno provode TZK i sustavno prate njegov razvoj na razrednoj razini kako bi se nacionalni ciljevi postigli unutar utvrđenih vremenskih okvira; tražeći od nastavnika da djecu smatraju kao buduću radnu snagu Malte i stoga osiguravaju da pozitivni stavovi prema izvrsnosti, predanosti, odgovornosti, fleksibilnosti i poduzetnosti čine dio procesa učenja. Usmjerenost na učenika.	uspjeh svakog učenika pružajući prikladnu okolinu u kojoj sudionici nikada nisu podvrgnuti poniženju zadnjeg izbora ili odbacivanja iz tima.	pojedince, zajednice i okoliš. Zdravstveno obrazovanje postavlja vitalnu osnovu za dispozicije nužne za cjeloživotno učenje. Dok se kreću kroz osnovno obrazovanje, predanost društvenim zajednicama i pitanjima zaštite okoliša također je dio razvoja mladih ljudi.	suočavanje s uspjehom i neuspjehom u konkurentnim i kooperativnim okruženjima, međuljudskim vještinama i timskom radu.			
Mađarska (HU)	Polja razvoja - obrazovni ciljevi određuju pedagoški proces u cjelini, što odražava zajedničke vrijednosti. Da bi se postigli ti ciljevi, pedagoški proces mora uključivati, osim stjecanja znanja, prakse i aktivnosti, iznimno učinkovite primjere. Ta područja - u skladu s sposobnostima i vještinama koje služe kao osnova za ključne kompetencije, uz tijelo znanja stečeno tijekom obrazovanja i stavovi koji pomažu u stjecanju znanja - kombiniraju tradicionalne vrijednosti i nove društvene potrebe ranog 21. stoljeća. Obrazovni ciljevi odražavaju se u različitim razinama regulacije sadržaja i provode se u procesu javnog obrazovanja kako slijedi : Oni su ugrađeni u razvojne zahtjeve i elemente sadržaja pojedinih predmetnih područja i predmeta; oni mogu postati podpodručja predmeta ili podijeliti lokalne kurikulume škola; - tematiziraju rad nastavnika u prva četiri razreda osnovnih škola i, u višim razredima, teme raspravljane u razrednim odjelima; - pružaju teme i razvojne situacije za aktivnosti i programe školovanja izvan učionice. Svjesna usklađenost s obrazovnim ciljevima na institucionalnoj razini, kao i performanse - i osiguravanje performansi - zadataka pripisanih tim ciljevima konačni je pokazatelj opće razine pedagogije institucije i visokokvalitetnog pedagoškog rada i glavni kriterij profesionalne kontrole. Usmjerenost na učenika - temeljeno na kompetencijama za 21.st.	Tjelesno i mentalno zdravlje - tjelesni odgoj pomaže učenicima doživjeti radost, zdravo fizičko i mentalno stanje. Učitelji moraju potaknuti učenike da slijede zdravu prehranu, redovito vježbanje i koriste metode upravljanja stresom. Učenici moraju biti u stanju održati svoju mentalnu ravnotežu, kontrolirati svoje društveno ponašanje i rješavati sukobe. Zadatak je da škola - u suradnji s obiteljima - pripremi učenika za samostalnost, sprečavanje bolesti, poštivanje prometnih pravila, osobnu higijenu, prepoznavanje opasnih situacija i materijala te kako postupati kod neočekivanih događaja. Nastavnici moraju motivirati učenike da sprječavaju razvijanje navika koje dovode do ovisnosti i moraju im pružiti pomoć u tom području. Uz iznimke definirane Zakonom o nacionalnom javnom obrazovanju, škole organiziraju svakodnevno tjelesno obrazovanje u okviru pet nastavnih sati tjedno. Od pet sati tjedno, ne više od dva sata tjedno može biti posvećeno sportskim aktivnostima definiranim u općem području znanja "Tjelesno i sportski" (plivanje, narodni ples, sport u zajednici i ostali sportovi, sportovi na otvorenom, planinarenje, izlet) ili - dopuštene školskim mogućnostima i raspoloživom opremom -, drugim sportskim aktivnostima (tradicionalni mađarski povijesni sportovi, igre usmjerene na agilnost i spretnost, timske igre). Na prijavu studenta, to se može smanjiti za dva sata - ako on ili ona - može potvrditi da se bavi sportom u sportskim organizacijama ili sportskim klubovima.	Tjelesno odgoja i šport u školama - uključujući tjelesno vježbanje i poseban skup znanja, vrijednosti i funkcija - predmet je područja osebnine složenosti. To je osobito važan dio sveobuhvatnog razvoja zdravlja u školi s ciljem promicanja fizičkog, motoričkog, psihološkog, intelektualnog, emocionalnog i društvenog razvoja učenika, kao i sveobuhvatnog programa fizičke vježbe škola, osobnog razvoja i podrške talentima. Redovita tjelesna vježba, koja ima važnu ulogu u primarnoj prevenciji brojnih široko rasprostranjenih neinfektivnih bolesti koje imaju veliki utjecaj na kvalitetu života (pretilost, pretilost, kardiovaskularne, muskuloskeletalne i psihološke bolesti, poremećaji hranjenja, poremećaji i ovisnosti o tijelu) ima vrlo važnu ulogu u budućnosti mađarskog društva. U tom smislu razvoj motorike, koji može postaviti temelje za kasniji razvoj na razini organa (cirkulacija, skeletni mišići, kosti, pokretljivost), od ključne je važnosti za prevenciju. Učenici nauče procijeniti vlastitu razinu fitnesa, izraditi i provesti program vježbanja koji odgovara njihovoj razini, sposobnostima i interesima i pomaže im u razvoju. Redovno vježbanje pomaže učenicima da bolje podnose stres i fizičke, mentalne i intelektualne izazove. Tjelesno obrazovana osoba može svjesno i namjerno koristiti svoju pokretljivost i motoričke sposobnosti u promjenjivom okruženju za promicanje svakodnevnog zdravlja, jedan od strateških ciljeva ovog predmetnog područja jest podučiti učenike da budu zdravstveno svjesni i tjelesno aktivni tijekom cijelog svog života. Pravilna tjelovježba, prilagođena dobi, interesu i fizičkom stanju osobe stvara cjeloživotnu potrebu za samostalnim fizičkim aktivnostima, sportom i samoizražavanjem kroz pokret. Drugi strateški cilj predmetnog područja je razvoj osobnosti pomoću alata tjelesnog odgoja. U tijeku učenja motorike i razvojem točnosti pokreta, osobne sposobnosti, vještine i kompetencije se razvijaju te aktivno pridonose razvoju kritičkog razmišljanja, rješavanja problema i kreativnosti. Pobjeđuju samosvijest, samokontrolu i ponašanje koje poštuje pravila, kao i suradnju i uspostavljanje kontakata. U borbi za zajedničkim ili pojedinačnim ciljevima i	- Razvijanje motoričkih vještina, poboljšanje kondicije, što je usko povezano s redovitim preventivnom tjelesnom aktivnošću (prirodni pokreti, uspostavljanje i održavanje ispravne pozicije, poboljšanje motoričkih sposobnosti, komponente i važnost fizičkog opterećenja, indeks tjelesne mase, prehrabene navike i zdravstvene navike). - Razvijanje motoričkih sposobnosti, sposobnosti kondicije i koordinacije, što rezultira poboljšanjem vještine u različitim sportovima (tehnik, taktike).-Poboljšanje znanja u području tjelesnog odgoja i sporta (zagrijavanje, opterećenje, komponente razvoja, prakse, mjerenja i procjene, poznavanje pravila igre i sporta, znanje o sportskoj povijesti).- Sudjelovanje u rekreativnim sportovima, studentskim sportovima i natjecateljskim sportovima; odabir sporta; kroz izbor i obuku nove generacije sportaša koji stječu vještine i sposobnosti koje rezultiraju cjeloživotnom tjelesnom aktivnošću.- Razvoj osobnosti, razvoj i jačanje društvenih i emocionalnih sposobnosti (procesuiranje uspjeha i neuspjeha, pobjeda i poraza, razvijanje društvene mreže, prilagodba, upravljanje sukobima, emocije kao dio tima, jačanje osjećaja pripadnosti, tjelesna slika).- Razvijanje preventivnih i zdravstvenih navika (navike zadovoljavanja potreba za vježbanjem, svjesno izbjegavanje nezdravih motoričkih aktivnosti, vrijednosti i navika povezanih s potrebama zdravog načina života, zdravstvenih navika povezanih s sportskim aktivnostima).	obavezni	5, a u 7 i 8 razredu 4 sata tjedno	Formativno + sumativno - mjerenja

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
			doživljavanjem zajedničkog uspjeha, tjelesni odgoj i sport poučavaju učenike da se nastoje nositi sa neuspjehom i monotonijom. Kao rezultat razvoja osobnosti, učenici postaju sposobni pouzdano pratiti pravila i prihvatiti norme, obrasce, testove i procjenu. Učenje motorike je neophodno za razvoj svijesti o tijelu i stvaranju pozitivne slike. Dosezanje gore navedenih ciljeva zahtijeva poznavanje kulture igara i sporta i želju za postizanjem i održavanjem zdravih i estetskih navika tijela, biomehanički ispravnog držanja, tehnika opuštanja i zdravstvenih aktivnosti.				
Nizozemska (NL)	Istraživačko obrazovanje nudi programe s primarnim ciljem "samostalnog akademskog sudjelovanja ili profesionalnog korištenja akademskog znanja". Osnovno obrazovanje ima za cilj promicati razvoj dječjih emocija, intelekta i kreativnosti i stjecanje bitnih znanja, zajedno s društvenim, kulturnim i fizičkim sposobnostima u neprekinutom procesu razvoja. Nastava mora odražavati činjenicu da učenici odrastaju u multikulturalnom društvu. U slučaju djece koja trebaju dodatnu pomoć, cilj je pružiti individualnu pažnju prilagođenu potrebama djeteta. Poučavanje u posebnim školama za osnovnoškolsko obrazovanje usmjereno je na omogućavanje što većem broju učenika povratak u redovno obrazovanje. Obrazovanje ima važnu ulogu u aktivnom građanstvu. To vrijedi za svaku školu i svakog učenika. Vlada stoga namjerava donijeti zakon koji zahtijeva od škola da posvetu više vremena za podučavanje građanskom obrazovanju. Dakle, osnovno obrazovanje ima za cilj promicati razvoj dječjih emocija, intelekta i kreativnosti i stjecanje bitnih znanja zajedno s društvenim, kulturnim i fizičkim vještinama.	Područje: senzorne koordinacije i tjelesnog odgoja; sport i kretanje	Škole moraju osigurati tjelesni odgoj u svakoj školskoj godini (neovisno o razini) i širiti ih tijekom tjedana u školskoj godini. To bi trebalo biti "praktična aktivnost kretanja u takvom obliku da sadržaj zadovoljava zahtjeve u smislu kvalitete, intenziteta i raznolikosti kako je utvrđeno temeljnim ciljevima i programima ispita". Škole su slobodne odrediti kako to provesti u vrijeme kontakta i lekcija. Nema podataka	Naš cilj je da učenici razviju aktivan i zdrav stil života. To se postiže kroz vrijeme testirane lekcije i dobro razvijen, dobro odgovarajući nastavni plan koji potiče kreativnost, samo-poboljšanje i suradnju. Učenici uče vještine kroz zabavni, raznovrsni i iskustveni program aktivnosti. Fizička kondicija, razvoj vještina i mogućnosti za razvoj timskog rada i korisne igre centralni su za postizanje ciljeva programa. Tjelesni odgoj vodi učenike izvan očiglednog trčanja, bacanja i hvatanja. Oni istražuju različite načine kretanja, izmišljanja trikova, stvaranja rutine. Učenici idu na granicu svog pustolovnog uma da budu hrabri i uvjereni. Suradnja s drugima predstavlja izazove, ali i prilike za učenje jedni od drugih i stvaranje većeg učenja. Tjelesni odgoj zahtijeva i često dovodi do pripreme učenika prema vrijednim naporima koji rezultiraju znojem, uzbuđenjem, trepetom u zabavi koja ih vraća po još.	Obvezni	2-3 sata tjedno mogu birati	Ocjene na skali do 10; monitoring; izvještaji, nacionalni testovi po izboru
Njemačka (DE)	Zadaci i ciljevi Grundschule (osnovna škola) određuju se njegovim položajem u školskom sustavu. Uloga osnovne škole je voditi svoje učenike iz više obrazovnih oblika učenja na predškolskoj razini do sustavnijih oblika školovanja, te prilagoditi oblik i sadržaj nastavnih programa kako bi odgovarali različitim zahtjevima i mogućnostima učenja pojedinih učenika. Cilj osnovne škole je pružiti učenicima osnovu za sljedeću obrazovnu razinu i cjeloživotno učenje. Posebna je važnost vezana uz opće poboljšanje jezične kompetencije i osnovno razumijevanje matematičkih i znanstvenih pojmova. Osnovna bi škola trebala omogućiti učenicima da shvate i strukturiraju svoje iskustvo svijeta oko sebe. Istovremeno, trebali bi dalje razvijati svoje psihomotorne vještine i njihove obrasce društvenog ponašanja. Osnovna škola vidi svoju funkciju kao poticanje djece s različitim pojedinačnim pozadinskim obrazovanjem i sposobnostima učenja na takav način da stvori osnovu za neovisno razmišljanje, učenje i rad, te pružiti iskustvo interakcije s drugim ljudima. Tako djeca stječu čvrstu osnovu koja im	Naslonjeno na tradiciju. Promoviraju se četiri modela u školi: (1) Brain Breaks s tjelesnim aktivnostima u redovitim školskim lekcijama s aktivnim učenjem (npr. jezika i matematike); (2) tjelesne aktivnosti i igre tijekom odmora; (3) igre / sportovi u izvan školskim programima, uglavnom organizirani u školskim dvorištima; i (4) produljenje tjednih TZK lekcija do četiri i pet puta u školi. Postoje različiti modeli svakodnevnih programa tjelesne aktivnosti, osobito u osnovnim školama, no rezultati promicanja zdravlja ocjenjivali su se neodređeno. Naglasak na zdravlje, zdravu prehranu i biti fit. Tjelesno obrazovanje i školski sportovi imaju posebnu pedagošku misiju. U načelu se bavi (dvostrukim) zadatkom ne samo otkrivanja kulture sporta i tjelesne aktivnosti nego i promicanja formiranja ličnosti. Suvremene smjernice i kurikulume nekoliko njemačkih saveznih država sažeto ilustriraju ovu osnovnu pedagošku ideju o tjelesnom odgoju i školskom sportu kao takozvanoj dvostrukoj misiji: obrazovanje za sport i edukaciju sporta trebaju se međusobno nadopunjavati. Uz to, tjelesni odgoj i školski sportovi povezani su s određenim ciljevima, također pokreću motive povezane s sportom, kao što su izvedba ili timski duh i suradnja, a usmjereni su prema obrazovnim pojmovima kao što su fair play, npr. u okviru " olimpijskog obrazovanja ". S nekoliko pedagoških	Refleksija vrijednosno orijentiranog obrazovanje je imperativ. Pravila za vođenje interkulturalnog razumijevanja, pravednosti, poštovanja i tolerancije prema drugim osobama, individualnog nastojanja za postizanjem i zdravim osjećajem koji dovode do solidarnosti i zrelosti u djelovanju odgovornog građanina i spremnosti da preuzmu odgovornost za humanu i ekološki razumnu akciju, važeći je sportsko-pedagoški okvir orijentacije ovog predmeta.	Prva osnovna lekcija TZK za svu djecu u razredu (osnovne motoričke vještine, osnovni elementi TZK, promicanje sposobnosti, koordinacija, izdržljivost i snaga); druga osnovna sportska lekciju uključuje različite vrste igara kako bi proširila ove osnovne motoričke sposobnosti u igrama i sportu; treću diferenciranu lekciju za sve učenike, koju izvodi dodatno nastavno osoblje u malim skupinama u odvojenim razredima prema individualnom razvojnom profilu djeteta (BMI i motorički razvoj). Rezultati razvoja bit će prijavljeni učenicima i njihovim roditeljima na školskim konzultacijama s razrednim učiteljima i dokumentirani pojedinačno na tiskanim kartama koje detaljno opisuju razvoj BMI-a i trenutno stanje razvoja motoričkih sposobnosti svake školske godine s usporedivim referentnim normama o dobi i spolu. Kompetitivni sportski događaji između škola su rijetki. Atletika se obično izvodi izvan škole, u pripadajući sportskom klubu.	Obvezni i izborni	3 sata tjedno	Sumativno - prva 2 razreda izvještaji o napretku; monitoring; standardizirani testovi

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
	pomaže da nađu svoj put i djeluju u svom okruženju i pripremi ih za proces učenja u srednjim školama.	gledišta ovaj pristup može se sažeti kao "suradnja, natjecanje i postizanje razumijevanja", "promicanje zdravlja" ili "estetsko obrazovanje". Multi-perspektivno tjelesno odgoj i sportsko učenje ima za cilj prihvaćanje različitih područja sadržaja (različiti sportovi i discipline / područja kretanja) na način koji koristi nastavni projekt kako bi se proizveo nagrađivan odnos između učenika i predmeta. Popularne aktivnosti u pogledu sadržaja su atleški trčanje, skakanje, bacanje, gimnastičke vježbe i ples, gimnastika i plivanje, sportske igre, cirkuska umjetnost, vodeni i zimski sportovi, sportovi na valovima i borilačke vještine itd. kako bi se zadovoljila očekivanja u smislu pedagogije i raznolikosti predmeta kroz specifično promicanje tjelesnog odgoja i školskih sportova.					
Poljska (PL)	Opće obrazovanje u osnovnoj školi ima za cilj omogućiti učenicima: 1. stjecanje osnovnoga znanja o činjenicama, pravilima, teorijama i praksi koje se odnose na teme i fenomene povezane s njihovim iskustvom; 2. steknu sposobnost korištenja znanja stečenih za obavljanje poslova i rješavanja problema; 3. razviti stavove koji su neophodni za učinkovito i odgovorno funkcioniranje u suvremenom svijetu.	Tjelesna aktivnost i zdravlje; važnost zdravih, aktivnih stilova života, integraciju zdravlja i tjelesnog odgoja, promicanje dobrih praksi, unapređenje znanja i vještina oko tjelesne pismenosti, procjene učenika i nastavnika te partnerstva u zajednici. TZK prikazana je kao najviše specijalizirana forma sudjelovanja u tjelesnoj kulturi. Ona uključuje sve mlade u razdoblju prije zapošljavanja. Integralna je komponenta obrazovnog sustava i temelj tjelesne kulture. Važan je dio oblikovanja osobnosti mladih. Utječe na zdravlje, nivo fitnessa, otpornost, izdržljivost i jača samopouzdanje. U procesu TZK ne bi se smjelo samo usmeravati na oblikovanje tijela, nego i na intelektualne, moralne i etičke aspekte ljudske osobnosti.	Reforma donosi: Redizajniranje nastavnog programa obrazovanja tjelesnog odgoja kako bi se potaknulo aktivno učenje usmjereno na učenika i osnaživanje pojedinaca da razviju životne vještine koje vode do cjeloživotnog, samorazumskog angažmana u tjelesnoj aktivnosti. Uspostava tjelesnog odgoja i zdravstvenih programa kao modela socijalne pravde koji potiču sigurno okruženje učenja, potiču radosno sudjelovanje tjelesne aktivnosti uvažavajući kulturne, rasne, etničke, društvene i ekonomske razlike. Povezivanje znanja, vještina i stavova koje učenici 21. stoljeća zahtijevaju kompatibilnost s programskim rezultatima fizičke sposobnosti (vještine i sposobnosti), zdravstvene pismenosti i planiranja slobodnog vremena u svim predmetima i disciplinama u školi. Korištenje tehnologije za podršku individualiziranim procesima učenja i procjeni. Ponovno koncipiranje strategija procjene s odgovarajućim mjerljivim ciljevima i ciljevima vezanim uz performanse vezane uz standarde koji promiču veću odgovornost. Osiguravanje da kvalificirani profesionalci poučavaju tjelesno obrazovanje i zdravlje, tjelesne aktivnosti i sport i slobodno vrijeme.	Razvijanje vještina i sudjelovanje u: sportskim igrama, atletici, gimnastici, vježbama uz muziku ili kretanje uz muziku, atletika na terenu, zimski sportovi, plivanje, razne igre i tjelesne aktivnosti - kombinacija s drugim predmetima.	Obvezni i izborni predmet	4 do 3 sata tjedno	Formativno + sumativno + izvješće na kraju godine - od 1-3 razreda; u 6om razredu standardizirani test
Portugal (PT)	Sustav obrazovanja može se definirati kao sredstvo i podloga na kojoj se uistinu uživa pravo na obrazovanje. Sastoji se od brojnih organiziranih struktura i aktivnosti, koje promoviraju i upravljaju različitim institucijama i drugim tijelima (javnim i privatnim organizacijama i zadrugama). Glavna načela koja reguliraju rad obrazovnog sustava su ustavna prava na obrazovanje i obveza države da promoviraju demokraciju u obrazovanju kao jamac jednakosti mogućnosti u pogledu pristupa obrazovanju i akademskom uspjehu te drugih uvjeta potrebnih za osiguranje obrazovanja pridonosi individualnom osobnom razvoju, društvenom napretku i demokratskom sudjelovanju u javnom životu. Osnovno obrazovanje je univerzalno, obvezno i besplatno, s trajanjem od devet godina. Djeca od 6 do 15 godina zakonom su dužna pohađati školu a mogu birati između državnih škola ili privatnih ili mješanih (javno-privatne) školam. Osnovni odgojno-obrazovni sustav podijeljen je u tri ciklusa, organiziranog na sljedeći način: -	Ciljevi osnovnog obrazovanja koji su uspostavljeni u osnovnom sustavu obrazovanja uključuju i tjelesni razvoj i motoričke vještine, kao sastavni dio općeg obrazovanja mladih ljudi i kao sredstvo približavanja drugim područjima znanja. Škole stoga trebaju posjedovati specifične unutarnje i vanjske sadržaje za tjelesni odgoj i sport. Također je potrebno organizirati školske sportske klubove, kako bi se dopunile nastavne aktivnosti. Svrha školskih sportskih klubova je organiziranje posebnih razreda ili skupina za svaki sport, dob i spol; svaka grupa je organizirana i pod nadzorom učitelja. Školski sport uključuje unutarnja natjecanja i utakmice / natjecanja s drugim školama. Učenici koji sudjeluju u državnim natjecanjima mogu u određenoj mjeri fleksibilno sudjelovati u nastavi TZK, ovisno o potrebama svog sporta.	Fizičko obrazovanje pruža svim studentima mogućnost da razviju znanja, razine sposobnosti, motoričke sposobnosti i osobne i društvene vještine da bi se postigao krajnji cilj života i tjelesne aktivnosti i zdravlja. Program tjelesnog odgoja obuhvaća podučavanje i procjenu u skladu s nastavnim programom. Tjelesna vještina i postignuća učinkovito pridonose ukupnoj dobrobiti pojedinca. Kurikularno područje TZK uspostavlja relacijski model s područjima koja su povezana i usmjerena fundamentalnom razvoju učenika putem akademskog uspjeha. Ključno pedagoško polazište ovog okvira leži na specifičnim aspektima TZK ugrađenim u doprinose i nasljeđe koje niti jedna druga disciplina ili područje ne može donjeti u kurikulum. Uz druge dimenzije ljudskog razvoja, ovdje se uključuju generacije društveno relevantnog učenja koje pak predstavljaju kulturološko nasljeđe glade tijela i tjelesne aktivnosti te njihove uloge u individualnim i kolektivnim konstruktima odnosa kod integracije u društvo. Pedagoški put usmjeren je kompetencijama iz područja tjelesne pismenosti.	Iz perspektive poboljšanja kvalitete života, zdravlja i općeg boljitka, učenici će: proširiti tjelesne spoznaje putem harmonične izgradnje tjelesnog fitnessa u skladu s vlastitim razvojnim potrebama; nadopunjavanje dosega znanja uvažavajući procese nastajanja i održavanja tjelesnog fitnessa; savladavanje seta predmeta aktivnosti koji sadrže različite tjelesne aktivnosti, osiguravajući pritom svoj multilateralan i uravnotežen razvoj putem prakticanja: sprtskih aktivnosti sa svojim tehničkim, regulatornim i organizacijskim dimenzijama i ekspresivnih tjelesnih aktivnosti (ples) koje sadrže tehnike, kompozicije i performanse; tjelesno istraživanje prirode aktivnosti kretanja u njihovom tehničkom, organizacijskom i ekološkom kontekstu; upoznavanje tradicionalnih igara; ohrabriranje iskušavanja svakodnevnog tjelesnog vježbanja i ojačavanje razumijevanja važnosti faktora zdravlja kao kulturološkog elementa na individualnom i društvenom nivou; poticanje uspostavljanja navika i znanja koji se odnose na interpretaciju i sudjelovanje u društvenim strukturama čija je svrha razvoj tjelesnih aktivnosti	Obavezni i izborni (programi nadopunjeni školskim sportskim društvima)	2 sata tjedno	Različiti oblici procjena sa svrhom motiviranja učenika za njegov akademski uspjeh. Nacionalni standardizirani test na kraju svake školske godine.

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
	<p>1. ciklus, u trajanju od četiri školske godine, koji osigurava zaokruženo obrazovanje, a učenike podučavaju jedan učitelj (koji, međutim, može biti dobiti pomoć drugih nastavnika. - 2. ciklus, u trajanju od dvije školske godine, u kojem je proces učenja organiziran interdisciplinarno (osnovna razina), uglavnom s jednim učiteljem za svako područje. - 3. ciklus, koji traje tri školske godine, organiziran oko jedinstvenog kurikuluma, uključujući razna strukovna područja, s jednim učiteljem za svaki predmet ili skupinu predmeta. Opći ciljevi u osnovnom obrazovanju odražavaju sljedeće pedagoške probleme: - stvoriti postavku pogodnu za cjelokupni i skladan osobni razvoj, dopuštajući učenicima postupno otkrivanje njihovih interesa, sposobnosti i mogućnosti, kako bi mogli rasti i razvijati se i kao pojedinci i kao članovi društva. - razvijati vrijednosti, stavove i ponašanje koji pridonose razvoju demokratski svjesnih i aktivnih građana. - olakšati stjecanje i majstorstvo znanja, alata, vještina, sposobnosti, stavova i vrijednosti potrebnih za donošenje informiranog izbora o daljnjim mogućnostima obrazovanja ili mogućnostima zapošljavanja. Specifični ciljevi I. ciklusa su razviti govorni jezik, započeti i postupno razvijati čitanje i pisanje, osnovne aritmetičke pojmove i izračune, fizičku i društvenu okolinu, umjetnost, dramu, glazbu i pokret. Specifični ciljevi II. Ciklusa su obrazovanje u humanističkim znanostima i umjetnosti, TZK i sportsku kulturu, znanost i tehnologiju, moralno i građansko obrazovanje, priprema studente za asimilaciju i kritički tumačenje informacija kako bi im omogućili stjecanje radnih metoda i alata te znanja potrebnog za nastavak obrazovanja. Specifični ciljevi trećeg ciklusa su stjecanje sustavnog shvaćanja moderne kulture u svim njenim različitim aspektima, uključujući humanističke znanosti, književnost, umjetnost, tjelesni odgoj i sport, znanost i tehnologiju, svemu što je potrebno za zapošljavanje ili nastavak obrazovanja, zajedno s akademskim i karijernim savjetovanjem kako bi pomogli učenicima da donose informirane izbore o budućim studijama ili zaposlenju.</p>			<p>uz promociju - osobne inicijative i odgovornosti, suradnje i solidarnosti, sportske fair/poštene igre, osobne i kolektivne higijene i sigurnosti, građanske osvještenosti sa svrhom očuvanja praktičnih uvjeta potrebnih za tjelesnu aktivnost i kvalitetu okoline. Nadalje, izgrađuju se komunikacijske kompetencije, kreativnost, autonomija, interpersonalni i grupni odnosi kroz kvalitativne i kvantitativne tjelesne aktivnosti.</p>			
Rumunjska (RO)	<p>Nastavni plan i program: primjena novih obrazovnih okvira planova, reforma kurikuluma u školama; o statusu predmeta koji je sastavni dio nastavnog plana i programa odlučuje škola; mogućnost ekstenzivnog proučavanja predmeta, teme; struktura tehnološkog obrazovanja; domaća zadaća; postupni prijelaz na udžbenike sa slobodnog tržišta. Aspekti koji se odnose na nastavni plan i program: procjena znanja učenika, nacionalni standardi za vrednovanje institucija, pravila za organizaciju i funkcioniranje obrazovnih jedinica u obrazovnom sustavu države, pravo na</p>	<p>Povezano sa sportom i tjelesnom aktivnošću. Škola određuje područje. TZK je komponenta obrazovnog procesa i subjekt promjene i transformacije određene promjenama i transformacijama u podstavu društva. Ona određuje pozitivne utjecaje na cjelokupnu učeničku osobnost te doprinosi kvaliteti života osiguravajući mentalnu, tjelesnu i društvenu ugodu.</p>	<p>Podizanje razine informiranja i obrazovanja građana o važnosti i prednostima prakticiranja tjelesne aktivnosti i sporta. Uklanjanje prepreka u praksi masovnih sportova, uključujući i obnovu sportskih objekata za masovne sportove i priprema kvalificiranih ljudskih resursa za podršku amaterskim sportašima Razvoj javnih programa za masovne sportove, uključujući organiziranje i financiranje tih programa. Poticanje prakticiranja sporta na dobim skupinama. No, u nacrtu strategije nije jasno koje su akcije planirane u tom pogledu. Socijalna reintegracija kroz sport osoba s posebnim potrebama i osoba u nepovoljnom položaju.</p>	<p>Atletika, igre i gimnastika - dominantni elementi predmeta - razvoj motoričkih znanja i vještina. Korištenje posebne terminologije u različitim komunikacijskim situacijama; osiguravanje optimalnih odnosa u različitim grupama ili onih spontano nastalih; ojačava sportski element i njegovu praktičnu primjenu.</p>	<p>obvezni i moguć izborni</p>	<p>2-3 od 10g do 40g; 1-2 od 50g do 80g plus 1 sat izborni</p>	<p>Formativno + sumativno + izvješće na kraju godine + nacionalna ljestvica procjene</p>

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
	dodiplomske studente u srednjoj školi, strukovnog ili fakultetskog (i sveučilišnog) sustava privatnog obrazovanja za polaganje završnog ispita u sustavu obrazovanja pod pokroviteljstvom. Jednake šanse ili jednakost u obrazovanju znači da svi korisnici obrazovnog sustava imaju prostore jednake šanse za pristup socijalnom životu, budući da je obrazovna ponuda višestruka i rješava različite potrebe, sposobnosti i sposobnosti uzimajući u obzir individualnu potrebu za obrazovanjem. Generički koncept vrijednostima orijentiranog obrazovanja.		Oživljavanje volonterstva u sportu				
Slovačka (SK)	Osnovno obrazovanje polazna je točka za postupno razvijanje ključnih kompetencija učenika kao i osnovu općeg obrazovanja s ciljem: - pružiti učenicima mogućnosti za istraživanje najbližeg održavanog kulturnog i prirodnog okoliša kako bi razvili svoju maštu, kreativnost i zanimanje za ispitivanje okoline, - omogućiti učenicima da uče o vlastitim vještinama i razvojnim mogućnostima, kao i naučiti osnovne sposobnosti učenja i znanja, - podržati kognitivne procese i sposobnosti učenika da kritički i kreativno razmišljaju kroz stjecanje vlastitih kognitivnih iskustava i aktivnog rješavanja problema, - ravnoteža između razvijanja sposobnosti učenika da komuniciraju i razumiju, procjenjuju (birati i odlučivati) i inicijativu da djeluju na temelju samoupravljanja i samorefleksije, - podržavaju razvoj intrapersonalnih i interpersonalnih vještina, osobito da otvoreno uđu u društvene odnose, učinkovito rade, razviju svoju socijalnu reakciju i osjetljivost prema drugim kolegama, učiteljima, roditeljima, drugim ljudima iz vlastitog grada i širem kulturnom i prirodnom okruženju, - voditi učenike prema toleranciji i prihvatanju drugih ljudi (njihove duhovno - kulturne vrijednosti) - podučiti učenike da istovremeno znaju i koriste svoja prava i ispunjavaju svoje obveze, preuzimaju odgovornost za svoje zdravlje te ga aktivno štite i jačaju. Kompetencijska usmjerenost.	Zdravlje i pokret (područje) - TZK i sportovi podliježu državnim obrazovnim smjernicama koje je utvrdio odjel Ministarstva obrazovanja, znanosti, istraživanja i športa koji je odgovoran za "zdravlje i kretanje". Smjernice su dizajnirane s naglaskom na cjeloživotnu fizičku aktivnost za zdravlje. Ključni cilj je promovirati redovitu tjelesnu aktivnost kao važnu osnovu za zdrav stil života. Predmet Tjelesni odgoj i sport pruža osnovne informacije o biološkim, zdravstvenim i socijalnim elementima zdravog načina života. Učenici razvijaju sposobnosti i stječu znanja, vještine i navike, koji su dio zdravog stila života ne samo tijekom pohađanja škole, već i u odrasloj dobi. Oni će steći vještine i navike za učinkovito provođenje slobodnog vremena i istovremeno znanja o zdravstvenom učinku usvojenih vještina i navika.	Poučavanje kompetencija ostvaruje se kroz sadržaj osnovnih znanja o važnosti pokreta za zdravlje, prevenciju bolesti, adekvatnog načina života, sportskih aktivnosti i njegovog organiziranja, motoričkih performansi i procjene i načina kretanja. U predmetu Tjelesno obrazovanje i sport učenik stječe kompetencije koje bi mu trebale omogućiti da ih koristi u svom životnom stilu u svakodnevnom životu s ciljem pružanja zdravstvene podrške.	Motoričke kompetencije <ul style="list-style-type: none"> • Osposobiti za obavljanje motoričkih aktivnosti koje pomažu u sprječavanju bolesti civilizacije, • Razvijanje općeg motoričkog učinka s naglaskom na održavanju i poboljšanju zdravlja, • stjecanje adekvatnog broja motoričkih aktivnosti u odabranim vrstama sporta i njihovu primjenu u slobodno vrijeme. Kognitivne sposobnosti <ul style="list-style-type: none"> • Objasniti razloge za obavljanje motoričkog djelovanja u životnom stilu s naglaskom na zdravstvenu zaštitu. • Koristiti terminologiju stečenih motoričkih aktivnosti i znanja. • objasniti i koristiti vježbe zagrijavanja prije aktivnosti. Komunikacijske sposobnosti <ul style="list-style-type: none"> • Izraziti se jasno i razumljivo. • Koristiti ispravnu terminologiju. Interpersonalne kompetencije <ul style="list-style-type: none"> • Pokazati pozitivan stav prema sebi i ostalima. • Učinkovito raditi u timu. • Rješavanje konfliktnih situacija na racionalan način, uglavnom u sportu. Kompetencije stavova <ul style="list-style-type: none"> • Uživati u aktivnosti koja se izvodi. • Moći pobijediti, ali i izgubiti u utakmici ali i u životu. • Pridržavati se načela fair-playa. 	Obvezni i kroskurikularni	2 sata tjedno kao TZK i sport, ali od 1 do 4 razreda 8 sati tjedno kroz zdravlje i pokret - pa od 5 do 9 razreda 10 sati tjedno kroz područje	Formativno + sumativno + izvješće na kraju godine
Slovenija (SI)	Glavni osnovni ciljevi obrazovanja uključuju: omogućiti učenicima stjecanje znanja i vještina u skladu s njihovim sposobnostima i interesima; za potporu osobnom razvoju; razvijati sposobnost za cjeloživotno učenje i daljnje obrazovanje; razvijanje svijesti o pripadnosti naciji, nacionalnom identitetu i kulturnoj baštini i njegovanje općih kulturnih vrijednosti; razvijati poštivanje ljudskih prava, tolerancije i prihvatanja različitosti; razvijanje komunikacijskih vještina na slovenskom jeziku i stranim jezicima; olakšati održivi razvoj i preuzeti odgovornost za svoje radnje, svoje zdravlje, za druge ljude i okoliš; razvijati poduzetničke vještine, inovativnost i kreativnost.	Redovito kvalitetno tjelesno vježbanje pridonosi usklađenom biopsihosocijalnom razvoju mlade osobe - opuštanju, neutralizaciji negativnih učinaka sjedećih sati i drugim nezdravim navikama / ponašanjima. TZK je stalan proces obogaćivanja znanja i razvijanja vještina, kao i mogućeg utjecaja na zdravlje i mentalno blagostanje učenika.	Školske predmete zvane sportsko ili tjelesno obrazovanje predstavljaju samo redovite sportske aktivnosti za cijelu populaciju djece (od 6 do 15 godina) i za veliki broj mladih ljudi (više od 95% mladih između 15 i 17 godina i oko 80% mladih ljudi između 17 i 19 godina), pa su njihova opseg i kvaliteta od iznimne važnosti za zdrav razvoj, stvaranje zdravog načina života i za pravilnu socijalizaciju djece i mladih. Potrebno je: povećati količinu obveznih sati tjelesnog odgoja, povećati količinu tjelesnog odgoja kroz izborni predmet, podići kvalitetu tjelesnog odgoja, sustavno pratiti tjelesni i motorni razvoj kao i druge pokazatelje motoričkih kompetencija na čitavom stanovništvu osnovnih, srednjih škola i studenata.	Opće polazne točke: pridržava se načela jednakih mogućnosti za sve učenike, uzimajući u obzir objasniti njihovu raznolikost i razliku pedagoški proces je planiran na način da je svaki učenik uspješan i motiviran; i potiče učenike da razviju ljudske odnose i ponašanje u sportu. Operativni ciljevi: stvaranje pogleda, stavova i ponašanja pružajući ugodno iskustvo igranja sportova.	Obavezni i izborni (plus 5 sportskih dana tijekom školske godine)	Od 1 - 6 razreda 3 sata tjedno, pa 2 sata tjedno do 9 razreda	Formativno + sumativno + izvješće na kraju godine + nacionalna ljestvica procjene

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgovno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgovno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
Španjolska (ES)	Silabus je podijeljen na različita područja, iako ostaje sveobuhvatan. Sva područja doprinose razvoju vještina utvrđenih u općim ciljevima svake faze. Za osnovno obrazovanje obvezna područja su: poznavanje prirodnog, društvenog i kulturnog okruženja; umjetničko obrazovanje; tjelesna i zdravstvena kultura; Španjolski jezik i književnost, službeni jezik i književnost odgovarajuće regije; stranih jezika i matematike. Ciljevi: Osobni razvoj; Obrazovanje u vrijednostima; Stjecanje navika i znanja; Stručno i stručno usavršavanje; Promicanje jezične pluralnosti; Priprema za aktivno sudjelovanje u društvu; Poboľšanje stručnog usavršavanja; Uspostaviti zajedničko područje koje promiče mobilnost i priznavanje kvalifikacija, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja; Kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje koje se bave izazovima znanja i odgovara na potrebe društva; Poboľšati kvalitetu nastave, istraživanja i upravljanja španjolskim sveučilištima; Poticati mobilnost studenata i nastavnika; Dalje stvaranje i prijenos znanja; Natječite se s najboljim centrima visokog obrazovanja na novom europskom sveučilišnom području. Svrha osnovnog obrazovanja je pružiti svim djeci obrazovanje koje im omogućuje konsolidaciju osobnog razvoja i vlastitog blagostanja, stjecanje osnovnih vještina vezanih za usmeno izražavanje i razumijevanje, čitanje, pisanje i matematičke operacije te razvoj društvenih vještina, rad i studijske navike, umjetnički senzibilitet, kreativnost i afektivnost.	Kroz tjelesno obrazovanje nadamo se da ćemo razviti dobro zaokružene, zdrave i socijalno osposobljene osobe poboljšavajući akademske ocjene, kroz upravljanje vremenom, povećanje samoodrživosti i motivacije. Timski rad i vještine vodstva također su važne životne vještine koje se stječu. Učenici sudjeluju i pomažu organizirati godišnji sportski dan.	Nastaje svim učenicima pružiti vještine, znanje i razumijevanje za vođenje aktivnog i zdravog načina života. Kvalitetni tjelesni odgoj i obrazovanje inspirira učenike da uspiju i iskušaju se u natjecateljskom sportu i drugim fizički zahtjevnim aktivnostima. Pruža im se priliku da postanu fizički sigurni na način koji podupire njihovo zdravlje, fitness i samopoštovanje. Stvaraju se prilike za učenike da se natječu u sportu i drugim aktivnostima koje grade karakter i pomažu ugraditi vrijednosti poput poštenja i poštovanja.	Razvijanje kompetentnost za izvrsnost u širokom rasponu tjelesnih aktivnosti; da su učenici fizički aktivni za duže vrijeme; sudjelovanje u natjecateljskim sportovima i aktivnostima; vođenje zdravog i aktivnog života. Koriste se zabavnim i inkluzivnim aktivnostima u rasponu od timskih sportova, individualnih fizičkih aktivnosti i sportskih natjecanja unutar / među školama.	Obavezni i izborni	2 sata tjedno	Formativno + sumativno + izvješće na kraju godine (autonomija pokrajina); dijagnostička procjena
Švedska (SE)	Zadatak škole je potaknuti sve učenike da otkriju svoju vlastitu jedinstvenost kao pojedince i na taj način mogu sudjelovati u životu društva dajući svoje najbolje u odgovornoj slobodi. Škola bi trebala poticati razumijevanje drugih ljudi i sposobnost empatije. Zabrinutost za dobrobit i razvoj pojedinca trebala bi prožeti sve aktivnosti škole. Nitko ne smije biti podvrgnut diskriminaciji na temelju spola, etničke pripadnosti, vjere ili drugog sustava vjerovanja, transrodnog identiteta ili izražavanja, seksualne orijentacije, dobi ili funkcionalnog oštećenja ili drugog ponižavajućeg postupanja. Ksenofobija i netolerancija moraju se suočiti sa znanjem, otvorenom raspravom i aktivnim mjerama. Zadatak škole je promicanje učenja poticanjem pojedinca na stjecanje i razvijanje znanja i vrijednosti. U partnerstvu s domom, škola bi trebala promicati sveobuhvatni osobni razvoj učenika u aktivne, kreativne, kompetentne i odgovorne pojedince i građane. Škola bi trebala biti prožeta brigom za pojedinca, razmatranje i velikodušnost. U dubljem smislu obrazovanje i odgoj uključivati razvoj i prenošenje kulturne baštine - vrijednosti, tradicije, jezika, znanja - od jedne do druge generacije. Škola bi trebala	Tjelesne aktivnosti i zdrav stil života temeljni su za dobrobit ljudi. Pozitivna iskustva kretanja i života na otvorenom tijekom djetinjstva i adolescencije od velike su važnosti da i dalje budemo fizički aktivni kasnije u životu. Stjecanje vještina i znanja o sportu i zdravlju sredstvo je i za pojedinca i za društvo. Nastava u tjelesnom odgoju i zdravlju treba usmjeriti na učenike koji razvijaju svestrani kretni kapacitet i interes za fizičkim aktivnostima i provođenje vremena na otvorenom u prirodi. Kroz nastavu, učenici bi se trebali susresti s nizom različitih vrsta aktivnosti. Učenicima se također treba omogućiti da razvijaju znanja o tome koji čimbenici utječu na njihov fizički kapacitet i kako mogu zaštititi svoje zdravlje kroz svoje živote. Učenicima se također treba pružiti prilika za razvijanje zdravog načina života, kao i znanje o tome kako se tjelesna aktivnost odnosi na mentalno i fizičko blagostanje.	Nastava treba omogućiti učenicima da razvijaju znanje u planiranju, primjeni i vrednovanju različitih vrsta aktivnosti koje uključuju fizičko kretanje. Učenici kroz nastavu također trebaju razviti znanja o konceptima koji opisuju tjelesne aktivnosti i imat će priliku odrediti svoja stajališta o pitanjima vezanim uz sport, zdravlje i način života. Kroz učenje, učenicima treba omogućiti da razvijaju svoje međuljudske vještine i poštovanje prema drugima. Nastava treba stvoriti uvjete za sve učenike tijekom školovanja da redovito sudjeluju u tjelesnim aktivnostima u školi i pridonijeti učenicima koji razvijaju dobru fizičku svijest i vjeru u vlastiti fizički kapacitet. Tijekom nastave učenici bi trebali razviti sposobnost provođenja vremena u vanjskim okruženjima i prirodi tijekom različitih godišnjih doba, i steći osjećaj vrijednosti aktivnog života na otvorenom. Nastava bi također trebala pridonijeti učenicima koji razvijaju znanje o rizicima i čimbenicima sigurnosti koji se odnose na tjelesne aktivnosti i kako reagirati na izvanredne situacije.	Poučavanje u sportu i zdravlju trebalo bi u biti omogućiti učenicima da razvijaju sposobnost da: se kreću bez ograničenja u različitim fizičkim kontekstima; planirati, provoditi i vrednovati sportske i druge fizičke aktivnosti zasnovane na različitim stavovima o zdravlju, pokretu i načinu života; provoditi i prilagoditi vrijeme rekreativnog i otvorenog života različitim uvjetima i okruženjima te spriječiti rizike tijekom tjelesnih aktivnosti i upravljati izvanrednim situacijama na kopnu i u vodi.	obvezni i izborni	min 2 sata tjedno, ali je svaki dan prožet nekim oblikom tjelesne aktivnosti	Formativno + izvješće na kraju godine + nacionalna ljestvica procjene - opisani kriteriji u kurikulumu

Zemlje EU	Opći kurikularni ciljevi i usmjerenost	Opis tjelesnog i zdravstvenog područja	Odgojno-obrazovni ciljevi područja TZK	Ishodi i ciljevi učenja na odgojno-obrazovnom području TZK	Obvezni i/ili izborni predmet	Alokacija vremena za predmetne obveze	Evaluacija
	<p>podržati obitelji u svojoj ulozi da budu odgovorne za odgoj i razvoj svoje djece. Kao rezultat toga mora postojati bliska suradnja između kuće i škole. Ciljevi: može svjesno utvrditi i izraziti etičke stavove zasnovane na poznavanju ljudskih prava i temeljnih demokratskih vrijednosti, kao i osobnih iskustava; poštuje intrinzičnu vrijednost drugih ljudi; odbacuje podvravanje ljudi na ugnjetavanje i ponižavajuće postupanje, kao i pomoć u pomaganju drugima; može se razumjeti i razumjeti situaciju u kojoj se nalaze drugi ljudi, te razviti volju za djelovanjem sa svojim najboljim interesima u srcu i pokazuje poštovanje i brigu za neposrednu okolinu, kao i za okoliš iz šire perspektive.</p>						

LATVIJAS REPUBLIKA
IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJA

STUDIJU VIRZIENA AKREDITĀCIJAS LAPA RĪGĀ

Nr. 27

LATVIJAS SPORTA PEDAGOĢIJAS AKADĒMIJAI

ir tiesības īstenot akreditēto studiju virzienu

IZGLĪTĪBA, PEDAGOĢIJA UN SPORTS

un studiju virzienam atbilstošās
studiju virziena akreditācijas lapas Nr. 27 pielikumā
norādītās studiju programmas un
piešķirt atbilstošus grādus, grādus un profesionālās kvalifikācijas vai
profesionālas kvalifikācijas.

Studiju virziens IZGLĪTĪBA, PEDAGOĢIJA UN SPORTS akreditēts līdz 2019.gada 23.
maijam.

Pamatojums:

Studiju akreditācijas komisijas sēdes 2013.gada 24. maija lēmums Nr. 27

Izglītības un zinātnes ministrs

CONTENT OF PROFESSIONAL MASTER STUDY PROGRAM "SPORT SCIENCE" (47813)

<i>1. Study courses, providing the acquisition of latest achievements in theory and practice of Sport</i>					
Nr.	TITLE OF COURSE	Test form, Semester	KP	ECTS	Code
1.1.	Professional Qualification - Current Problems in Sport Theory and Sport Science Today (one of):	Test 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.
1.1.1.	- Professional Qualification "Senior Coach in a Kind of Sport"	Test (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.1.1.
1.1.1.1	- Professional Qualification "Senior Coach in Physical Training"	Test (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.1.2.
1.1.1.2	- Professional Qualification "Senior Coach in Psychological Training"	Test (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.1.3.
1.1.2.	- Professional Qualification "Recreation Specialist"	Test (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.2.
1.1.3.	- Professional Qualification "Sports Manager"	Test (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.3.
1.1.4.	- Professional Qualification "Sports Teacher"	Test (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.4.
1.2.	Research Process in Sport Science	1	2	3	PM_STP_1.2.
	Total:		15	22,5	
<i>2. Study courses, connected with research work, creative work, project work and management study courses</i>					
Nr.	TITLE OF COURSE	Test form, Semester	KP	ECTS	Code
2.1.	Research Technology and Methodology	Test 2	2	3	PM_PPV_2.1.
2.2.	Scientifically Pedagogical Lexis in Foreign Language	Test 2	2	3	PM_PPV_2.2.
2.3.	Researcher in Contemporary Information Space	Test 1	1	1,5	PM_PPV_2.3.
2.4.	Ecologically Oriented Management	Test 1	2	3	PM_PPV_2.4.
2.5.	Structure of Scientific Research	Test 1	2	3	PM_PPV_2.5.
	Total:		9	13,5	
<i>3. Study courses, connected with pedagogy and psychology</i>					
Nr.	TITLE OF COURSE	Test form, Semeste	KP	ECTS	Code
3.1.	Creativity in Sport Pedagogy	Test 1	1	1,5	PM_PP_3.1.
3.2.	Effective teaching and learning	Test 2	2	3	PM_PP_3.2.
3.3.	Psychological Theories of Personality	Test 2	2	3	PM_PP_3.3.
	Total:		5	7,5	
<i>4. Practice</i>					
Nr.	TITLE OF COURSE	Test form, Semester	KP	ECTS	Code
4.1.	Practice (one of):	Practice defence 3	6	9	PM_Pr_4.1.
4.1.1.	- Practice of Sport Senior Coach	Practice defence 3	6	9	PM_Pr_4.1.1.
4.1.2.	- Practice of Specialist of Recreation	Practice defence 3	6	9	PM_Pr_4.1.2.
4.1.3.	- Practice of Sport Manager	Practice defence 3	6	9	PM_Pr_4.1.3.
4.1.4.	- Practice of Sport Teacher	Practice defence 3	6	9	PM_Pr_4.1.4.
	Total:		6	9	

